IONEL TEODOREANU

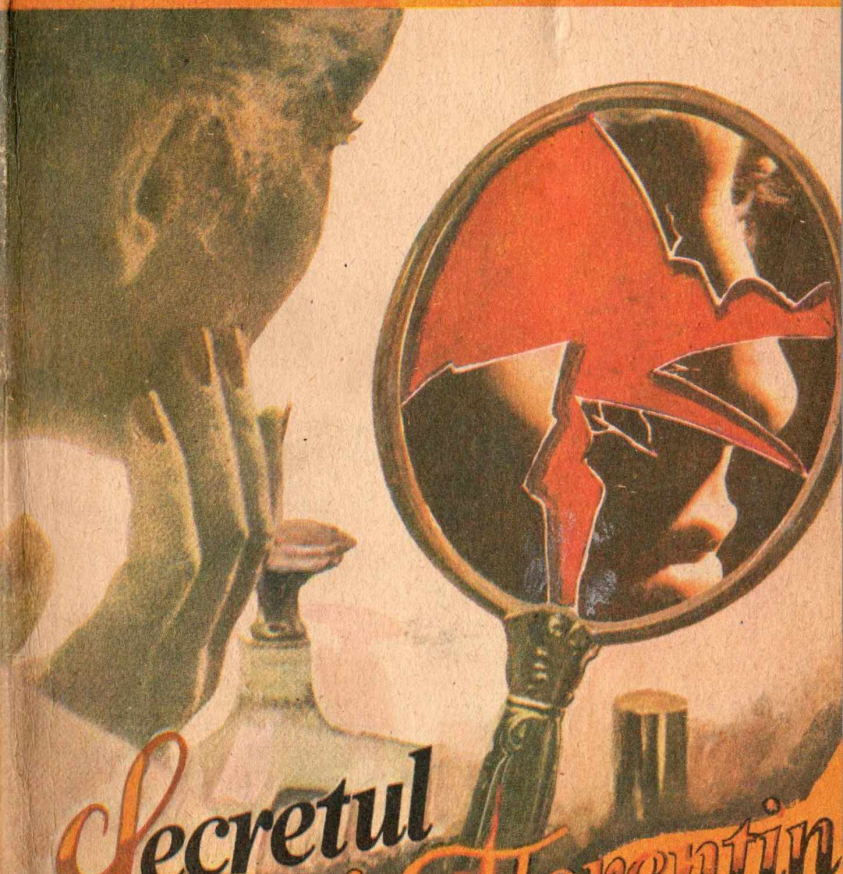

Secretul Anei Florentin

roman

PORUS

IONEL TEODOREANU
SECRETUL ANEI FLORENTIN

Toate drepturile rezervate editurii PORUS

IONEL TEODOREANU

SECRETUL ANEI FLORENTIN

ROMAN

EDIȚIE ȘI PREFAȚĂ DE ION NISTOR

EDITURA PORUS

1992

Consilier literar : *Corneliu Popescu*
Coperta de : *Gh. Baltoc*
ISBN 973-9127-41-X

Lector : MIHAELA NECULA
Corector : ELENA RUSU
Tehnoredactor : M. R. POPESCU

Executat sub comanda nr. 10 473, la
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI" București
ROMÂNIA

PREFAȚĂ

În seria romanelor consacrate „avatarurilor erotice", *Secretul Anei Florentin* (1937) este cea de a treia carte a lui Ionel Teodoreanu, apărută după *Crăciunul de la Silivestri* (1934) și *Lorelei* (1936).

Conceput ca o „variantă autohtonă a romanului *Doamna Bovary* de Flaubert, *Secretul Anei Florentin* a fost întîmpinat la apariție contradictoriu. Unii critici marcanți ai epocii l-au apreciat la modul superlativ (Ovidiu Papadima, Șerban Cioculescu), iar alții l-au contestat (G. Călinescu). Cartea însă s-a bucurat de un deosebit succes de librărie, cunoscînd într-un interval de zece ani ase ediții.

Dincolo de acestea, în *Secretul Anei Florentin* există o idee artistică valabilă și o motivație psihologică autentică.

În monografia dedicată autorului *Medelenilor*, criticul Nicolae Ciobanu făcea următoarea remarcă referitoare la romanele care tratează tema nepotrivirii sentimentale în dragoste : „Avocații sau jurnaliștii cu faimă (Nelu Antoni, în *Crăciunul de la Silivestri*, Horia Orghidan, în *Secretul Anei Florentin*, Gabriel Dorani din *Hai-Diridam*"), condiționînd sensul existenței lor de «succesul» în cariera aleasă, la un moment dat, acești inși ar mai vrea și altceva, prin urmare, sînt clintiți din lîncedul lor confort de anumite nostalgii, de neliniști, dacă nu-i prea

mult spus. Fără excepție, asemenea stări de spirit vizează insatisfacții conjugale și, ca urmare, angrenarea în complicații amoroase. Așa stînd lucrurile, este evident că tema s-ar preta, artistic, la o tratare comică, satirică. În realitate, prozatorul e convins că aici zac subiecte de autentică *dramă* (sublin.) și își concepe romanele ca atare" *(Ionel Teodoreanu,* Editura Minerva, 1970).

Textul volumului de față se reproduce după ediția a VI-a a romanului *Secretul Anei Florentin,* apărut la Editura Cartea Românească, București, 1947.

La transcrierea textului s-au aplicat normele ortografice în vigoare, menținîndu-se acele forme de limbă specifice epocii și scriitorului.

S-au reținut astfel unele cuvinte frecvente în creația lui Ionel Teodoreanu, de felul : *blîndeță, complect, delicateță, fineță, geamandan, gentileță, mătasă, mîne, molatec, musteață, părete, politeță, sălbatec, stomah, sunt, sprinceană, ștofă, tusă, țigară, vocațiune, vrîstă ș.a.* Precum și alternanțele : *care/ cari, citi/ ceti, desena/ desemna, sub/ subt etc.*

Am conservat ca atare neologismele : *biurou, poker, short, soire-écrire, strand, șofeur,* precum și altele.

Greșelile de tipar au fost corectate tacit prin colaționarea textului cu edițiile anterioare ale romanului lui Ionel Teodoreanu, „unul dintre mandarinii prozei românești interbelice".

ION NISTOR

Îți dăruiesc, Lili, Sheherezada unei insomnii.

PARTEA ÎNTÎI

Abia isprăviseră masa. O muscă, încleiată într-o picătură de sirop, bîzîia cu frenezii intermitente de sonerie exasperată. În casa prea mare pentru doi oameni era singurul glas, aparţinînd şi el tăcerii ascultate, în care auzul proiectează zvonul de mare captivă în ghioc al sîngelui, cu murmure, foşnete, ţiuituri şi tam-tam-ul de orizont african al inimii.

Dar Horia Orghidan nu asculta această tăcere. Cu toate că era sîmbăta unei săptămîni de muncă efectivă, cu toate că împlinise patruzeci şi trei de ani, şi cu toate că-şi citea ziarul după masa de seară, atitudinea şi expresia lui Horia Orghidan nu denunţau nici o moleşire, nici o destindere somnolentă. Nu era tolănit pe scaun. Şedea, spinarea dreaptă neatingînd speteaza, iar picioarele căzînd perpendicular pe podea. Dacă ar fi avut alături faimosul creion roşu şi albastru, familiarii Palatului de Justiţie ar fi putut crede că-şi studiază dosarele ; le cerceta direct, nu prin intermediul secretarilor, şi o singură dată. Avea două ticuri : după masă rămînea cu scobitoarea în gură ; şi îşi dregea glasul la răstimpuri, chiar cînd era singur, printr-o sacadare scurtă, reiterată, din fundul gîtlejului, verificîndu-şi parcă laul corzilor vocale. Îşi purta vîrsta matură ca pe-o altă tinereţă, mai palidă, mai gravă, mai concentrată, surită pe tîmple. Ochelarii rotunzi cu rame de corn îi punea numai în timpul lecturii. Frunte dreaptă, nas acvilin, mai mult autoritar decît viclean, mai mult impetuos decît sinuos,

ca al războinicilor care şi-au lăsat profilul pe medalii. Nu numai capul, dar nici trupul, mijlociu ca înălţime, nu adormise în curba grăsimilor. Îşi păstrase linia şi kilogramele tinereţii. Dacă l-ar fi întîlnit pe stradă un coleg de liceu, i-ar fi spus de-a dreptul, fără efort, nici ezitare : „Salve, Horia. Tot crai ?“ Era singura lui reputaţie în liceu. De atunci însă evoluase altfel. Nu era fumător : în tinereţe din economie, acum din deprindere şi instinct de conservare.

În schimb, Ana fuma aşezată de profil pe pervazul ferestrei deschise, cu genunchii aduşi spre bărbie. Trupul ei mic şi încă sprinten îi îngăduia să stea firesc pe locul pisicilor şi al copiilor. Afară era lună şi primăvară. Vorbele apărură în mintea ei acolo. Instinctiv, aruncă o ţigară începută, liberîndu-şi astfel mîna de o ancoră care o lega de anii din urmă ai căsătoriei. Întoarse capul spre Horia, privindu-l cu ochii micşoraţi, ca pe ceva ivit pe o zare. Într-adevăr, ca să-l găsească, trebuia dintii să-l caute în amintire, şi de acolo să şi-l aducă. Apropiindu-se de el, pe la spate, îi cuprinse fruntea cu mîna, afectuos, apăsat, ca în anii tineri, cînd gestul acesta era un descîntec de sară al zilelor lui de luptă, — şi aplecîndu-i-se peste umăr, cu obrazul alipit de al lui, îi şopti, ca şi cum, deşi erau singuri în sufragerie, n-ar fi vrut să audă şi alţii un secret numai al lor :

— Tu, băiatul meu, hai să ne plimbăm amîndoi, noi doi, tu şi eu...

„Amîndoi“, „noi doi“, „tu şi eu“ : vrîsta Julietei apărea în lirismul acestei insistenţe.

Horia Orghidan îşi ridica faţa de pe ziar, cu o involuntară expresie de iritare, de îndată stăpînită. Avea, mai cu seamă de la Palatul de Justiţie, oroarea pleonasmului şi a abuzului de vorbe...

— Ana...

Tonul acestui calm vocativ aparţinea exclusiv prezentului, ca şi casa obieceiurilor, ca şi ţigările Anei, ca şi distanţa atlantică dintre ziarul lui şi fereastra ei, — izgonind-o de îndată din veselia de Rusalii a lui „tu şi eu“, „noi doi“, „amîndoi“.

— ...nu te-ai plimbat azi ?

Astfel articulat, cu seriozitate şi logică, verbul „plimbare" căpăta un sens medicinal. Într-adevăr, Ana se plimbase : singură.

— Şi ai uitat că-i sîmbătă ? Avem musafiri.

Răspunsul lui excludea replica în aşa măsură, încît îşi continuă pur şi simplu lectura întreruptă. Ana se îndreptă spre fereastră, unde aprinse altă ţigară. Afară era primăvară : veste pentru alţii. În casă, Horia : surd şi orb pentru sufletul ei. Nu mai aparţinea nici casei, nici primăverii. Era singură. Cuvîntul o strîngea atît de aspru, încît îi venea să scîncească zgribulit şi sur, cu glasul greierului de lîngă iarnă.

Afară, în moarta noapte ieşană, izbucni strident ţipătul de femeie al unei locomotive, atît de patetic, de parcă nu într-o carte a altui timp, ci atunci şi acolo, roţile ei ar fi ucis viaţa de vioară a Annei Karenina.

Ana îşi luă ţigările şi chibriturile ieşind fără zgomot din odaie.

Poate că dacă ar mai fi rămas cîteva clipe încă la fereastră. Horia ar fi venit lîngă ea cuprinzînd-o cu braţul : nu duios, ci posesiv. Sufletul Anei, aplecat asupra lui, nu-l tulburase ; mai degrabă îl iritase prin pleonasmul verbal. Dar braţul ei gol, obrazul ei, parfumul de nuc şi miere cu mirodenii al părului ei, îi dăduse un surd îndemn spre femeie, care-şi făcuse drum prîn preistoria sîngelui, de el e Ana. Dar dacă, ceva mai tîrziu, ar fi întîlnit-o în cale tot pe Ana, ar fi înşelat-o cu începătoarea, poate tocmai fiindcă ştia că alături cu ea însăşi, dorind în ea şi dîndu-i, nu ce era al ei şi numai pentru ea, ci al femeii în genere. Iar dacă ar fi întîlnit altă femeie, suficient de ispititoare, sau chiar nu prea respingătoare, ar fi dorit-o pe aceea anume, rezumativ şi provizor. Din acest punct de vedere, Ana era soţia lui : automatizarea resemnării de a trăi fără harem oficial.

Curînd după plecarea Anei, Horia îşi strînse ziarul, păturindu-l în buzunarul surtucului, — nu arunca, nici nu irosea nimic —, îşi scutură fărimiturile de pe haină, îşi scoase ochelarii, punîndu-i în tocul lor, îşi aranjă părul cu pieptenul mic din buzunarul jiletcei, îşi luă

scobitoarea din gură, răsucind-o între degete, şi se îndreptă potolit spre fereastră.

Era atît de obişnuit să muncească de dimineaţă pînă noapte, încît pauzele, deşi dorite, îl dezorientau în fond. Pierduse pe nesimţite aptitudinea de a-şi organiza lenea recreativă. Nu citea literatură, nu făcea chefuri, nici politică, nu frecventa cluburi, iar natura, dacă n-o considera litigios, ca obiect al unui proces, încorporînd-o într-o tehnică juridică, pretext pentru coperţile unui dosar, îi dădea panica unei monstruoase plictiseli, ca şi concertele : magnet al vidului.

De fapt, corvada muncii era singura lui distracţie. Îl stăpînea cu o intensitate vicioasă, intoxicîndu-l oarecum ; de unde, treptata ei exagerare. Colegii din barou îl porecliseră Robotul. Dintre proeminenţii avocaţi ieşeni, el avea cea mai vastă şi mai variată clientelă. Cîştiga enorm şi nu numai în răstimpuri, de pe urma proceselor importante pe care i le aducea reputaţia lui, dar şi zilnic, de pe urma bagatelelor plătite cu termenul, căci nu refuza nici procesele de Judecătorie. Astfel, activitatea lui era permanentă ca şi a medicului. Numai sărbătorile Paştelui şi Crăciunului îi impuneau cîteva zile de inactivitate silită. Apropierea lor, incandescentă în calendarele şcolarilor, îl deprima anxios. De altfel, cu excepţia meselor tradiţionale, îşi petrecea aşazisul timp liber, în biurou, făcîndu-şi ordine în dosare, revizuindu-şi socotelile.

Noaptea de primăvară — întîia adevărată — nu-l bucura decît accesoriu. O privi constatativ şi în treacăt, ca pe-o reclamă turistică primită în corespondenţa de afaceri. Altceva însă, mai imediat şi mai tangibil, îi solicita atenţia. Aplecîndu-se asupra pervazului ferestrei, suflă cu un fel de năduf scrumul lăsat de ţigările Anei ; şi, deşi era singur, făcu inconştient un gest care displăcea Anei : îşi repuse scobitoarea în gură, parodiind parcă fumatul. Năravul acesta era vechi. Îl luase pe vremea cînd era student şi mînca zilnic la restaurantul Palatului de Justiţie unde căpătase un loc de copist. Acolo, în ambianţa aceea modestă de funcţionari şi mici avocaţi, scobitoarea nu era numai un atribut epilogant al meselor, dar

și un fel de distracție al nefumătorilor care se ridicau de la masă cu scobitoarea în gură, mozolind-o, așa cum pruncii își sug biberonul și orientalii trestia de zahăr. În primii ani ai căsătoriei, cînd Ana îi refăcea educația lacunară, cu grație, răbdare și veselie, după-masă, dacă-l surprindea cu scobitoarea, i-o lua, rîzînd, și i-o arunca. Și, dacă Horia schița o mișcare de protest sau de nedumerire interogativă, îl săruta pînă cînd îl dezarma. Astfel, cu încetul, îl dezbărase de scobitoare. Dar de vreo cinci ani, scobitoarea reapăruse, ca o replică la țigara aprinsă de Ana.

Era ciudată și oarecum contradictorie reacția lui față de convertirea Anei la fumat. Începuse să fumeze curînd după instalarea lor în casa de la Copou — cu cinci ani în urmă — la început fără de autorizația și știrea lui, pe ascuns : adică în timpul zilei, cînd Horia lipsea. Într-o zi, îl întrebase : „Horia, n-ai observat nimic ?... nimic schimbat la mine ?“ — adăugase ea, văzînd că privirea lui nu se îndrepta spre ea, ci spre odaie, căutînd pe masă, pe pat, pe pereți, ca și cum numai decorul ar fi avut facultatea de-a se schimba, ea, Ana, fiind condamnată la invariabil. Și văzînd că răspunsul nu vine de la el, îl dăduse ea : „Fumez... fumez de-o săptămînă“... „Tuuu !“ „Eu“. „Cum, tu ?“ „Da : eu“. Prima ei impulsiune fusese rîsul, rîsul școlăresc, nebunesc, acela care îl alarma pe Horia în primele luni de convietuire, atribuindu-i sensul unui criticism jubilant al enigmaticei feminități. Dar Ana, de data aceasta, nici nu zîmbise măcar, fiindcă uluirea lui Horia — comică în sine — nu era decît o nouă măsură a distanței dintre ei. Odinioară, la începutul căsătoriei lor, în fiecare seară, cînd Horia se întorcea de la Tribunal, o săruta lung și imediat îi spunea : „Ai băut cafea“ sau „Ai mîncat o portocală“, sau „Ai făcut compot de vișine“, interpretîndu-i sărutările, cum spunea el. Acum fuma de o săptămînă și Horia nu știa nimic. Măcar din acest punct de vedere, tutunul era perfect justificat. Formal, Horia căutase s-o disuadeze, dar fără prea multă insistență. Evident în profesie, nu era în pas cu timpul în alte privinți. Judecînd după vechile canoane, țigara pentru el era un atribut al

babelor și al cocotelor, tabiet senil la unele, emancipare ostentativă la altele. În gura soției lui, țigara îl „șoca". Apoi, ca mulți nefumători, era incomodat de fumul tabagic. Dar pe de altă parte, tutunul era o distracție a Anei : numai a ei, tolerată de el. Un fel de concesie făcută Anei. Un mic sacrificiu al concepțiilor și comodității lui, cu sens de răsfăț. Deși nu-și reproșa nimic față de Ana, socotindu-se un soț meritos, își dădea foarte vag sama că în viața lui, primatul îl deținea munca profesională, și că această muncă îi absorbea — justificat — în așa măsură, încît Ana — fatal, explicabil, firesc — era cam singură. Avea deci și ea dreptul compensativ la distracțiile ei : grădina, cititul, cinematograful, concertele, plimbările. Fumatul, cu nuanța de cvasi-viciu, de mic păcat, echilibra parcă și mai bine jocul reciprocităților lor. Dar mai era încă ceva. De cînd evoluase pînă aproape de acea sonorizare lirică pe care i-o dădea odinioară apropierea Anei și jubilarea că această Ană adorabilă este a lui, numai a lui, perfecțiunea ei morală îl incomoda. Prea nu-i putea reproșa nimic. Prea era stimabilă. De altfel, Ana era singura ființă în care credea complect, fără nici o rezervă, orbește, compensînd, scepticismul lui pentru restul umanității în care, între patru gînduri, se integra cu echitabilă luciditate și pe el. Deși era fericitul beneficiar al acestei icoane, orgoliul lui era iritat cînd o raporta numai la el, lăsînd la o parte restul lumii care dădea prin contrast unicitate Anei : proprietatea lui. Și această iritare care rezulta din comparația singulară dintre el și Ana, dorea de multă vreme ca Ana să devie vulnerabilă. S-o poată critica. Să justifice prin cusururi obiective, nevoia lui subiectivă de a fi nemulțumit din pricina Anei, de a se libera îndreptățit de superioritatea ei morală, de a-și absolvi prezentele și viitoarele eventuale scăpătări.

Așa că scobitoarea din gură era steagul unei meschine victorii.

Auzind scîrțîitul portiței de din față, se plecă pe fereastră să vadă cine-i. Pentru musafiri era prea de-

vreme. Pentru clienţi, prea tîrziu. Actuala casă Orghidan însă, era un adevărat domeniu. De la poartă pînă în fundul curţii, unde era aripa cu sufrageria, drumul acoperit cu nisip roşietic avea dimensiunea unei străzi ieşene printre două rînduri de tei care înfloriseră pentru cîteva generaţii de boieri moldoveni. Trecu deci timp pînă cînd ochii lui Horia izbutiră să desluşească un contur mişcător în fundul brumărit de lună. Parcă venea ceva dintr-acolo, nu cineva. Se apropia foarte încet şi stîngaci, amintind întîiul mers pe covor al copilăriei, un copac înflorit, înfăptuind miracolul pasului peregrin dincolo de destinul rădăcinilor. Parcă venea împleticindu-se într-o poveste, un cerb rănit cu coarne de aur, sau poate un Isus, ducîndu-şi crucea, spinii şi aureolele peste învierile pămîntului de primăvară.

De fapt, venea un om, un om blînd, beat, poate poet, desigur ratat, foarte ieşan, seducător pentru unii, disprețuit de mulţi alţii în frunte cu Horia : fratele lui mult mai mic. Petruţă Orghidan, Pierrot, cum îi spuneau prietenii. Dispăruse din Iaşi de vreo săptămînă. Sucit era întotdeauna, ca copil adică în toate vîrstele trupului, dar primăvara îl zmintea şi mai tare. Lăsîndu-şi clienţii procesele şi cîştigurile, plecase într-o zi, grăbit, de-a dreptul de la Tribunal, ca cineva chemat urgent acasă.

— 'Ncotro, Pierrot ? îl întrebase un coleg, încrucişîndu-se cu el la uşă.

— O afacere importantă.

„Afacerea importantă" era primăvara pe care o simţise deodată, ca o frunză strînsă în dinţi, de la fereastră Palatului de Justiţie, în timp ce asculta captiv, litania unui client, aşteptîndu-şi „rîndul". Se ducea să întîmpine primăvara, dincolo de bariera oraşului, ca pe o fată care vine de la ţară spre inima ta. Înainte de a o găsi, o căuta în el prin toate cîrciumile, pahar după pahar, pînă cînd se pierdea pe drumuri, printre nopţi şi zile, printre copaci şi oameni, printre stele şi cocoare, risipit ca un cîntec al ierburilor.

Acum se întorcea tot beat, de undeva de acolo, ca din cer, aducînd pe umăr ca un prieten de vin, şi mai

beat decît el, două mari crengi de corn înflorit. Își pierduse pălăria, gulerul, cravata, ceasul, cheile, agenda și punga. În jurul gîtului avea o basma roșie de lipovancă vînzătoare de semințe. Ghetele lui veneau din pămîntul cîrtițelor. Părul castaniu îi cădea naiv ca un breton de fată cîrnă, peste frunte, palpitînd ușor la fiecare mișcare. Nasul pornea deodată, lung și subțire, ca și cum natura ar fi imitat numai pe fața lui Pierrot acele cornețele de hîrtie în care au fost alune, și din care își fac copiii teacă pentru micul lor năsuc. Ochii albaștri aveau somn în ei și căderi de stele. Surîdea la capătul unui lung monolog. Venise acrobatic și astral pe un fir, din cer, jos pe pămînt, avînd un scop. Dar îl uitase. Căci cornul înflorit, deși îi îngreuia mersul, făcea parte integrantă din gîndurile lui : culori și mișcări de primăvară, dărnicie, elan, soare, vînt, albine, fluturi, rîndunele.

Horia îl privia încruntat, zăvorit într-un mutism reprobativ. Cu drept cuvînt de altfel, fiindcă în timpul dispariției lui Pierrot, secretarii lui Horia trebuiau să aibă grijă de clientela rămasă orfană, Horia primind indirect blamul dezordinelor, mezinului, căci, oricum, tot frați erau, deși n-aveau nimic comun decît numele și mormintele părinților.

Pierrot nu-l văzu. Îl descoperi ca pe-o obsesie a realității uitate. Clipi trist ca cei care se deșteaptă în captivitate după ce s-au visat acasă. Își trecu degetele slabe peste frunte, îndepărtînd părul care o acoperea, și întinse mîna după un pahar cu vin, bîjbîind prin întuneric. Cîteva flori galbene se scuturară pe mîna întinsă, dîndu-i stele, ca și cum ar fi ajuns din nou în cer. Pierrot își privi mîna cu mirare, apoi se uită în sus, văzu crengile cornului, aprobă cu energie prezența lor, și în sfîrșit zîmbi fericit. Găsise.

— Unde-i Ana ?

Horia îl privea distant, fără să-i răspundă.

— Unde-i Ana ? — repetă Pierrot cu îndîrjire, încruntîndu-se, plecînd ochii în pămînt și încordîndu-și capul ca berbecii.

— Te rog vorbește încet. Uite în ce hal ești !

— Unde-i Ana ? — reluă Pierrot cu îndărătnicia caracteristică beţivului care nu se desparte uşor de o intenţie.

— Pentru tine, cînd eşti în halul acesta, Ana nu-i.

— Ana... nu-i... pentru... mine... ? sacadă el spaţiat cuvintele, cu fruntea încreţită, căutînd să le pătrundă înţelesul. Ana nu-i pentru mine, aprobă el cu blîndeţă. Ana nu-i pentru tine, repetă el cu gravitate, şi parcă şi cu un pic de maliţiozitate, uitîndu-se apăsat la Horia, ca şi cum ar fi vrut să-l solidifice din aburi. Ana nu-i pentru voi, hotărî el cu un zîmbet blajin, adresîndu-se crengilor de corn înflorit. Unde-i Ana ?

— Nu-i, se răsti Horia. Şi te rog pleacă.

— Unde-i Ana ?

— Ce vrei de la Ana ? Bani, bani şi iar bani, ca să te îmbeţi ca un porc. Poftim. Du-te.

Îi aruncă de sus o monedă de o sută de lei. Între timp, veniseră de la bucătărie şofeurul şi servitoarea, atraşi de vociferări.

— Conaşu Petruţă, hai şi te culcă. Îţi fac eu o cafea bună, îi şopti Maria care-l ştia de mult şi-l considera cu acea ocrotitoare simpatie a femeilor din popor pentru boerii cheflii.

— Fac ce vreau, vorbi Pierrot, ridicînd un ton demn, poruncitor şi bufon, îndreptîndu-şi statura, ia pădurea şi du-o coniţei.

Pe măsură ce vorbea, îşi ridică mîna cu degetul vertical, mai în sus, ca un sceptru de operetă.

— Şi spune-i coniţei, şi spune-i...

Nu găsea. Capul nebulos de pe umerii lui, deodată parcă sărea prin Calea Laptelui ca printr-un tambur de hîrtie spart de tumba lui August, şi ochii palpitau nedumeriţi, printre constelaţii hilare şi interogative. Dar şi acolo îi ajunse refrenul ca o minge.

— Unde-i Ana ?

— Ce să-i spui coniţei ?

— Să-i spui, să-i spui...

Maria îi luă din spate crengile de corn, fulguindu-l cu flori galbene. Şi deodată, Pierrot, care fără de crengi

se subțiase, ca un fum gata să pornească în lună, își pierdu solemnitatea astronomică. Fără tranziție, deveni înduioșător de pueril, ca acei copii de cerșetor care recită în ger o poezie ca să înduplece pe trecători.

— Să-i spui : Cucurigu... Cucurigu, boieri mari, dați punguța cu doi bani.

— Nu-ți ajunge o sută de lei, bețivule ? Mihai, dă-l afară.

Șofeurul ezită. Dar Pierrot pricepu. Frîngîndu-se ca o paiață, ridică moneda de jos, punînd-o în mîna Mariei.

— Să nu mai spui nimic coniței. Du-te.

Și porni spre poartă, atît de drept și jigărit în efortul de-a fi demn încît, în umbra pe care luna i-o arunca înainte, ochii Rosianantei și-ar fi regăsit stăpînul, luîndu-se după el.

Ana își răcorise ochii cu apă rece în odaia de baie. Fața proiectată spre oglindă avea expresia automat atentă, ostenită și resemnată a actrițelor deprimate cînd își pregătesc obrazul pentru rampă. Acolo o găsi Maria care venea cu „pădurea" Deși, desperechindu-se de Pierrot, își pierduseră picioarele magice, crengile care abia puteau intra pe ușă, aduceau primăvara în casă cu altă vigoare decît un buchet de toporași. Ușa se veseli, devenind o mare fereastă deschisă asupra unui crîng nouț. Uitînd tăcerea încăperilor fără viață, aștepta vîntul frunzelor și glasurile aerului sprinten.

— De unde ? — întrebă Ana cu ochii deodată înviorați.

— Conașu Petruță, anunță Maria abreviativ, dîndu-și parcă sama că asta spunea tot.

Prin oglindă, ochii Anei stăruiră interogativ.

— Iar a băut... Oleacă... Cam multișor.

— Unde-i ?

Cu sprîncenele stufoase, și cu fruntea, Maria arătă în sus : a ducă.

— N-a spus nimic ?... Hai, vorbește, Maria.

Maria își acoperi cu palma o creață izbucnire de rîs din jurul buzelor.

— Ista... : „Cucurigu", Doamne iartă-mă, da o spus să nu mai spun.

Mai iute decît buzele moldoveneşti ale Mariei, Ana şi pornise. Deschise în goană un sertar, scotoci printre hîrtii, luă un plic de pînză, verificîndu-i conţinutul cu o aruncătură de ochi, şi ieşi pe uşa din faţă, într-un suflet, evitînd astfel întîlnirea cu Horia, scurtînd totodată şi drumul spre poartă. Trebuia neapărat să-l ajungă pe Pierrot. În esenţă ştia ce se întîmplase ca şi cum ar fi fost faţă la întîlnirea dintre fraţi. Aproape în fiecare zi, Horia se plîngea de neplăcerile pe care i le cauzează absenţele nemotivate ale lui Pierrot. Vorbea despre el, ca şi cum ar fi fost fratele Anei, nu al lui, numindu-l trîntor, beţiv, ratat şi dement, indignat că „lumea" îl tolerează şi îl încurajează. „Lumea" era Ana. Nu-l „încuraja". Avea însă pentru el mărinimia unei mame pentru copilul netrebnic şi totuşi drag. Acel „cucurigu" îngăimat cu rîset şi cu „Doamne iartă-mă" de Maria, depăşea tristeţa propriei ei vieţi, lăsîndu-i una mult mai activă, rănită de milă.

Prietenul primăverii se oprise la poartă. Mînia îl sleise mai tare decît beţia vagabondă şi nesomnul, deşteptîndu-i cenuşele într-un trup fără aripi. Se oprise chiar lîngă poartă, pe „piatra orbului" : fostul bucătar al casei pe vremea ospeţelor rărite ale ultimilor ei boieri, — acum orbul pietrei. Stătea ca amintirea, în oraşul întors spre trecut.

Piatra era blîndă ca cele din cimitir. Păstra căldura trupului infirmului care, sara, pleca de acolo la Azilul de bătrîni, înapoindu-se dimineaţa.

Cu coatele pe genunchii lipiţi şi capul cufundat în mîni, fără vin şi fără somn, parcă postum, Pierrot plutea în luntrea lui Caron pe apele negre. Ana îl găsi acolo cu o strîngere de inimă, fiindcă aşa cum era, de acolo părea, al pietrei orbului, urmaşul celuilalt. Era atît de dezarmat, încît şi răcoarea blajină a nopţii de primăvară părea frig în jurul lui. Îi văzu ghetele — mai puţin comice prin dimensiuni ; erau tot atît de lepădate ca şi ale lui Charlot ; — îi văzu hainele de Azil de noapte, basmaua din jurul gîtului lung şi slab ca al păsărilor golaşe,

părul nepieptănat şi ostenit ca al nebunilor, şi citi, ca într-o carte ferfeniţită printre gunoaie, păcatele, rătăcirile, slăbiciunea şi lamentaţia verlaineiană a sufletului lui Pierrot. Nu-l chemă pe nume, nici nu-i spuse nimic. Vorbele, chiar dulci şi feminine, tot aspre ar fi fost pentru fragilitatea lui.

Îi puse mîna pe frunte şi se gîndi iară şi iară la cealaltă frunte care nu mai avea nevoie de mîna ei. Dacă ea ar fi stat acolo pe piatra orbului, în locul lui Pierrot, şi o altă Ană, lucidă pentru ea cum ea era pentru Pierrot, i-ar fi pus mîna pe frunte, ar fi trebuit să-i spuie : „Du-te, ce mai aştepţi în casa asta ?“ Într-adevăr, ce mai aştepta ? Să treacă anii lungi din ce în ce mai repede, cu zile atît de identice în monotonia lor, încît toate se topeau într-o singură zi enormă şi senilă ca fruntea gnomilor. Şi să vie bătrîneţea în care să caute ceea ce Pierrot găsea poate în beţie : uitarea că nu eşti ceea ce ai crezut că vei fi, renunţarea la speranţa în tine.

Paşi tineri se apropiau prin noapte. Ana întoarse capul într-acolo recunoscînd cu urechea un ritm familiar. Într-adevăr, era Ivona. Ana îi trimise dintîi o sărutare cu plicul din mînă, interogînd-o apoi mult cu sprîncenele ridicate şi cu o clătinare a capului. De sub pelerina de şcoală, purtată pe braţ, Ivona scoase două cărţi învelite cu hîrtie albastră, întinzîndu-le demonstrativ. Le citise. Venea acum după altele.

Zîmbindu-i prietenos, Ana îi făcu semn să intre şi s-o aştepte. Ivona se supuse cu graba spontană pe care oamenii foarte tineri n-o acordă decît celor pe care îi admiră pînă la devotament. Nisipul aleei dintre tei înăbuşi sunetul paşilor Ivonei.

Şi iarăşi noaptea redeveni ieşană, ca oglinda unei ape moarte, abia încreţite de aripa unei păsări. Desigur, erau lumini, mişcări şi sunete în noapte. Treceau în răstimpuri, la deal şi la vale, tramvaie de tinichea decolorată, luminate electric, automobile cu goarne şi faruri, oameni, cîni, cîte o căruţă, cîte o vacă, — dar totul nu părea decît

popasul pe covor al unui copil, cu aceleași jucării vechi, purtate dintr-o parte într-alta, într-o casă cu lumînarea aprinsă la căpătîiul mortului. Și lumina lunii avea albăstruiul meditativ al fumului de tămîie. În nimic nu vibra viața.

O trăsură goală venea la pas. Cal trist și clăpăug, cu picioare grele și cap copleșit. Părea fiul celui de pe capră. Ana făcu semn birjarului să oprească.

— Hai, Pierrot.

Îl ajută să se ridice, îi îndreptă părul căzut pe ochi, îl aduse de umăr pînă la trăsură, îl sui, ea rămînînd încă pe scară, ca după un accident în stradă. Un accident atît de ieșan că nu miră nici pe birjar, nici pe trecători. Ana spuse birjarului unde să-l ducă, deși nu mai era nevoie, căci birjarul îl și recunoscuse, salutînd în el mărinimia chefliului mînă-spartă. Apoi Ana se aplecă asupra lui, vorbindu-i intim, în timp ce-i dezmierda fruntea cu mîna, ca și cum numai astfel, vîslite, vorbele s-ar fi putut întipări în mintea lui.

— Uite, Pierrot, îți dau cinci sute de lei din plicul tău...

Un plic simbolic. Cu ani în urmă, Ana scrisese pe el : „Călătoria lui Pierrot". Mai cu seamă la începutul carierii, după cîteva succese răsunătoare la bară — se și spunea : „Ho-ho, îl bate pe frate-său !", Pierrot umpluse plicul numai cu hîrtii albastre. Strîngea bani pentru „călătorie". O dorea de cînd era mic, ca păsările care pleacă toamna și vin primăvara, cu șatrele norilor de fum și de aramă, cu vîntul... În mîinile copilăriei lui vizionare, globul pămîntesc de tinichea, redus la proporții de mărțișor, găsit într-o zi pe stradă, era condurul pierdut de Cenușăreasă. Și acuma îl purta legat cu lănțujel. Apoi, de la Jules Verne pînă la acel nostalgic : *„Fuir là-bas, fuir ! Je sens que des oiseaux sont ivrés"*, al lui Mallarmé, călătoria dorită prin lecturi căpătase sensul evadării din cunoscutul cotidian în necunoscutul magic. Și totuși, niciodată nu călătorise. Plicul era un sicriu, inscripția un epitaf. Poate că de aceea, cele mai multe beții ale lui Pierrot îl mînau spre gară. Nu conducea pe nimeni. Nu aștepta pe nimeni. Bea, privea pe călători, se uita la trenurile care pleacă și

vin, cu ochi de cocor captiv, și plîngea. Toate trenurile plecau în lumea lor, lăsîndu-l pe Pierrot în Iașul lui.

Beţiile se înmulţiseră. Cîştigurile se împuţinaseră. Dar plicul niciodată nu foşnea gol pentru refrenul „Cucurigu, boieri mari, daţi punguţa cu doi bani". Era singurul miracol al plicului călătoriei lui Pierrot.

— ...Acum te duci acasă şi te culci...

Aplecate asupra lui, vorbele începeau să-i uite vîrsta, şi treptat, deveneau muzică simplă şi eternă pe care o aud numai în leagăn, copiii somnului fericit.

Trăsura porni la vale, clătinîndu-se pe arcuri şubrede, dispărînd în umbre, apărînd în lumini, străpunsă de ţipetele locomotivelor. Pe urma trăsurii lui Pierrot, amintirea Anei străbătu de-a lungul tot Iaşul celor şaptesprezece ani de căsătorie.

În lumina lunii, piatra orbului ardea alb ca insomnia ochilor stinşi.

Primăvara era tristă în ţărna ei.

*

* *

Ivona intră în ogradă cu intenţia s-o aştepte pe Ana, plimbîndu-se pe aleea teilor. Dar nu după mulţi paşi, se răzgîndi cu o mişcare subită, refugiindu-se în casă pe uşa rămasă deschisă. Zărise la capătul aleei, în dreptul grajdului transformat în garaj, pe Horia Orghidan supraveghind, de la oarecare distanţă, pe şofeurul care spăla automobilul. Ivona avea o aversiune categorică şi pentru Horia şi pentru automobilul lui. Adeseori, la amiază, cînd ea pleca de la şcoală, Horia se ducea la Tribunal. Şofeurul avea odioasa deprindere să sune în penultimul moment, dînd parcă înadins o bătaie de inimă pietonului distrat. Niciodată Ivona nu se simţea mai solidară cu pietonii, decît la apariţia automobilului „măreţului om" : aşa îl poreclise mai de mult. Măreţul om din limuzina albastră răspundea corect şi rece, fără de nici o cordialitate, şi parcă şi condescendent, numeroşilor trecători care îl salutau deferent. Era acolo ca pe un piedestal motorizat, cu roţi, şi ferestre. Cînd ochii lui, din întîmplare, o întîlneau pe

Ivona, o saluta cu un mic gest protector. Ivona îi răspundea demn ca o stareță.

Antipatia Ivonei pentru Horia Orghidan fusese la început cu totul independentă de sentimentele ei față de Ana, apărînd spontan, mult înainte de a o fi întîlnit pe Ana. Pe atunci, tatăl ei era prim-președinte al Tribunalului Lăpușna, tînjind însă mereu după Iașul lui natal : Heidelbergul moldovenesc al tinereței lui romantice și laborioase. Pentru Miluță Romanescu, ieșenii erau altfel decît ceilalți români, după cum Iașul nu însemna numai un amănunt istoric, geografic și cultural al țării, ci mai cu seamă o armonie psihologică particulară. Ieșenii, ca și cotnarul, aveau un „buchet" special, spunea el, amestec de luciditate critică și de melancolie romantică.

În aceeași zi, Ivona gustase și din faimosul Cotnar, cunoscîndu-l și pe Horia Orghidan, venit de la Iași cu cîteva sticle, fiind oaspetele lor. Se făcuseră pregătiri teribile pentru „marele jurist ieșan". Grijitură radicală, cu schimbări de mobile, flori, amenajare amănunțită a odăii destinate ieșanului, iar Aniuta, tînără mamă vitregă a Ivonei, părăsindu-și indolența de odaliscă, pasiențele, refrenurile languroase, papucii și halatul, devenise ca în serile cînd se ducea la teatru. Cu toate că atunci Ivona nu avea decît treisprezece ani — „ghimnazistă" : coadă cu fundă, rochiță scurtă, năsuc, frunte bombată, își ținea singură, fără amestecul nimănui, contabilitatea critică a vieții, fiind generoasă cu păpușile și intransigent de severă cu oamenii. „Farmecul slav" încarnat în casa lor de Aniuta, era redus deocamdată de mintea Ivonei la vorbele lui Creangă din *Povestea unui om leneș* : „Da' muieți-s posmagii ?" — adică trîndăvie, somn, căscat. Acasă, numai între ei, Aniuta era ca un vierme : mereu aproape goală, — era și albă ca un vierme —, în halate cu miros de femeie, tolănită în pat, canapea, sau de-a dreptul pe covor. Pentru musafiri însă, și nu pentru toți, Aniuta devenea fluture.

Farmecul ieșan avusese în mintea Ivonei exact soarta celui slav. Cotnarul adus de marele jurist era un vin acru, cu un gust de-ajuns de înrudit cu al medicamentelor iodate. Bîndu-l, în timpul extazului cu trei glasuri al celor-

lalți, Ivona se gîndea la farmacie, cu fruntea încrețită și cu gura desgustată. Iar aducătorul Cotnarului devenise imediat, chiar fără de automobil, „mărețul om". Cînd vorbea, dădea sentințe. Cînd tăcea, părea un profesor care, de pe catedră, își ascultă elevii. Deși mînca puțin, mînca „antipatic". După-masă rămînea cu scobitoarea în dinți — de ce nu cu un morcov ? se întrebase gîndul Ivonei — și deși era ras, avea aerul domnilor care iesă de la frizer cu mustața răsucită. „Cum poate un om așa de drăguț ca tata, să admire pe un om așa de nesuferit ?" Miluță Romanescu avea barbișon de blond care albește, musteață plecată și ochi albaștri spălăciți, zîmbitori și blajini. Vorbele lui erau intime ca scrisul mărunt de mînă. Răspunsurile lui Horia Orghidan erau cu litere mari de tipar, de afiș al unui turneu bucureștean : așa se uitau la ele ochii Aniuței.

Se vede că venirea lui Horia Orghidan era un eveniment la Chișinău, căci sala Curții de Apel se umpluse ca un amfiteatru la împărțirea premiilor. Ivona fusese cu Aniuța. „S-auzi și tu, fetițo, un mare avocat ieșan", îi spusese tatăl ei, participînd și el, de altfel, ca simplu spectator, la dezbaterea procesului. Orghidan ședea singur pe banca din stînga, avînd în fața o geantă de piele și mai antipatică decît a inspectorilor școlari. Toți se uitau la el, dar cam de la distanță, ca la circ, cînd vizitezi cușca leului.

Pe banca din dreapta erau adversarii lui, deci prietenii Ivonei. Din cînd în cînd, se uitau pe furiș la banca din stînga. Orghidan vorbise o oră. Ivona nu înțelegea mai deloc ce spunea. Chiar cuvintele familiare nu le mai recunoștea. Parcă toate erau îmbrăcate în uniformă, ascultînd de o comandă, ca soldații în marș. Cuvintele celorlalți dădeau impresia unei mulțimi ; ale lui, impresia unei armate. Ivona simțise că mărețul om învinge. Se întîmpla ceva precis, ca o demonstrație pe tablă, la matematică. N-ar fi putut pierde decît dacă Ivona ar fi îmbrăcat „rochia" președintelui. Ivona se făcuse invizibil de mică, furișîndu-și botișorul spre urechea tatălui ei : „Papa, cîștigă !" „Cred că da". „Are dreptate, papa ?" „Are talent". Probabil că nici Aniuta nu pricepuse mai multe decît Ivona, dar după suspendarea ședinței, se precipitase

spre învingător, ducîndu-i la înălţimea capului aplauzul fardat al mînilor ei.

Trecuseră cinci ani de atunci. În acest răstimp, Horia Orghidan mai pledase de cîteva ori la Chişinău, primit în casa lor cu acelaşi ceremonial. Măreţul om pomenise, în treacăt, de soţia lui. Venise vorba despre fumat. Aniuta aprecia mirosul de tutun al bărbaţilor. „Eu nu fumez ; în schimb, soţia mea fumează de-ajuns". O altă gură antropofagă se deschisese în mintea Ivonei.

Şi, în sfîrşit, cu mai puţin de un an în urmă, surghiunul basarabean al lui Miluţă Romanescu, se isprăvise. Fusese avansat consilier la Curtea de Apel din Iaşi, în locul rămas vacant prin moartea predecesorului.

Mult cîntatul Iaşi fusese o deziluzie pentru Ivona, de la gară la hotel, de la hotel la restaurant. Ploua. Mitropolia era tot aşa de urîtă ca şi gara : surori întru disgraţie ursuză. Muşte insistente ca în toate tîrgurile murdare. Pieţele cu statui meschine, căscau amărîte ca cineva care a înghiţit un os rămas în gît. Pe acoperişe, ploaia suna deprimant a tinichea ruginită. Nazalizarea interogativă a oraşelor cu multe sinagoge, dădea un sens turistic bisericilor. Cu deosebirea că, evreii de la Chişinău vorbeau mai mult ruseşte, iar cei de la Iaşi cu accent moldovenesc. Ca şi cele de la Chişinău, ploaia de la Iaşi venea cenuşie şi lungă din Rusia. Trăsurile aveau sunetul hodorogit al căruţelor. Caii, toţi, dădeau impresia unui reumatism patruped cu migrenă la cap, junghiuri în copite şi lehamite în coadă. Apa avea gust de clor : „Aniuta, nu-ţi aminteşti Cotnarul ?", o întrebase Ivona, rea, descărcîndu-şi năduful. Oraşul Orghidanilor ; aşa îl botezase Ivona, pusă numai pe critică şi nod în papură. În fiecare zi, cîte o înmormîntare, ca o procesiune a sensului unic spre cimitirele ieşene. Între timp Aniuta descoperise un apartament modern, convenţional, rece şi abstract, botezat de Ivona, „Aspirina Bayer", fiindcă într-adevăr sufletul se simţea în el ca un comprimat farmaceutic în ambalajul respectiv. Se instalaseră cu nervii de rigoare. Ca şi stăpînii, mobilele de la Chişinău, îşi găseau cu greu rostul în trusa modernismului respectiv. Ploile, însă, încetaseră. Natural, venise şi ziua „supremului sacrificiu" : vizita la Orghidani. Cu trăsura, evident.

„Caleașca scrisorilor de acreditare pe lîngă măreața pereche" era o ponosită birjă ieșană, neîncăpătoare pentru trei oameni nervoși. Ivona ținută pe genunchi de tatăl ei, cu mîinile prinse de capră, călătorise *în tête-à tête,* cu mirosul de cîne plouat al birjarului, avînd în dreapta farmecul slav în ținută și parfum de mare gală.

Surpriza începuse încă înainte de casa Orghidanilor. Prin fundul norilor rămași după ploi, zarea amurgului răsturnase un sertar cu sulfină, prăfuind delicat frunzele teilor dinspre Copou. Și parcă deodată, în aeriana odaie cu oglinzi ceţoase a văzduhului ieșan, se deschisese un dulap feminin, cu poze vechi, cu șuvițe de păr blond, cu flori presate în albumuri, cu parfumuri evaporate în flacoane de cristal demodat, cu mătăsuri decolorate, cu beteală... Și soarele nu părea decît fotografia îngălbenită a unui soare mort tînăr, al amintirii mai mult decît al cerului.

Ivona devenise atentă, ca și cum s-ar fi apropiat inexplicabil de sufletul adînc pe care îl cheamă versurile și muzica.

Trăsura se oprise la o poartă a unui crîng, nu a unei case. Lunar de luminoasă, casa albea în fund, departe, printre crengi și frunze, așa cum se ridică zorii.

Orașul rămăsese la poartă, în urmă. Cu fiecare pas, sufletul Ivonei îl uita. Un zbor de cocostîrc, desprins de pe acoperișul casei, n-ar fi mirat : acesta era accentul cerului de singurătate bucolică, adunat deasupra teilor.

Un cerdac de lemn castaniu, acoperit cu viță sălbatecă. Dansa, roșie, ca rochia Esmeraldei din „Notre-Dame". Trepte de piatră. Ușă dublă, cu boltă deasupra și geamlîc colorat.

Pe pragul acestei case, Ana apăruse ca o exclamație a buzelor Ivonei.

În locul Orghidancei, Ana, ca o poiană în locul unei grote.

Avea ochi albaștri și păr auriu, ca poienele de munte în care-s numai cerul, soarele și albinele, după umbra lungă a drumului de brazi, care te-a dus spre el. Și era atît de armonios mică, încît toți din jurul ei apăreau ca o exasperare prin luptă, parcă obositoare pentru ochi, prin persistența ei de a nu reveni la normal. Spre deose-

bire însă de oamenii mici în genere și de femeile mici în particular, caracterizați printr-o vivacitate de insectă, Ana era calmă, așa cum o apă ar fi limpede.

Farmecul începuse de atunci. Casa nu mai aparținea unui oraș, ci a unei moșii de altădată : cu nuanța pe care Villon o dă lui *„antan"*. Putea să înceapă în ea un roman de Turgheniev. Clopotele unei biserici de sat alb n-ar fi mirat, nici clopoțeii moi ai unei ape curgătoare pe prundiș mărunt, nici mirosul de fum al înserărilor la țară, adus de un vînt venit cu turmele și cu tălăngile. Simțeai că undeva trebuie să fie puști de vînătoare, pe care afară le întîmpină cozile cînilor. Știai că-n altă parte e un pian cu clapele ușor îngălbenite de *Sonata Lunii ;* că undeva, afară, e un hamac în care a rămas o carte întoarsă și o batistă cu parfum mic de violetă albă ; că-n fund, subt nuc, în iarba amăruie, un volum de versuri pîlpîie deschis. Știai că lămpile cu gaz așteaptă, bine șterse, pe o masă învelită cu mușama, să le cheme luceafărul aprins la fereastră pe un cer portocaliu. Vedeai bihunca, patru roți de pulbere, aducînd corespondența de la gară. Știai că fructele rostogolite singure prin iarbă, sau pe acoperișul de din dos, vestesc văratice bătăi de inimă în piepturi tinere. Simțeai Vacanța cea Mare : mesele ei cu rîsete din sufrageria albă cu miros de pîne de casă și piersici atunci culese, vînătorile, pescuitul, cositul, plimbările pe lună la cimitir, cînd broaștele bulbucă zările c-un gîl-gîl-gîl neîncetat și greierii culeg din ierburi, răsucindu-l creț, tot ciripitul crengilor amiezii... Și „fata" acestei vacanțe, Ana, era acolo, alb-alburie ca o lampă care va întîmpina din pragul de întuneric al casei, pe băieții întorși de la vînătoare, zîmbindu-le tuturora, luminîndu-le inimile. Ea era fata hamacului, a clapelor *Sonatei Lunii,* a ierburilor amărui, a plimbărilor pe lună în spre cimitir. Pe ea o iubeau toți băieții, verii ei și prietenii lor. O iubeau în secret, ascunzîndu-se unii de alții, dușmănindu-se poate din cauza ei, captivi cu toții în aceeași mătasă cu parfum de violetă albă.

...Mai era Ana. Dar unde erau băieții veseliei ? Unde erau vînătorii, mesele, rîsetele, plimbările ?... Trăia în jurul Anei o absență care-i dădea un farmec melancolic.

Parcă ajunsese singură, tot tînără, în epilogul unui roman de Turgheniev, ceilalţi fiind toţi în cimitirul fostelor plimbări, rămaşi pe veci în filele de la început.

După cum se vede, vizita se desfăşurase pe două planuri. Unul concret, exterior, situat în Iaşi, care s-ar fi putut intitula : „Romaneştii în vizită la Orghidani", făcut din vorbe, amabilităţi, istorisiri, amintiri, complimente, şi o Aniută în rolul de *„femme du monde"*. Şi un al doilea plan, extrem de subiectiv, al Ivonei. În primul plan, luminat de inelele Aniutei ca de o rampă barocă, Ivona era o simplă figurantă, stîngaci taciturnă : fata lui Romanescu. Şedea pe scaun, cum stau fetele tinere — care deşi nu mai sunt fetiţe, nu s-au deprins încă să fie domnişoare — într-o casă fără băieţi şi fără alte fete tinere cu care să fie obligată să vorbească.

Îl al doilea plan, albastru ca malul unei mări descoperite întîia oară — Thalassa ! Thalassa ! — erau ochii Anei şi emoţia copleşită a Ivonei, care necontenit descifra o muzică în jurul Anei. Era ciudată concomitenţa uneori suprapusă a acestor două planuri. Un fel de „V-aţi ascunselea" cu nevăzutul şi cu presimţitul. Ana trăia în ceea ce apărea emoţionant în sufletul Ivonei, fiind totuşi Ana şi faţă de musafiri, după cum Hamlet vorbeşte în acelaşi timp cu fantoma tatălui lui, nevăzută celorlalţi, aparţinînd totuşi scenic, celor care-l însoţesc.

Casa reală tot a Anei, mobilată desigur de ea ; ceaiul, fierbinte şi aromat, deşi fără pretenţia ostentativă de a se fi născut cu blazon în samovar ; tartinele şi prăjiturile de fină calitate.

Ana fuma, surpriză, dar atît de altfel decît Aniuta care fuma picior peste picior, numai mătăsuri, pulpe şi parfum, cu unghiile de purpură şi buze de carmin, încît fumatul parcă devenea un rit religios, aducînd o fumegare de templu şi o licărire de candelă în jurul unei meditaţii.

Fără să vrea, Ivona se uita mereu la Ana. De la o vreme, Ana observase. Caracterul juvenil omagial al acestei priviri, era atît de evident, încît faţa Anei se veselise, Abia atunci, Ivona îşi dăduse sama ce minunat lucru e pe faţa altuia veselia care nu se naşte artificial din jocul muşchilor feţii, ci de-a dreptul din suflet. Astfel proiectat,

sufletul devine sensibil ca lumina soarelui în bisericile străvechi, prin ferestruicile înguste.

La rîndul ei, Ivona fusese observată. Avusese anxietatea tracului, acel pas în vid al inimii, acea secundă crispată. Simţise cu o intuiţie categorică, subit precizată, că dacă nu-i acceptată de Ana decît ca musafir în casă, pierde ceva esenţial. Se roşise vertiginos pînă la acea incandescenţă care denunţă, ca un cireş copt, primăvara sîngelui adolescent. Ar fi dorit să-i spuie Anei : „Te rog, primeşte-mă. N-are să-ţi pară rău. Poate că sunt ignorantă, mă roşesc stupid ca toate fetele, nu-mi găsesc nici vorbele, nici tăcerea, cînd sunt intimidată de bătaia inimii ; mă împiedic dacă mă mişc, iar dacă stau, regret că nu-s legată, ca să am o scuză pentru neputinţa de a-mi plasa picioarele şi mînile. Dar *exist*. Deşi trăim în aceeaşi casă, aparţinînd aceleiaşi firme, nu mă confunda cu Aniuta. N-avem nimic comun decît antipatia reciprocă..." Era în ea volubilitatea unei sticle care gîlgîie răsturnată. Nu-şi frînsese degetele — uitase că are mîni : era numai elan ca plopii — dar tinereţea ei aştepta cu transparenţă unui verdict.

Ana îi zîmbise aproape amical, în tot cazul cald, cu bunăvoinţă, cu înţelegere şi cu un fel de curiozitate.

N-o repudia. O accepta.

Cine a văzut şcolăriţele care şi-au citit şi recitit numele pe afişul celor reuşite la bacalaureat, va înţelege într-o măsură reacţia Ivonei. Saltul bucuriei, organic, îi proiectase imperios braţele în lături. Bineînţeles, destinul boroboaţelor juvenile era prezent : tablaua cu ceşti şi linguriţe, purtată de mînile moldoveneşti ale Mariei.

Orghidan avusese o încruntare care, mai tîrziu, recapitulată, făcuse deliciile Ivonei, provocîndu-i independent de loc şi ambianţă, un rîs irezistibil ; Aniuta o privise ca o Ţarină ultragiată, iar tatăl ei, cu umeri dezolaţi de magistrat care dă o sentinţă severă, regretînd-o omeneşte, şovăia între reprobarea gestului, consolarea fetiţei şi pornirea de a-şi cere scuze. Numai Ana avusese o stăpînită izbucnire de rîs, solidară cu vîrsta acestei năzbîtii.

A doua zi, Ivona plecase de acasă înainte de şapte, fără să-şi ia ceaiul, dispărînd pînă la două. Se înapoiase

arsă de soare şi sură de colb ca un soldat de la manevre. Străbătînd un Iaşi necunoscut, fusese mult mai departe decît îndrăgostiţii, făcînd un enorm buchet sălbatec, în care adunase toate culorile şi aromele lui septembrie. Îl trimisese Anei printr-un birjar, însoţit de un bilet :

„Cu aceleaşi mîni cu care am făcut pozna — comică, detestabilă, regretabilă —, am făcut o mie şi una de mătănii în jurul Iaşului. Florile sunt pentru zîmbetul de ieri.

Ivona Romanescu".

Un birjar ieşan dusese florile şi biletul unei doamne care locuia într-o casă din Iaşi, aducîndu-i răspunsul. Răspunsul acesta îi deschidea poarta de aur a plimbărilor cu Ana... Bucurie. Bucurie. Bucurie. De trei ori şi de o sută de ori, bucurie, cu un „ura" băieţesc la capăt...

Dacă ar fi fost numai atît, Ivona n-ar fi încuiat uşa, ci dimpotrivă ar fi plecat imediat de acasă, grăbind timpul aşteptării pînă a doua zi, printr-o plimbare prealabilă, aşa cum ţi-ai încerca în oglindă, cu mişcări de dans, rochia, pantofii şi gătelile de bal, în ajunul balului, ca să-l simţi mai aproape.

Dar ca şi fiinţa Anei, scrisul ei deştepta în Ivona emoţii care se situau pe un alt plan, foarte lăuntric, aşezat pe hotarul acela lunar din preajma somnului. Dacă Natalia lui Tolstoi din *Război şi pace*, ar fi chemat-o să se plimbe cu ea pe moşia din roman, întîlnind în această plimbare pe eroii romanului, sentimentul Ivonei n-ar fi fost altul.

În ziua următoare, Iaşul se deşteptase în zîmbetele lui septembrie. O dimineaţă de miere şi vin de Rin, aurie pe cer, pe frunze, pe acoperişuri şi pe străzi. Straiul de tei înflorit în piatră al Trei Ierarhilor flutura uşor, aurind Iaşul. Casele nu aveau obloane verzi ca la Chişinău ; fiecare fereastră era un surîs. Spaţiul era de primăvară, dar de primăvară somnoroasă, cu gene de fată care n-a dormit toată noaptea din cauza insomniei lunei pline, tot la fereastră rămînînd cu deşteptarea de aur a soarelui.

Ivona era dezolat fericită. Nu știa dacă va fi în stare să deschidă gura. Construia fraze, convinsă că ori le va uita, ori nu va avea curajul să le rețite. Apoi nu știa cum să se îmbrace. Și dimineața și sufletul erau atît de fără pondere în bucuria lor delicată ca surîsul unei melancolii, încît și trupul și mîna, și fiecare haină în mînile acestui trup, apăreau grosolane ca un zgomot lîngă o muzică. Sunt clipe cînd sufletul dorește haine care să-l exprime, și cînd ochii privesc nostalgic cerul, lumina și anotimpul.

Aniuta însă o salvase din acest impas. Se ducea la Ștrand. Nu-și găsea sandalele roșii. Venise să și le caute și în odaia Ivonei, fără să bată la ușă. Nufăr să fi fost prin voia unei metamorfoze, și la simplul contact cu Aniuta, Ivona și-ar fi găsit identitatea părăsită, redevenind, concret și agresiv, Ivona. O ceartă scurtă și tăioasă, o ușă trîntită, și Ivona se îmbrăcase în cîteva minute, plecînd de acasă furioasă, cu sprincenele încruntate, cu ochii înăspriți, trecînd prin Iași, grăbită și clocotitoare ca un roi de viespi al unei „Silly Symphony". Dar se pacificase încă de la poartă. Orbul de pe piatră saluta pe toți cei care intrau în casa amintirii lui. E ciudată și patetică senzația de lumină în lumina pe care ți-o dă gîndul c-ai trecut prin mintea unui orb. E mai mult decît un tunel. E ca un vis scurt al morții, din care ochii se deșteaptă cu o mirare înduioșată, regăsindu-și lumina. De la poartă pînă la scările cerdacului, pe subt teii toamnei cu frunze gălbui ca mintirea florilor, mergeai pe două toamne ; frunze de soare și de tei cădeau alături.

Cerdacul, vița roșie, scara de piatră, cele două uși cu boltă și geamlîc. Tăcerea din cerdacul lui septembrie foșnea ca apropierea pe la spate a unei rochii de mătasă. Parcă așteptai două mîni să-ți acopere ochii.

Nu mai apăruse Ana, dar pragul casei o evoca atît de imens, încît ușa devenea un fel de fereastră pe care cei veniți de-afară vedeau lumina din lăuntru : Ana, numele unei dimineți cu ochi albaștri.

Maria-i deschisese ușa. Recunoscînd-o pe Ivona, dintîi își privise mînile în care mai tresălta amintirea tablalei răsturnate, apoi zîmbise creț : avea un zîmbet pungit, pe care și-l acoperea cu palma, cum fac copiii prinși la coarne crude.

— Coniţa e în grădină... Nu, nu, poftim mata, o spus că te aşteaptă — adăugase ea familiar şi protectoare, gata s-o bată pe umăr, văzînd că Ivona ezită.

Călăuzită de Maria, Ivona trecuse prin antrete [1], odăi, coridoare, cu uşi mari de lemn gălbui şi podele ceruite, cuprinse într-o lumină palidă de storuri lăsate pe fereastră. Sonoritatea tăcerii era melancolic cuminte, ca la moşiile de unde au plecat cei tineri la oraş o dată cu deschiderea şcolilor. În dosul casei însă, obrazul vacanţei apărea din nou, o dată cu livada, învins ca şi crengile, de aceeaşi potolire îngîndurată.

Iarba era uscată, aplecată şi uşor încărunţită ca de o vîrstă omenească. Paşii întîlneau mere roşii, ca ciupercile de munte. Zburau gîze transparente. Foşneau crengi. Tînăr de tot, glasul păsărilor rîdea încă, mai mult în cer decît în pomi, îndepărtat, în altă odaie a luminii. Mirosea dulce a poame coapte şi a flori cu strai subţire ; şi stins, a frunză căzută. Bîzîiau albine. Totul era ostenit în culoare şi ţesut. Parcă ardea un foc în sobă, dar pe isprăvite. Îţi venea să vorbeşti în şoaptă ca ierburile şi ca frunzele. Şi să surîzi cuiva, ca să-l vezi surîzînd.

Ochii Ivonei regăseau necontenit ceea ce aştepta. O bucurie anxioasă ca necunoscutul unei spaime.

O văzuse de departe pe Ana. Şi din nou, sufletul Ivonei trecuse prin gîndul orbului de la poartă. Căci în livada lui septembrie, rochia Anei şi fiinţa ei aveau luminozitatea fragedă a liliacului alb reînflorit o dată cu căderea frunzelor. Îţi venea să fugi într-acolo, chemîndu-l şi pe cel din spate, cu mîna întinsă după el, spre ceva tulburător şi efemer.

Ana şedea pe pled, subt un nuc. O pălărie mare de pai părea aruncată după fluturi. Părul Anei aparţinea soarelui. Aerian, ca murmurul livezii între pămînt şi cer, era atins de septembrie ca o harfă. În jurul ei lumina avea parfum şi miere, reaurind-o încă. Şi ochii ei se deschideau atît de albaştri, încît şi noaptea îţi venea să-i spui tot bună-dimineaţa.

Avea pe genunchi un cofret de lac negru. Cînd se ivise Ivona îi închisese capacul, întîmpinînd-o de jos cu

[1] Antret — antreu **(n. ed.)**.

brațele întinse. Cu toate că prezența Ivonei o bucura, mîinile ei reveniseră involuntar pe cofret, acoperindu-l cu degetele în evantai. Atitudinea mîinilor dădea acestui gest sensul unui cîntec la pian brusc întrerupt, de care degetele nu s-au despărțit cu totul, rămînînd pe rezonanța amuțită o dată cu acoperirea clapelor.

— E zi bună de plimbare. Să mergem.

Se ridicase, ținîndu-și cofretul într-o mînă Ivona întinsese brațul s-o ajute. Poate prea brusc, cu un fel de izbucnire pasionantă de a servi, căci mîna întinsă, ca și întîia oară, răsturnase : nu tablaua, ci cofretul. Căzuse ca o pasăre împușcată, risipindu-și conținutul.

Obrajii Ivonei albiseră. Rămăsese cu ochii zăpăciți, cu inima tumultoasă, cu brațele întinse incredul și buzele întredeschise, ca cineva care a ucis din greșeală. Dar imediat venise reacția : mînia împotriva ei. Căzuse în genunchi, voit, cu atîta violență, încît genunchii răsunaseră, pedepsiți, ca ai altcuiva. Era distrusă. Termenul care între șaisprezece și optsprezece ani — repetat ca un refren al gîndului — ridică la rangul de catastrofă și accidente mai anodine decît acesta.

Din spate, însă, mîna Anei o absolvise, bătînd-o ușor peste umăr ; apoi desmierdîndu-i părul. Ivona o privise cu umilință și recunoștință și parcă și cu acel „n-am să mai fac", prin care unele expresii ale tinereții mîndre se apropie naiv de vorbele copilăriei. Apoi, ochii Ivonei se îndreptaseră în spre „dezastru".

Pe capacul cofretului răsturnat, plutea zborul unui cocostîrc alb. Și de jur-împrejur, pe pled și în iarbă, se risipise o toamnă și mai delicată decît a frunzelor de nuc ; amestecate cu scoici, șiraguri, brățări și trandafiri uscați, acele fotografii de amator, pe care obrazul copilăriei și al tinereții noastre s-a desprins de noi ca frunza.

Ana venise în genunchi alături de Ivona, adunînd risipele în pălăria de pai, înainte de a le pune la loc în cofret. Ivona nu îndrăznea să întindă mînile spre ceea ce aparținea atît de intim Anei. Ochii ei se opriseră asupra cozilor. Aurul lor murise în cofretul cocostîrcului cu zbor pictat pe lucru de lac negru, dar soarele de sus le dăruia o palidă lucire mătăsoasă, iar preajma Anei le restituia parfumul : tot de miere.

— Ivona...
— Ana...
Numele se suprapuneau.
Cozile cu funde negre din iarba greierilor aveau în ele și copilăria și doliul ei.
E ciudat să te simți lîngă un om abia cunoscut, mai aproape de tine decît alături de toți cei care te însoțesc în viața de toate zilele. Fiecare secundă lîngă Ana, aprinde o lampă sau o candelă în sufletul Ivonei, din prag în prag, din încăpere în încăpere, prelungind-o spre ea însăși.
Dar cozile nu erau decît un început nostalgic, ca acele dîre aurii care rămîn pe străzile orașelor în urma carelor de fîn, ridicîndu-ți ochii spre zarea acestui parfum blînd.
Își apropiase deodată fața de obrazul Anei :
— Te rog, lasă-mă să mă uit...
Și glasul era în genunchi, nu numai trupul. Și avea pe obrazul ei rotund de fată foarte tînără, cu ochii cenușii, o emoție care depășea curiozitatea.
— Și cu plimbarea noastră foarte lungă ce facem ?
— Ne plimbăm altădată, oricînd.
Ana îi întinse cîteva fotografii puse la o parte în pălăria de pai. Un vag parfum de trandafir uscat, de iarbă mare și de cuișoare, începea în palmă o dată cu ele. Se deșteptau dintr-un somn lung, cu soarele pe față. Simțeai că în toate, Anei îi vine să clipească.
Ivona făcuse o pauză, cuprinsă de acea lene a încîntării, pe care ți-o dau în copilărie unele cărți ca : *Robinson Crusoe, Harap Alb, Înconjurul lumii în optzeci de zile, Mușchetarii* și *Contele de Monte Cristo,* citite dincolo de lume, într-un pod cu fîn, într-o livadă, sau pe un acoperiș unde se îndulcesc la soare și pisicile ; nici nu le-ai început de-a binelea și-ți pare deodată așa de rău că se vor isprăvi, încît le simți sfîrșitul ca o luni alături de duminică, și, atunci, în loc să le citești, deși lacom, stai cu ele în mînă, fericit că bucuria încă n-a început, că ai mutat-o mai încolo, tot alături, dar cu un fulg deîndepărtare, că ești dincoace de ea și că-i poți spune : așteaptă-mă puțin, deși abia mai poți să o aștepți.
Cu toate că erau făcute în soare, fotografiile aveau ca o evaporare de lumină de lună. Ziua lor era o noapte gălbuie. Se învechiseră ca fildeșul, împăienjenite de toate

umbrele și penumbrele palorilor. Oricît s-ar fi apropiat ochiul de ele, tot departe erau, pe malul acela transparent și inaccesibil de la care încep oglinzile și trecutul. În nici una nu simțeai prezența străină a fotografului, ci numai și numai afecțiunea părinților pentru unicul lor copil. Deși erau mereu cu cer, cu soare și copaci, păreau intime ca ceea ce se întîmplă pe covor la gura sobei, cînd arde focul. Sufletul se *apleca* asupra lor. Întruna, Ana era mare numai din cauza păpușei cu care vorbea. Într-alta era în scrînciob : *venea* cu o lucire de viteză și de soare în ochi și în păr. Simțeai cum crește înspre tine. O așteptai să-ți cadă în brațe. Inima continua c-un gol, cadența clipelor de scrînciob. Apoi se apropia cu pui de pisică în șorț, aducînd vestire la cei mari ; erau și „miau-urile în fotografie, atît de vii, că le auzeau și greierii livezii, care cîntau prohodul cozilor cu funde negre. Baia păpușei, într-o cadă fără apă, dar Ana avea tulpan pe cap și tigrul, elefantul, boul, vaca, mieii, lupul, și Ana călărind un cal de lemn cu basculă. Într-alta se vedea cît e de mică Ana, fiindcă cineva o așezase într-un fotoliu de pai. Ora ceaiului de dimineață. Pe o terasă. În fund, mulțimi îmbulzite de frunze — să încapă în ele, nevăzute, toate corurile dimineții de iulie — și un colț de cer aplecat ca o ureche care ascultă înspre pămînt. Trandafirii terasei nu se vedeau. Ședeau mai la o parte, trimețîndu-și parfumul și-n fotografie, prin moartea celor din cofret. O foarfecă o despărțise pe Ana de masa oamenilor mari. Așa că numai din pricina fotoliului, simțeai că-i măruntă ca o secundă printre ore. Apoi, era în vizită la cușca leului. Limba lui lată palpita a vară...

De cîteva ori, Ana privise spre Ivona, apropiindu-se din ce în ce. Ivona era atît de concentrată că nu observase. Și auzise deodată, din spate, tresărind, glasul Anei, chemînd încet :

— Haiduc.

— Nu-l chema pe Saint Bernardul din fotografie ; spunea Ivonei numele lui. Dar silabele care fuseseră numai chemate, de-a lungul anilor copilăriei, reapăruseră în glas cu același accent.

Fotografia lui Haiduc întîrziase mult în mîinile Ivonei.

Bărbia Anei, din spate se lăsase moale pe umărul ei.

Şi toate se încetiniseră ca-n acele trăsuri de sfîrşit de vacanţă mare, cînd de pe deal apare în vale casa pentru ultima oară, cînd birjarul lasă caii la pas şi hăţurile moi, şi cînd copilul care pleacă, se suie în genunchi pe perna trăsurii, îşi reazămă coatele şi bărbia pe poclit şi priveşte în urmă ceea ce rămîne în fum albastru.

Şi brusc, copilăria încetase. Muriseră în jurul unei fete toate jucăriile. Lumina tinereţii e un doliu alb. Zburdalnicele ape ale corăbiilor de hîrtie intraseră în pămînt, lăsînd în jurul altei Ane, ca o mirare a tăcerilor descoperite. Obrajii aveau o îndulcire gravă. Umerii păreau osteniţi. Mîinile odihneau pe genunchi. Ana stătea pe iarbă, lîngă o lumină de soare. Nu i se vedeau ochii. Abia umbra genelor. Părul adunat la ceafă cu un pieptene, îi descoperea linia gîtului înclinat. Începuse tinereţa cu o salcie pe malul unei ape care devine adîncă.

Se întîmplaseră toate acestea unde ?

Lumina dormea prin ierburi, ca-n cimitirele din marginea satelor, şi Ana tot singură era, ca în fotografiile copilăriei.

Dar „ceilalţi" unde erau ?

Cu ultima fotografie în mîni, Ivonei îi venea să spuie „Ana", aşa cum Ana îl chemase pe Haiduc. Să înceapă cu Ana alte vacanţe, s-o vadă pe tînără cum o văzuse copil, să cunoască livezile cu grădinile tinereţii ei, rochiile şi pieptănăturile, să se apropie de noaptea aceea de primăvară cu liliac înflorit, pe care Ana o aducea tuturor celor tineri din jurul ei, adorată cu fiecare privire şi fiecare respiraţie, uşoară în rochiile încîntător demodate ca amintirea valsului, stînd pe bancă, în hamac, la pian, pe pragul unei case cu cerdac, într-o trăsură mare, pe o alee, apropiindu-se din fund ca zorii dimineţelor de vară.

Sirena unei fabrici, sunînd amiaza, făcuse din oraş o enormă prezenţă greoaie, oprită sub minutarele prezentului.

Bărbia Anei se ridicase de pe umărul Ivonnei.

Apoi trepidația unui automobil intrase autoritar în tăcerea livezii, alungînd umbrele aplecate în balcoanele luminii.

— A venit Horia la masă.

Ca și Haiduc, tinerețea Anei rămăsese mută. Pe rînd, toate intraseră la loc în cofretul cocostîrcului alb. Ana o însoțise prin livadă, prin antrete, coridoare și odăi, apoi pe subt tei, pînă la poarta casei. Orbul de pe piatră iar o salutase. Ivona pornise încet la vale. De cîteva ori își întorsese capul. Ana îi făcuse semn prietenos cu mîna. Era chiar chinuitor de luminoasă, ca amintirea luminii în mintea orbilor. De cîteva ori, Ivona se ciocnise de trecătorii care veneau spre deal. Era foarte distrată. Parcă citea mergînd. Trăise atît de intens alături de Ana, încît sufletul ostenise ca după lectura de noapte a acelor cărți în care anii unei vieți, despuiați de cantitatea zilelor, apar numai în lacrima solemnă a esenței. În timpul dejunului fusese atît de absentă, încît tatăl ei o întrebase :

— Ce-i, fetițo ? Ți s-a întîmplat ceva ?

— Nimic.

— Unde-ai fost azi-dimineață ?

— M-am plimbat.

Pe Ana refuza să o divulge celorlalți. Nu numai în exterior, față de oameni, dar și în ea, o izola pe Ana de restul lumii, dîndu-i sensul de secret intim al ei, de vorbă magică intransmisibilă. Își petrecuse după-amiaza închisă în odaia ei. Aniuta plecase la tenis. Nu se gîndise propriu-zis la Ana, ci numai dacă va avea sau nu curajul de a se duce din nou la deal și de a propune Anei o plimbare. Sunt emoții care complică cele mai simple lucruri. Problema plimbării cu Ana devenise un labirint în care vîrsta Ivonei întîlnise somnul. Visase că a început școala. Ecuațiile apăreau pe tablă ca un grafic al crampelor. Sunase clopotul sfîrșitul orei și profesorul nu pleca, tot nu pleca. Nu mai avea astîmpăr în bancă. Simțea că pierde ceva. Se deșteptase cu efort. Zmulgîndu-se din somn cu pieptul apăsat, cercase să-și amintească ce pierduse. Pierduse o după-amiază de plimbare cu Ana. Dar școala nu începuse. Respirase. Mai era

peste o săptămînă pînă la deschiderea şcolilor. Sufletul cuprinse încredul[1] zilele acestei ultime săptămîni, aşa cum se întîmpla după culesul viilor, cînd din întîmplare, trecînd distrat pe lîngă frunzele pustii, descoperi deodată, blond, boabă cu boabă, numai soare, cel mai frumos ciorchine al vieii ultimul ei zîmbet cu gropiţe de subt frunzele ruginii, pe care-ţi vine să-l săruţi dintîi.

A doua zi începuseră plimbările cu Ana. Într-adevăr lungi, dar cum spui despre o rochie : cu trenă lungă. Lîngă Ana, totul se feminiza, afinîndu-se. Nu puteai concepe asprimea, brutalitatea, mojicia, alături de ea. Horia Orghidan, terestru şi prin sonoritatea numelui care hurduca timpanul ca un camion ieşan, apărea inexplicabil în viaţa Anei. Ivona îi acorda cel mult dreptul de a fi vechil pe moşia Anei, primit numai în antretul de din dos, la scară, cu spinarea plecată, cravaşa în carîmbul cismei şi cu ţidula socotelilor măsluite în buzunarul surtucului. De altfel, în casa de la Copou, erau doi oameni, pentru Ivona. Unul, Ana, moştenise casa de la părinţi, bunici şi străbunici. Toată melancolia acestei case, toate armoniile ei, toate prezenţele şi absenţele pe care le sugera, făceau din Ana o altă plutire pe vieţi stinse, cum era cocostîrcul cofretului de lac.

Celălalt însă „Orghidanul" — îl articula cu aversiune, dînd astfel şi mai mult zgomot de copită lată numelui detestat — era un uzurpator în casa Anei. Realitatea, aflată întîmplător dintr-o discuţie la masă, nu-i tulburase cîtuşi de puţin interpretarea afectivă. Casa de la Copou aparţinuse unei familii boiereşti. Fusese cumpărată la licitaţie de Horia Orghidan, *cu banii lui.* Banii Orghidanului cumpăraseră casa : atît loc şi atîtea odăi. Asta poţi cumpăra cu bani : materie concretă, cărămizi, var, pietre, pămînt, tablă, scînduri. Din acest punct de vedere, Ivona recunoştea că Orghidanul are casa aşa cum ţiganul din poveste vine cu limbile balaurului tăiate de Făt-Frumos, suindu-se la masa împăratului, pe scaunul cu şapte perne.

[1] Care nu crede uşor ceva ; neîncrezător **(n. ed.).**

Dar cine intra în casa de la Copou, prin sufletul orbului de la poartă și prin lumina regăsită a Anei, își dădea sama că Ana e mai mult decît stăpîna casei, că e parfumul ei de sulfină albă, singura lampă aprinsă în amurgul ei resemnat.

Erau doi oameni la Copou, locuind în două case, tot atît de depărtați unul de altul ca și cele două case suprapuse și totuși distincte. Și într-adevăr, devenind intima Anei, nu numai în plimbări, dar chiar și acasă, Ivona descoperise ceva semnificativ pentru punctul ei de vedere. De cîte ori venea, o întreba pe Maria, care se familiarizase :

— Unde-i coniţa ?

Uneori Maria răspundea :

— Afară. Stă la soare.

Iar alteori :

— Sus, la dumneaei.

Și întotdeauna Ivona adăuga :

— E acasă și domnul ?

Maria răspundea în genere :

— Dumnealui e la Tribunal.

Iar alteori :

— Da. E jos la dumnealui.

De ce în mintea Mariei, Ana era *sus* ? și domnul *jos* ? Căci casa n-avea etaj. Ivona găsise următoarea explicație : camerele în care se instalase Orghidan cu secretarii săi, nu erau situate în corpul principal al casei, ci în aripa servitorilor, legată printr-un antret cu sufrageria. Așadar, *sus*, în gura Mariei, avea un sens de ierarhie socială, locul boierilor, iar *jos*, era la ei, la slugi, sau înspre ei, vecin cu ei. Casa avusese desigur multe slugi, ca pe vremuri. Acum se împuținaseră. Așa că Horia utilizaseră camerele goale, prefăcîndu-le în biurou profesional. De ce însă *jos* și nu *sus* ? Căci desigur că numai vanitatea de a avea o casă boierească îl făcuse să investească bani într-un imobil desuet. Normal ar fi fost să-și așeze „scaunul cu șapte perne" *sus*, în corpul principal al casei. Da, dar *sus* nu se simțea în largul lui : săreau pernele de subt el. Pe cîtă vreme jos, în foastele camere ale slugilor foștilor boieri, se simțea la el acasă.

Şi acolo numai putea să lucreze comod, mai mare peste clienţi şi secretari, restul casei avînd pentru el semnificaţia unui frac cu decoraţii, pe care-l pui la zile mari.

Să nu se creadă însă că plimbările Anei cu Ivona aveau mutismul liric al primelor întîlniri din livadă. Nici una, nici alta, nu se grăbiseră să vorbească. Dintîi se apropiaseră prin tăceri. Între oamenii care se cunosc, schimbul de vorbe este o formalitate socială, un rit al politeţii. Astfel de vorbe nu spun nimic. Au un caracter recitativ, convenţional, oricît ar fi de ascuns subt înfăţişarea cordialităţii. Astfel, în timpul primei vizite, Ana vorbise soţilor Romanescu, — era gazdă, erau oaspeţi —, şi tăcuse cu Ivona, fiind mult mai interesată de tăcerea Ivonei decît de vorbele celorlalţi. Apoi, în livadă, iar tăcuse cu Ivona, fiind singure de data aceasta, ca şi cum s-ar fi cunoscut de mult, avînd amintiri comune. Putinţa aceasta de-a tăcea, nefiind alarmat, nici incomodat, de prelungirea tăcerii, alături de un om abia cunoscut, denunţă parcă identităţi intime, care se acordă de la sine, fără efort. Vorbele apăruseră firesc, o dată cu Iaşul descoperit de Ivona prin toamna lui şi prin emoţia pe care i-o dădea vecinătatea Anei. Ivona vedea cu ochii ei cenuşii ca zările din care izbucnesc cocoarele. Bucuria dădea prospeţimi de primăvară vorbelor ei — uneori. Veneau deodată, dintr-o bătaie de inimă :

— Uite ţiganca !

Astfel numise, copilăreşte impetuos, arătînd cu degetul, zarea unui apus de soare, năprasnic roşie şi tăciune, cu nouri care-i puneau zbîrcituri pe frunte şi cu şiruri de păsări care fluturau cozi negre.

Sau :

— Uuu, ce blînd răsare luna. Parcă-şi scoate moşul malaiul din traistă.

Zarea unui apus cu soarele la mijloc, împărţind vin roşu nourilor din dreapta şi din stînga :

— Cina cea de taină :

Vedea mereu cîte ceva în toate cele. Nimic alături de Ana n-o lăsa indiferentă. Era fericită că Ana devenea

din ce în ce mai veselă. Simţea că uneori o distrează, şi, în tot cazul, că-i prieşte. O înviora, o făcea să rîdă şi să participe cu întrebări la istorisirile ei. Tot ce trăise şi observase pînă atunci, devenea materialul unui teatru de păpuşi pentru Ana. Natural, basarabenii cu semiţele şi cu armonica, şi basarabencele farmecului slav îi dădeau un material inedit pentru Ana.

Cu încetul, Ana începuse să-i spuie pe nume.

— Ivona, să-mi spui Ana.

Sărise în sus, ca un copil, bătînd din palme.

— N-am răsturnat nimic ?

Cerul nu se răstoarnă.

Apoi se roşise tare şi cu efort o mărturisire :

— De cînd vă cunosc, vă spun Ana : în gînd.

— Da.

Ivona ridicase din umeri dezolată. Erau pe-o culme, a Cetăţuiei albastre. Strîngîndu-şi pumnii, Ivona repetase, proiectată pe decorul solemn, ca o actriţă care vrea să învingă dificultatea articulării unui cuvînt de care o leagă tracul rampei şi al debutului :

— Ana, Ana, Ana, Ana Ana, la răsărit şi la apus, la miază-zi şi miază-noapte, Ana, Ana, Ana, Ana, Ana...

Era ceasul de brume şi de aur, cînd înaintea cerului, oraşul vechi îşi aprinde luminile. Glasul ei tînăr, de crainic copilandru, parcă anunţa Cetăţii din vale că s-a întors Doamna de la vînătoarea de fazani. Să se deschidă porţile. Veniseră făclii numai pe ceruri, să o întîmpine pe Doamna cea tînără a vechiului Iaşi.

Afecţiunea Anei pentru Ivona fusese pregătită de Pierrot : un fel de premergător al Ivonei cu şaptesprezece ani în urmă. Pe atunci, Pierrot era abia adolescent. Orfan, bursier intern, intimidat pînă la mutism de prezenţa lui Horia, cu Ana devenea sprinten, sprinten ca o lăcustă. Tot slab, tot jigărit, dar tuns chilug, glumele lui se rostogoleau printr-un lirism proaspăt, ca tumbe de bufon prin flori de mai. Zburda în jurul Anei, sunîndu-şi zurgălăii inimii. Era mereu îndrăgostit, în fiecare duminecă de cîte o altă fată. Făcea versuri, graţios superficiale, care nu izbuteau să exprime decît imperfect prospeţimea lui de ploaie săritoare peste coarda curcubeielor. Era

înduioșător de urît. Adolescența lui parcă venea din lagăre de prizonieri, flămîndă, cu ochi nostalgici, cu nas pițigăiat, și urechi de recrut. Dar ființa lui avea rouă, mătasă, și uneori luceferi. Sufletul lui, pentru Ana, era ca un cuptor de cozonaci de Paști. Nu uita nici o aniversară de-a Anei. Îi aducea buchete de flori, primăvara apărea cu cîte un mănunchi de cireșe, o ajuta la gospodărie, îi ridica batista cînd îi cădea jos, cu precipitări acrobatice, îi citea versurile, îi povestea toate îndrăgostirile, îi destăinuia toate proiectele lui de scris, oratorie, glorie, călătorii pe „mări și oceane" ; apoi devenise o biată corăbioară de hîrtie pe „mările și oceanele" crîșmelor ieșene, și pentru Ana, greierul care la poarta furnicei cînta : „cucurigu boieri mari, dați punguța cu doi bani", poate exprimînd glasul propriei ei vieți.

Ivona apăruse deodată, și mai proaspătă decît Pierrot, pe amintirea lui, prelungindu-se, fără să știe de durata celeilalte afecțiuni, aducînd Anei nu numai tinerețea ei devotată, dar și amintirea anilor vechi — de pe vremea adolescenței lui Pierrot — cînd numele lui Horia suna în sufletul ei, așa cum suna „Ana" deasupra Iașului de brume și de aur, clamat de buzele Ivonei.

Într-o sară, întîlniseră, la înapoiere, satul cu roți și zdrențe al unei șatre țigănești. Parcă mergeau nu spre oraș, ci spre amurgul în care presimțeai iscălitura lui Rembrandt. Desprinzîndu-și din umbrele cu purpură, o țigancă se apropiase cu ghiocul și cu dinții :

— Să-ți spuie baba, frumușico.

O alese pe Ana, venind de-a dreptul la ea ca fluturul de noapte la lampă.

Vorbea ca o baltă cu broaște, ca un pod cu nuci în care umblă șoarecii, uneori parcă se răstea la cîni, bolborosea, bodogănea, bătea o toacă și, deodată, întindea bărbia ca un cal la zahăr, văitîndu-se duios :

— Haoleo, frumușico, ți-o fi fată — ha ? — ți-o fi nepoată — zi, nu ? — ți-o fi ce ți-o fi că tare ești tînără cu laptele muls și ochioasă ca o împărătească, nu-ți fie de deochi, ptiu, da' tare te mai iubește, bat-o norocu...

Ghicise țiganca, nu în ghiocul alb ca dinții din pumnul ei negru cu fața, ci în cenușa cu stele a ochilor Ivonei.

Acasă, Ivona era din ce în ce tot mai superficial și vag Ivona, devenind conturul unei tăceri. Participa numai la obiceiurile casei, ca o mobilă pasivă. Aniuta o privea cu ochi bănuitori. În orice tăcere, Aniuta vedea un bărbat, ceea ce era logic, fiindcă acesta era sensul unic al feminității ei. Într-o zi, însă, tocmai cînd Aniuta ieșea de la strand, zărise pe celălalt trotuar pe Ivona cu Ana, fără ca ele s-o vadă. Aniuta le cîntărise din cap pînă în picioare, descoperind colbul plimbărilor lungi și acel sincronism al mișcărilor, care denunță „perechea". Aniuta, însă, se ferea de conflictele fățișe cu Ivona. Ca în totdeauna, precedase indirect. Sara, după-masă, Miluță Romanescu o chemase la el în biurou. O iubea pe Ivona, care moștenise o fracțiune a propriei lui sensibilități din tinerețe și era foarte delicat și îngăduitor cu ea, de cîte ori îi vorbea numai în numele lui și din inițiativa lui. În astfel de clipe, Ivona care îl iubea în permanență, dar cu o pudoare care îi interzicea efuziunile și demonstrațiile, era atît de înduioșată de tactul și delicatețea lui, încît nu se putea opri să nu-i zîmbească lung, dezmierdîndu-l pe umăr, sau cuprinzîndu-i mîna în mînile ei. Se *înfrățeau,* fiecare renunțînd la privilegiile vîrstei respective. De cîte ori, însă, era emisarul „perfidiilor" Aniutei, Ivona avea zburliri de pisică sălbatică. Era îngrozitor de umilită, simțind călcîiul Aniutei pe spinarea lui. Și, cu toate că-și dădea sama că lovind în Aniuta, lovea în el, lovea. Dacă n-ar fi simțit încă nevoia de a fi mîndră de tatăl ei, s-ar fi făcut că nu vede, și ar fi cedat aparent, strategic, evitînd conflictele. Dar sinceritatea mîndriei, a demnității pentru ea și ai ei, era o spontană impetuozitate, nu de efort, în stare să învingă orice prudență, comoditate sau înțelepciune.

— Fetițo...

Ah ! nu putea să sufere acest „fetițo" — nu dulce, mieros, fals — care vestea amestecul Aniutei, prefăcînd afecțiunea tatălui ei într-un fel de ipocrizie care-l deghiza în tată ca pe Lup în Bunica Scufiței.

— ...eşti nervoasă ? se întrerupse el, înregistrînd o crispare a Ivonei, ceea ce dădu imediat o iritare vorbelor lui, care porniseră blînd, judecătoreşte blînd.

— Continuă, papa.

— Mulţumesc pentru autorizaţie. Iată despre ce este vorba. Am aflat că te plimbi cu doamna Orghidan...

— Şi ? — îl interpelase tăios Ivona.

— Din acest punct de vedere n-am nimic de spus.

— Mai este şi un alt punct de vedere ?

— Cred că da... Şi mă surprinde că delicateţa ta nu l-a sesizat.

Ah ! „sesizat". Cuvîntul tuturor militarilor şi magistraţilor de la Chişinău, care o sesizau pe Aniuta.

— Aştept, papa.

— Fetiţo, tonul acesta..

— Ah, papa, fii drăguţ şi spune-mi deschis, limpede, pe faţă, ce-am făcut ? ce ţi-am făcut ? ce i-am făcut ?

Început cu inima deschisă, cu un suprem elan de împăciuire, apelul Ivonei isprăvise cu o gafă : acel „ce i-am făcut" stricase totul.

Şi era sigură că Aniuta ascultă la uşă.

Miluţă Romanescu se enervase. Ca toţi oamenii slabi, avea o nevoie organică în răstimpuri, de a recupera prin izbucniri nervoase deficitul de voinţă de care era conştient, pansîndu-şi astfel, superficial şi înşelător, rănile demnităţii de bărbat.

— Ascultă, Ivona, sunt tatăl tău. Nu tolerez un astfel de ton. Aniuta e soţia mea. Are tot dreptul la respectul tău şi la maximum de delicateţă din partea ta. Ai jignit-o ?

— Cum ? Plimbîndu-mă ?

— Plimbîndu-te ! Plimbîndu-te ! Nu plimbîndu-te. Acaparînd persoane care e natural s-o invite pe ea dintîi, cu tine, dacă vrei, dar nu să treacă peste ea. Orghidan e prietenul nostru de la Chişinău. A stat la noi, a mîncat la noi...

— Ştiu toată biografia raporturilor voastre oficiale cu acest om ilustru.

— Nu permit acest ton.

— Papa, de ce nu-mi dai și o palmă ?

— Te rog nu devia. Aniuta e prea delicată ca să protesteze. Dar raporturile tale cu doamna Orghidan sunt o ofensă pentru ea.

— Și ce dorește Aniuta ? Să-i ceară scuze cineva ?

— Aniuta nu dorește nimic. Dar eu vreau ca lucrurile să intre în normal.

— Adică ?

— Adică s-o faci să înțeleagă pe doamna Orghidan...

— ...Că trebuie să fie prietena Aniutei ? Asta-i culmea !

— Te rog nu vorbi în locul meu. Sunt capabil, încă, să mă exprim singur. Am spus și repet : fă-o să înțeleagă pe doamna Orghidan cît de strînse sunt raporturile dintre noi și soțul ei, și că ar fi natural și cuviincios, în sfîrșit... ca aceste raporturi să continue.

— Tu... ceri de la mine asta ? Tuu ?

O sprinceană i se strîmbase. Privirea ei devenise insuportabil de intensă. Gata să izbucnească, se stăpînise numai din cauza certitudinei că Aniuta este la ușă. Și nici asta nu putea suporta : să-l umilească pe tatăl ei, nu numai din cauza dar și cu știrea Aniutei.

— Papa, acesta-i rolul tău, nu al meu. Tu ești prietenul domnului Orghidan, nu eu, voi. Aranjează această chestie a voastră, cu el, direct. Pe mine nu mă privește. Iar plimbările mele cu doamna Orghidan, nu privesc pe nimeni, apăsase ea cu atîta violență, încît Aniuta, de după ușă, convinsă că discuția s-a isprăvit, fugise în odaia ei.

Miluță Romanescu ieșise din odaie, trîntind ușa.

Ivona se încuiase în odaia ei, respirînd greu.

Aniuta plecase de acasă. Uneori se temea de Ivona ca de dinamită. Sara, îi adusese prăjituri care-i plăceau. Dar îl luase pe Miluță Romanescu la cinematograf, nelăsîndu-l nici o clipă singur cu Ivona, știind că după astfel de conflicte, Ivona nu avea liniște pînă cînd nu se reconcilia cu tatăl ei. Certitudinea insomniei Ivonei o satisfăcuse mult mai adînc, decît filmul și vecinii.

Aniuta şi scena cu Ivona, alterase de la început simpatia spontană a lui Miluţă Romanescu pentru Ana Orghidan, determinîndu-l să şi-o retracteze ca pe-o confuzie. Şi el, cu altă intensitate decît Ivona, fusese sensibil la „armonia ieşană" a casei de la Copou, aşa cum o destăinuia mai cu seamă prezenţa Anei. În fond, Miluţă Romanescu n-avea simpatie predestinată pentru Horia Orghidan. Îl cunoscuse la Iaşi în 1919, pe cînd era supleant la Tribunalul Iaşi şi Horia Orghidan secretarul unui avocat consacrat. Îl ascultase de cîteva ori, de pe fotoliul magistratului asesor, punînd concluzii în absenţa Maestrului, fiind frapat de rigoarea juridică a concluziilor lui. În camera de consiliu, preşedintele adusese elogii debutantului anonim, spunînd : „Băiatul acesta îţi dictează pur şi simplu hotărîrea. Are ştofă". Miluţă Romanescu, pe atunci, ştia mai multă literatură decît drept, fiind epatat tocmai de avocaţii în genul lui Horia Orghidan, care în pledoariile lor nu făceau deloc literatură. Căci epatarea e reacţia exagerat şi invidios admirativă, pentru tot ce reprezintă cu strălucire şi consacrare, tocmai ceea ce crezi că-ţi este inaccesibil : luxul, cînd eşti proletar ; aristocraţia, cînd eşti american ; titlul academic, cînd eşti ignorant. Cu încetul însă, de-a lungul carierei din Basarabia, Miluţă Romanescu devenise un judecător apreciabil. Învăţase dreptul, judecînd. Între timp, numele lui Horia Orghidan devenise faimă, iar Iaşul tinereţii lui Miluţă Romanescu, nostalgie. În apariţia lui Horia Orghidan la Chişinău văzuse pe omul care s-a ilustrat în oraşul nostalgiei. Cu alte cuvinte, simţise şi regretase Iaşul în cel mai puţin ieşan dintre ieşeni. Căci proeminenţa juridică a lui Horia Orghidan n-avea nici un specific ieşan, putînd să apară, cu alt accent dialectal, în oricare parte a ţării. Aşadar, îl primise la Chişinău ca pe un mare scriitor ieşan, deşi nu-l admira decît ca jurist, numai din pricină că scena întîlnirii fusese departe de Iaşul dorit. Totuşi, nimic nesincer în modul de a-l primi pe Horia Orghidan la Chişinău. În afară de Cotnar, discutaseră numai drept. Dar şi acest drept, sec prin el însuşi, era proiectat pe atmosfera ieşeană. Şi totuşi, după revenirea la Iaşi, Miluţă dorise cu plăcere să-l revadă pe emisarul Iaşului de pe vremea

exilului. Cei care ţi-au adus, sau ai crezut că-ţi aduc, parfumul patriei în exil, beneficiază după exil, de un fel recunoştinţă înduioşată, care te face să-i revezi cu ochii de atunci. Intrase cu simpatie şi chiar emoţionat, în casa de la Copou, atît de ieşean cuprinsă, de teii lui Eminescu — şi pentru el, ca şi pentru Ivona, Ana fiind o surpriză. Şi-o închipuise altfel, în fond nu ştia pentru ce — poate fiindcă proiectase numai asupra ei, înainte de-a o cunoaşte, un oarecare prozaism al lui Horia Orghidan, prozaism pe care nu vroia să-l vadă, nici să-l recunoască la Chişinău. Şi doamna Orghidan, ca şi teii, avea ceva eminescian. Ii simţise imediat fineţea, distincţiunea, calmul luminos, şi o feminitate atît de orientată spre sufletesc, încît parcă uitai că-i femeie frumoasă, şi în loc s-o doreşti, o admirai, dincolo de instincte. Cu o candoare delaolaltă adorabilă şi penibilă, spusese Aniutei în pat, tocmai cînd stingea lampa de la căpătîi :

— Aniuta, doamna Orghidan va fi o prietenă ideală pentru tine.

Aniuta îl primise în braţele ei, zîmbind sincer prin întuneric. Unii bărbaţi care-o strîngeau în braţe îi dădeau o atît de răspicată senzaţie a subtilităţii şi superiorităţii ei, încît avea impresia că-s cretini.

Jignirea Aniutei, însă, şi intransigenţa agresivă a Ivonei acrise zîmbetul de miere, deşteptat în Miluţă Romanescu de prima apariţie domestic provocat de ea, şi-i devenise antipatică nu prin ceea ce era, ci prin ceea ce îi sugera intim, aşa cum unii oameni, cărora în copilărie, după fiecare indigestie, li s-a dat riţină şi o compensativă dulceaţă de zmeură, nu mai pot suporta la maturitate nici zmeura, nici derivatele ei dulci, toate evocîndu-le profund şi gras, pe amintire ca pe limbă, gustul odios al uleiului de ricin.

Voinţa Aniutei triumfase, fără ca nimeni de fapt să fie învins sau victorios. Natural, Ivona nu spusese nimic Anei. Dar Horia Orghidan dorea să fie în bune raporturi cu Romaneştii.

— E un om curat, integru, fin. Şi ar fi o ingratitudine să uit ospitalitatea lor de la Chişinău.

Cu Ana, le întorsese vizita, poftindu-i la masă.

— Venim cu fetiţa noastră — insinuase Aniuta la uşă, semi-afirmativ, semi-interogativ.

Apoi, soţii Orghidan veniseră la Romaneşti. Aniuta organizase un fel de banchet basarabean. Gustări abundente, care dau mesei apropiate sensul unei corvezi. Corvadă fusese. În locul lăutarilor absenţi, Aniuta cîntase languros „Oci ciornîia". După plecarea musafirilor, Ivona glumise fără veselie, făcîndu-şi parcă o datorie faţă de Aniuta :

— Nu crezi că ar trebui să dăm o notă la ziar ?

— ... ?

— „Aflăm că în elegantul apartament al domnului şi doamnei Consilier Romanescu, a avut loc o masă intimă cu următorul *menu* : ...Distinsa doamnă Romanescu a făcut onorurile casei cu acel farmec indescriptibil al femeilor aristocraţiei ruseşti. Cronicar monden."

— Milu...

Aşa-i spunea Aniuta în intimitatea soţului ei, c-un accent mieulător de pisică alintată. Asta cînd îl alinta pe el. Iar cînd se alinta numai pe ea, îi spunea : „Papa", parodiind şi frivolizînd cuvîntul Ivonei.

— ...de ce mănîncă aşa de puţin doamna Orghidan ? N-a fost bună masa mea ?

— Mai vorbeşti, fetiţo, delicioasă. S-o fi temînd să nu se îngraşe.

— Da, da, cred că ai dreptate, Milu. De la o anumită vîrstă...

Acest duet cu tendinţe depreciative pentru Ana, nu era decît preludiul altora. Afabilitatea Aniutei pentru Ana, cînd era prezentă, devenea supărătoare ca şi parfumurile Aniutei, care compensau uneori lenea ei pentru apă. Dar asta n-ar fi avut pentru Ivona nici o semnificaţie deosebită. În schimb, tatăl ei îşi însuşise faţă de Ana duplicitatea Aniutei. Prea gentil cînd Ana era de faţă, devenea complezentul erou al perfidiilor Aniutei, cînd rămîneau singuri. Şi asta o întrista pe Ivona, îndepărtînd-o treptat de tatăl ei, dîndu-i pentru el o obositoare alternanţă de iritări şi remuşcări. Şi totuşi era fericită. Toate

meschinele subtilităţi cu care o învăţase încă din copilărie, permanenta ei luptă cu Aniuta, şi chiar melancoliile pe care i le pregătea îndepărtarea de tatăl ei erau uitate de îndată ce se întîlnea cu Ana. Îşi lepăda grijile aşa cum mahomedanii îşi lasă ghetele prafului şi glodului afară, cînd intră în moschee. Simţea că se naşte o prietenie atît de mare, încît nu-i era frică de nimeni şi de nimic. Parcă-şi umplea plămînii cu aer de munte. O singură umbră : apropierea deschiderii şcolilor. A ! nu din cauza împuţinării timpului liber, a răririi plimbărilor, deşi continuitatea lor zilnică dădea sufletului şi toamnei amploarea unui cor de înviere. Dar şcoala, cu uniforma şi restul, o integra prea exact în vîrsta ei, distanţînd-o puţin de Ana. Ivona putea să fie prietena Anei. Dar eleva Romanescu, prietena Anei !... Ana rămînea în vîrsta armoniei ei ca într-un bal, pentru care eleva Romanescu nu mai avea haină. Apropierea şcolii, însă, îi intensificase şi mai tare elanul spre Ana. Era tot timpul cu ea. Acum avea certitudinea că e primită cu braţele deschise, că e aşteptată chiar, ceea ce îi îndepărta orice rezervă. Şi chiar de atunci observase un lucru inexplicabil : Ana era efectiv singură. Înainte de a o vedea de dimineaţă pînă seara, Ivona fusese convinsă că plimbările nu sunt decît un antract în viaţa ieşană a Anei. Şi-o închipuia înconjurată de lume, copleşită de musafiri, invitată în toate părţile. Aşa era normal. Într-un oraş care avea reputaţia de fineţă şi intelectualitate a Iaşului, Ana devenea rozacea centrală a vitraliului. Şi totuşi, în jurul ei, vid : un vid ieşan.

Mereu, mereu aceeaşi întrebare : „Unde-s ceilalţi ?“ Căci nici un om întîlnit în casa Anei nu putea face parte din trena firească a fiinţei ei. Toţi erau accidentali şi străini ca scaii pe care-i aduci pe rochie cînd te întorci de la plimbare.

— Mîne începe şcoala.

Mergeau pe creasta unor dealuri, printre vii. Săriseră nişte cîini cu intenţii straşnice. Un soldat care păzea nu ştiu ce — poate cerul, să nu-l fure îngerii — cu puşca pe umăr, avînd aerul unei sperietori de păsări militarizate, se repezise să le apere de cîini cu puşca.

— Soldat, nu da în cîni — îi poruncise Ivona cu tonul fiicelor de militari superiori : îl cunoştea de la Chişinău.

— Da' cum ? să trăiţi.

— Dă în nuci, măi băiete.

— Cu puşca ?

— Nu, cumva ia foc ?

— Nu, că-i goală, săraca.

— Atunci de ce-o mai ţii pe umăr ?

— Dacă mi-o dat-o Statul !

Şi începuse să scuture nucile cu puşca, redevenit flăcău.

Ana rîdea. Porniseră înainte, cu pălăriile pline de nuci pe care flăcăul puştii le spărsese cu patul armei inofensive.

Cu toată apariţia acestui intermediu episodic, vorbele „mîne începe şcoala", erau prezente în aplecarea cerului albastru, ca după ce au trecut scîncind cocorii. Plimbarea îşi aplecase aripile. Ochii îşi luau rămas bun de la locuri. Frunzele aveau foşnetul meditativ şi încetinit al filelor interate în epilog, pe care degetul le întoarce fără grabă şi cu reculegere. Ierburile zuzuiau şi ţănţăneau, prelung sonorizate. Soarele parcă dădea faguri la săraci, de sufletul morţilor. Se întorseseră cu răsăritul lunii pe umăr. Era ceva atît de ostenit în înserare, că dacă ar fi fost căprioară şi-ar fi plecat genunchii, tremurînd. Şi luceafărul tremura. Şi luminile Iaşului tremurau : parcă toate, candeli.

Ana îi dezmierdase fruntea foarte blînd, privindu-i faţa gravă de tinereţă.

— Să ştii, Ivona, că şi vacanţa mea s-a sfîrşit.

Începutul şcolii e un frig sufletesc. Chiar dacă toamna-i lungă şi cu tîmple aurii pe ferestrele şcolii, văzută din bancă, o simţi alături numai ca pe o fotografie a cuiva care a rămas pe locurile vacanţei ; încît, în loc să fie o plimbare a gîndului de bucurie, este o îndepărtare a bucuriei de gînd.

Plimbările se transformaseră în vizite, scurte mai cu seamă din cauza amintirii plimbărilor lungi, dar zilnice,

sau aproape zilnice. Ivona venea spre sară, după ce lichida complect activitatea şcolară. La început o găsea pe Ana în livadă cu o carte. Apoi în cerdac : înserările erau mai reci. Apoi în casă, în odaia ei. Numai acolo ardea un foc în sobă, mult înaintea celor din oraş, aşa cum ai pune în vas primii ghiocei ai primăvérii. Un foc mai mult luminos, decît chemîndu-te parcă să-l respiri. În timpul plimbărilor, Ana lăsase fumatul. Odată cu deschiderea şcolii, îl reluase.

Treptat apăruse şi acolo o veselie, altă decît cea a plimbărilor. O veselie captivă oarecum. La şcoală, în timpul orelor şi al recreaţiilor, şi acasă, în timpul preparaţiei, Ivona o excludea complet pe Ana din gîndurile ei. Era prezentă, desigur, dar o prezenţă de umbră, ca un pian închis. Nu vroia s-o amestece deloc pe Ana cu ceea ce se întîmpla acasă şi la şcoală. În schimb, în odaia Anei, o dată cu Ivona, apărea şi şcoala. Rîsetele, glumele, poreclele, certurile, conflictele, profesoarele şi profesorii, se strecurară treptat cu miros de cerneală proaspătă, pînă în odaia Anei, devenind un „Silly Symphony" al zilelor din bancă. La început, Ivona ezitase. Dar pe Ana o distra şcoala istorisită de Ivona. Dînd astfel şcolii semnificaţia de experienţă, de material pentru distrarea Anei, Ivona se împăcase cu şcoala, acceptînd-o fără încruntare.

— Ivona, am impresia că-s la infirmerie în timpul anului şi că tu mă pui la curent cu ce se întîmplă la şcoală în lipsa mea.

Era atît de singură ?

Şi iarăşi : unde erau ceilalţi ? Întîrziau, nu veneau, lipseau, nefiind decît o plutire melancolică în jurul Anei, un gol, ca după ce s-au scuturat frunzele, lăsînd în locul lor mirarea albastră a cerului.

În schimb, apăreau alţii, instalîndu-se în casa Anei ca invitaţii slugilor în odăile stăpînilor, cînd aceştia lipsesc. Între ei, Ana era singură ca un portret, al cărui surîs nu aparţinea zgomotului convivilor. Şi în fruntea acestora, Aniuta cu Milu al ei, care din ce în ce devenea mai puţin tatăl Ivonei. La Chişinău, nostalgia Iaşului îl innobila, dîndu-i uneori o privire în vag spre oraşul tinereţii, un surîs melancolic, o amintire, un regret, o

speranţă, o bătaie de inimă : singura aripă a omului. La Iaşi, apărea în el Chişinăul Aniutei. Îndestularea potolise ultimul elan al tinereţii, concretizîndu-l pe Miluţă cu grăsimea pe cei care făceau versuri cînd erau slabi şi săraci.

Într-adevăr, lucrurile intraseră în normal, în normalul moral şi ipocrit al lui Miluţă, sugerat de Aniuta, stabilindu-se între cele două case raporturi regulate cari simulau un acord cordial, o amiciţie. Mese reciproce din cînd în cînd, iar sîmbătă sară, partida de poker.

Ivona nu participa la partidele de poker, regretînd că nu poate lipsi şi de la mese. Suferea pentru Ana, ştiind-o între străini. Cînd Miluţă Romanescu şi Aniuta, se întorceau acasă de la partida de poker, o găseau regulat pe Ivona cu o carte în mînă. Atunci o luase, auzind zgomotul la uşă. Miluţă şi Aniuta făceau socoteli amănunţite, schiţînd aluziv biografia partidei şi a isprăvilor reciproce, numărîndu-şi banii : parcă se întorceau de la hoţii, împărţindu-şi prada. Conversaţiile marginale distracţiei de sîmbătă aveau ceva meschin, rapace. Simţeai că dincolo, în casa de la Copou, s-au silit să fie distinşi şi dezinteresaţi, comprimîndu-şi enervările şi pornirile mefiente. Acasă, însă, se lăbărţau intim, ca femeile grase, o dată cu oftatul de uşurare al eliberării din corset, cînd încep investigaţiile corporale...

— Colosal de distrată e Ana asta...

„Asta" era o copită numai pentru Ivona, căci altminteri apărea inutilă, deoarece în gura Aniutei, însuşi numele Anei căpăta semnificaţia celui reprezentat de guvernantele nemţoaice, cu ochelari, coc şi ochi înţepaţi, acuzînd-o pe Ana, ca o fereastră la care în locul celui chemat apare un străin. Natural, îi spunea „Ana" aşa cum spun servitorii şi subalternii, la bucătărie şi la berărie, pe nume, stăpînilor şi superiorilor, vindicativ, răsturnînd astfel o ierarhie care-i apasă. Căci în faţă, era exclus să-i poată spune „Ana". Între Aniuta şi Ana, oricît ar fi fost de frecvente întîlnirile, nu se putea naşte acea familiaritate afectuoasă care elimină formulele de politeţă. Distanţa dintre ele era psihologică. Nici în tram-

vai n-ar fi fost alături, ci pe aceeaşi bancă numai. „Doamna" era o mănuşă fără de care mînile lor nu se puteau întîlni.

Mai cu seamă, după „Ana", „Domnul Orghidan" apărea suspect în gura Aniutei. Cu „Ana" o ataca pe Ivona ; cu „Domnul Orghidan", se apăra. Căci normal ar fi fost să-i spuie Orghidan, dacă nu chiar Horia. La Chişinău, după cît îşi amintea Ivona, îi spunea „Maestre", cu o admiraţie ostentativă, cu aplauze în silabe, dar nu cu aplauze ca acele anonime care vin dezinteresat de la galerie, ci aplauze individualizate, ca cele care zboară, direct, cu carte de vizită, din avantscenă, sau fotoliul de orchestră, amintind „Maestrului" că femeile care-l admiră nu uită că-i bărbat, implorîndu-i reciprocitatea. Apoi vocativul „Maestre" evoluase în „Maestrul ce spune ?", „Maestrul ce doreşte", care aparent era o îndepărtare reverenţioasă, dar în fond nu era decît o alintare a Aniutei, miau-l care anunţa apropierea pisicii gata să-ţi sară în braţe, cu coada pe obraz.

La Iaşi devenise „Domnul Orghidan", tocmai în acele intime şi epilogante discuţii, cînd doamna Orghidan era desemnată printr-un simplu „Ana".

Şi de ce tendinţa Aniutei de a-l critica, aşa în treacăt, distrat, ca şi cum nu l-ar reţine decît prin unele imperfecţiuni anodine, altminteri, fiindu-i indiferent.

— Milu, să nu-ţi faci sacoul scurt ca al domnului Orghidan.

— De ce ?

— Nu-mi place, papa.

Vorbea Aniuta, nu Ivona. Acel „papa" prin care îşi afirma tinereţea condescendent cochetă pentru soţul bătrîn.

Niciodată Ivona nu o supraveghease pe Aniuta, necum s-o spioneze. Bănuia multe, dar nu le verifica, fiindcă o socotea absolut străină, provizorie în viaţa ei, ştiind că se apropie ceasul despărţirii definitive. Ivona moştenise averea dotală a mamei ei, care-i asigura o relativă independenţă materială de la majorat încolo. Mai erau trei ani pînă atunci. De la început, Aniuta îl aservise penibil pe tatăl ei, mortificînd în Ivona nevoia de a-l stima,

maturizînd-o însă, solicitînd în ea acea clarificare a atitudinelor, acele meditații atente și serioase care micșorează timpul copilăriei, punîndu-i alături viața în locul jucăriilor. Ivona își dăduse sama imediat, după doi ani de conviețuire, că tatăl ei n-o „vede" pe Aniuta și că într-adevăr e fericit cu ea. Parfumurile ei — tari ca iluminațiile de Zece Mai —, cîntecele ei care sonorizau cărțile poștale ilustrate cu lună, noapte, barcă și ghitară, mofturile ei de cocuță răsfățată, de „Domnu Goe" feminizat în Basarabia, langorile ei cu papuci, țigări, halat dubios și pasiențe, tot ce era „aniutism" în Aniuta îl încînta. Pe măsură ce trecea timpul, tatăl ei se încleia și mai tare în acea penibilă lună de miere a începutului căsniciei. Ivona acordase omagiul melancoliei tatălui ei, dar nu-i făcuse Aniutei onorea revoltei. O tolera, în măsura în care nu se atingea de libertatea ei de a trăi în stilul ei, și în măsura în care nu intervenea pieziș în raporturile dintre ea și tatăl ei. O toleranță sarcastică, evident, dar totuși comodă pentru tot ce era clandestin în viața Aniutei.

Ivona era convinsă că Horia Orghidan o atrăgea pe Aniuta ca o paradă militară, dîndu-i impulsiunea să se ia după el. Marțialitatea arivismului lui victorios, tot ce era în el succes asupra altora, stimula în Aniuta dorința de a și-l anexa feminin, ca Dalila foarfecelui lui Samson. Asta la Chișinău. Iar la Iași, apăruse și doamna Orghidan, care, deși ermetică pentru Aniuta, inaccesibilă ei, era nu numai prietena Ivonei, aliata plimbărilor ei, dar și „Doamna Orghidan", soția : noțiune care reprezintă pentru Aniuta exact ceea ce „capital" reprezintă pentru „proletar". Ivona cunoștea din Basarabia concretul acestor noțiuni, ca și al Aniutelor.

Cît despre Horia Orghidan... Era suficient să-l revadă cu socbitoarea în dinți, pentru a fi sigură că Aniuta cu cîntecele ei — altă scobitoare — nu putea decît să-i placă. De altfel, Aniuta plăcea în genere la bărbați. Militari, avocați, magistrați de la Chișinău, erau atît de atrași de Aniuta, încît celelalte femei de acolo, din aceeași odaie sau grădină, deveneau pur și simplu spectatoare. Avea Aniuta o „rampă" — în sensul scenic —

specială, care față de bărbați, o lumina mai tare decît pe celelalte femei, făcîndu-le-o mai atrăgătoare, mai evident și captivant femeie.

— Ce camarădă-i Aniuta !

— Ce femeie încîntătoare !

— Fără de ea Chișinăul ar fi sarbăd.

Etc... Acesta era genul de reflecții pe care-l provoca Aniuta. E drept că avea un trup splendid. Dacă n-ar fi aparținut ritmului și sufletului Aniutei, l-ai fi admirat ca pe o marmură a harului antic. Dar Aniuta nu-și merita trupul ; îl trivializa. Parcă-l avea de furat de la o stăpînă. Cînd dansa, era jenant. Cînd mergea, parcă dansa cu un bărbat, în văzul altuia. Își descoperea picioarele, stînd pe scaun, picior peste picior, ca țărancele cînd trec prin apă. Dar avea ciorapi și pantofi. Familiară cu toți bărbații, le vorbea tare, ca de pe scenă în sală, aruncîndu-le o floare specială. Atmosfera pe care o crea Aniuta între bărbați era echivalentul exact al sfîrșitului meselor orchestrat beție : „rachiuri repetate la început, eventual și alte „tării", apoi șprițuri, vinificate crescendo, apoi vin, apoi lichioruri. Toți rîdeau prea tare, vorbele căpătau caracterul unor aluzii cu clipiri de ochi, dîndu-ți impresia — dacă nu erai cuprins de farmecul Aniutei — că ai rămas treaz și indispus printre oameni cu chef.

La Chișinău, alături de Aniuta, „mărețul om" cobora de pe soclu, cu un aer stîngaci de statuie nedeprinsă cu gesticulările dintre oameni. Dar foarte repede se familiarizase cu ritualul aniutist, registrul lui glumeț, galant și vesel, fiind isteț și demodat ca sfîrcul vechilor musteți ofițerești.

La Iași, cu Ana alături, Horia Orghidan era mai rezervat. Dar Ivona simțea în ținuta lui voită, constrîngerea celor puși la regim, cînd le miroase a băcănie cu salam și țîri. [1]

Această femeie și acest bărbat erau predestinați acordului.

Ana era „sus" ; Orghidan „jos". Cu Ana, Orghidanul nu se putea simți decît jos, ca țiganul de subt care săreau pernele.

[1] Scrumbii mici de mare **(n. ed.)**.

Cu Aniuta, Orghidan era alături, ca plutonierul care întîlnește pe banca grădinii publice, duminica, o „fată nostimă".

Ana nu putea fi decît o constrîngere, o umilință pentru Orghidan, prezența ei — deși cu verigă de aur — declasîndu-l în categoria lui de vechi deghizat în salonul prea fin pentru apucăturile lui.

Pe cîtă vreme Aniuta, și frumoasă pe deasupra, desigur că-i dădea acel sentiment de reconfortantă ușurare, exprimat de faimoasa firmă a lăbărțărilor : „Ca la mama acasă".

Așa că în fiecare sîmbătă sară, în loc să stea cu amintirea Anei și cu bucuria că o va revedea a doua zi mai lung, veghea pentru Ana, așteptînd să se întoarcă Aniuta și tatăl ei de la pokerul săptămînal, simulînd că citește. O carte. Mai cu seamă în aceste momente, Ivona se simțea ca o iscoadă strecurată în tabăra inamică. Trăgea cu urechea la toate vorbele, clasîndu-le, acordîndu-le numai din pricina Anei, o atenție pe care n-o meritau în sine, căutînd să descifreze tot ce nu spuneau direct. N-ar fi interesat-o cîtuși de puțin eventualele aventuri ale Orghidanului cu Aniuta. Dar afecțiunea ei pentru Ana avea densitatea unui fanatism. Și n-ar fi putut tolera ca Aniuta să aibă măcar impresia c-o umilește pe Ana, răpindu-i ceva din demnitatea ei de soție, în ceasul aventurii cu Orghidanul. Și de asemeni, n-ar fi putut suporta gîndul că Ana e înșelată de inexplicabilul ei bărbat cu o Aniută. Din această cauză, începuse să acorde Aniutei o atenție care intensifica insuportabil prezența ei. Puricele, cu dimensiunea lui naturală, este cel mult sămînța ambulantă a unei enervări. Pus subt lupă, devine hidos ca un ulcer cu ochi și trompă. Și nu numai atîta, dar avea senzația odioasă, că o amestecă pe Ana cu ceilalți în mintea ei, așa cum viața o amesteca pe Ana cu ceilalți în casa ei. Asta nu însemna pentru Ivona o depoetizare a Anei, pentru simplul motiv că niciodată n-o poetizase. Întrevăzută numai, sau văzută zile de-a rîndul, trecînd sau vorbind, singură sau în ambianța exilului ei voluntar, tristă sau veselă, Ana era Ana.

Aşa că nu Ana era micşorată de pe urma acestui amestec cu ceilalţi ; numai armonia pe care Ana o adusese în sufletul Ivonei era tulburată. Totuşi Ivona simţea că nu se întîmplă nimic propriu-zis. Horia Orghidan era copleşit de procese care-i luau tot timpul, dîndu-i de-a lungul săptămînii un program mai strict şi mai încărcat decît al unei eleve care se pregăteşte conştiincios pentru bacalaureat. Duminica lucra acasă. Iar Aniuta era însoţită în zilele de duminică, de bărbatul ei. Aşa că nu rămînea decît sîmbăta sara : pokerul în comun, care excludea aventura, dar care desigur că punea în jurul Anei o atmosferă de cordialitate artificială, de gentileţă simulată, de ipocrizie mieroasă, cu accentul clandestin al complicităţii dintre Horia Orghidan, peste capul Anei, cu Aniuta, peste capul bărbatului ei, întru eventualităţi nedesluşite.

Veniseră ploile, murdărind deodată cerul şi oraşul. Totul devenise trist şi nazal ca-n preajma sinagogelor. Nu oraş trist. Tîrg trist. Profesoarele tuşeau, elevele tuşeau, guturaiul mergea pe străzi cu reumatismul la braţ şi cu umbrela în mînă. Bărbaţii păreau neraşi, femeile, însărcinate. Pentru Aniuta oraşul n-avea decît trei cinematografe, pe cînd săptămîna avea şapte zile. Străzile erau pline de galoşi, cum sunt casele vechi, de gîndaci. Mişunau negri şi scorţoşi, dîndu-i panica de a nu-i călca din greşală, provocînd revărsări cremoase.

Ivona intra pe uşă ca o rîndunică pe fereastră.

Ş-acolo, pentru Ana, părea că-i aruncată de primăvara Siciliei : veste bună. Venea din ploaie cu obrajii înfloriţi şi cu mirosul acela de harbuz pe care îl au cei foarte tineri cînd vin din umezeală în odăile cu foc.

Luau ceaiul împreună în odaia Anei, stăteau de vorbă, Ivona îşi răsturna geanta cu istorisiri şcolare. Ploaia rămînea atîrnată în cuierul cerului ieşan. Totuşi, Ana fuma din ce în ce mai mult. Părea ostenită. Surîdea ca cei care stau printre brazi, cu un pled pe genunchi. Focul din sobă îi dădea culoarea lui.

Ivona pleca tristă. Îi venea de la poartă să se întoarcă şi să-i mai spuie ceva, sau să-i strîngă încă o dată mîna.

Cu acest sentiment pleca întotdeauna, lăsîndu-şi sufletul întors spre Ana, în regretul paşilor care o duceau spre casă ca o trăsură ieşană.

Acasă, nervii deschideau ferestrele ploii, invitînd-o la masă.

Trecuse şi asta.

Un înger alb c-an visul unui copil, zburase din cer pînă la fereastra şcolii, micşorîndu-se pe măsură ce se apropia din cerul deschis pentru el.

Ninge !

Şi ciorile erau vesele ca genţile şcolarilor în întîia zi de vacanţă : astfel zburau.

De-a dreptul la Ana. Teii aveau zîmbete de moşnegi.

— Ana, ninge.

Atîta venise să-i spuie, înainte de masă, pe nemîncate şi nerăsuflate : numele unei bucurii vechi.

Şi într-adevăr, abia prin vorbele Ivonei, prin dinţii acestei veşti albe, aduse cu dinţii, Ana văzuse ninsoarea pe care fereastra ei de pînă atunci i-o arătase tristă ca o cenuşă răsturnată.

Căciula, brumărie, apăruse pe obrajii de iarnă a Ivonei. Venea din Basarabia astrahanului brumăriu.

— Eşti delicioasă, Ivona ! Ştii cu cine sameni ? cu Maria Baskirşev...

— Şi Ana ?

Nu îndrăznea să-i spuie tu. Ana, da ; tu, nu. Parcă vorbea despre ea la persoana a treia, deşi i se adresa direct, cu toată tinereţea.

— ...Ana samănă cu nu ştiu care eroină a lui Turgheniev, dintr-un roman cu o moşie mare, cu o casă mare, cu sobe mari, cu focuri mari, cu iarnă mare şi cu o eroină mică.

Ningea des. Pe căciuli, pe umeri, pe nas, pe limbă. Ca micii, ninsorile aveau zurgălăii primelor sănii. Totul clipea ca în ninsoare. Genele scînteiau alb. Sufletul uitat tot, ca şi caselé, crescînd alb. Ca o alice, spumele, mînile Ivonei răsturnau zăpezile, de pe garduri, de pe crengi, de pe gînduri. Mergeau repede, regăsind în începutul iernii, o vrîstă comună : a bucuriei de a trăi o înnoire.

Iarna adusese Aniutei patinajul. Toate ferestrele Palatului de Justiţie care domină Strandul, o admirau. Cînd se suia de la Tribunal la Curte, Horia Orghidan nu mai circula pe scara intimă a Baroului, ci pe scara dinspre Strand, de unde piruietele şi curbele siluetei pe care o identifica în vale, pe scena de argint, puneau în el o spirală scurtă dar intensă. Amîna mereu : nu procesele. Cînd ajungea la Curte, avea tendinţa de a fredona — n-avea nici ureche, nici glas — şi de a glumi. Secretarii rîdeau încîntaţi : de buna dispoziţie a Maestrului.

Ca să fie cît mai goală şi iarna, Aniuta se îmbrăca prea subţire. Răcise femeieşte. Casa devenise spitalul Aniutei. O îngrijea un doctor bun, păros şi devotat, vizitînd-o de două ori pe zi cu mînile lui profesionale, care păreau mereu a-şi cere scuze că în loc să vie cu flori, vin cu instrumente. Arestul sanitar o înrăise pe Aniuta. Nici patinaj, nici cinematograf, nici poker.

Toată ziua e pe drumuri. Cînd mai învaţă ? Papa, de ce nu eşti mai energic ?

E drept că sănătatea de iarnă a Ivonei părea o impertinenţă în încăperile cu cearcăne, palori şi mirosuri farmaceutice. Dar în ce priveşte învăţătura, nimeni nu putea să-i spuie nimic, fiindcă sărise ca un dop de şampanie, peste celelalte premiante, fiind întîia.

— Eminentă, dar prea personală : e singurul reproş, admirativ, adăugase directoarea care era deşteaptă şi personală.

Aşa că, vrînd nevrînd, cîştigase dreptul de a fi liberă în timpul vacanţei de Crăciun. Între timp, „Dama cu camelii" îşi făcea convalescenţa în sănii cu doi cai. Într-o zi, Ana şi Ivona, care se plimbau la Copou, auziseră de departe alaiul zurgălăiélor. Spontan, ţinîndu-se de mînă, fugiseră, după un copac, ascunzîndu-se. După ce trecuse primejdia, Ivona, cu un gest medieval, îşi scosese căciuliţa, salutînd profund îndepărtarea clinchetelor. Şi apoi, fără să-şi spuie nimic, se porniseră, izbucnind în rîs, ca şcolăriţele.

Vacanţa de Crăciun îşi meritase numele. Şi Crăciun şi vacanţă. Eliminînd mesele în comun, Orghidanii cu

Romaneştii, ispăşire necesară, Ivona deschisese şi închisese cu Ana cartea de argint a Crăciunului.

— Papa, vrei să-mi faci o plăcere... O plăcere mare. Am note bune — ştii — adăogase ea, observînd întîrzierea precaută a răspunsului.

Într-adevăr, boala Aniutei costase mult, iar cadourile convalescenţei şi Crăciunului implicau poliţe. Aşa că...

— Să vedem, fetiţo

— Simplu, papa : să-mi dai voie să dorm o noapte la doamna Orghidan.

— Numai atîta...

Nu dormise la Ana. Petrecuse însă o noapte de pregătire a Crăciunului cu Ana. O noapte care-i era mai scumpă decît tot raftul romanelor lui Dickens.

Mai dintîi, certitudinea acestei nopţi albe alături de Ana, era prin ea însăşi o bucurie. Atît de mare, încît chiar Horia Orghidan îi devenise — provizor — simpatic. Fusese atît de gentilă cu el, la masă şi după-masă, şi devenise atît de frumuşică — Ana îi pusese şorţ alb şi tulpan roş cu buline albe — încît Horia Orghidan, amînîndu-şi retragerea cu ziarul în biuroul dosarelor, se arătase puţintel dispus să fie curtenitor. Asta mai lipsea ! Dar buna dispoziţie a lui Horia şi participarea lui amabilă la unele pregătiri, făcuse din Ana o fată atît de adorabilă, încît Ivona se îmbătase de juvenilitate, făcîndu-i madrigaluri cu ton inspirat. Curăţiseră migdale, stafide, privegheaseră aluatul cozonacilor, apoi, lung popas la cuptorul din bucătărie, taifas, cafele negre şi chiar — capriciu al Anei — băuseră un pahar de vin vechi, intrînd în zona de mirări, nedumeriri şi rîsete a vinului băut de fete. Rîdea şi Maria, şi bucătăreasa, şi focul cu obraji de bostan devenit bucătar, rîdeau şi cozonacii care ieşeau din cuptor cu comanacul pe-o ureche, pierzîndu-şi demnitatea de mitropoiţi, rîdeau şi ferestrele gerului, toate cele rîdeau. Apoi dansaseră. Apoi dormiseră, dar dimineaţa — adică la amiază — Moş Crăciun, uitînd în traistă calendarul, se pripise, punînd în pantofii Ivonei, aşezaţi de Maria la gura sobei cu foc adînc, toată opera lui Proust.

O durea gîtul — de rîs — capul, şi îi venea să sărute pe toată lumea : şi părețiii odăii ; să dea mîna cu focul, cu copacii, cu scaunele, să facă tumbe, să se bată cu pernele, să scuture cerul pînă ce-or cădea toţi îngerii ca ninsorile pernelor scuturate.

Acasă, în pat, făcuse pe degete, băbeşte, numărătoarea zilelor vacanţei, pe fiecare punînd-o solemn la gura sobei lui Moş Crăciun. Şi Ana fusese în toate : veselă. Plimbări, ger, ninsoare, ceaiuri cu obrajii mai fierbinţi decît ceaşca, somn zîmbitor care nici nu acceptă visuri, fiindcă aşa cum este, e foarte bine.

Pînă şi mesele Orghidanii-Romaneştii fuseseră acoperite de bucuria în vacanţă, a Ivonei. Istorisea, glumea, distra involuntar, dar cu certitudinea că nu sună falş ce face, în aşa măsură, încît complexul de duplicitate al acestor mese diplomatice, dispăruse făcînd loc volumului vital al Ivonei. Şi Ana, la rîndul ei, dădea o replică surprinzător de juvenilă acestui cor de Crăciun. Deşi prezentă, Aniuta dispăruse. Nu se simţea în largul ei. Glasul ei nu încăpea. Abia la masa de poker începea să existe şi ea. Fuma acru, cu vîrfuri de coadă de pisică în fumul tabagic. Juca nervos şi vindicativ.

— Nu-i geloasă prietena ta ?

Asta acasă, în loc de „noapte bună".

— Aniuta, nu crezi că-i preferabil să cînţi ? Îţi suport mai uşor glasul decît întrebările.

— Geloasă pe tine, nu pe mine.

— Cum ?

Un „cum" ca un „bum" de tobă izbită cu pumnul.

— Nu vezi că te-ai înroşit ?

— Ascultă, Aniuta...

I se strîmbase sprinceana. Şi ochii cenuşii deveneau parcă viteza sensibilă a unui bolid. Dar nu continuase cu acelaşi ton, nici ceea ce anunţa un astfel de ton. Îşi rezemase furtuna la cîteva picături lent distilate.

— Tu, Aniuta, ocupă-te de bărbaţi. Lasă în pace pe prietenele mele.

Aniuta îşi reluase patinajul la Ştrand.

„Succesele" Ivonei îi iritaseră orgoliul, alarmîndu-i cochetăria. La Chişinău nu-şi dăduse seama că Ivona poate

fi atractivă pentru bărbaţi. O socotea frumuşică, dar cu o nuanţă condescendentă, care şi-ar găsi expresia în exclamaţia întovărăşită de o înclinare dubitativă a palmei :

— Da, merge, e drăguţă...

Adică nu-i urîtă : promovare cu media şase.

În mediul de la Chişinău, Ivona parcă-şi stingea voluntar apariţia feminităţii, îmbrăcîndu-se neutru, acordînd mai multă importanţă cărţilor şi plimbărilor decît rochiilor, stînd pe scaun cam aplecată, taciturnă între musafiri, afirmînd în lume o indiferenţă pentru cochetărie, o lipsă de efort de a plăcea, de a se distinge, care îi dădea un anonimat nedezminţit. Pentru lumea de acolo era „fetiţa Consilierul Romanescu" sau „fata lui Miluţă", atît de noţional înregistrată, încît deşi externă — la şcoală — părea internă celor care frecventau casa Aniutei, venită în trecere pe acasă, cu timiditate cenuşie de şoarece nepoftit. Învăţa. N-avea amoruri. Nu se iniţia în jurnalele de modă ale Aniutei, nici nu consulta clandestin cărţile preferate ale Aniutei. În răstimpuri, Aniuta se temea de Ivona. Apoi uita că se teme, o păţea, şi iar se temea. Simţea că-i deşteaptă — cu ghimpi — dar nici inteligenţa ei n-o alarma, fiindcă din ce în ce se orienta mai exclusiv spre lectură, dînd Aniutei speranţa unor ochelari prematuri şi a unei specializări culturale, care ar fi făcut din Ivona, ceva tot atît de îndepărtat de căile Aniutei ca şi biblioteca juridică a lui „papa". Însă, de cînd plecaseră de la Chişinău, Aniuta parcă se întîlnise cu o soră de la Iaşi a Ivonei. Aceeaşi, totuşi alta. Se luminase deodată : în locul ochelarilor atît de presimţiţi şi atît de aşteptaţi, apărea frumuseţea Ivonei. Ceea ce-i neaşteptat şi nedorit, vine c-o vivacitate agresivă, ca un ghinion şi o sfidare. Înfrumuseţarea prin surpriză a Ivonei, insulta mereu veleităţile de supremaţie ale Aniutei, în aşa măsură, încît, să fi putut, l-ar fi făcut pe „papa" răspunzător de frumuseţea de la Iaşi a Ivonei, ca de-o lipsă de autoritate părintească.

La patinaj, însă, Aniuta îşi recăpătase încrederea în ea. Avea aptitudini înnăscute pentru dans, înot şi patinaj. Pentru ea, nu erau sporturi, ci o vitrină îngăduită. Ivona nu dansa, înota mediocru — bătînd apa cu palmele şi pi-

cioarele — și patina stîngaci. Ivona se dădea pe ghiață, atât. Pe câtă vreme patinele Aniutei nu numai că știau tot alfabetul de argint al acrobației pe gheață, dar aduceau în ele arcușul de ciardaș al țiganilor unguri. Ivona n-avea „temperament", hotărîse Aniuta care vedea în temperament un mers salomeic spre pat. Cu toate acestea, Aniuta prefera să danseze, să înnoate și să patineze, fără de vecinătatea ochilor Ivonei, oricît de mare i-ar fi fost agrementul de a o ști subalternă temperamentului ei, pe parchet, în apă și pe gheață.

Privirile lui Orghidan, îndreptate uneori spre Ivona, o alarmaseră și stimulaseră concomitent și în egală măsură.

Așa că efectul — nedorit și neprevăzut — al acestui Crăciun de bucurie, fusese, în ce-o privește pe Aniuta, redevenită patinatoare validă, un adaos de energie propulsivă spre Horia Orghidan. Nu se grăbea — din principiu, din lene chiar și față de bărbat și din acea răbdare, voluptoasă pentru unele femei ca rochia pentru unii bărbați și ca jocul cu șoarecele pentru pisici, care nu-i de fapt răbdătoare, ci o delicioasă dilatare a nerăbdării. Patina.

Dialogul cu Aniuta, care denunța acest efect al Crăciunului, nu izbutise totuși să altereze bucuria Ivonei. Avea în ea atîtea glasuri de argint în fulgi, cîte avea și Crăciunul ninsorilor, săniilor, și „Florilor dalbe". Sufletul ei, net ca o certitudine, îndepărta grijile, preocupările, cum îți închizi cărțile de școală în dulap, cînd începe vacanța.

Se apropiase totuși și sfîrșitul acestei lungi vacanțe scurte, suprapunîndu-se în iarnă, melancoliei celuilalt sfîrșit de vacanță, tot cu Ana. Și asta nu din cauza învățăturii și a sculatului la oră fixă — mai de dimineață se sculase în timpul vacanței — ci din cauza Anei : iar rămînea singură. Fără pic de orgoliu de rînd cu sentimentul credinciosului cînd își simte acceptă rugăciunea — Ivona își dăduse seama că, deocamdată cel puțin, Ana numai cu ea nu este singură. O fortifica. Și parcă ea îi era recunoscătoare Anei pentru acest fel de a o accepta, însușindu-și-o organic, ca pe un aer respirat, ca pe-o apă băută, ca pe-o lumină răsfrîntă de zîmbetul bucuriei. Era atît de fericită, încît mîndria ei era mai umilă decît spi-

narea celor din biserici după ce-au aprins lumînarea la icoană.

Cea din urmă zi a vacanţei, a Sfîntului Ioan, adusese cer albastru şi soare, în amintirea sfîntului tînăr. Veneau de la gară, săniile cu copii şi geamantane de lemn în care cozonacii cuptorului de-acasă se vor usca gălbui ca septembrie, fărămiţîndu-se cu amintiri în degetele din nou pătate de cerneala lecţiilor.

Zurgălăii nu mai sunau decît la gîtul cailor. Cu soare, dar fără fulgi, iarna îşi pierduse copilăria, visînd alb ca o frunte subt lună.

Tot c-o mînă pe frunte se încheiase şi vacanţa Crăciunului. Mîna Anei deşi foarte mică şi cu degete pe care îţi venea numai să le atingi zîmbind ; părea hărăzită acestui gest care amintea oricărei frunţi ceva mai vechi decît copilăria, vecin cu un „a fost odată", pe hotarul somnului.

— Mîne vin să luăm ceaiul împreună, se grăbise Ivona, ca şi cum de o vreme ceaiul zilnic cu Ana n-ar fi fost un rit, ci o întîmplare.

Spusese şi pentru Ana şi pentru ea această inutilitate, dorind parcă să contrazică sfîrşitul vacanţei, să nu-l accepte cu totul, să afirme sus şi tare că nimic nu le desparte, că tot împreună rămîn.

— Ştii, Ivona, că şi eu m-apuc de învăţătură odată cu tine... Da-da. Îmi reiau lecţiile de engleză.

— Vai ce bine-mi pare !

Numai cu Ana, Ivona mai putea să aibă astfel de reacţii în care apărea atît de exact sunetul vrîstei ei.

Era convinsă că „reluarea lecţiilor de engleză" n-avea caracterul modest al vorbelor Anei, de ucenicie elementară, ci sensul unei perfecţionări. Dar în aceste lecţii Ivona vedea altăceva. „Vai ce bine-mi pare", nu era o formulă naivă, decît prin expresie, căci fondul ei sfuletesc era maturi şi subtil. Reluarea unei activităţi lăsată de Ana, însemna o recrudescenţă de energie, o prelungire dincolo de vacanţă a înviorării din timpul Crăciunului.

Ivona devenise atît de familiară odăilar Anei, încît servitorii îi spuneau „duduia", aşa cum se spune în Moldova fiicei stăpînilor.

— Coniţa stă de vorbă cu duduia.

— Poate c-a ieşit la plimbare cu duduia.

„Duduia" devenea în mintea slugilor un fel de verb al „Coniţei".

— Coniţa e-n odaie.

— Coniţa e-n livadă.

Asta cînd Ana era singură. Verbul „e" avea caracterul constatativ al unei inacţiuni, înregistrînd o stare. Cum ai spune : luna e pe cer.

Cum însă era cu duduia, coniţa ieşea din pasivitatea pe care de mai mulţi ani o înregistrau şi slugile, răsfrîngînd-o în expresiile lor.

De aceea, Maria avea un zîmbet special cînd îi deschidea uşa Ivonei, cu totul altul decît cel cu care întîmpina pe clienţii şi vizitatorii casei. Nuanţa dintre expresia cu care primeşti corespondenţa întinsă de factorul poştal şi lucirea cu care întîmpini apariţia mandatului.

Din ce în ce, Ivona aparţinea casei : casa Anei.

O dată cu şcoala şi cu uniforma, raporturile dintre ea, şi Orghidan intraseră în normal. Se întîlneau de altfel foarte rar, căci orele lor nu coincideau. Dar dacă din întîmplare se încrucişau, o saluta pe Ivona cu bunăvoinţă protectoare. Nu-i acorda altă semnificaţie decît pe-a unui fox biped al Anei, acceptat de el ca şi tutunul, lecţiile de engleză şi celelalte distraţii personale. E adevărat că în noaptea premergătoare Ajunului, prospeţimea ei de fecioară îi amintise deodată timpul liceului, pe cînd se ţinea de fete, dîndu-i o impulsiune nu spre anexa Anei, ci spre amintirea acelei epoci. Ivona propriu zisă, nu fusese decît pretextul, fără să devie şi un scop în sine. Îşi dădea perfect seama că Ivona era prietena devotată şi admirativă a Anei. Aşa că nu numai prudenţa — minorele codului penal şi ale tot mai frecventelor sinucideri — dar şi certitudinea că Ivona e integrată în atmosfera Anei, punea o prăpastie între fetiţa picantă din vacanţa Crăciunului şi apetitul lui stîrnit o clipă. Deci Ivona nu-l mai interesa. O clasase cu Ana, în raftul literaturii, în care mîinile lui juridice nu se amestecau. Iar Ivona, de o politeţă neutră cu el, îi servea amestecau. Iar Ivona, de o politeţă neutră cu el, îi servea

— Bună sara, domnişoară, cum mai mergi cu şcoala ?

— Bună sara, domnule Orghidan. Cu școala ? Potrivit, mulțumesc. Tot mai bine e-n vacanță.

— Îți palce la noi la Iași ?

— Da, e mai frumos decît la Chișinău.

Dacă era însă și Ana de față, devenea mai circumspectă. Nici astfel măcar nu și-ar fi permis să o jignească. Ivona era convinsă că Ana deslușise antipatia ei pentru Horia Orghidan. Dar nu făcuse nici o tentativă de investigație. În schimb, de cîteva ori, fiind singură cu Ivona, vorbise în treacăt despre Horia cu solicitudine, nuanțînd indirect atitudinea care se cuvenea s-o aibă oricine față de el, Ivona se conformase, comprimîndu-și numai această sinceritate față de Ana. Pe măsură ce-o cunoștea mai bine, își explica mai puțin căsătoria Anei cu Orghidan. Cu toate că-și dădea sama de limitele experienței ei, grație lecturilor și observațiilor, putea să-și explice de pildă de ce tatăl ei se căsătorise cu o Aniută. Constatase de multe ori diferența calitativă dintre un bărbat și femeia de care era nebunește îndrăgostit, bărbatul acela putînd să osebească o carte bună, de una lăudată, o muzică revelatoare, de una de serie, o idee de diamant, de una de sticlă, dar renegîndu-și, fără să-și dea sama, finețea, gustul și luciditatea în dragoste : în așa-zisa dragoste, căci Ivona refuza să dea un astfel de nume parodiei lui. Știa că dragostea e tot atît de rară ca și talentul, că nu-i accesibilă oricui, că cele mai multe căsătorii sunt confuzii sau lașități, mai mult sau mai puțin durabile ; știa, într-un cuvînt, de ajuns ca să fie tristă, dar nu mirată.

Orghidan însă, în viața și în casa Anei, era o mirare tot atît de mare ca și tristețea, și tot atît de gravă. Cine sau ce anume o silise pe Ana să-l accepte pe Horia Orghidan ? Și cum putea fi silită Ana să accepte așa ceva ? Ana, așa cum o știa ea, nu se putea căsători decît cu omul pe care-l iubea. Și această Ană nu putuse niciodată să-l iubească pe acest Orghidan. Inexplicabil. Cu atît mai inexplicabil, cu cît Ana rămăsese Ana — după cine știe cîți ani de căsătorie —, iar Orghidan, Orghidanul. Nici cel mai neînsemnat rudiment de influență reciprocă. Inalterabili amîndoi în ierarhiile și calitățile lor. Nici chiar acele inflexiuni de glas, acele expresii de gesturi comune, care

dau celor mai feluriți oameni, cu condiția să fi trăit mereu împreună, un început de asemănare, un aer de înrudire. Nimic. Potcoava lui călca fără să atingă lumina Anei.

Uitîndu-și tinerețea și gerul, iarna devenea o vrîstă. Albul se posomora, moleșindu-se apos. Zăpada era ca o vată care absorbise ploile toamnei. Picurau ulucele, silabisind din nou urîtul toamnei. Fum umed. Dimineţele erau ca ochii orbilor. Iașul devenea iar tîrg murdar, mînjit și răgușit de ciori. Pașii treceau prin mocirlă. Îți venea să-ți pui sufletul la uscat și să-l freci cu peria aspră. Aniuta n-avea nici apă — pentru înot — nici patinaj. Teatrul, cinematograful și rarele baluri n-o scoteau dejuns din anonimatul vieții ieșene. Se plîngea mereu că Iașul nu-i de-ajuns de distractiv — avea dreptate — ca și cum Chișinăul ei ar fi fost numele unui alt Paris, din întîmplare basarabean. Bea toată ziua ceaiuri, sugînd cu lehamete zahărul din gură, ca pe-un biberon. Fuma, lăsându-și scrumul pe toate cele, ca un găinaț. Făcea pasienţe și ținea isonul ulucelor cu romanţe rusești, fredonîndu-le ca un fel de oftări și respirații sopranizate. Cînd pleca de acasă, lăsa o dezordine impudică de sac cu rufe negre revărsat. Găseai oriunde, cîte-un ciorap de-al ei, pantalonași, rochii, batiste mototolite, sigilate cu roș de buze. Așa că, chiar în absența ei, Ivona o găsea acasă, îndepărtînd-o cu piciorul, nu cu mîna. Cu servitoarea, cînd era prietenă, făcîndu-i vizite prelungite la bucătărie, cînd o certa interminabil. Apoi se împăcau.

Deși taciturnă, Ivona era din ce în ce mai ostilă atmosferei de acasă, Ana fiind cauza involuntară a criticismului ei intransigent. Căci după ce Crăciunul se îndepărtase, Ana începuse să-și piardă veselia de atunci, devenind somnolentă, mai ostenit veselă chiar Ivona, dînd o impresie de vilă care și-a oblonit ferestrele. Lecțiile de engleză continuau regulat, ca un tonic la care te obligă doctorul și sticla de pe masă. Natural, nu se plîngea de nimeni și de nimic. Nici măcar aburul înecăcios și umed al fumegărilor iernii, nu-i dădea energia repulsivă a unui protest. Părea că acceptă totul cu o indiferență resemnată. Ivona recursese la un cvasi-subterfugiu, ca s-o învioreze. O rugase cu insistență și căldură să-i dea lecții de engleză.

Ana acceptase, dezmierdîndu-i fruntea. Ivona se roşise, înţelegînd perfect că Ana desluşise sensul acestei rugăminţi, văzînd în ea mai cu seamă solicitudinea ei pentru Ana. Ceea ce o dezolase pe Ivona, căci tocmai asta nu dorea : să dea impresia Anei că are nevoie de distracţii pe care Ivona se sileşte să i le procure. Totuşi lecţiile începuseră. Ana îi spunea cu un fel de melancolie maliţioasă : eleva mea. De cîteva ori fuseseră împreună la cinematograf să vadă filme sonore englezeşti, Ivona reacţiona sonor şi intens la ceea ce-i plăcea şi la ceea ce nu-i plăcea. Nu se supraveghea. Cînd rîdea, toată puterea glasului vibra în rîsul ei, semnalizînd-o sălii ca pe un copil rătăcit la o reprezentaţie de oameni mari. Cei dimprejur erau cam indignaţi. Niciodată sinceritatea nu-i comodă pentru vecini. Dar Ana tocmai atunci rîdea cu veselie, ecoul filmului în tinereţea Ivonei părînd c-o interesează mai mult decît calitatea scenei care-l provoca.

Ivona era din ce în ce mai preocupată. Şi la şcoală, în timpul clasei, şi pe stradă, spunea, uneori, cu glas aproape tare cîte un „nu" care o făcea să tresară, ca pe cei care, distraţi, s-au lovit de un obstacol. „Nu, nu merge", aşa cum exclamă scriitorii, dezlipindu-şi privirea de pe manuscrisul care nu le dă satisfacţie, aţintindu-şi-o în gol, aşteptînd parcă să le vie frazele exacte de aiurea, nu din mineta lor.

Un „nu" anxios, nu resemnat. Căuta, dar nu găsea. Se frămînta sterp, nemulţumită de ea, ostilă faţă de tot ce nu era Ana. Şcoala, anotimpul, oraşul — faimosul Iaşi — şi atmosfera de acasă. În măsura în care Iaşul nu mai era incorporat prin Ana plimbărilor, îi devenea antipatic întocmai ca şi Orghidan. Şi în Iaşi era ceva care semăna cu Ana, abia întrevăzut, şi ceva care semăna cu Orghidan. Două Iaşuri, în acelaşi oraş. Iaşul cel mai acaparat, cel mai evident, cel mai de toate zilele, pe care-l întîlnea pe străzi, acasă, la şcoală, la cinematograf, la teatru, la concert, în discuţii şi în ziarele ieşene, era un provincial cu resemnări infatuate, o pretenţie de Infantă [1] exilată, într-un fel de Aniută opulentă. Un amestec de

[1] Titlu dat copiilor regelui Spaniei (şi al Portugaliei), în afară de primul născut **(n. ed.)**.

orghidănism și aniutsim. Halatul cu miros de stătut al trîndăviei Aniutei, și tonul jurisprudențial al Orghidanului „Noi ieșenii"... formulă frecventă și stupidă care o făcea să surîdă ca în fața unui hidropic care și-ar pune degetul pe burta balonată crezînd că și-l pune pe frunte. Cînd auzea „noi ieșenii" îi venea să riposteze cu o blîndeță caragialească :

— Da', dumneavoastră...

Dar surîsul Trei Ierarhilor într-o dimineață de septembrie ?

Dar umărul de azur, venit călare din trecut, al Cetățuiei, de pe care văzuse în vale cum pîlpîie amintirile luminilor de aur în sufletul de brumă al Iașului ?

— Ana, Ana, Ana, Ana, Ana...

Aleluia, aleluia...

Apoi Ceahlăul care apre în transparențele zării de amurg, ca o umbră imensifciată pe cer a lui Ștefan cel Mare.

„Unde sunt ceilalți ?"

Și Iașul era singur ca și Ana. „Ceilalți" erau golul sensibil al unei absențe. Nici la Chișinău clopotele bisericilor nu sunau mai trist ; cu ele amintirea deschiderea în cerul Iașului pianul lui Chopin.

Iașul e orașul în care oamenii străini au venit peste amintiri, făcînd zgomot lîngă o tăcere cu aripile plecate și fruntea în mîni, așa cum era Orghidan în casa Anei, a orbului de la poartă, à teilor și a cocostîrcului alb.

Pămîntul cu șuvițe albe și cu zdrențe cerșea primăvara de la cer, stînd încă lîngă iarnă ca la poartă unei catedrale vechi.

Apăreau uneori priviri albastre ale cerului, prin desimi de nouri, dar dispăreau, acoperite de fum plumburiu.

Înainte de a fi o veste, primăvara e o presimțire. În Iașul acestui sfîrșit de iarnă lungă, presimțirea nu voia să apară. Pîlpîia stingîndu-se înainte de a fi dat flacără.

Ivona era atît de nerăbdătoare să vie primăvara, poate aducîndu-i Anei ceea ce ea nu putea să-i dea, încît uneori parcă-i venea să ia o mătură mai lungă decît lancea lui Don Quijote și să cureță plafonul de painjeni al cerului. Se uita la nouri, ca și la Aniuta și la Orghidan,

cu aceeași ostilitate : o astupau pe Ana, n-o lăsau să respire. Căci dacă mesele erau mai rare, în schimb pokerul de sîmbătă devenise o fatalitate a calendarului ieșan. Și, deși Ana nu spunea nimic, Ivona știa ce pot însemna pentru ea astfel de ședințe la masa verde a ipocriziei și rapacității, cu surîs de împrumut.

Aniuța se pregătea de primăvară vestimentar, anticipînd-o uneori prin subțirimea îmbrăcămintii. Simțiai că-i vine să fie goală în transparențele unei mode de primăvară. Casa era plină de jurnale și reviste de modă. Parcă intraseră frigurile pregătirii unui bal sau nunți. Aniuta era într-adevăr ocupată. Muncea. Trudea. Se frămînta. În așa măsură și cu atîta convingere, încît fața ei — de cal, spunea Ivona, ceea ce nu era decît caricatural exact — căpăta demnitatea unei gravități. Apoi apăruse Leolea, ca o nouă romanță pe care Basarabia Aniutei, i-o spunea cu accent la ureche. Leolea era croitoreasă : cu ziua. Părul ei de abanos, cu breton de abanos, frumusețea ei cam fălcoasă, de gutuie fardată, cu ochi verzi, cercei cu pietre false de culoarea ochilor, buze roșii și unghii la fel, și bustul ei agresiv ca și nasul cu nări tari, dovedea că Leolea e croitoreasă cu ziua și femeie cu noaptea. Aniuta îi spunea nobil : colaboratoarea mea. De fapt era prietena ei. Căci pentru o categorie de femei, croitoresele cu ziua sunt ceva intermediar între servitoare și telefon. Ca stăpînă, oricît de democrată, cu servitoarea nu te poți împrieteni, deși îți vine deseori să vorbești condescendent cu această altă femeie din casă, care nu te poate contrazice, care e obligată și măgulită să te asculte, și care oricum, îți dă o replică preferabilă ploii de la fereastră. Dar servitoarele nu-s bune decît pentru clipele cînd îți vine să cași. Atunci te duci la bucătărie, vorbind cu ele cam de pe pragul ușii, dînd prin aceasta vizitei un caracter provizor, și epilogînd-o cu un ordin, care oricît ar fi fost de intimă discuția, să repuie distanțele la locul lor. După astfel de întovărășiri, nu-i rău să le certi tare — chiar pe nedrept —, pentru ca nu cumva să confunde capriciul de o clipă al stăpînei cu un privilegiu consacrat. Pe cîtă vreme croitoreasa, deși plătită pentru serviciile ei, nu e o slugă, ci o liberă profesionistă, retribuită cu ziua. Profesia ei

implică statul pe scaun, așa cum îndeletnicirea servitoarei exclude această poziție în prezența stăpînei. Așadar, de la început, croitoreasă e o femeie care stă pe scaun, deși nu-i musafir, pe care o plătești fără să-ți fie slugă, și care va pleca după ce-ți va termina rochiile, fără s-o dai afară. Croitoreasa deci, conține din acest punct de vedere, toate elementele intimității firești. Apoi ceea ce face o croitoreasă e de esență pur feminină : îmbrăcă. Din degetele ei, ies rochiile viitoarelor succese. Cu ea alături, te apleci asupra speranței de a fi altfel frumoasă.

Și în sfîrșit, croitoreasa reprezintă pentru stăpîna unei case fără telefon, îndestularea dorinței de a fi în contact cu exteriorul. Croitoresele știu tot — ca și Figaro — și spun tot — țaca-țaca — la fel de elocvente cu mașina de cusut. Și pe deasupra, cu o croitoreasă nu te jenezi. Sufletul se simte cu ea, ca trupul la baia de aburi : poate să asude în voie alături de vecin.

Leolea devenise o obsesie.

În fiecare sară, Ivona se temea să n-o viseze. Și pe deasupra Leolea se parfuma cu tuberoze. Într-o sară, deși afară era frig umed, după plecarea Leolei, Ivona deschisese exploziv toate ferestrele.

— De ce le deschizi pe toate ? sărise Aniuta.

— Ca să iasă Leolea.

În schimb rămînea Aniuta.

Pierrot apăruse din sfîrșitul iernii ; ca din fumul de tutun al unei taverne, cețos, blînd și distrat, privind în zare.

Ivona se gîndise uneori la el, cu un semn de întrebare. Dintîi aflase despre existența lui acasă, chiar în toamnă, în timpul sesiunii juraților. Venind de la Palatul de Justiție, Miluță Romanescu le spusese la masă :

— Știți că Orghidan are un frate, tot avocat.

„Încă un Orghidan", tresărise Ivona.

— Cum e ? — întrebase Aniuta.

— Un bețiv...

Ivona era atît de obișnuită, de cînd nu mai era copilă, să deprecieze tot ce era stimat și apreciat de cei de acasă, încît prima ei reacție, „încă un Orghidan", care aștepta

un elogiu ca răspuns la întrebarea puse de Aniuta, rămăsese nedumerită la auzul epitetului depreciativ. N-avea nici o atracție pentru beți. De data aceea, însă, epitetul „un beți" anula tot ceea ce provoca în ea ființa unui frate al lui Orghidan, dîndu-i un fel de îndemn simpatizant. Miluță Romanescu devenise cu vremea o anexă a profesiei de magistrat. Chiar cînd era acasă pe scaun, aprecierile lui despre omenie erau „judecăți". Cusurul apărea pe primul plan, iar calitatea pe al doilea : subsidiară. Asta evident, cînd era vorba despre oameni oarecum declasați, care-i provocau atitudinea de judecător în penal. Așa că „un beți", nu spunea tot, dar venea în frunte ca un enunț esențial. Adăugase :

— ...Se spune că are talent.

Și această concesie sporise nedumerirea Ivonei. Dacă tatăl ei ar fi spus : „are talent", — afirmația constatativă l-ar fi clasat pe fratele necunoscut tot în categoria Orghidan. Un Orghidan care se îmbată, beția lui evocîndu-i Chiținăul și Iașul de toate zilele. Dar „se spune că", nu mai era o apreciere directă a tatălui ei, ci un fel de informație dubitativă, colportată.

Era intrigată.

N-o întrebase nimic pe Ana. Dar faptul că nu-l întîlnise niciodată pe acest frate al lui Orghidan în casa de la Copou, îi confirmase intuiția că nu se aseamănă cu Orghidanul.

Și într-o zi îl răsturnase — verbul era legat de surprizele Ivonei — pe Pierrot din biblioteca Anei. Umbla printre cărți alegîndu-și lecturi. Pierrot căzuse cu Verlaine. Nu fotografia lui : caietul litografiat al manuscrisului *Sagesse*. Pe prima pagină, o caricatură cu linii fine cum sunt desemnele lui Cocteau : o aluzie scurtă dar intensă la cineva. Un nas, o șuviță de păr, doi ochi, o mînă pe inimă, un genunchi aplecat și o gură care spunea cu slove stîngace : *„Pierrot și-a purificat primul onorar făcînd o beție și rugînd-o pe Ana să-l ierte, cu toate versurile lui Verlaine"*.

Ivona zîmbise.

Și Ana zîmbise. Era un oftat în zîmbetul ei. Și o mare duioșie. Cum îți răsar zorelele pe obrazul blînd al toamnei.

— Pierrot : fratele lui Horia.

Nimic mai mult.

Dar Ivona ştiuse că acest Pierrot nu poate fi decît prietenul Anei. Naivul desemn al inimii şi restul făceau inutilă oricare altă biografie a lui Pierrot.

...Îl întîlnise la poarta casei de la Copou, în fundul unei zile ude, pătrunzător de friguroasă. Pe vîrful capului avea o căciuliţă de lutră [1], atît de ruginită că părea făcută din frunză de octombrie. Palton cu gulerul ridicat. Pasul. Ochii.

Era el.

„...cu toate versurile lui Verlaine".

Venea la Ana.

Ivona îl lăsase să intre, luîndu-se după el.

Picurau ulucele : „cu toate versurile lui Verlaine".

„Bon chevalier masqué qui chevauche en silence
Le Malheur a percé mon vieux coeur de sa lance".

Silueta lui era aplecată ca scrisul lui Verlaine în manuscrisul litografiat. Fiindcă n-avea galoşi, frigul creştea în jurul lui ca în ruine.

De la poarta orbului de pe piatră pînă la uşa cerdacului, era drum lung. Şi mai lung în urma lui Pierrot. Plutire de bărci în ceaţă. O clipă de întîrziere, şi parcă s-ar fi mistuit în fumul pînzelor fantome.

„Suis-je né tôt ou trop tard ?
Qu'est-ce que je fais en ce monde ?
O vous tous, ma peine est profonde.
Priez pour le pauvre Gaspard".

Intrase pe din dos, pe la servitori, ca şi cum n-ar fi îndrăznit să calce cu picioarele vremii de afară, de-a dreptul pe podelele odăilor. Ivona se înfrigurase cîtva timp în faţa uşii din cerdac, dîndu-i timp să ajungă înaintea ei în odaia Anei, să se încălzească, să se instaleze, să fie de-acolo înainte ca nu cumva prezenţa unei fete necunoscute să-i umilească intrarea cu ghete ude.

[1] Vidră **(n. ed.)**.

Într-adevăr îl găsise cu spatele lipit de sobă.

Ana se dusese cu el în odaia de alături, o clipă numai. Pierrot revenise mai vesel, înviorat. Parcă-i venea să cînte. Iluminarea morfinomanilor cînd își simt fiola în buzunar. O bucurie rugînie ca și căciulița lui roasă.

Trist.

Se oferise să o conducă pe Ivona acasă. Ana-i însoțise pînă la ușă, asistîndu-l pe Pierrot la îmbrăcat. Paltonul lui verzui, cu guler ridicat, de Azil de noapte, căciulița lui, absența galoșilor. Și deodată, ceva mătăsos apăruse în mîna Anei. Cu mișcarea aceea autoritar duioasă, a mamelor care au grijă de copiii lor, îi înfășurase gîtul alb cu un fular de al ei, punînd o însoțire de lumină și parfum drumului lui de noapte rece.

Luaseră o trăsură. Trap șchiop de cal ieșan. Subt coșul ridicat, spinările se aplecau. Amintirea Anei îi urmărea pe amîndoi, ca lumina unei lămpi ridicate cu mîna din pragul casei. Picături de ploaie. Noaptea vorbea singură.

— Cînd am să ajung pe lumea cealaltă, am să spun : Ana.

Pierrot vorbea singur.

Apoi își trecuse mîna peste frunte.

O condusese pe Ivona pînă la ușă, aplecîndu-se adînc, ținîndu-și căciulița în mînă : șuvițele îi căzeau pe frunte, mătăsoase ca blîndețea. Apoi plecase cu trăsurica lui, zgribulit, trist și slab șovăind desigur prin fața crîșmelor, intrînd tot mai adînc în noapte și-n lumină, avînd în jurul sufletului, ca o dojană și ca o iertare, fularul Anei.

Ivona intrase acasă, îngîndurată, regăsind duetul Leolea-Aniuta. Aceasta în schimb erau fericite. Zburdau a primăvară. Văzîndu-le, Ivona avea impresia că tot ce se întîmplă în ele poate sta pe cîntarul băcanului sau al zarzavagiului. Un chilogram de satisfacție, cu dinții în surîs ca sîmburii bostanului. Trei căpățîni de varză : bucuria viitoarei treimi de rochii. După feminitatea unor femei, frumusețea altora îți apare ca o grosolănie care numai pe bărbați poate înșela. După criteriul pitorescului, ar fi apreciat-o chiar, acordîndu-i un mic zîmbet pentru rest. Chiar și cîntecele ei le-ar fi acceptat, dacă trecînd în excursie prin Basarabia, pe malul Prutului, de pildă, ar

fi văzut-o pe Aniuta cu tulpan de lipoveancă şi cu mînicile suflecate, ghilind [1] pînză sau spălînd rufe, printre alte neveste venite la scăldat. Dar nu putea accepta intruziunea Aniutei în viaţa ei.

Locul firesc al Aniutei era alături de Leolea. Dar locul Aniutei cădea alături de-al Ivonei într-acelaşi cămin, nu într-acelaşi hotel. Erau condamnate la vecinătate şi convieţuire. Apariţia Anei în viaţa Ivonei o sensibiliza atît de nervos faţă de vulgaritate, încît fiecare întîlnire cu Aniuta — chiar necondimentată de Leolea — o crispa, făcîndu-i insuportabil de lung drumul pînă la majorat : încă trei ani.

Se închisese în odaia ei. Deschise fereastra. O noapte tristă ca paltonul şi ghetele lui Pierrot. Închisese fereastra.

Cînd era fericită, Ivona îşi uita odaia, atît de mică şi îngustă că ar fi putut figura ca simplu dulap de haine în odaia de la Chişinău. Atunci numai, zgomotele casei rămîneau la uşă. Totul se îndepărta ca în plutirile covorului zburător. Aniuta şi restul regresau subt alte latitudini. Dar cînd era abătută, odait se apropria vindicativ, instalîndu-se în jurul ei cu toate zgomotele casei, silabisindu-i-le la ureche. Nu-şi găsea locul. Stătea uneori pe marginea patului fără să se instaleze, cu umerii plecaţi şi cu acea expresie comună celor foarte tineri şi celor tare necăjiţi, exprimată de vorbele : „Asta nu e vrajă". În astfel de clipe îi venea să doarmă să fugă sau să se căsătorească. Ştia desigur că nici nu va dormi, nici nu va fugi, nici nu se va căsători. Astfel de deziderate erau un fel de oftat optativ al minţii fără de resurse, fără de resort, captivă în „cutiuţa Bayer".

Dacă ar fi întrebat-o cineva, întrînd la ea : „Ce faci, Ivona ?" ar fi răspuns scurt şi înciudat moldoveneşte :

— Şăd.

Zilele se tîrau, stînd lung, ca bolnavii în halat şi papuci pe coridoarele spitalelor, pe la ferestre. Fiecare dimineaţă se deştepta cu aceeaşi zare albă şi fără soare, ca o foaie de observaţie invariabil atîrnată la căpătîiul paturilor de spital.

[1] A înălbi pînză prin muiere în apă şi întindere.

Pierrot era de-acolo, dar c-un fel de umilință. Simțeai că-i pare rău că vine atît de rar la Ana și că-i trist că după ce va pleca, iar va lipsi mult.

Luaseră ceaiul împreună. Gura sobei deschisă, plină de jar, lampa cu pălărie luminoasă ca fetele care vin din soare, de la cules flori, și ceștile cu ceai, la măsuța joasă de lîngă divanul Anei. Și fantoma vremii la ferestre.

Pierrot își cuprindea ceașca de ceai cu degetele lungi și slabe, așa cum ții trandafirii culeși fără tulpină, cînd vrei să-i respiri mult, parfumîndu-ți palma.

Se silea să fie vesel, cum ai lupta cu somnul pe banca unei gări mici. Dar fără de vin nu mai izbutea. Ceașca lui aștepta o sticlă, nu un ceainic. Își căuta țigările prin buzunarele pline de hîrtiuțe motolite : poate cu versuri. Le scotea, îndoite, strîmbe, dezmierdîndu-le cu degetele — țigări „Plugar" — cu un fel de duioșie, ca pe cînii aceia ai nimănui, plouați și flămînzi, care se iau după cîte un bețiv, mîna bețivului știind că-i găsește alături și ei știind că-s alături de o mînă, nu de un picior. Era așa de intim gestul, încît parcă fiecare țigară avea un nume pe care-l știe numai el.

Spusese Anei, fumînd, cu tîmpla aplecată :

— Am găsit ceva frumos, Ana... într-o carte a lui Cocteau. Stătea cu chirie într-o odaie la Paris. În fiecare sară vedea o lumină care ardea peste drum pînă tîrziu la aceeași fereastră de la mansardă. Asta se întîmpla înainte de război. După război, Cocteau a aflat că era lumina lămpii lui Rainer Maria Rilke. Murise...

Fin, bun și slab. Și stins. Plutea asupra lui zborul cocostîrcului de pe cofretul de lac. Ivona simțea că sufletul Anei îl ține pe genunchi.

O pusese la curent pe Ana cu procesele lui, căutînd să fie volubil și optimist. „Am de încasat", „voi primi", „cutare îmi datorește atîta", erau vorbe în care surîsul iluziei făcea să foșnească sărăcia. Banii lui Pierrot nu puteau fi decît o desfrunzire. Horia Orghidan îi avea. Ființa lui afirma averea conținută, ca o casă de fier. În mîna lui Pierrot, prea ostenită ca să păstreze, aurul era ca frunzele pe crengile lui septembrie.

Primăvara era mai mult o îndepărtare decît o apropiere, cum devin secundele timpului subiectiv de la capătul unei captivități lungi.

Și fără de veste, primăvara apăruse Ivonei tocmai cînd n-o mai aștepta, ca acei musafiri a căror întîrziere prelungită peste limită, te face să le scoți tacîmul de la masă.

Deșteptătorul o trezise din somn la șase : avea de scris o temă amînată. Deșteptare școlară deci. Și după primele secunde dezagreabile, cînd ziua se naște din ceasornicul obligațiilor, avusese un fel de oprire a inimii, de dilatare a ei. Răsărise soarele nou al primăverii într-un cer albastru. Dansase subt duș, cîntînd ca o paparudă. Înainte de a se duce la școală, trecuse pe la Ana, lăsînd Mariei un bilet :

„Bună dimineața, Ana. Uită-te pe fereastră.

Ivona"

Fusese cel dintîi buchet de toporași al Anei și, deopotrivă, fereastra unei lungi melancolii. Odinioară, în primii ani ai căsătoriei, Horia, care se deștepta dis-de-dimineață, venea din odăița lui de lucru de pe atunci, trezind-o din somn cu acest bună dimineața al glasurilor primăverii.

Ca și ale lui Pierrot, caldele solicitudini ale Ivonei dădeau viață nouă unor tristeți încorporate, deșteptînd tăciuni aproape stinși. Ivona o făcea să-și simtă și mai tare doliul, așa cum tinerețea fetiței devenite fată, ți-ar aminti vremea logodnei cu tatăl ei din mormînt.

Într-o zi Ivona n-o găsise acasă.

— Unde-i conița ?

— Eu credeam că-i cu mata ! se mirase Maria. Știu eu...

Călcîndu-și pe inimă, Ivona hotărîse să se bucure, cu mintea. Căci oricum, plimbarea probabilă a Anei, putea să însemne și o schimbare în bine. O așteptase în cerdac. Ana nu întîrziase mult. Dar nu venise cu obrajii plim-

bării, ci cu fruntea ultimelor zile de iarnă. Tresărise, văzînd că Ivona o aşteptă în cerdac, şi c-o mică mişcare de alungare a gîndurilor, venise spre Ivona, c-o expresie improvizată, cum ai ascunde o scrisoare cu veşti rele subt o carte veselă. Luaseră ca de obicei ceaiul împreună. Ana părea distrată. Fuma mai des. Şi părea dispusă mai mult s-o asculte pe Ivona decît să-i vorbească. Temîndu-se că-i de prisos, Ivona cercase să plece mai de vreme, pretextînd ceva. Ana o apucase cald de mînă, oprind-o :

— Nu. Rămîi, Ivona. Tu...

Infexiunea „tu"-ului ei avea o inperceptibilă nuanţă care orienta pronumele familiarităţii româneşti, numai spre intimitate, ca un ecou dulce al lui „vous". Dar glasul se oprise la „tu". Ana zîmbise, prefăcîndu-şi gîndul iniţial într-un fel de glumă.

— Tu-mi aduci anotimpurile, Ivona.

Şi o bătuse cu palma pe obraz.

Dar Ivona nu regăsise primăvara decît afară, pe treptele cerdacului, ca pe ceva rămas acolo.

Se întîmpla ceva ? Sau tocmai fiindcă nu se întîmpla nimic ? În Iaşi şi minutarele uneori nu mai păreau paşii vii ai timpului, ci mers de automat, cadenţă metalică, tic-tac pe loc, fără altă semnificaţie. Cadranul timpului ieşean — ca şi al lumii — nu mai avea minutare.

Se înapoiase acasă, aducînd pe fruntea ei expresia celeilalte frunţi.

Iarăşi Leolea-Aniuta, ca un miros de ceapă după un aer înflorit lîngă icoane.

Se refugiase în odaia ei, lăsînd lumina stinsă. Apăreau luminile Iaşului.

Şi se suia pe cerul nopţii de primăvară, aplecat, dar fără toiag, Crai-Nou, amintind un drum, tot aplecat, pe muntele Măslinilor.

*

* *

Acum şedea singură în odaia Anei, aşteptînd-o.

De ce venise ? Nu ştia. Cărţile aduse erau un simplu pretext. O văzuse pe Ana ca de obicei, la ora ceaiului.

Ana iar se plimbase singură, luînd întîlnire cu ea pe-a doua zi : duminică.

Exceptînd mesele — participa la ele ca să n-o jignească pe Ana, lipsind de acolo unde era şi Orghidan, — Ivona nu venea niciodată la Ana cu ceilalţi, fiindcă atunci nu mai era cu Ana, ci numai împotriva celorlalţi. Şi noaptea de sîmbătă însemna tocmai odioasa întîlnire din jurul mesei de poker. Curînd trebuiau să sosească şi Aniuta cu tatăl ei şi magistratul Ghinea Tacu — intimii nu-i spuneau Ghiniţă, ci Tăchiţă — consilier la Curtea de Apel din Iaşi, curtezan, fie al femeilor măritate, fie al fiicelor nobile, după circumstanţe. Ivona îl cunoştea nu numai ca individ, de la Iaşi, din casa lor, dar şi ca gen, de la Chişinău. Era prototipul magistratului bătrînel şi cam zaharisit, demodat sclivisit, cu musteaţă cănită, păr ticluit — portativ curb pe un luciu de chelie gălbuie — pantofi scîrţîitori, guler tare, pantaloni cu dungi şi sacou negru, care, cînd vorbeşte cu duduile, coniţele şi duduiţele, se apropie prea tare, deşi corect — era de pe vremea valsului şi a distanţei evantaiului —, aducîndu-le în obraz un miros de bufet rînced în care mai pluteşte şi o îndulcire de vanilie de la un compot.

Genul Ghinea Tacu, deşi inofensiv, n-o amuzase nici care, cînd vorbeşte cu duduile, coniţele şi duduiţele, se apropie prea tare, deşi corect — era de pe vremea valsului şi a distanţei evantaiului —, aducîndu-le în obraz un miros de bufet rînced în care mai pluteşte şi o îndulcire de vanilie de la un compot.

Cu toate acestea, simţise şi înainte de masă, şi în timpul mesei cu Leolea-Aniuta, că trebuie să se ducă, ceva o chema necontenit spre Ana.

Venise ca adusă de-o presimţire.

Desigur că era absurd. Dar Ivona îşi respecta mai strict absurdul ei decît logica celorlalţi.

Crengile de corn înflorit, aduse de Pierrot, fuseseră culcate provizoriu de Maria pe divanul Anei. Aşa le găsise Ivona, intrînd. Acopereau tot divanul.

Absenţei Anei, lumina mică a lămpii, tăcerea casei şi florile care acopereau în întregime divanul Anei, duceau gîndul înspre straniu, Ana apărînd ca o amintire.

Ivona ocoli divanul, ducîndu-se la fereastră. Nu putea suporta tăcerea absenței Anei din odaia ei. Tic-tacul pendulei trecea postum, parcă pe alături de divanul cu flori.

Luna, pe cerul ieșan, avea acea îngîndurare masivă — bărbia rezemată de palma îndreptată spre piept — pe care Rodin a intitulat-o „Le Penseur", dîndu-i ființă cu dalta.

Ana întîrzia.

Ana nu mai venea.

Ana !

O stea căzu lung, dezlegînd tăcerile.

Și deodată Ivona auzi în ea, departe și aproape, ca pe zările buciumului.

„Stăpîne, stăpîne,
Îți cheamă ș-un cîne.
Cel mai bărbătesc —
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare,
Vreau să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrîncean..."

Rămîneau versurile din căderea unei stele în noapte ca în amintire, mîhnind toată vasta boltire a cerului.

Abia acum își dădea samă, că după un vis în care ai plîns cu umbrele, trezindu-te cu ochii uzi, că de la începutul primăverii sufletul ei regăsea în ochii Anei ceea ce de mult întîlnise în „Mioriţa".

„Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea..."

Necontenit, prezența Anei îi apropiase sufletul de amintirea „Mioriței", de tot ce-i transparență a destinului în balada umbrelor și a luminilor sfîsietor de blînde.

— Ivona !

Ana era în spatele ei. N-o auzise. Venise ca adusă de gînd, şi din gînd sau din somn răsărită.

— Ana ! Ana !

Îi strîngea mînile cu atîta regăsire, privind-o în ochii aproape increduli, încît Ana îşi alătură fruntea de fruntea ei, cu o clătinare uşoară, ca şi cum ar fi vrut să simtă gîndurile acestei ape vii şi să-şi răcorească fruntea.

— Ce-i Ivona ?

— Mă bucur că te văd.

— M-ai visat rău ?

Ivona o privi cu tresărire.

— De ce ?

— Cînd eram tînără mi se întîmpla şi mie să visez rău pe cei la care ţineam mult. Atunci mă bucuram ca tine cînd îi revedeam.

Ivona respiră lung.

— Acum du-te şi te culcă, fetiţo.

— Nu. Dă-mi voie să stau cu tine. Te rog...

— La poker ?

— Dacă vrei, joc în locul tău...

Şi timpul întinerea în buzele Ivonei, ca în acele cărţi cu luciri de vitraliu ale romanului medieval, în care devotamentul, c-un genunchi la pămînt aducea inima, viaţa şi spada cavalerului, Doamnei cu ochi de azur.

Albaştrii ochi ai Anei erau în jurul ei, dar nu cum e cerul cînd se deschide cocoarelor, ci aşa cum rămîne după trecerea ultimei aripi topite în zările viitorului.

*
* *

Sunt falşe prietenii, cum sunt şi falşe anghine. Masa de poker, tot verde ca şi aceia la care oamenii vorbelor păcii îşi ascut războaiele, are toate aparenţele unei apropieri cordiale, între patru oameni, mai ales cînd locul ei nu e clubul, ci casa cuiva, şi cînd jucătorii se regăsesc săptămînal în jurul ei, aceeaşi, ca punctele cardinale ale spaţiului. Mînile cu cărţile se recunosc, expresiile reapar, feţele se întîlnesc la acelaşi popas recreativ. Cafeaua, dulceaţa, ceaiul, gustările, glumele, poreclele, interpelările

hazlii, şi emoţia jocului care se interpune între preocupările vieţii de toate zilele şi jucător, dau acestor partide accentul intimităţii, consacrîndu-le ca o îndeletnicire amicală a unor oameni de ajuns de similari ca să poată crea o atmosferă agreabilă.

— Cutare nu-i prieten cu cutare ? Cum să nu fie cînd joacă zilnic la aceeaşi masă...

Aşa hotărăşte proverbul superficialităţii, căci şi superficialitatea are proverbele ei, ca şi înţelepciunea.

Cu toate acestea, nimic nu denunţă mai riguros neputinţa prieteniei, decît acest simulacru al ei. Masa verde nu reprezintă dorinţa unor oameni de a fi alături, ci neputinţa lor de a fi alături. Masa pokerului pecetluieşte recunoaşterea tacit împărtăşită a plictisielii individuale adusă în comun. Cei din jurul ei, dacă n-ar avea cărţile cu emoţia jocului şi vocabularului, dacă n-ar avea toate accesoriile gastranomice ale veghei cu tutun, ar căsca de urît, sau ar cădea narcotizaţi. N-au ce să-şi spuie unul altuia, se ştiau pe dinafară şi dacă nu se detestă, îşi sunt cordial indiferenţi unul altuia. Pe-o insulă pustie ar deveni antropofagi, între ei. Stau tot pe-o insulă pustie în jurul mesei verzi, dar nu-şi mănîncă decît buzunarele, civilizaţi, urbani, domesticiţi, instinctele cavernei strămoşeşti stîrnite suficient ca să-i învie, dar cu decenţă, fără riscuri omucide. Cel mult se ceartă uneori, de la un pot, de la o carte. „Vorbesc nervii" : aşa se spune. Sunt singurele vorbe sincere ale acestei prietenii. Dar buna creştere îi face să tacă. Aşadar, sincere la poker nu rămîn decît tăcerile.

Pokerul, în fond, nu-i decît cacialmaua plictiselii, cu patru figuri în mîna ei puhavă, cu inele falşe.

— Passe.

Unii oameni încep cu fruntea, ca zeii ; alţii cu ceafa, ca taurii ; alţii cu surîsul, ca dimineaţa...

Aniuţa începea cu buzele gras roşii. Capul nu părea decît un pretext pentru gură. Vorbea cu fum de ţigară — pe nas şi pe gură — stînd cam strîmb la masă, picior peste picior. Cînd îşi fila cărţile din mînă, genele i se închideau pe o privire de un verde tulbure — ca după

saltul unei broaşte într-o apă cu lintiţă —, nu numai din cauza fumului ţigării rămase în gură, care-i venea în ochi, încreţindu-i. Parcă privea clandestin poze obscene. Nările i se deschideau. În nări, Ivona citea cartea Aniutei. Nu numai cartea pokerului, ci şi alte cărţi care veneau sau nu veneau la timp în mîna cu degete albe ca firele de sparanghel fiert aveau şi moliciunea indolentă a acestei legume făcută pentru supt cu dinţii.

Spunea „passe" c-un fel de scîrbă alintată, ca şi cum ar fi avut rochiţă scurtă, iar „pase" nu ar fi fost decît numele unei doctorii oleaginoase respinsă de „cocuţa".

Nu s-auzea nici un pian automat, cu clape cariate ca şi romanţa drîmbelor mecanice. Nici stridenţă de pahare ciocnite, trîntite, sau sparte. Nici sudălmi. Nici cizme grele, bocănind a dans, sau rostogolindu-se. Nici mieunat nazal de samovar încins. Nici pocnet de seminţe sparte ca în cioc de papagal. Nici astmul cu muzicuţă al armonicii. Nici glas răguşit de femeie beată, cu părul căzut peste ochii sparţi de beţie şi buzele stîmbe de vin revărsat. Dar fumul de ţigară din jurul părului Aniutei, strălucitor şi arămiu ca un samovar, unghiile ei de purpură abraşă [1] ca ardeiul, şi atitudinea ei de femeie vacantă la masa goală, unde stă rezemată într-un cot, evocau tractirul la aceeaşi masă intimă la care Ana apărea ca pe un vitraliu luminat de candeli.

Dacă ar fi avut robă neagră şi baveta [2] profesională, Miluţă Romanescu ar fi dat imprersia reconfortantă a magistratului integru, care pricepe nu numai dreptul — aplicîndu-l, dar şi viaţa — iertînd-o şi umorul — profesîndu-l. Faţa aceasta subţire, cu păr mătăsos de blond care albeşte, cu ochi de faianţă ştearsă, cu musteaţă subţirică aplecată, cu bărbiţa fină şi cu creţuri de surîs, — părea predestinată lecturii lui Anatole France.

Aşa fusese.

Acum aşa vroia să pară.

Aşa că fostul lui adevăr devenise o ipocrizie.

La masa verde, lupta lui cu Aniuta nu era decît o complezenţă : magistratul binevoitor unei „părţi". Nu-i

[1] Rău, violent **(n. ed.)**.
[2] Bărbiţă **n. ed.)**.

plătea cacialmalele cu o docilitate suspectă. În schimb, toată speranța cacialmalelor lui se îndrepta spre Ana oferindu-i, subt girul celui mai onest chip de magistrat, tot ceeă ce deprinsese de la avocați. Pe Horia Orghidan nu putea să-i înșele. Prea făceau parte din același Club în care pokerul se numește dezbatere judiciară. Aparțineau justiției, mai ales cînd vroiau să se înșele. Fiindcă știa că Aniuta n-o poate învinge aiurea, nu îndrăznea s-o învingă nici aici. Plat, subt papucul ei ; tot plat și subt cartea ei. Dar tot ce nu putea și nu îndrăznea cu Orghidan și cu Aniuta, se înverșuna, suavizat, împotriva Anei. Dulceața glasului lui — de blond albit — cînd se adresa Anei, amintea Ivonei întomcai, accentul acelui „fetițo", cînd vorbea în numele Aniutei, devenind lupușorul cu ochelarii bunicei din „Povestea Scufiței". Fără să-i vadă cărțile, Ivona îi descifra toate cacialmalele. Căci dacă avea carte, figura lui de călugăriță deghizată, devenea gravă, de stareță. Dar Ana îi plătea cacialmalele de-ajuns de des, c-un fel de osteneală de-a lupta. Juca distrat. Gîndul ei nu era acolo. Numai mîinile ei și zîmbetul luminos pe care-l evoca ființa ei, chiar cînd nu surîdea, erau acolo, ținîndu-i locul la masa verde.

Relieful cel mai tare îl avea fața lui Horia Orghidan. Ivona îl vedea de profil. Un profil afirmativ. Subt frunte nu simțeai un gînd, ci o voință. Scut. Dacă ar fi avut geniu, ar fi devenit splendid, ca ceea ce plutește cu steagurile deasupra armatelor aclamate de mulțimi. Dar era Horia Orghidan. O boală lungă, o dragoste nefericită, sau măcar sărăcia. I-ar fi înnobilat, atenuînd printr-o înfrîngere, aroganța lui, care îl situa sub acvile, într-un fel de mahala a vulturilor. Era în ființa lui o făgăduială neîmplinită, un elan oprit, o limită meschină pe care un prim contact superficial cu ființa lui n-o anunța. La cea dintîi aruncătură de ochi, îți venea să spui, adică să începi : „Ce bărbat frumos", sau „ce om impunător" și tocmai cînd s-ajungi la adjectivul admirativ, te opreai, retractînd. Și imediat începea reacția critică, retractarea celui care înșelase o speranță. Dacă cineva ar fi gîndit în prima clipă că are un profil de rege, ar fi adăogat imediat ricanînd, de rege al Judecătoriilor de Ocol. Neutru, cu o față obișnuită, Horia Orghidan n-ar fi provocat atîta

antipatie. Dar chipul lui izbucnea din comun, vestind plutirea vitează. Şi-l regăseai îndată tocmai în comun.

Distracţia Anei îl irita. Era clar că nu vedea scuză pentru cel neglijent cu banii. Nu se juca. Juca. Pentru el şi această distracţie nu era decît un alt mod de a lupta pentru cîştig. Pierderile Anei îi dădeau uneori cîte o privire tăioasă înspre ea şi o mică tresărire a fălcilor comprimate. Era un „nu admit" autoritar în fiinţa lui, pe care buzele nu-l articulau decît mut. Se statornicea treptat în atitudinea lui o adversitate punitivă [1] împotriva Anei, pe care ochii Ivonei o vedeau cum creşte. Era prea enervat contra Anei, ca să fie şi galant cu Aniuta. Numai din cauza enervării, Ana îl preocupa mai conştient decît Aniuta, căci la începutul jocului, cîteva priviri insistaseră, căpătîndu-şi punctuaţia printr-un mic zîmbet al colţului gurii, urmat de o privire laterală înspre Ana. Dar Ana, hotărît, nu-l urmărea. Ochii ei erau deschişi spre gînduri, nu spre cei din jurul mesei. Nici nu fuma. Dădea din ce în ce impresia că nu-i acolo, că doarme şi că visează că joacă poker cu trei oameni care aveau intensitatea stranie a lucrurilor de toate zilele, văzute în vis.

Ghinea Tacu nu era lîngă Ivona, ci lîngă Aniuţa, picior peste picior, cu genunchiul proeminent prin dunga pantalonilor. Simţea că şi l-a aşezat c-un „vai" intim de artritic, lîngă o coniţă nostimă. Deşi nu făcea nimic, se distra marginal, pe un fel de strapontin. Îşi lipăia pastilele aromate, respira uneori lung, pînă la tusa începută subt palmă şi consemnată în batistă, parfumul Aniutei, şi parcă-i venea să caute ceva căzut jos, lîngă picioarele evidente ale vecinei.

Ivona era liberă să fie singură. Se aşezase tocmai în fundul salonului, lîngă sobă, cu o carte în mînă. Era în rochie de şcoală, cu aerul de şcolăriţă taciturnă, care citeşte sîmbătă sară un roman pasionant. O carte în mîna Ivonei putea fi carte, dar şi eventai. Nu evantaiul răcoritor al zilelor de năduf, ci subtilul evantai al cochetăriei. Dacă însă ar fi ţinut un evantai adevărat în mînă, Ghinea Tacu s-ar fi aşezat la gura sobei, încălzindu-şi încheieturile, alături de „duduiţa cu evantai". Şi el era de pe

[1] Destinat să pedepsească, care pedepseşte **(n. ed.)**.

vremea evantaiului. Oasele lui scîrţîitoare ar fi venit s-o „întreţie agreabil". Cărţi nu juca, mai cu seamă fiindcă nu-i plăcea să-şi puie ochelarii pe nas, între coniţe nostime. De-altfel, verbul „a pune" era asociat în mintea lui numai cu lucruri care îi aminteau dezagreabil — ca o radiografie — vîrsta pe care şi-o tăgăduia în oglinda părului cănit. Verbul îi punea dantura, ochelarii, sonda, ventuze, sinapizme. Aşa că prefera să nu puie nici pe nasul ciupit de vărsat amintirea acestui verb fatidic. Era galant în permanenţă cu sexul slab. Dimineaţa şedea de vorbă discret cu servitoarele care se duceau şi veneau cu coşul cumpărăturilor casnice. La Jockey-Club nu se ducea decît în anotimpurile cu zile calde, cînd putea privi de pe balcon, defilarea fustelor ieşene, Nu lipsea de la nici un bal, de la, nici o reprezentaţie de gală, de la nici o slujbă importantă la Mitropolie. De asemeni, se ivea curtenilor în toate casele colegilor şi amicilor cu coniţe nostime şi duduiţe proaspete, zglobiu în felul fluturelui de lemn, aducînd flori delicate — mimoze, o crenguţă de liliac alb în luna lui decembrie, sau garoafe drotate — şi corneţele cu acadele de la „Georges". Uita numele. De data asta, nici unei femei nu-i spunea pe nume, adresîndu-se tuturora cu „coniţă", „duduie", „duduiţă". Duduiţa de lîngă sobă era nostimă ca toate duduiţele. Dar citea, cu nasul în carte. Parcă avea ochelari. De asta, Ghinea Tacu preferase tovărăşia coniţei „cu picioruşe", pe care le priza ca pe un tabac pentru strănuturi mai subtile decît ale prafului din tabacheră.

Ochii Ivonei, cînd se aplecau asupra cărţii, cînd se ridicau, părînd să citesc mai departe, în vag, ceea ce începuseră în carte. Nici nu citea, nici nu visa.

Şi cu ei, şi cu Ana, în acelaşi timp, pe două planuri diferite — Hamlet cu fantoma şi cu însoţitorii — ca şi la întîia ei vizită în casa Anei şi a lui Orghidan.

Cu ei era acolo, la masa verde, pîndindu-i, iscodindu-i, criticîndu-i, clevetindu-i, jucînd împotriva lor, ostilă pînă la venin şi perfidie.

Cu Ana era unde ?

„...Iar cel ungurean
Şi cu cel vrîncean..."

Vrîncean, ungurean : munţi care vin acoperind soarele.

„...Mări se vorbiră
Ei se sfătuiră...“

Nu recita. Din noapte, din veacurile deschise, Mioriţa venea prin sufletul ei de nelinişti şi presimţiri.

Şi devenea cu adevărat stranie, proectarea pokerului de la masa verde, pe tot ce-i dincolo de lume, ca în raiul melancoliilor, în Mioriţa glasurilor stinse.

„Stăpîne, stăpîne,
Îţi cheamă ş-un cîne...“

Un colţ de cer cu stele, aburit de lună. Atît se vedea din noapte, pe fereastra din fund. Şi ceea ce se întîmpla subt lampa electrică în salonul pokerului, se ducea, cu umbrele în cimitirele cu lună plină, devenind haotic, în noaptea nopţilor, unde-s munţi : cel vrîncean şi cel ungurean.

„Dă-ţi oile-ncoace.
La negru zăvoi,
Că-i iarba de noi
Şi umbra de voi“.

Ana creştea nebulos într-un vitraliu, împrejmuită ca de coruri, de toate glasurile Mioriţei.

Ceilalţi se apropiau ca prin sticlă, adunîndu-se subt luptă, crescînd altfel decît Ana, subt deget parcă.

Sonorităţi de poem, clopote, coruri, fluiere, toate acoperite de o umbră mare ; refrenuri de operetă, romanţe, tuşă, fum de tutun, imagini de tractir [1]. Numai beţia amestecată de-a valma, steaua din cer cu sifonul de pe masă, ţigară din mînă cu pădurea din amintire. O dezordine tumultoasă în care sufletul confunda distanţele, îndepărtînd ce era aproape, apropiind ce era departe.

— Passe.

— Passe.

[1] Han, birt, ospătărie **(n. ed.)**.

— Passe.

O pauză.

Aniuta fumega. Buzele ei păreau ca racii în supă fierbinte.

Cărţile aşteptau în mînile ipocrite ale lui Miluţă Romanescu.

— Mie două.

— Tot două.

— Trei.

Ana.

Tăcere cu ochi de şarpe înainte de a-şi scoate limbile.

Tot mînile Anei pierdură pe masa verde.

— Ana !

Ivona, tresări, lovită.

Simplificat prin vocativ, glasul lui Horia spunea cît un roman complect.

— Ce-am făcut ? — întrebă Ana distrat şi calm.

Aniuta zîmbi cu ţigara în gură.

Congestionat de un început de tusă, Ghinea Tacu, zîmbi, c-o sclipire de dantură.

Miluţă Romanescu zîmbi călugăreşte.

Şi Horia... zîmbi la fel.

— N-ai făcut nimic. Ai pierdut !

Îi privea pe ceilalţi, ca după o glumă, numai pentru cei care au priceput-o.

Şi iarăşi zîmbetul cu patru capete se ridică în jurul Anei.

Era atît de fragil singură, împrejmuită de solidaritatea zîmbetului cu patru copite, încît brusc, lăsîndu-şi cartea, Ivona veni lîngă ea, ca şi cum ar fi chemat-o.

— Mi-ai promis...

Ana se ridică, cedîndu-i locul.

— Cum asta ? Să jucăm poker cu tine ? o întrebă tatăl ei.

— Joc pentru doamna Orghidan.

— Ştie ? întrebă Horia Orghidan, adresîndu-se Aniutei.

— Ştiu, răspunse Ivona, privind-o pe Aniuta.

— Lăsaţi-o, frate dragă, se amestecă Ghinea Tacu, ţinînd cu sexul slab.

Ivona învăţase pokerul la Chişinău, privind pe cei care-l jucau în casa lor. Deşi nu jucase niciodată, nici-

odată, era sigură că va cîştiga, aşa cum deseori la şcoală, în clipa cînd profesoara consulta oracolul catalogului, ştia că pe ea o va asculta, ca un răspuns la o poruncă. Avea luciditatea biciuită a celor care şi-au învins printr-o mînie scurtă, un somn pornit înspre coşmar.

Ana fuma la fereastră, cu faţa îndreptată afară.

— Passe.

— Passe.

— Passe.

— De... schid.

Ivona şovăise o secundă, punînd o pauză între silabe, ca şi cum ar fi descoperit prea tîrziu că norocul cărţilor era mîncat de molii.

— Merg, hotărî Orghidan, cu pinteni în glas.

— Şi eu, îl urmă feminin Aniuta.

— Şi eu, fetiţo.

Horia Orghidan dădu cărţi. Ivonei, una. Ochii se ridicară spre Ivona. Capul ei avu o mişcare îndărăt peste umăr, ca şi cum ar fi dorit s-o întrebe pe Ana. Şi foarte stîngaci, aşeză o carte lîngă alta, izolîndu-le şi iarăşi o carte lîngă alta, împerechindu-le, iar ultima, pe a cincea, se resemnă s-o păstreze, c-o schimă [1] a buzelor şi o ridicare din umeri. Timid, cu degetele ca la începutul lecţiilor de pian, împinse cîteva fise.

Aniuta relansă.

Miluţă Romanescu se retrase dulce, ca o pisicuţă dintre mîrtani.

Horia Orghidan desfăcu în semilună fişicul principal de fise, anunţînd suma : exorbitantă.

Fumul Aniutei pluti lung, între buzele ei şi buzele închise ale lui Orghidan, Se retrase şi Aniuta.

Mîna Ivonei plăti, dar încet, bucată cu bucată, cum dau ţăranii restul de la mie.

Horia Orghidan era atît de convins că Ivona are perechi, încît în clipa cînd Ivona descoperi careul de aşi clipi, scăpînd un :

— Ia să văd, ca şi cum nu i-ar fi arătat cartea.

[1] Strîmbătură **(n. ed.)**.

Ivona îl privea cu un fel de uluire rurală, cerînd parcă o confirmare a cîştigului, aşteptînd să i se dea voie să-şi ridice fisele.

Începu turul de onoare al careului de aşi. Deschise Aniuta. Horia Orghidan relansă, autoritar, masiv. Iar Ivona, c-un fel de explozie în mînă, ridicîndu-şi cărţile ca o sală aplauzele, îmbulzi pe masă toate fisele din faţă grămadă.

Obrajii Ivonei erau ferestrele iluminate ale chintei regale.

Aniuta zvîrli cărţile.

Horia Orghidan nu plăti.

Astfel îşi trecu Ivona prima cacialma. Apoi îşi odihni cărţile, devenind pasivă. Şi iarăşi izbucni, înghiţind pluspotul, tot cu o cacialma. Juca atît de candid rolul fetei norocului, stînd la aceeaşi masă cu obidiţii ghinionului, încît numai Damele şi Valeţii din mîna ei, — plus Valetul Ghinea, care lîngă picioarele Aniutei părea cu capul în sus şi în jos în acelaşi titmp ca şi cei de pe cărţi — îşi mai păstrau calmul respectiv. Tururile de adio nu izbutiră să răstoarne norocul cu uniformă de şcoliţă.

Abia cînd se isprăvi ultimul tur, Ana veni de la fereastră în spatele Ivonei, punîndu-i mînile pe umeri.

— Cum ne-a mers ?

— Am avut noroc ! Să-ţi spuie...

Degetele ei făcură un clinchet nabab în moviliţa de fise.

Şi în aceeaşi clipă, ostilitatea devalizaţilor trecu peste capul — inocent — al Ivonei, spre Ana.

Atît.

Se ridicară de la masă abia stăpînindu-şi căscatul regăsit ca o pălărie în cuierul de la spate. Erau nerăbdători să fie cît mai repede la uşă, la poartă, în trăsură şi în pat, cum li se întîmplă călătorilor aceluiaşi compartiment cînd luminile gării cu tregherii [1] îi fac să uite kilometri efortului de a ucide timpul împreună, veseli că au scăpat unii de alţii, cu toate că simulează un cordial „la revedere".

Antretul cu paltoanele fiecărei sîmbete.

[1] Tregher — hamal **(n. ed.)**.

— Sărut mînuşiţele...

— Ana, noapte bună, bună.

Prima respiraţie afară după fum.

Drumul spre poartă pe subt tei, printre umbrele crengilor.

Piatra orbului, cu numele unui hotar dintre două lumi.

Iaşul.

Aniuta, Miluţă, Ghinea.

Ana, luna, noaptea. Mioriţa.

Ivona porni după ceilalţi, preocupată. Tot ce se întîmplase la masa verde, de cînd venise în locul Anei, i se părea absurd, infantil. Toate se întîmplau dincolo, printre umbrele mari.

— Norocul... începu Ghinea Tacu.

— Ce-i norocul ? întrebă Ivona tresărind.

— Norocul e să găseşti trăsură cînd îţi trebuie, glumi Miluţă Romanescu, oprind o trăsură goală. Nu vii cu noi ? Te luăm în braţe.

— Eu vin pe jos, mai repede.

— La dispoziţie, se oferi galant Ghinea Tacu, uitînd ce n-apucase să spuie.

— Nu, mulţumesc. Mata du-te cu trăsura. O luaţi în braţe pe Aniuta.

Ivona porni singură la vale.

— Norocul o obrăznicia, — murmură ea cu năduf.

*

* *

Cu toate că imobilul era asigurat, Horia Orghidan avea necontenita preocupare a incendiului posibil, ceea ce alarma sentimentul lui de proprietate, ţinîndu-l iritat treaz. Această grijă îl lega efectiv de imobilul de la Copou.

Pentru Ana, flăcările ar fi mistuit o casă în care trăise. A ei sau a altuia, părerea de rău ar fi fost aceeaşi. Pentru Horia, incendiul ar fi ars sau ar fi avariat un imobil în care locuia şi care-i aparţinea prin toată sensibilitatea pungii şi a orgoliului de proprietar al unei case boiereşti, devenită legal a lui.

Imobilul de la Copou materializa o victorie.

Incendiul n-ar fi ars numai o avere recuperabilă prin poliţa asiguratoare, dar şi monumentul unei victorii. Căci nu numai istoria colectivităţilor, dar şi vanitatea individului are monumentele ei sacre.

Imobilul exista mai activ în sufletul lui Horia decît în Ana în care avea o încredere absolută — nimic în viaţa ei de izolare limpede nu justifica germenul de gelozie provocat de femei în genere şi de cele frumoase în deosebi. Aşa că Ana nu-l mai preocupa deloc. La început da, nu numai fiindcă o dorea cu trupul tinereţii, dar şi fiindcă n-o cunoştea de-ajuns, părîndu-i pe vremea aceea tot atît de inaccesibilă lui ca şi casa de la Copou. O văzuse pe Ana după armistiţiu, într-o lojă la Teatrul Naţional din Iaşi. El era la balcon în uniformă de sublocotenent venit de pe front. Nu-l cunoştea nimeni. Nici el nu mai recunoştea Iaşul. Parcă muriseră toţi ieşenii de dinaintea războiului, în locul fiecăruia apărînd un bucureştean. De la balcon avea impresia că e în străinătate, venit în clasa a treia. În ochii deprinşi cu cenuşiul stins şi umed al frontului, teatrul cu luminile, mătăsurile şi parfumurile lui, apărea ca o feerie în ochii unui copil. O feerie pe care o privea cu pumnii strînşi şi cu fălcile încleştate. Spectacolul pentru el începuse cu sala. Vorbele erau franţuzeşti, rîsetele franţuzeşti — în timp ce România stătea la galerie şi la balcon, venită de pe front. Jos erau numai femei frumoase. Parcă îndărătul frontului muriseră toate femeile urîte, în timp ce pe front mureau toţi bărbaţii tineri. Le dorea pe toate, zăpăcit de cantitatea lor. În primul antract o descoperise pe Ana. Era într-o lojă de patru persoane, cu încă o doamnă, cu un general de Stat Major, şi cîţiva doctori francezi. Nu-şi explica de ce ochii lui reveneau mereu spre aceeaşi lojă. Îi era tot atît de indiferentă loja fetei cu păr auriu şi ochi albaştri, ca şi celelalte, deşi laolaltă făceau parte din feeria care-l încînta şi-l indigna. Totuşi, pe cînd celelalte femei, văzute de sus, de la „cucurigu", îl zăpăceau, fata cu ochii albaştri îl potolea, dîndu-i un fel de acces de intimitate, într-o sală în care se simţea străin, dar cu zvîcniri de invazie barbară. Privind-o pe fata cu ochi albaştri, aproape uită

că-i bărbat — în sensul agresiv fiziologic — şi că vine de pe front — în sensul agresiv social. Începea un fel de surîs al fiinţei lui, ca pe front, în preajma unui atac, cînd după verificarea puştilor şi sacadarea comenzilor amestecate cu sudălmi, cineva spusese cu glas tare o rugăciune. Atunci, după ce involuntar plecase fruntea la pămînt, tocmai cînd îşi făcea cruce, ridicase ochii pe cer : era albastru.

Poate că de asta fata cu ochii albaştri îl emoţiona, potolindu-l, deşi era tot atît de departe de el ca şi cerul dimineţii atacului de pe front. O privise toată vremea, renunţînd la restul sălii. Şi chiar în timpul spectacolului o urmărise tot pe ea, avînd mereu sentimentul distanţei dintre loja ei şi balconul lui, fără ostilitate însă, feeria sălii numai în acea lojă solicitîndu-i un fel de iluminare copilărească a fiinţei lui. În timpul actului al treilea, ochii albaştri priviseră deodată înspre balcon, descoperind un tînăr ofiţer palid, slab, ale cărui trăsături erau intense ca ale unei măşti de marmură, desprinse din întuneric.

Era altceva decît un omagiu sau o curiozitate în obrazul reliefat din mulţimea anonimă. Fata cu ochi albaştri venită din spitalul de la Bîrlad, deprinsă în timpul războiului să fie privită de răniţi care mulţumeau cu zîmbet copilăresc, privise fără grabă, calm, lung, meditativ, concentrat, pe ofiţerul care o privea fără să o salute, cercînd să-l recunoască pe întuneric, întrebîndu-se dacă nu cumva l-a îngrijit şi nu-şi aduce aminte de el, cu toate că-şi dădea seama, privindu-l, că nu l-ar fi putut uita. Atunci ?... Războiul fusese pentru fata cu ochi albaştri, care absolvise liceul în 1916, rîzînd, solemna reculegere a tinereţii, printre mormintele alor ei — doliu după doliu — şi printre paturile de spital, în care bărbatul adus pe targă devine un mare copil dezarmat, care doreşte o mamă în fiecare femeie, oricît ar fi de tînără. Astfel îşi trăise cei dintîi ani ai tinereţii, aducînd bărbaţilor un devotament ocrotitor, fiind mereu mamă, înainte de a avea copii. Acolo învăţase tinereţea ei, printre morminte şi paturi de spital, să fie gravă, fără să fie tristă, să surîdă în loc să rîdă sau să plîngă, şi să lupte pentru bărbaţi, nu cu

ei. „Sora Ana" : așa venise din război, înainte de-a redeveni Ana, și apoi Ana Orghidan.

Pentru Horia Orghidan războiul fusese o constrîngere de a lupta pe front, cu riscul vieții, care-i mărea dreptul la viață ; o amînare a ambiției lui de valorificare și cîștig, și totodată o stîrnire paroxistă a acestei ambiții, o grabă de-a ajunge din urmă pe privilegiații care-i luaseră înainte.

Pentru Ana, războiul fusese o apropiere de viață prin moarte.

Privirea ei directă, lungă cercetătoare, isprăvită printr-un surîs și o aplecare a capului — îl emoționase atît de profund pe sublocotenentul Horia Orghidan, încît nici nu răspunsese. Dar fața lui ardea ca o flacără în ochii Anei, deasupra mulțimii.

Fata cu ochi albaștri din lojă, îl observase : pe el, anonimul de la balcon. Îl salutase, ca și cum l-ar fi recunoscut. Îi zîmbise prietenos. Emoția lui față de această fată necunoscută, căpătase un sens de eveniment unic. În liceu, Horia Orghidan fusese un „crai". Isteț la învățătură, dar fără elanuri culturale, în anii liceului socotise învățătura ca o corvadă obligatorie. „Trăgea chiulul" cu talent și agerime, descurcîndu-se. În schimb, succesul pe care-l avea la fete, îi dilata orgoliul. Nimic platonic în aventurile lui. În momentul cînd dorise femeia, întinsese cu vigoare și certitudine brațele înspre ea, nepreluînd această acțiune cu acele visătorii care intimidează și paralizează pofta băieților tineri, făcîndu-i să idealizeze poetic sau să intensifice morbid misterul femeii dorite peste prăpastia proiectată din ei, între ea și ființa lor concretă. De-atunci căpătase un dispreț categoric pentru dragoste, în sensul literar.

Avusese multe fete și femei, dar nu iubise pe niciuna. Afirma aceasta cu orgoliul cu care alții își proclamă sănătatea nedezmințită.

Brusc, Universitatea îi dăduse alte ambiții, într-o etapă cînd ceilalți băieți tineri, neîndestulați în liceu, doresc femeia cu toate flăcările trupului și ale sufletului. Etapa universitară îl găsise pe Horia îndestulat pînă la saț. Atunci apăruse ambiția de-a depăși prin învățătură, pe

camarazii depăşiţi pînă atunci numai prin aventuri. Înscriindu-se la Drept îşi descoperise vocaţiunea. Era predestinat avocaturii. N-o avea numai în mintea lucidă, ingenioasă şi dornică de-a învăţa tehnica înaltă a vicleşugului, o avea şi în sînge : patimă. În anii universităţii nu plutise spre principii — tot o visătorie mai organizată de participarea creierului, — ci se antrenase pentru procese. Totul căpăta pentru el un sens practic. Procedura îl captivase. Îi părea mai realistă decît dreptul. Fruntea viclean idealistă a dreptului îşi găsea în procedură, viteza dinamismul practic. La seminarii, Horia Orghidan era imbatabil. Nu era orator. Dispreţuia oratoria ca şi dradragostea : vorbe goale. Ale lui erau pline ca vulpea după ce-a mîncat găini. Vorbea — în drept — precis, substanţial, fără să piardă nici o clipă din vedere scopul practic. Din Universitate i se spunea : avocatul. Porecla îi devenise profesie. Dar cultura lui se limitase exclusiv la drept. Dispreţuia restul, ca un plugar ceea ce nu-i plugărie. Nici filozofie, nici literatură, nici arte plastice, nici muzică : toate acestea îi apăreau ca un înec în vid. Nu se simţea bine decît pe pămînt, pe pămîntul lui, pe care călca orgolios şi învingător. Războiul îl găsise avocat cu renume între foştii studenţi, nu între viitorii clienţi, lovindu-i cariera înainte de-a o fi început de-a binelea.

Sublocotenentul întors de pe front, din scaunul de balcon al Teatrului Naţional, nu mai recunoştea nici femeile de odinioară în fata cu ochi albaştri, dar nici pe el de odinioară nu se mai recunoştea. În anii crailîcului liceal, fetele de neam mare, care stăteau în lojă, care mergeau în trăsură sau cupea, care apăreau la ferestrele vagoanelor de clasa întîia, sau ale vagonului de dormit, nu-l interesau, tocmai fiindcă-i era inaccesibile. O higienă psihologică înnăscută îl făcea să nu dorească imposibilul.

Dorea ceea ce putea să aibă : imediatul.

Se vede că războiul îl schimbase. Căci renunţînd în în seara aceea la toate fetele de la balcon, cu care s-ar fi descurcat repede, stătuse neclintit, privind mereu la fata cu ochi albaştri, care-l salutase, care-i zîmbise, potolindu-l, simplificîndu-l, dîndu-i impresia uluitoare că ar dori să o privească aşa, zile de-a rîndul.

Reprezentația — lungă — se isprăvește prea repede. Întîia oară în viața lui, Horia Orghidan, avusese o emoție artistică ; îl transfigurase.

La plecare, fata cu ochi albaștri îl căutase din nou, prin mulțimea care se ridica sus la balcon. O salutase el, adînc. Îi răspunsese cu zîmbet grav, aplecîndu-și fruntea.

Cîteva zile o căutase necontenit prin mulțimile necunoscute ale Iașului de atunci, neglijînd totul. Nu-l mai interesa nici o femeie. O căuta numai ca s-o mai vadă, căci distanța dintre lojă și balconul lui era mereu prezentă, cu toate că-l salutase și-i zîmbise, stabilindu-se între ei un fel de intimitate de pe două maluri parcă. Imposibilul, inaccesibilul feeric, pe care-l reprezenta fata cu ochi albaștri, răsturna toate normele vieții lui de pînă atunci. Căutarea ochilor albaștri era singură, întîia acțiune gratuită, dezinteresată, lipsită de scop practic, a vieții lui orientate pînă atunci spre accesibilul imediat. Orgoliul lui de a fi cum era, se metamorfozase fulgerător în melancolia de a nu fi altfel.

Ar fi dorit parcă să fie poet, pictor, muzicant. chiar tot atît de anonim cît era ca avocat, prezentîndu-se în fața ochilor albaștri c-un alt trecut decît acela din care venea. Și c-un alt viitor decît cel pe care-l dorise, pregătindu-și-l. Nu era mulțumit de el. Se socotea nevrednic de ochii albaștri. Citise versuri, văzînd mereu ochi albaștri. Își pierduse pofta de mîncare, somnul, aroganța de demobilizat vindicativ, nerăbdător să se afirme. Avea impresia că e bolnav. Îi venea să dea bani la săraci, să intre în biserici, să privească cerul — să plîngă.

Alt om.

Pe acest om îl întîlnise fata cu ochi albaștri. Neras, slăbit, cu cearcăne și ochi mari. La apariția ei neașteptată se făcuse alb la față. O bucurie sfîșietoare. Ana îi întinsese mîinile. Acum îl ținea minte. Îl recunoscuse. Era tînărul de la balcon, a cărui față slabă, proiectată spre ea din mulțimea care urmărea pe actori, îi amintise dureros, răscolindu-i toate morminteie din inimă, brațele întinse după ajutor ale războiului.

Se plimbaseră alături, fără grabă, fără țintă. Ana nu era din Iași și nici nu-l văzuse pînă atunci. Nici el nu

mai recunoștea Iașul lui. A ! era din Iași. Ana îl cinstise cu o privire lungă, ca și deținătorul unui mister. Ana era din Constanța, dar dorise totdeauna să cunoască Moldova și Iașul. Ea îi vorbise despre Iașul visat, despre vechiul Iași. El numai o călăuzise, arătîndu-i-l ruinat, sleit, melancolic. Ana cunoștea trecutul Iașului, bisericile, poeții, scriitorii. Tînărul avocat demobilizat își învăța orașul copilăriei și tinereții din vorbele ei, arătîndu-i-l numai cu de-a mănuntul — și c-o evlavie timidă care-l făcea receptiv vorbelor Anei. Era orfană. Refugiată de la Constanța. Generalul cu care fusese în lojă la teatru nu era tatăl ei, ci un prieten de-al lui. Lucrase în timpul războiului într-un spital de la Bîrlad. Acum dorea să facă medicina, înscriindu-se la facultatea din Iași.

Medicină ? Ana ?

Un zîmbet și o respirație de ușurare în același timp. Se putea apropia de ea. Distanța lojă-balcon se micșora.

El era avocat : necunoscut. Războiul îl împiedicase să profeseze. Dar nu era nici descurajat, nici înfricoșat.

Mărturisirea Anei că vrea să facă medicina, îi dăduse curajul să-i arate ce era : nici poet, nici filosof, nici pictor, ci simplu avocat începător, repunîndu-l, în fața ei, pe un teren sigur, din punct de vedere verbal, căci inima era un tremur de plopi tremurători pe răsăritul lunii.

Venea din război, cu nevoia odihnei, ci tot cu nevoia de a lupta mai departe și de-a învinge. Era perfect sincer. Dar puternica lui aspirațiune spre victorie îi dădea o frumusețe nobilă, vizionară, printre cei cu fața sedentar jovială sau convalescent zîmbitoare, ai Iașului de atunci.

Emoție sinceră de-a fi alături de fata cu ochi albaștri, regăsită tocmai cînd se temea că a pierdut-o : emoție sinceră de-a vibra cu toate glasurile înspre viitorul lui.

Se întîlniseră de atunci în fiecare zi, făcînd împreună plimbări lungi, cît mai lungi, tot mai lungi : adevărate excursii, lăsînd o trenă melancolică prin tot Iașul viitorului.

Se întîlneau în fiecare zi la intrarea bisericii Buna-Vestire. Se așteptau pe o bancă. Într-o zi Ana venise mai tîrziu.

— Horia...

Întîia oară îi spunea pe nume, lîngă biserica Buna-Vestire.

— ...trebuie să ne luăm rămas bun. Prietenii mei vor să mă ia cu ei la București, să-mi fac studiile acolo.

— Ana...

Atunci, cu două nume, căci alt aur n-aveau, schimbaseră inelele logodnei.

Ana plecase la București, înscriindu-se la Facultatea de Medicină.

Horia începuse lupta pentru „ei". Pînă la sfîrșitul anului, izbutise să fie secretarul indispensabil al unui mare avocat ieșan.

În anul următor, Maestrul său îi căsătorise.

Două odăi, lîngă biserica Buna-Vestire. Sărăcie. Dragoste. Ana renunțase la medicină, ca să-l ajute. Era secretara lui, bucătăreasă, slujnică, spălătoreasă, logodnică, amantă, camaradă. Regină și sclavă : surori. Tot. Erau fericiți. Un singur pat : strîmt ca o haină care-i îmbrăca pe amîndoi. Dormeau îmbrățișați. Se deșteptau o dată. Munceau deopotrivă. Într-o noapte, adormiseră alături la masa de lucru — care era și masa de mîncare — (pe mușamaua ei, printre volume de drept, pe care Ana i le traducea — nuanțat — din franțuzește. Se deșteptaseră la miezul nopții, ca școlarii adormiți pe pupitre, sărutîndu-se lung și cald, cu capetele încă grele de formule juridice.

Lupta necontenită și dragostea — tot necontenită — nu le dădea răgaz să se cunoască. Mereu munceau, mereu se iubeau, mereu alături. Într-o seară — noutate — Horia venise cu trăsură. Întotdeauna venea și se ducea numai pe jos, evitînd cheltuielile. Se oprise birja ieșană cu cal șchiop și sur, ca o caleașcă împărătească la fereastra celor două odăițe.

Ana apăruse cu obrajii încălziți de mașina de călcat. Și. din poclitul trăsurii, zburară în mîinile Anei, o portocală, două, trei, paru, cinci, zeci de portocale.

— Primul meu onorar, Ana.

Îl prefăcuse nebunește — în portocale, ca să-l arunce, devenit aur rotund, în fruct, pe fereastra Anei.

— Horia ! Horia, băiatul meu...

O săptămînă, cele două odăiţe mirosiseră a portocale. Pe atunci şi cerul Iaşului era în ochii Anei, ca cerul subt care se coc portocalii. Şi ochii ei erau pentru Horia, de culoarea acelui cer. N-aveau vacanţă, sărbători, odihnă, antracte şi pauze, nici în muncă, nici în dragoste. Nu cunoşteau pe nimeni. Trăiau singuri. N-aveau nevoie de distracţii.

Distracţia începea de pe pragul casei, cînd Horia venea de la muncă.

Îşi luaseră servitoare. Regretaseră. Le micşora nevoia de liberă şi permanentă intimitate. Dar curînd Maria se încorporase atît de exact intimităţii lor, încît numele ei părea al unei mobile. Maria : cum ai spune, scaun, dulap. Asimilau tot, c-un de ferocitate. Tot ce-i atingea, devenea al lor. Cerul pămîntul, viitorul.

Se înşelau.

Stelele viitorului începeau să cadă lung înspre trecut.

Se mutaseră într-o casă cu patru odăi şi grădină, despărţindu-se cu inima strînsă de cele două odăiţe ale întîiului — şi ultimului — lor palat de lîngă biserica Buna-Vestire.

Horia Orghidan devenea un avocat de viitor. Apărea clientela. Măruntă dar deasă. Muncea de dimineaţă pînă seară, dar nu pentru fostul Maestru, ci pentru el : adică pentru ei. Era un „adică" la mijloc, deşi tot alături erau. Dragostea lui Horia îşi pierdea volubilitatea ; invenţia, beţia. Apăreau cadouri utile, pentru gospodărie, dar portocalele nu mai izbucneau pe fereastră spre mîinile Anei.

— Ana, trebuie să-mi iau un secretar.

— Şi eu ?

— Tu eşti soţia mea.

Nu mai era „Ana lui".

Avea dreptate, evident. Un avocat de viitor, bine instalat, cu telefon, cu bibliotecă, nu-şi poate micşora prestigiul profesional, făcîndu-se servit, în faţa clienţilor, de soţia domnului avocat. Dar mai era încă un motiv. Horia simţea că nu poate s-o ţie pe Ana la curent cu pregătirea proceselor, decît cu riscul de a fi blamat de ea. De-a lungul anilor de colaborare, Ana se iniţiase suficient în

ale legii, fiind în stare să judece procesele din punctul ei de vedere. Şi din ce în ce punctele ei de vedere exprimau mirări, nedumeriri, şi uneori chiar întristări reprobative, faţă de punctele lui de vedere. Horia apăra pe oricine şi orice, împotriva oricui. Dreptul îi apărea subt orice formă de clienţi şi onorarii. Clienţii lui, clienţii adversarului.

— Horia, tu nu simţi nevoia să te stimezi ?

Desigur c-o simţea, mai ales în prezenţa Anei. Dar stima pentru el era un derivat al victoriei asupra celorlalţi, nu al victoriei asupra lui. Se simţea erou cînd învingea într-o cauză dificilă, pe un adversar tare, nu atunci cînd ar fi renunţat la un onorar, refuzînd să devie complicele legal al unui client dubios. Era avocat, nu preot. Făcea avocatură, nu literatură. Ana devenea o limită a puterii lui, un control, o cenzură, — o tutelă.

Deci Ana era liberă să se distreze.

Îşi reluase, nu plimbările, ci lecturile din tinereţă veche pasiune. Şi pe măsură ce biblioteca lui Horia se amplifica, apărea şi biblioteca Anei crescînd în proporţie. Se organizau învecinate, două vieţi. A lui Horia, îndreptată toată spre exterior, prin muncă şi succes ; a Anei, meditativ adunată în ea şi înspre ea, acolo unde-l păstra pe Horia. O mişcare centrifugă şi o mişcare centripetă.

— Nu eşti obosit, Horia ? N-ai vrea să plecăm undeva să te odihneşti ?

Cariera lui.

Ana.

Ana.

O iubea, desigur. Nu dorea alte femei. Îl stimula şi ca bărbat. Şi cînd, obişnuit prea tare de prezenţa ei, simţea un fel de prăfuire, era suficient să se gîndească o secundă, cu o singură bătaie de inimă — mai bătea — la loja de la Teatrul Naţional, în care-i apăruse, inaccesibilă, fata cu ochi albaştri, pentru ca braţele lui să strîngă avid ceea ce era încă o comoară descoperită sau reaurită cu propriul ei aur tînăr.

Dar reputaţia lui Horia Orghidan creştea, dîndu-i un nume, o proeminenţă, un început de consacrare. Devenise rivalul proaspăt al vechilor reputaţii. Avocaţii mari

cînd aflau că-l au adversar, încreţeau fruntea : suprem omagiu. Verifica, prin tema celorlalţi de el, că nu se înşelase în tinereţă, atribuindu-şi o valoarea particulară. Pledoariile lui erau ascultate ca o lecţie. Găsea în hotărîri structura pledoariilor lui. Nu mai saluta el cu obedienţă pe alţii. Era salutat. Răspundea. Îşi impunea onorariile. Rari clienţii care să i le discute. Alţi avocaţi veneau să-l consulte, acordîndu-i implicit meritul de jurisconsult. Începuse să plădeze la Casaţie ; fără răsunet în presă, dar cu succes. Evreii, adevărata bursă a valorilor avocăţeşti, îl considerau cu atenţie şi respect. Uşierii, aprozii şi grefierii îi acordau reverenţa hărăzită mai cu seamă înalţilor magistraţi. Prieteni n-avea la Tribunal. Vîna ca lupii solitari, prea acaparat de profesie, ca să aibă timp şi pentru alţii. Îşi prepara dosarele, vorbea cu clienţii şi pleda, condensat de muncă, impermeabil la flecărie, glume, anecdote şi familiarităţi în comun. Poate că această explicabilă izolare îi mărea prestigiul de avocat temut. De fapt, prin muncă se apăra de primejdia de a fi descoperit de alţii prin distracţii. Nu ştia să glumească, să distreze, să fie agreabil dincolo de profesiune, unde nu era agreabil decît clientului servit, să discute despre alte lucruri decît cele juridice. Şi n-avea altă cultură decît cea juridică. Nul, dar abil în liceu, nu-şi cultivase în Universitate decît zona juridică a minţii. Pe atunci, dispreţuia restul, considerîndu-l ca o inutilitate. De cînd însă o iubise pe Ana, descoperise, prin ea prestigiul culturii. Ana-i apărea savantă pur şi simplu, comparînd-o cu el. Nu-l umilea — încă — superioritatea ei culturală fiindcă era a lui : Ana. Ana îi dăduse conştiinţa lacunelor şi limitelor lui, făcîndu-l precaut. Singurul plan pe care se întîlnea cu ceilalţi era cel juridic. Acolo era sigur. În aşa măsură, încît informat de Ana pe care o consulta deseori, emitea şi judecăţi care depăşeau hotarul strict al dreptului. Dar evita să lupte dincolo de drept. Nici discursuri, nici politică, nici conversaţii.

— Sunt prea ocupat.

Şi era.

Cu alte cuvinte, secretul slăbiciunii lui nu-l ştia decît Ana. Dar Ana îl ştia ? Îl iubea prea mult ca să-l judece.

Horia se deprinsese să vadă în devotamentul necondiționat al Anei, nu numai dragoste, dar și un omagiu admirativ. Vanitatea lui avea nevoie de o astfel de interpretare. Avocat, și-o servea sieși, ca altuia. Deprins să învingă pe alții, își accepta singur argumentul.

Iată cum avocatul se interpuse între el și Ana, distanțîndu-i. Munca profesională care era pentru el o pasiune, devenise un mod de a se ascunde față de alții și pe urmă un mod de a se ascunde și față de Ana. Din ce în ce, „ei doi, amîndoi" se regăseau numai în pat. Restul era tăcere. Ana citea, el muncea. Înainte. Ana îi povestea subiectul lecturilor, cu dorința de a-i oferi fructul absenței lui, de a și-l însuși pe Horia astfel. Horia o asculta din ce în ce mai distrat, uneori abia stăpînindu-și căscatul.

— Ești obosit, hai să ne culcăm.

Dar de cîte ori era numai cu ea, adică sara, părea obosit : deci trebuiau să se culce. De o vreme erau căsătoriți prin somn, mai mult. Astfel, patul se întrista, chemările lui fiind uneori penibile, iar alteori, ca o altă ușă pe care Horia pleca de acasă. Ana renunțase să-l mai pună la curent cu lecturile ei. În schimb, biblioteca Anei amintea mereu lui Horia lipsurile lui și deși privite cu oarecare dispreț, cărțile de literatură, îl iritau, ca o aluzie la el, ca o convorbire într-o limbă pe care n-o știi, sau ca niște oameni care vorbesc cu soția ta despre lucruri anterioare dragostei : amintiri din tinerețe. Și pe deasupra, biblioteca Anei înghițea mai mulți bani decît biblioteca muncii. Pe măsură ce cîștigurile sporeau, devenea tot mai atent la cheltuieli. Nu-i spunea nimic Anei, nici despre cărți, nici despre banii irosiți, fiindcă Ana îi insufla un fel de respect, de intimidare, pe care nici lunga și pasionata lor intimitate nu le înlăturase. În brațele lui era Ana : trup și suflet. Dincolo de brațele lui redevenea într-o măsură, în ce privește stima, fata cu ochi albaștri din loja generalului. În toate actele și comportările vieții ei, Ana rămînea în lojă, și el, parcă, la balcon. Nuanță. Dar treptat, distanța lojă-balcon, în loc să-i insufletească și să înmoaie declinul lirismului, îi sporea antagonismul adus de pe front împotriva celor din lojă.

În timpul anilor de sărăcie, Ana-i refăcuse educaţia, dar cu atîta graţie şi supuşenie zîmbitoare, încît îi accepta sfaturile ca şi sărutările. Îl învăţase să mănînce, să se îmbrace, dezbărîndu-l — şi imitativ dar şi pedagogic — de anumite expresii aduse de pe frontul tinereţii şi de pe frontul războiului. De atunci încă, Ana căpătase asupra lui ascendentul consacrat de izbucnirea dragostei în clipa cînd o văzuse la teatru. Pe atunci era încîntat că Ana-i aduce, în egalitatea lor sărăcie, parfumul educaţiei ei, dîndu-i-l ca şi parfumul părului, cu braţele de gît.

De la o vreme, însă, şi acest ascendent îl incomoda. Şi, treptat, Ana devenise pentru el nu numai obligaţia de a-i fi credincios, adică de a o iubi dincolo de limitele omeneşti, literar, dar şi obligaţia de a nu fi el acasă, comod.

Nu putea să-şi permită unele expresii tari, nici să facă o serie de gesturi prin care omul ostenit de muncă se destinde. În prezenţa Anei trebuia să se supravegheze. Ceea ce acceptase benevol şi liric în timpul dragostei, devenea nu numai o constrîngere, dar şi o umilinţă, căci îşi dădea seama că din acest punct de vedere, Ana îi era superioară. A nu fi vulgar, pentru Ana nu însemna un efort, ci o spontaneitate. Pentru el, a nu fi vulgar însemna a fi ca Ana, adică nu ca el. Prin Ana, începea să-şi simtă, de cînd dragostea se potolise, şi alte lipsuri decît cele culturale.

N-o duşmănea. Era a lui. O stima. Dar mocneau mici nemulţumiri. Un fel de fermentare insurectă. Nu se simţea acasă de-ajuns de stăpîn. Şi merita să fie, căci tot ce aveau i se datora lui exclusiv, muncii lui. A lui se intensifica mereu. Numai în avocatură trăia efectiv, simţindu-se stăpîn, sigur pe el.

Casa de la Copou îi apăruse la început tot într-un fel de lojă, ca şi Ana. Devenise şi stăpînul acesteia, anunţîndu-i-o Anei ca un dar pentru ea. Ana se bucurase potolit, de o vreme bucuriile ei luminau mai puţin, dar colindase cu melancolie vastul cămin al unui neam scăpărat şi stins, gîndindu-se cît e de mare casa pentru „ei doi", amplificînd în prezenţa Mariei — aceeaşi Maria — distanţele sonore dintre odăi, pe măsură ce-i reapăreau odă-

iţele de lîngă Buna-Vestire, mici şi alături, ca două trupuri care dorm îmbrăţişate în aromă de portocale.

, Casa de la Copou marcase şi o îndepărtare concretă între Horia şi Ana. El îşi făcuse birourile în aripa foştilor servitori, lăsîndu-i Anei restul casei, livada şi grădina. Acasă, nici nu-şi mai auzeau glasurile. Ana tăcea : citea. Horia discuta cu clienţii, dînd ordine şi indicaţii secretarilor. La masă mîncau. După-masă, se culcau.

Grajdul fusese transformat în garaj. Însufleţirea reparaţiilor, amenajării, mutării, instalării, dăduse o sonoritate, nu o viaţă, inaugurării noului imobil. Ana începuse să fumeze în noua tăcere. Horia îşi reluase scobitoarea în dinţi şi lectura ziarului la masă, în prezenţa Anei. Într-adevăr nu se întîmplă nimic. Parcă începea trecutul. Se potolise tot, aşa cum începea, ca într-o poveste veche cu orbul de la poartă, cu teii, cu cerdacul şi casa fără de copii, cu biblioteci orientate fiecare spre alte puncte cardinale ale vieţii şi ale sufletului.

— Horia, hai să plecăm undeva.

— De ce ?

Răspunsul la acest opac „de ce", devenea inutil.

Totuşi, Horia adăugase :

— Sănătoşi suntem. Ce ne trebuie ? Linişte ? Unde-o găsim mai bine decît la noi, în casa noastră, în livada noastră...

Ana îl lăsase. Niciodată nu insista, mai cu seamă faţă de Horia, în a dovedi dreptatea sau folosul unei dorinţi de a ei.

N-aveau prieteni. Deveni alt om după război, Horia rupsese chiar legăturile superficiale cu trecutul. Nici înainte de război n-avusese prieteni. În liceu legăturile lui cu ceilalţi nu depăşisesră stricta camaraderie. O dragoste, un elan literar, o mirare filosofică, l-ar fi determinat să caute un confident intim, un interlocutor, un amic. Dar nu-l interesau decît aventurile pentru care n-avea nevoie de rival. Nici în universitate nu simţise nevoia de a nu fi singur. Politica nu-l interesa. Literatura nici atît. A fi cu alţii, însemna pentru el, a-ţi pierde timpul cu discuţii fără sens, cu beţii, cu escapade, cu scandaluri. Nu. N-avea timp pentru prietenie. Muncea metodic şi intens,

pregătindu-şi viitorul de avocat. Nu numai atît. Dar în prietenie vedea numai dezavantajele, fără să-i simtă nevoia, ca acei burlaci din vocaţiune care blamează sistematic căsătoria, organizînd prin raţiune şi argument justificarea unei antipatii fireşti sau a unei neputinţi. Aşa că şi în timpul universităţii, ca şi la începutul — oprit de război — al avocaturii, avusese relaţii cu cei de o vîrstă cu el, prin identitatea învăţăturii şi profesiei, nu prin suflet şi solicitudini reciproce. Nici în război nu legase prietenii. Nici primejdia comună nu-i stîrnise sufletul spre alţii. Avea camarazi cu care lupta alături, cu care juca cărţi şi vorbea despre femei. Atît.

Apariţia dragostei în viaţa unui om deprins să trăiască singur, sporise inutilitatea vreunei legături suplimentare. Numai cu Ana plecase spre viitor, amplificat, fericit, tare, plătindu-şi prin dragoste tributul de generozitate către univers.

Ana nu trăise niciodată izolată, dar trecutul ei era în mormintele războiului şi în amintirile vremilor rămase cu tinereţea dincolo de război. Cunoştea Iaşul din lecturi, dar nu cunoştea pe nimeni de la Iaşi. Singură, şi-ar fi făcut prieteni. Începîndu-şi însă viaţa ieşană cu Horia, i se devotase spontan şi pasionat numai lui, trăind cu el lîngă biserica Buna-Vestire, ca într-o fermă din America, după descălecatul pionierilor. O viaţă nouă. O fericire nouă. Un devotament nou. Totul era nou pe atunci, mai ales Horia. Îl urmase în singurătatea lui activă, fără să ştie că rămîne singură. Nici după ce părăsiseră odăile portocalelor, mutîndu-se într-o casă cu patru odăi şi două biblioteci paralele, nu-şi alesese alţi prieteni decît pe cei din bibliotecă. Se deprindea să fie singură. Tristeţea încă n-o însoţea. Nu se mira niciodată că Horia nu invită pe pe cineva la ei ; sau nu exprima faţă de el o astfel de mirare. Din acest punct de vedere, Horia era mulţumit. Ana nu-l obliga să fie altfel. Izolarea vieţii lui private îi convenea. Vedea în musafiri cheltuiala, obligaţiile, timpul pierdut, şi o intimitate primejdioasă, pentru onorarii, cu eventualii clienţi. Pentru ascensiunea lui profesională n-avea nevoie de relaţii. Se urca singur, fără să se oblige faţă de nimeni. Avea orgoliul acestei independenţe. Şi

prudența de a nu apărea în fața lumii decît pe scena juridică. Era atît de deprins ca Ana să fie fericită cu el — dovadă : cei dintîi ani ai lor în odăițele de lîngă Buna-Vestire — încît nici nu se mai întreba dacă Ana e mulțumită și cu absențele lui. Cu toate că literatura Anei îi dădea un fel de gelozie, platonismul acesteia era preferabil neliniștei pe care ar fi avut-o, știind-o pe Ana între alții. Nu se îndoia de ea. Dar i-ar fi fost dezagreabil s-o știe dorită de alți bărbați. Prefera s-o aibă acasă într-un fel de casă de fier, invizibilă orașului luptelor lui juridice și reputației lui profesionale.

O dată însă cu mutarea în casa de la Copou, musafirii deveneau parcă o obligație decorativă, o afirmare a situației lui sociale. I-ar fi dorit numai din acest punct de vedere : consacrativ. Ridicase un semn de întrebare peste orașul vieții lui. Magistrați, avocați, clienți : pe aceștia nu voia să-i amestece în viața lui privată. Atunci pe care ? Căci nu ar fi acceptat pe oricine în casa boieriei lui recente. Și nici n-ar fi pus-o în contact pe Ana cu oameni îndoielnici. Cu ocazia acestui examen al musafirilor posibili, Iașul îi apăruse gol. Nu interpretase acest gol ca o realitate obiectivă, ca un cusur al orașului fără „oameni". Așa că iarăși ocolise contactul cu alții și prin casa de la Copou.

Ana, tot singură, într-o casă clădită pentru familii cu copii, nepoți, oaspeți, prieteni. Fiecarfe odaie rostea o absență, făcînd din casa de la Copou o casă pustie, o cutie de rezonanță a trecutului recent și a viitorului.

De cîteva ori, Horia proiectase să-i spuie Anei :

— De ce nu-ți faci relații ?

Dar se oprise la timp, dîndu-și seama că un astfel de îndemn implica recunoașterea tacită că o lăsa singură ; era avocat. Și apoi, curios, deși sigur de Ana, prefera s-o știe între cărțile ei decît între oamenii Iașului.

— Soția mea e ocupată cu treburile casei.

Aceasta era răspunsul pe care-l dădea celor care-l întrebau — de politeță — ce face doamna Orghidan.

Ar fi putut răspunde convențional și evaziv :

— E bine.

Prefera însă s-o justifice parcă printr-o activitate care-i conferea rolul de gospodină devotată.

Iar altora le răspundea :

— Soţia mea citeşte.

Informaţia era exactă, dar n-o dădea pentru exactitate, ci din vanitate, numai celor care justificau acest omagiu. „Soţia mea citeşte" : adică, soţia mea e o femeie cultă şi serioasă.

Neparticipînd la baluri, concerte, serate, reprezentaţii de gală, Ana nu exista în Iaşi decît impersonal, ca soţie a lui Horia Orghidan, devenind o anexă intimă a soţului.

„Un menaj unit" : aşa se spunea, deşi nimeni nu putea să-l verifice, fiindcă nimeni nu le intra în casă. Şi simpla împrejurare că Horia Orghidan de la Palat se ducea direct acasă, fără opriri la berărie, bodegă, cofetărie, club, sau plimbări pe strada Lăpuşneanu, justifica suficient diagnosticul : menaj unit. Nici de femei nu se ţinea. Cel mult unele priviri scurte : acele aperitive optice, caracteristice generalităţii bărbaţilor. Dar nu era nici frivol, nici aventuros. Limitată la Palatul de Justiţie, viaţa lui publică n-avea alte secrete decît cele din dosare.

Izolarea „menajului unit" nu era privită însă cu simpatie. Ursuzenie, mîndrie şi zgîrcenie : acestea erau explicaţiile, Ana rămînînd egală părtaşă cu Horia la epitetele care interpretau izolarea lor.

Unii ieşeni ştiau că-i mică şi graţioasă. Era greu să fie trecută cu vederea de cei care-o întîlneau pe stradă. Cei care nu ştiau cine-i, îşi permiteau s-o privească lung, s-o cerceteze curtenitor interogativ — cu ochii — şi chiar s-o urmărească. De îndată însă ce aflau cine-i, adică a cui e, renunţau. Numele lui Horia Orghidan era o fortăreaţă inexpugnabilă.

Iaşul distracţiilor renunţase definitiv de a mai incorpora casa Orghidan. De altfel, din acest punct de vedere, Iaşul era tradiţional deprins să renunţe la unele case care nu aparţineau oraşului decît prin reputaţia celor care le locuiau. Savanţii de odinioară, unii scriitori, cărturarii autentici îşi aveau fiecare Vaticanul, sau nava singurătăţii lor, exteriorizîndu-şi viaţa ieşană, care devenea un fel de plutire spre spiritualitate. Căminul Orghidan

continua deci o tradiţie fără să surprindă din cale afară. Nimeni nu-l mai solicita. Şi Horia Orghidan era prea orgolios, ca să solicite el. Nu ar fi invitat decît pe cei care măgulindu-l într-un fel prin prezenţa lor, i-ar fi cerut intimitatea ca o audienţă privată. Astfel de oferte nu veneau.

Deci singuri.

Adică singură. Căci Horia venea zilnic în contact — profesional — cu lumea. Ana, în rarele ei curse, trecea printr-un oraş în care amintirile o înclinau spre melancolie, iar oamenii îi erau tot atît de străini — deşi unii cu feţe familiare pentru ochi — ca şi după război. Numai Pierrot o lega omeneşte de oraşul lui Horia. Dar Pierrot devenise „bietul Pierrot", sporind încă oraşul melancoliilor.

Curînd după mutarea în casa de la Copou, Ana începuse să fumeze. Şi din cînd în cînd, sara, cînd erau singuri în pat, apărea o vorbă nouă pe buzele ei :

— Horia, mi-e urît.

O strîngea în braţe, o săruta, îi dezmierda părul şi se culca nemulţumit şi indispus din cauza Anei. Acest „Horia, mi-e urît", era atît de trist, încît neutraliza orice pornire trupească înspre Ana, geamătul sufletului apărînd ca un vaiet de boală a trupului. Şi curios, acest gemăt răsuna tocmai în clipele cînd Horia dorea o femeie, recurgînd la cea de alături. Nu numai că se răcea, dar pornirea contrazisă, deprimată, devenea fermentul unei iritări. Îi reproşa tacit că nu-l pricepe, tocmai în clipele cînd femeia trebuie să devie cît mai femeie, alături de bărbatul ei.

Odată, nemulţumirea acumulată izbucnise cu vorbe care se sileau să fie dulci, devenind acre în urechile Anei.

— Ana, sunt bărbatul tău...

— Eşti ?

— Te dezgust ?

Îl privise cu mirare, ca şi cum s-ar fi trezit din somn într-un hotel, cu un om străin, alături.

Ana plînsese. La început lin, apoi convulsiv.

— Ce s-a întîmplat, Ana ? Te-am jignit ? Te-am supărat ? Te-am nemulţumit cu ceva...

Plîngea deoparte ca o zi de toamnă. La început, plînsul îi îl înduioşase : superficial. Apoi îl evervase. Putea să continue toată noaptea, stricîndu-i somnul, după cei stricase un agrement conjugal. Şi nu se simţea vinovat cu nimic.

— Bine, Ana, te rog spune-mi ce reproşuri poţi să-mi faci ? Nu muncesc ? Nu am grijă de tine ? Nu-ţi dau bani pentru toate nevoile şi capriciile tale ? Nu ţi-am luat casă frumoasă ? Nu te respect ? Nu-ţi sunt credincios ?... Ana, te rog uită-te în toate căsniciile : numai murdărie. Care-i bărbatul care nu-şi înşeală nevasta ? Care-i ? Arată-mi-l. Sunt o excepţie. Ce mai vrei ?

— Pe tine te vreau, pe tine, să te simt alături de mine. Noi doi, amîndoi...

Îşi strînsese pumnii cu o energie disperată :

— ...Nu-mi trebuie casă, bibliotecă automobil bani.

Şi iar plînsese lung, cu ochii în pumni, cu spinarea scuturată de hohote, cu care ar fi vrut să se ducă în fundul pămîntului.

Nervi !

Îi oferise cadouri. Făcuseră două plimbări : cu automobilul. Întîia mai lungă, spre vechile locuri, mînă în mînă. A doua mai scurtă : îl aşteptau clienţii. Apoi îi oferise Anei automobilul să se plimbe. Ana îi mulţumise, dezmierdîndu-i fruntea, c-un zîmbet foarte blînd, dar nu se mai plimbase.

Astfel de „scene" mai apăruseră. Horia se deprinsese cu ele, socotindu-le ca un simptom al vîrstei feminine. Concluzia intimă : la ce serveşte să nu-ţi înşeli nevasta, devreme ce rezultatul e acelaşi ? Tot nervi, tot scene, tot reproşuri. Fidelitatea conjugală îi apăruse inutilă. Tot n-o înşela pe Ana, dar din prudenţă. Bolile, riscurile, şantajul, etc... Ca şi prietenia, adulterul i se înfăţişa prin negativul lui, prin cusururile inerente oricărei acţiuni. Dar îl admitea principal, absolvindu-se. Apoi mai era ceva : instinctul de conservare care-l oprea de la orice abuz. Nici vin, nici tutun. Cu Ana fusese risipitor : în

tinereţă. Apoi devenise chibzuit. Apoi econom. Abuzul de muncă dădea grave repercursiuni plăcerilor trupeşti. Imediat, capul îşi pierdea claritatea şi energia. Îşi învinsese deci pornirile, cu Ana, supunîndu-le unui program metodic. Sîmbăta era singura zi a săptămînii urmată invariabil de o sărbătoare : duminica. Deci, numai duminica îşi permitea să fie obosit.

Niciodată, nici chiar în primii ani, Ana nu stimula frivolitatea : nici în vorbe, nici în acte. Parcă o interzicea, alungînd-o, prin simpla ei prezenţă. Era atît de pură, deşi femeie în braţele lui, încît numai pasiunea putea să cuteze, ceea ce nici aluzia, nici vorba, nici gestul, nu şi-ar fi permis. Aşa că vorbele lor, cele mai intime, nici nu intraseră, nici nu ieşiseră din patul tăcerilor împletite.

Cu atît mai mult acum, în casa de la Copou. Aşa că programul conjugal fusese o iniţiativă a lui, acceptată pasiv de Ana. Şi iată că pe nesimţite, în măsura în care Ana se întrista sensibil, actul conjugal, cu zi fixă, devenea un fel de obligaţie, pierzîndu-şi spontaneitatea profundă, farmecul improvizaţiei — şi certitudinea.

În fiecare sîmbătă, întrebarea anxioasă domina energia acumulată în timpul săptămînii abstinente, dîndu-i un fel de trac. Aşa că trupeşte, Ana începea să fie dezagreabil asociată cu nesiguranţa bărbăţiei.

Ochii căutau un remediu. Începuse să privească mai atent femeile pe care le întîlnea, consultîndu-le vizual ca pe un medicament posibil.

Aniuta era picantă. De la prima vedere — cu ocazia întîiului proces pledat la Chişinău — Aniuta îl stimulase. Simţea în ea ceea ce pe vremurile liceale numea temperament. Era vizibil ca mercurul unui termometru. Lîngă ea începea climatul tropical. Şi lîngă Aniuta, toate constrîngerile pe care i le impunea vecinătatea Anei, dispăreau, descosetîndu-l — întinerindu-l. Prin ea reveneau toate amintirile liceale cu accentul şi dezinvoltura de atunci. Regăsea o epocă în Aniuta. O dorise de atunci convins că l-a înţeles. Dar nu se întîmplase nimic. Era şi greu. Un singur gest : Aniuta se dusese în odaia lui, aducîndu-i o tavă cu dulceaţă pentru noapte. Nu aprinsese lumina. El tocmai intra. Se întîlniseră pe pragul

întunericului cu pat, făcîndu-şi chipurile lor, ca la cadril. Dar o secundă, trupul ei se apăsase pe trupul lui, rănindu-i parcă sîngele. O amintire care-l frigea uneori. De atunci nimic, decît prezenţa Aniutei în fiecare sîmbătă. Pokerul. Ce lua de la ea, dădea Anei : bacşiş. Totuşi, altă nevastă decît Ana n-ar fi dorit. Numai lîngă Ana, cu care-şi începuse cariera, putea îmbătrîni liniştit. Deşi tristă, Ana îi era devotată, tot atît de devotată ca şi propriului lui instinct de conservare. Era atentă şi lucidă pentru sănătatea lui, redevenind sora Anei de cîteori avea nevoie, pentru o simplă răceală — suporta foarte greu cea mai neînsemnată boală —, era cinstită cu puritate şi predestinare, cum lumina e lumină, iar superiorităţile care i-o făceau şi stimabilă şi iritantă, îi îndestulau orgoliul de a avea o nevastă ca-n vremurile vechi, ca şi casa boierească de la Copou.

Aşa că, în fond, era satisfăcut. Victorios în profesie, victorios în căsnicie. Toate mergeau strună. Bilanţul orgoliului se încheia fără deficit. Avere mobilă, imobilul, Ana : certitudini. Capacitatea lui de muncă mănoasă : rezerve. Era stimat şi temut, Spera să fie ales decan, singurul titlu la care aspira, al nobleţei profesionale. Cîteva puncte negre : superiorităţile Anei, nervii ei, Pierrot — nu-i mai dădea mulţi ani de viaţă — şi unele preocupări : să nu se devalorizeze leul, să nu fie război, să nu ardă casa.

În fiecare sîmbătă, după partida de poker, cerceta cu de-a mănuntul dacă n-a rămas vreo ţigară aprinsă. Ana se ducea la culcare înaintea lui. Horia îşi prelungea statornic verificarea din salon, pentru mai multe motive. Întîi, avea nevoie să-şi dezmorţească picioarele, după lunga imobilitate pe scaun. Făcea deci prin vastul salon, un exerciţiu de dezmorţire, controlînd şi mucurile de ţigări, aerisind şi încăperea. Această întîrziere a lui, se suprapunea timpului premergător culcării, pe care Ana şi-l petrecea în odaia de baie. Lui Horia nu-i plăcea să aştepte : mai cu seamă în pat. Apoi, Aniuta şi după ce pleca din salon cu soţul ei, mai rămînea puţin cu Horia, recapitulată suficient de parfumul ei. Această întîlnire cu Aniuta, prealabilă patului conjugal, devenise o condiţie a celei de a doua etape.

De asta, în fiecare sîmbătă, după plecarea musafirilor, Horia Orghidan rămînea în salonul gol, după ce lăsa aprins decît un singur bec, aplecîndu-se asupra scrumelniţelor, dar nu ca acei care sting lumînările după slujbă, ci ca acela care, într-o biserică fără paznic, aduce poftă păgînă Maicii ivite pe icoana de argint.

*

* *

Ana nu era nici în pat, nici în ietac, nici în odaia ei de baie.

Venind în ietacul sîmbetelor, Horia renunţase la nervii acumulaţi în timpul partidei de poker. Distracţia Anei îl ofensase. Nu-i permis să arunci banii pe fereastră. Cîştigul Ivonei pentru Ana îi sporise iritarea, fiindcă nu suporta liniştit pierderile la poker. Tot pe Ana o făcea răspunzătoare, nu cu mintea — căci era logic —, ci cu nervii. Poate că în fond regreta că n-o privise de-ajuns pe Aniuta. Era şi greu, cu prietena Anei — fiica lui Miluţă — în coastă, şi apoi cu ea alături la masa de poker. Totuşi, amintirea Aniutei îi orientase altfel nevoia de ceartă, prefăcîndu-i-o în energie stimulată. Venea cu ochii închişi oarecum, spre femeia din pat. Patul era gol. Ietacul gol. În odaia de baie, nici un zgomot.

Era o cumpănă în el între dorinţa de a se reînfuria şi regretul de a renunţa la scopul venirii în ietac.

— Ana !

Tuşi scurt, verificîndu-şi cu mînie la-ul corzilor vocale Se dezbrăcă sacadat, dar metodic, punîndu-şi hainele pe un scaun aşezat la căpătîiul patului. Deşi îşi schimbase viaţa şi decorul ei, trecînd de la sărăcie la opulenţă, păstrase încă multe deprinderi ale tinereţii, între care şi aceea de a dormi cu hainele la cap. Afirma o mare neîncredere în oameni, gestul acestei alăturări a hainei — cu banii, agenda, cheile, ceasul şi stiloul — a hainei zilelor, pe care oamenii vor parcă s-o uite în somn. Dar Horia Orghidan nu se putea despărţi nici asupra somnului, de fiinţa lui diurnă şi activă. Cu haina rămasă în picioare pe scaun, îşi veghea oarecum singur somnul, temîndu-se poate prin el de moarte. Haina cu tic-tacul ceasului din

buzunarul jiletcei îi continua ziua la căpătîi, dînd somnului un caracter de provizorat, bagatelizîndu-i majestatea, făcînd din el o necesitate zilnică, şi atît.

Îşi pusese pijamaua. Ana tot nu venise. Ştia unde-i : în odaia ei, pe divanul ei, între cărţile ei, cu ţigara. Nu-şi încheie nasturii pijamalei, căci tot nu renunţase la proiectul de a o dezbrăca pe întuneric, cu gîndul la Aniuta. Dar întîrzierea Anei o alunga din ce în ce pe Aniuta, făcînd-o prezentă pe Ana printre cărţile ei de literatură. În vocabularul mintal al lui Horia, literatura era un termen generic pentru tot ce nu era drept. Cărţile de literatură ale Anei erau ceva similar pentru el, cu verii şi prietenii din copilărie ai soţiei tinere şi frumoase, pentru un bărbat gelos, care nu cunoaşte acea epocă a soţiei lui decît din auzite. Un amestec de dispreţ şi ranchiună, dozat ostil.

Plecă după Ana, fără să mai ştie bine cu ce scop : s-o certe ? sau s-o aducă la culcare?

Ana nu fuma ? Şedea ca şi după-masă, între noapte şi odaie, pe pragul aerian al pervazului ferestrei.

— Ana, nu vii la culcare ? E tîrziu...

Glasul aducea a reproş, nu a solicitudine, exact ca al mamelor supărate pe copilul lor nu fiindcă şi-a însîngerat bărbia căzînd, ci fiindcă şi-a pătat hainele de catifea.

Faţa Anei era împietrită ca de un îngheţ.

— Mi-e urît, Horia...

Iarăşi începea ?

— ...în-gro-zi-tor de urît... Tot-tot-tot-tot...

Mîinile ei mici arătau c-un fel de tremur spre toate cele, lepădîndu-se de cer, de noapte, de casă, de cărţi, de tot-tot-tot.

— Horia, mi-e frică...

Parcă spunea mi-e frig, ca unii cerşetori desculţi, cu un surtuc de zdrenţe de-a dreptul pe piept, în ger aspru.

Numai ochii ei tremurau luminoşi în singurătatea lor, dureros de albaştri.

Şi totuşi n-o luă în braţe, nedîndu-i nici măcar această căldură.

Se plimba enervat, cu mîinile la spate, de-a lungul odăii. Altă sîmbătă pierdută. Simţeă parcă nevoia să trîntească un dosar şi o uşă.

Trecu mult timp astfel. Totuşi Ana nu plînse ca-n alte dăţi. Se potoli treptat, învingîndu-şi lacrimă cu lacrimă plînsul, tăcere cu tăcere, buzele, scoborîndu-se de pe fereastră ostenit, trecîndu-şi palma peste frunte şi obrajii, pornînd spre ietac. Horia se luă după ea. Surpriza că scena se isprăvise înainte de a începe, îi dădea un fel de recunoştinţă pentru Ana, repunîndu-l treptat, pas cu pas, în paşii cu care venise în ietac de la Aniuta. Noaptea putea să înceapă.

O aşteptă în pat. O auzi în odaia de baie. Ardea numai lumina de la căpătîiul Anei. Zgomotele unei odăi de baie, noaptea, dezbrăcă pe-o femeie. Aceste zgomote o dezbrăcau pe Ana ca pe-o Aniută, dîndu-i lui Horia nerăbdarea lacomă a buzelor arse de sete, cînd simt mirosul apei.

Nici nu se acoperise bine încă cu plapoma, şi întinse mîinile spre ea.

— Nu.

Un ţipăt cu ochii speriaţi şi mîni care îndepărtau.

— Ana !

— Nu te apropia. Te rog...

Tăcură cîtva timp. Nu s-auzea decît tic-tacul pendulei. Aniuta pleca din odaie. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Rămînea numai cu Ana.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Vorbe simple ca acest tic-tac...

— Horia...

— Horia...

Glasul Anei veni foarte blînd spre el. Un glas care trece peste frunte.

— ...Trebuie să ne despărţim.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac... Acelaşi tic-tac de şaptesprezece ani.

O cadenţă stranie ca a timpului cînd eşti subt cloroform, pe masa de operaţie.

Fiecare privire era ca un adio. Ochii se despărţeau de toate cele. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Şi toate deveneau

solemn astfel, ca atunci cînd moartea se apropie de tine într-un decor în care ai trăit mulţi ani. Totul rămîne după tine, dincolo de tine, pleacă, săltîndu-te pe un alt mal, singur.

Trupul Anei se adunase, cu genunchii strînşi, la început într-o mişcare de repulsie şi apărare. Acum parcă genunchii, mînile, umerii, bărbia şi pieptul se apropiau de suflet, cît mai în el, cît mai aproape, ţinîndu-l cu acelaşi tremur, nelăsîndu-l să plece, cercînd să-l încălzească şi înduplece.

Fiinţa lui Horia Orghidan se oprise la „nu te apropia". Tot ce fusese pînă atunci enervare din pricina Anei, devenise revoltă împotriva ei. Era mortificat. Pofta de femeie, contrazisă, amînată, primejduită şi suprimată ca de-o năprasnică decapitare, tocmai cînd întindea braţele spre trupul de alături, îi lăsase o contractare vindicativă, făcînd din Ana un duşman. Celelalte vorbe, le auzise fără să le reţie, neacordîndu-le importanţă, nici sens. „Nu te apropia". Soţia lui, în casa lui. După o săptămînă de muncă, sîmbătă : „nu te apropia".

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Pulsul în vine avea tresăriri de şerpi tăiaţi. Inima Anei nu mai era un ritm, ci o convulsie. O durea pieptul, o durea gîtul, o dureau tîmplele. Maxilarele i se încleştaseră. Respiraţia alerga repede. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Îi era frică. O frică îngrozitoare. Să nu înnebunească deodată. Fiecare lucru cunoscut devenea un semn de întrebare. Nici o mişcare, şi parcă toate pîlpîiau în văzduhul arşiţelor.

— Horia...

Mai mult, buzele nu putură. Un geamăt într-o şoaptă, şi gura rămase ca o rană.

Îl privi. S-o apuce de mînă, să-i spuie o vorbă, s-o trezească, să n-o lase să plece. Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia zîmbea ironic.

Horia ?

Zîmbea ?

Ironic ?

Fiecare vorbă devenea uriaşă ca turnurile cu explozia în rădăcini.

Şi fiecare vorbă uriaşă se clătina, se apleca, se prăbuşea : ruşine, fumegări, dezastre. Vid.

— Şaptesprezece ani : vai...

Uita toate cuvintele, toate gîndurile, tot. Parcă murise şi atunci se ridicase din sicriu, fără amintire, lîngă un tic-tac, tic-tac, tic-tac, dorind din nou să se culce cu mîinile pe piept.

Tot ce spunea şi tot ce făcea Ana, deriva pentru Horia din, „nu te apropia", îndîrjind în el nevoia de a o pedepsi, de a fi brutal, de a fi bărbat cu fapta, nu cu dragostea. Dar de şaptesprezece ani, respectul pe care zilnic i-l inspirase Ana acumulase în el neputinţa de a fi el lîngă şi faţă de ea, în aşa măsură, încît nici n-o putea lovi, nici insulta. Zîmbea ironic. Ardeau cinci mahalale în zîmbetul lui. Nu mai era nici Horia şi nici bărbatul Anei. Era o ţaţă slabă, cu păr scurt şi-n pijama, fără tulpan, fără cercei, dar cu buzele şi ochii de otravă ai ţaţelor.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Nu putea vorbi. Ţăndări toate vorbele în jurul ei. Tăcea de şaptesprezece ani. Cioburi. Sîngele curgea în trup ca dintr-o vastă rană a sufletului. Nu putea face nici o mişcare. Înţepenise ghemuit ca o rădăcină arsă. Nu se putea uita nici în stînga, nici în dreapta, nici în ea, nici în afară. Horia, zîmbea ironic. În ea, în odaie, în lume, subt cer, dincolo, în spaţii, enorm de minuscul, enorm ca un Dumnezeu al lumilor şi mic ca viermele din fruct : zîmbea. Plînsul veni c-un tremur, al dinţilor, al spinării, al trupului, al tuturor fibrelor, ca o destrămare.

— Şi tot tu te superi ? Asta-i culmea !

Stranii ca nişte galoşi prin pulberile vibratile ale Căii Laptelui, vorbele trecură prin tremurul ei, lăsînd urmele late. Nu le auzise. Le vedea, ca tot sufletul aplecat asupra lor, prin urgia de tăceri viscolite.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Nu, nu, nu...

Nimic alt decît un „nu-nu-nu", devenind sunetul întregei fiinţe, singurul, ca tic-tacul implacabil de lîngă urechea ei. Nu-nu. Ce : nu ? Nimic. Tot. Toate. Un „nu" care refuza orice apropiere, despărţindu-se de toate,

tăgăduind, retractînd, îndepărtînd cu slaba lui copită de căprioară, laba greoi întinsă spre ea.

Era nebună ? Delira ? Isterie ?

O privi cu alarma repulsivă a omului de o feroce sănătate, față de cel smintit : opoc și ferindu-se. Și cu o recrudescență de mînie, căci parcă în felul acesta devenea și mai intangibilă. Nu putea să-i facă nimic, să-i spuie nimic, fiind constrîns să tacă și să aștepte să-i treacă. Dar toate tăcerile lui comprimate, articulau cu o recrudescență de mînie, căci parcă în felul acesta muiere. Astfel îl auzise în copilărie și în tinerețe. Tăcerea lui neputincioasă, îl repeta, însușindu-și-l, față de Ana. Abia o mai vedea. Dispăruse subt cuvîntul în care mediul tinereții lui reapărea intact, anulînd tot ce învățase de la Ana și tot ce deprinsese alături de ea.

Și timpul trecea. Horia avea numai criterii practice. Un peisaj era evaluat metric : atîția metri pătrați, pogoane sau hectare. Timpul, ca la pledoarii sau consultații. În buzunarul jiletcii, ceasul de aur arunca timpul somnului pe fereastră, cum făcea Ana cu banii.

Ana plîngea.

Timpul trecea.

Pokerul. Și deodată, Horia începu să se gîndească la Aniuta. Intră la ea, găsind-o ca într-o cameră de hotel cu noapteă.

Dar plînsul îi deranja ca un zgomot inoportun în camera de alături.

Și iar privi spre plînsul de lîngă el. Nu se mai isprăvea odată ? Se potolea, ca o criză. Pauze. Apoi un fel de gîlgîit de hohote. Apoi iar pauze, întretăiate. Apoi tăcere, tăcere. Slavă Domnului.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Automat, ca cei care-și revin după o boală lungă, Ana întinse mîna după țigări. Renunță. Sau uită gestul început. Inutil. Nu mai regăsea nimic, nici țigările, nici batista, nici lumea. Numai pulsul tictacului. În vidul tumultuos al timpanului, scîrțîitul patului scrîșni ca din osiile neunse ale unui car enorm. Horia își întorsese trupul dinspre ea, culcîndu-se pe-o parte. Horia ? Cine-i Horia ? Ana Orghidan. Cine ? Ea ?Ana... Orghidan ! De ce !... Tic-

tac, tic-tac, tic-tac. Nu mai putea gîndi. Silabisea cum fac copiii mici : ca-să, ma-să. Horia, Ana, şaptesprezece ani, deveneau silabe nedumerite, fără alt sens decît al mirării faţă de lucrurile atunci descoperite, o dată cu lumea.

Horia.

s-a

culcat.

Gîndul aşează cuvintele stîngaci, unul subt altul. Apoi le puse alături. Horia s-a culcat.

Apoi le privi lung.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Apoi le înţelese. Intrau ca un tren enorm în fiinţa ei, asurzind-o de zgomot, cutremurînd-o.

Apoi şi în ea veni tăcerea. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Trecînd cu secundele prin ani, şi păşind anii, cu gîndul de-o luciditate şi intensitate magică, îşi revăzu — de sus — copilăria, tinereţea, războiul, morţii, feţele lor rămase tot în viaţa amintirii, — şi singură, ca în poveste, se apropie de palatul adormit de-o vrajă, deschizîndu-l.

— Horia, îţi aduci aminte de primul tău onorar ? Cum îmi aruncai portocalele pe fereastră...

Nimic n-ar fi putut să-l exaspereze mai tare decît o astfel de amintire într-o astfel de situaţie. Nu-l lăsa să doarmă. Se consola, încercînd din nou să se apropie de Aniuta. Şi iată că iar începea, acum cu portocalele. Oftă, agasat.

Numai în poveşti, trecutul adormit tînăr în palatele vrăjite, mai poate deschide ochii. Fiindcă numai în poveşti, moartea e un somn din care te mai poţi trezi.

Ana închise uşi vechi, lăsînd cimitirele să doarmă în pace, neturburate. În haină de doliu, sufletul devenea grav, potolit. Începea o linişte pe faţa Anei. O linişte albă ca paloarea. În spitalele războiului, Sora Ana fusese cea mai calmă soră a tuturora. Nici aeroplanele, nici tifosul exantematic nu erau pentru ea chipuri ale spaimei. Lampa ei ardea blînd la fereastra destinului.

O mînă caută fruntea lui Horia. O găsi.

— Horia, nu sunt supărată pe tine...

Asta mai lipsea ! Auzi mentalitate !

Glasul era blînd. Vorbele apăreau lin, ca boabele mătăniilor mult înşirate lîngă o icoană, lîngă o rugăciune, printre morminte cu cruci vechi şi gînditoare.

— ...Te rog să mă ierţi...

Tic-tac...

— Vreau să-ţi vorbesc...

...tic-tac. Pentru asta-i făcută noaptea ?

— Auzi, Horia ?

Mîna, tot pe frunte, părea că ascultă. Nu-l dezmierda. Îi cuprinsese fruntea ca şi cum el ar fi fost trist. Dar putea să nu fie trist totul, mai cu seamă o frunte a acestei vieţi ?

„Tu băiatul meu, noi doi, amîndoi".

Sunt vorbe mai ale toamnei decît frunzele anotimpului mort : tot ce se stinge în suflet, foşneşte în ele.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Şi ulucele, şi timpul, strîng tot un fel de ploi : pic-pic, tic-tac. Tot una. Timp, ploi, ani, uluce, zile, pic, tic-tac, tic-tac...

De ce nu vorbea ?

— Au trecut şaptesprezece ani...

Iar pomelnicul !

— ...de cînd trăim alături.

Mulţumesc !

— ...Şi nu ştim cum să ne spunem ce avem de spus...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Simplu. Deschizi gura şi spui. Aniuta nu plecase cu totul. Parcă-l aştepta după o perdea, prin întuneric.

— ...Trist !

— Horia, vrei să m-asculţi ?

Comic ! Femeile să rămîie femei, ca Aniuta.

Fără mofturi, fără literatură, fără teatru.

— Nu ne culcăm ?

Fruntea, subt mîna ei.

Vorbele, subt fruntea lui.

El.

Ea.

Tic-tac. Mîna Anei pleacă de pe frunte.

Vorbește.

Își pierduse somnul. Se ridică, sprijinindu-se într-o mînă.

— Vorbește, te rog. Aștept.

Ana îl privea. Nu sever. Concentrat, adînc.

Intolerabil. Îl trata ca pe o slugă. Parcă ezita să-i acorde o audiență.

— Ana, nu facem ședință de hipnotism. Vrei să-mi vorbești, vorbește, — dar nu uita, Ana, muncesc. Toată săptămîna am muncit. Am nevoie de odihnă. Eu nu mă distrez. Muncesc, muncesc și iar muncesc.

— Știu !

— Dacă știi, dă-mi dreptul să dorm.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Horia...

Ezita. Învingea dificultăți. Vorbele ridicau lucruri grele, pietre.

— ...dacă ai ști cîte nopți n-am dormit, gîndindu-mă la tine...

— La mine ?

Tic-tac...

— ...ai sacrifica și pentru mine somnul tău, numai o noapte...

— Vrei să vorbim toată noaptea ?

Tic-tac, tic-tac.

Ana se ridică din pat.

— Ce faci ?

— Mă duc în altă odaie să fumez.

— Ana, te rog.

Imperativ. O reținu cu mîna, brusc.

— Bine, dacă te incomodez, dacă te indispun, poftim.

Se ridică din pat, dus parcă de mișcarea umerilor, punîndu-și papucii.

— ...plec.

Ana își acoperise ochii cu mîinile. Sîngele îi năvălise în obraz.

— Horia, Horia, e oribil.

Rămase încheindu-și nasturii pijamalei. Prudența îl sfătuia să evite o nouă scenă. Iritarea îl îndemna să vorbească, să gesticuleze, să fie stăpîn în casa lui, bărbat

față de soția lui și avocat ; să clarifice cu vorbe concrete, metodice, acest vag insuportabil. Să puie pe pămînt ceea ce era în nouri ; pe pămîntul trapelor juridice, tot ce plutea în nesiguranța aburului.

Se stăpîni. Renunțarea definitivă la Aniuta și la suplinitoarea ei, poziția verticală a lichidării somnului și vaga senzație că se întîmplă totuși ceva anormal, că poate să fie luptă, îi reda armele profesionale.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac... Monotonia unui sunet, ca și mătăniile înșirate, e un îndemn la reculegere. Cînd și-i descoperi, obrajii Anei ardeau încă, dar ochii, fruntea și buzele își recăpătaseră echilibrul grav.

— Horia, vrei să vii lîngă mine ?

— Poftim.

Veni, așezîndu-se picior peste picior, pe marginea patului, cu brațele încrucișate pe piept, resemnat să asculte, dar treaz, cu gîndul acolo, atent.

— Să știi, Horia, că nu te învinuiesc de nimic.

Își stăpîni o ridicare din umeri, tocmai fiindcă acest început îi ridica teama unei greutăți. Ești muncitor, ești cinstit, cred că mi-ai fost credincios.

— Crezi ?

— Cred, Horia. Dacă tu îmi spui, cred. Nu pot să te disprețuiesc. Poate că orice femeie ar fi mîndră și fericită alături de tine.

— Tu nu ?

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Eu nu.

— Nuu ?

— Nu.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Să nu te superi, Horia.

Mîna ei căzu pe umărul ridicat, ca o frunză, ușoară. Umărul se aplecă.

— Mi-e urît aici...

— Nu mă mai iubești ?

— Știu eu... Mi-e urît lîngă tine. Nu mai trăiesc.

— Ana, pentru numele lui Dumnezeu, ce-i asta ? Cum nu trăiești ? Dar ce faci ?

Ana ridică din umeri, surîzînd cu ochii mari, ca și cum plînsul ar fi devenit mirarea unei lumini boreale.

— Ştiu eu ! Mă întreb : ce fac ? Ce mai fac aici ?... Da, da, Horia. Nu mai ai nevoie de mine. Sunt de prisos. Nu mai sunt bună la nimic. Poate că am îmbătrînit. Tu însă eşti tînăr. Eu îţi stric viaţa. Munceşti prea mult. Ai nevoie de odihnă, de veselie, de somn bun. Eu ţi le stric. Nu vezi...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— ...Nimic nu ne mai leagă. N-avem copii. Trebuie să ne despărţim, Horia. Vreau să plec. Mi-e urît.

— Şi toată asta ? asta ? asta ? asta ?...

Mîinile lui Horia arătau tot ce era în jurul lor, mobilă, zid, casă, gospodărie.

— Tu rămîi, Horia. Numai eu plec. Poate că are să-ţi pară rău la început. Să n-ai grijă. Îţi vei umple casa altfel...

— Ana, vorbeşti serios ?

Ana îl privi cu mirare tristă.

— Ce puţin ne cunoaştem... după şaptesprezece ani. Doamne-Doamne !

Îşi acoperi faţa cu mîinile.

Începea o alarmă în fiinţa lui Horia. Conştiinţa că se întîmplă ceva grav. Un fel de clopote de mobilizare.

Cuprinse mîinile Anei, descoperindu-i faţa. Se apropie de ea, strîngîndu-i mînile.

— Ana, nu se poate.

— Ce nu se poate ?

— Nu se poate să gîndeşti ceea ce spui... Vreau să spun că te înşeli.

— Horia...

Se apropie de el cu o mişcare bruscă, în genunchi, privindu-l drept în ochi.

— ...fii cinstit. Cin-stit. Eşti tu alături de mine ? Mai exist eu pentru tine ? Mai am eu vreun loc în viaţa ta ? De şaptesprezece ani tu fugi de mine, zi cu zi, an cu an. Nu te mai văd. Nu mă mai vezi. Mă gîndesc la tine ca orbii la lumină : prin amintiri. Horia ? Unde-i Horia ? Unde suntem „noi doi, amîndoi, tu şi eu ?“ Unde ? Eram alături, în casă, pe stradă, în viaţă, în muncă. Tovarăşi. Tu şi eu. Numai pentru tine. Numai pentru mine. Eram săraci. Mi-ai adus soarele în mînă, mi l-ai

zvîrlit pe fereastră. Eram mîndră de tine. Erai mîndru de mine. Ne bătea inima. Trăiam. Alături.

I s-aprindeau obrajii. Era frumoasă ca o primăvară în mîinile lui. Cu buze de copil. Cu mîni de copil. Proaspătă. Nouă. Aprinsă. Ca la fereastra portocalilor de atunci.

— Ce-a mai rămas din noi ?

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Ne-am înşelat, Horia.

Blînd, sfîşietor de blînd.

— Nu.

Şi era în genunchi, cu ochi albaştri ca în faţa lui Dumnezeu şi spunea „nu" : la toate şi la toţi în frunte cu Horia. Nu. Tic-tac, tic-tac.

— Nu, Horia, nu se mai poate. Trebuie să ne despărţim. Mă înăbuş aici. Singura mea bucurie este somnul. Simt că şi asta mă lasă. Mă scol cu oroare. Mi-e frică de fiecare zi care începe. Nu ştiu ce să fac să dorm mai mult. Să împuţinez dimineaţa. Să-mi ucid timpul.

— Ana !

— Horia, vii acasă, nu la mine. Eşti acasă, nu cu mine. Suntem singuri. Cum de n-am uitat să ne spunem pe nume ? Nici măcar duşman nu-mi eşti. Te enervez : atît. Nu-mi mai spui ce faci. Nu îndrăznesc să-ţi mai spun ce citesc. Cînd eşti cu mine, mănînci, citeşti ziarul, te gîndeşti, dormi... Şi patul, patul nostru, îmi face oroare, Horia ! Sîmbătă ! Doamne-Doamne ! Ce trist...

Tic-tac- tic-tac, tic-tac.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Şi toate zilele-s la fel. Toate săptămînile la fel. Şi toţi anii, la fel. Horia, nu mai pot. Am să ajung să te urăsc : pe tine, Horia. Tu, casa ta, Iaşul tău, tot, tot, tot. Nu-nu-nu. Ajunge. Eram veselă, mă bucuram de viaţă, de toate. Ştiam să rîd, să glumesc, să bucur pe alţii şi să le fiu de folos. Ai mei au murit în război... Şi totuşi am trăit mai departe. Simţeam că trebuie să trăiesc. Vedeam la spital că am şi eu locul meu pe lume. Făceam ceva. Doream să servesc, să fiu utilă. Eram legată de viaţă. Chiar prin moarte, tot de viaţă eram legată. acum...

Tic-tac...

— ...am tot ce-mi trebuie. Şi nu-mi mai trebuie nimic. Totul mi-a devenit indiferent. Mi-e urît. În jurul meu...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— nici copii, nici prieteni. Aş fi putut să am prieteni, Horia. În tinereţă am avut. I-am lăsat Am renunţat să-mi caut alţii în oraşul tău, numai ca să fiu toată, cu tot ce am, pentru tine.

— Nici eu n-am prieteni, Ana.

— Tu n-ai nevoie. Viaţa ta e plină : muncă, succes, bani, luptă. Eu am nevoie de prieteni. Dar e prea tîrziu. M-am uscat lîngă tine. Sunt deprimată, fără putere de a mai dori nimic : nici chiar prietenia. Vine, bine. Nu, tot bine. Ivona e un noroc. N-am căutat-o. A venit singură. Dar crezi tu că pot să accept darul Ivonei ? Ea-mi dă tot, eu nu-i dau nimic. O deprim, grijile mele trec asupra ei. Nu se poate. N-am dreptul să-i stric tinereţea. Nu pot să fac dintr-o fetiţă ca Ivona, infirmiera unei infirme. Căci am ajuns o infirmă, Horia. Nu mai am puterea de-a trăi. Nu pot nici să trăiesc, nici să mor. Sunt prea îmbătrînită pentru viaţă şi nu de-ajuns pentru moarte. Trăiesc, mă tîrîi. Stau. Ah ! şi totul stă în Iaşi. Pentru mine a devenit oraşul morţii. La Iaşi şi florile miroasă a moarte. Totul e ca în cimitire. Mă tem. Aici începe nebunia. E putred tot. Străin tot. Fad. Dulceag. Ipocrit. Şi eu n-am pe nimeni lîngă mine. Aveam un tovarăş. Nu-l mai am. Parcă ţi-e ruşine de mine...

— Ana !

— Atunci de ce niciodată nu ieşim împreună ? M-ai însoţit tu undeva ? Să te simt lîngă mine, între oameni — bărbatul meu. Sunt mai singură decît văduvele ; ele măcar au un bărbat într-un mormînt. Eu nici atîta n-am : un mormînt al dragostei, la care să mă rog. Dar eşti mai departe în viaţă decît ai fi fost în mormînt. Horia, Horia, ce oroare ! Astfel de vorbe am ajuns să-ţi spun. Să regret că nu eşti mort ca să-mi rămîie măcar amintirea ta. E oribil, Horia ! Eu care tremuram pentru tine cînd te ştiam pledînd — să nu răceşti — cînd te ştiam pe stradă, să nu te calce un tramvai. Credeam în tine. Nici în somn nu te pierdeam. Cînd te visam mă trezeam strîngîndu-ţi mîna. Ţi-aduci aminte ? Lîngă biserica Buna-Vestire :

„Horia ! Ana !“ Mai mult decît toate bisericile. A auzit şi Dumnezeu : Horia ! Ana ! Ce clopote subt cer ! Eram săraci. Ne-am logodit fără inele. Mînile sărăciei noastre erau de aur. Şi tu, pe-atunci, bun, frumos de tot sufletul pe care dragostea îl punea în jurul tău. Horia, ce-a rămas ? Unde suntem ? Ce mai suntem ? Vine bărîneţea : pentru mine. Ş-acuma prezenţa mea te încreţeşte. Dar atunci ? Uneori cînd mă priveşti îmi uit faţa, uit că-s încă tînără şi cred că-s bătrînă şi respingătoare. Aşa-ş în ochii tăi. Pot să mai am curajul să mă uit în oglindă ? Pentru ce ? Abia în ochii Ivonei îmi apar din nou aducîndu-mi aminte de mine. Ea mă răsfaţă. Ţie nu-ţi cer asta. Numai în ochii ei trăiesc, Horia. În ochii tăi sunt ca un sicriu, devenind numai strigoiul meu, în casa asta în care nu mai pot trăi. Cască pustiu în ea. Şuieră vîntul ca în casele cu ferestrele sparte. Sobele, sobele, iarna ! Tu nu le auzi. Tu nu auzi nimic. Tăcerea e mai tristă decît vaietul cucuvaielor în cimitire.

Vorbea cum arde o pădure.

Tremurul mînilor ei strînse de ale lui Horia, năvălea în el, ducîndu-l dincolo de el, cum poartă vîntul cenuşele, pulberile, hîrtiile, pe sus, prin vîrtejuri, nouri, goluri, într-o dezordine dementă.

Bătea în el o altă inimă, ducîndu-l deodată pe un scaun de balcon, de unde-i apăruse o fată cu ochii albaştri ; apoi lîngă biserica Buna-Vestire, în cele două odăiţe, în anii de-atunci, în trupul de-atunci, în sufletul de-atunci. Şi nu putea să mai deschidă gura. Strîngea mînile Anei, mut, nou, întinerit, înfricoşat deodată ca şi odinioară cînd în mijlocul unei pledoarii, Ana de-acasă îi părea tot atît de departe ca şi cerul dimineţii de pe front.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Dar Ana nu-l mai auzea. Era rîndul lui Horia să-şi simtă inima în secunde, altă inimă, cu toate vorbele asupra ei, ca grindinile pe livezile de portocali.

— ...Nu.

Ana îşi scuturâ capul, gemînd : „nu“.

— Gîndeşte-te, Horia, de şaptesprezece ani trăim împreună. Aproape vîrsta Ivonei.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Pierrot era un copil cînd ne-am căsătorit. Numai pe el l-am mai păstrat. Toată tristeţea vieţii noastre e în Pierrot, în bietul Pierrot, pe care nu-l iubeşti, care ţi-e tot aşa de străin ca şi viaţa noastră. Pierrot, el mă iubeşte, nu cu averea. Horia, cu inima lui caldă, cu inima lui de copil slab. Şi beţia lui şi-a adus aminte de mine. Abia trăgîndu-şi paşii, a venit să-mi aducă nişte crengi de corn înflorit. Beat, Horia, mi-a adus primăvara. Tu mi-ai dat bani, rochii, cărţi, casă frumoasă, livadă mare, ca să fiu cît mai departe de tine. Sunt împodobită ca o moartă. Mi-ai făcut o raclă de aur. Viaţă nu mi-ai dat. Inima ta mi-e străină. Horia ! Horia !

Şi în genunchi cum era, îşi zmulse cu deznădejde mînile din mînile lui, acoperindu-şi lacrimile. Şi spinarea i se aplecase. Parcă-şi trimitea lacrimile într-o fîntînă fără fund, simţindu-i răceala de moarte.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia nu ştia ce să facă. Nu intrase niciodată în biserici. Se simţea copleşit, stîngaci, fără glas, fără mîni.

— Ana, iartă-mă.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Ana, iartă-mă. Ai dreptate. Dar iartă-mă.

Ana îşi descoperi faţa lacrimilor, trecîndu-şi palmele peste ochi. Zîmbi ud.

— Horia, ţi-e milă de mine...

Îi dezmierdă fruntea.

— N-am să te mai necăjesc, Horia. Am să plec.

Tot blînd, tot cu mîna pe fruntea lui, tot în genunchi.

— Nu mai putem trăi împreună. Sunt foarte calmă, Horia. M-am gîndit mult. Atîţia ani am avut pentru asta...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— ...Tu nu ştii. Tu nu ştii ce înseamnă să vezi cum se usucă viitorul, cum vine bătrîneţea — în casa asta — cum începi să uiţi că ai fost odată fericită, cum strici şi trecutul, cum ţi-e silă de tot ; şi să ridici mîna. Dormi, şi totuşi te arde o veşnică insomnie : visezi. E primăvară, şi-ţi vine să te ascunzi în casă, să tragi storurile pe ferestre, şi să fii bolnav. Horia, doreăm uneori boala ca pe-o distracţie. Să mă doară ceva, să am temperatură, să simt măcar prin boală că trăiesc. Cînd te cuprinde urîtul,

totul ţi-e indiferent. Dacă ţi-ar spune cineva că a venit Dumnezeu pe pămînt, nu l-ai întreba nimic. Nimic nu te mai priveşte. Totul e în afară de tine, pentru alţii. Tot ce-i pe lume e o scrisoare cu altă adresă. Nu mai aştepţi nimic. Şi ţi-e lene şi să mori. Nu mai pot. Înnebunesc. Sufletul e numele unei boli necunoscute de doctori. Trupul vrea somn. Nu mai pot nici să dorm. Vezi : îţi stric şi somnul tău...

Îi dezmierdă din nou fruntea.

— Nu-i nimic, Horia. Nici nu bănuieşti cîtă viaţă e în tine. Eşti sănătos. Eşti tînăr. Eşti bogat. Te-aşteaptă cu braţele întinse zeci de femei. Eu nu-ţi priesc. Excesul de muncă nu-i decît un mijloc de a scăpa de mine. Nici nu-ţi închipui cît eşti de sincer. Te plictiseşti cu mine. Eşti posomorît. N-ai chef de vorbă. Nimic nu te mai interesează decît munca ta, de care m-ai despărţit, numai ca să rămîi fără de mine, ca să poţi fi singur, fără să mă jigneşti. Numai din cauza mea nu te distrezi. Cu mine nu poţi. Fără mine nu îndrăzneşti, fiindcă eşti bun, şi ai regreta. Te înşeli singur. Îţi trebuie altă femeie, tînără, voinică, frumoasă, veselă, gospodină, care să-ţi dea din nou pofta de viaţă, de distracţie. O femeie care să fie şi cochetă, nu cum sunt eu. O femeie care să te facă gelos, de care să te temi puţin, care să te preocupe. De mine n-ai nici o grijă. Ştii că sunt a ta, numai a ta, şi numai pentru tine. E o greşeală, involuntară. Aşa sunt eu, nu cu ferestrele spre stradă, ci spre tine, cum sunt casele turcilor. Sunt un secret al tău. Şi tu, Horia, nu te supăra, ai nevoie de-o femeie care să fie şi pentru alţii ; nu să te înşele, dar să te măgulească. Să-ţi dea mîndria că e admirată şi dorită şi de alţii. Să-ţi facă cinste, să te împodobeşti cu ea în public. Nu te întrista, Horia. Ştiu că e adevărat. Ştiu că e trist. Trece. Te-ai deprins cu mine. Îţi vine greu să te desparţi de un obicei. Cu toată energia ta, şi tu eşti moldovean, şi tu eşti ieşan. Dacă n-ar fi deprinderea Iaşului, toţi ieşenii capabili ar emigra : unii au şi început. Dragostea voastră pentru Iaşi este o lene de a renunţa la un obicei. Toţi doriţi Bucureştiul. Toţi sunteţi trişti la Iaşi, şi veseli

cînd vă întoarceţi de la Bucureşti, nu fiindcă revedeţi Iaşul, ci numai fiindcă v-aţi împrospătat într-un oraş viu. Acolo ai cîştiga mai mult, mai uşor, te-ai ilustra mai repede, te-ai consacra. Dar cu toate că eşti energic şi ambiţios, nu renunţi la obiceiul Iaşului. Eşti ieşan, Horia. Şi eu am devenit şi am rămas şaptesprezece ani. Cred că nici tu nu mai eşti pentru mine decît un obicei de a renunţa la mine, de a mă resemna să fiu altfel de cum eram. Eşti robul deprinderilor. Uite, haina ta stă pe scaun. Aşa te-ai deprins. Şi eu sunt o deprindere. Dar te desparţi mai uşor decît crezi de mine. Deşi veche, eu sunt un obicei mai nou decît celelalte. Vine alta şi mai nouă. Eu mă duc...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Era ca un miros de ploaie de primăvară în sufletul lui Horia, ploile acelea care vestesc înflorirea liliecilor din ţărîna frăgezită — şi totodată apropierea unui îngheţ. Simţea un frig în jurul inimii.

Niciodată nu veghiase atît de tîrziu noaptea, decît poate odinioară în chiliuţele de lîngă biserica Buna-Vestire.

Inima lui — de acum — întîlnea acele ceasuri de noapte, de-atunci. Tot cu Ana alături. Mintea lui, atentă şi lucidă, vedea în vorbele Anei plecarea ei. Şi nu putea lupta. Poate că tocmai această inimă îl împiedica să lupte. Creierul asista pasiv, devenind un fel de transparenţă între inimă şi Ana. O pierdea. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Şi o iubea din nou, dar parcă din vechi. Niciodată mintea lui nu renunţase la Ana. Dimpotrivă, o încorporase în viitor şi în bătrîneţă, ca o certitudine. Acum însă, inima nouă încălzea durata permanentă a Anei din mintea lui, primejdia de a o pierde, descomplectîndu-l dureros, despuindu-l de ceva mult mai intim decît o proprietate. O privea mut, ca şi întîia oară, cînd îi apăruse la teatru. Departe ca şi atunci, proaspătă ca şi atunci, inaccesibilă ca şi atunci.

Şi totuşi de şaptesprezece ani era a lui.

La patruzeci de ani trecuţi, sufletul apăru în ochii lui Horia, ca pe obrajii fetelor îndrăgostite.

Plîngea !

Horia ?

— Horia !

E straniu să vezi plîngînd, după şaptesprezece ani de viaţă comună, întîia oară, pe un bărbat.

Plîngea cum plîng cei nedeprinşi cu lacrimile, posomorît, cu faţa grea, slăbită, cu gîtul frînt, ca subt jug de fier, — cum îi văzuse uneori în spitalul de la Bîrlad pe ţăranii care se ridicau din pat c-un picior de lemn. Toate mormintele şi toate feţele războiului se adunară în jurul ei, iar chemînd-o Sora Ana, ca pe-atunci.

Îl primi din nou în braţele ei, clătinîndu-şi capul cu jale deasupra plînsului lui. Ca şi Pierrot. Trist că pe piatra orbului de la poartă. Oriunde, numai tristeţă.

— Ana, nu mă lăsa.

Alt Horia.

— Nu mă lăsa singur... N-am pe nimeni decît pe tine. Şi sunt mai dezarmat decît crezi...

Era şi mai ciudat decît lacrimile, glasul acesta de om învins, pe buzele lui Horia.

— Muncesc. Cîştig. Dar nu ştii cît de aspră e lupta mea. N-am prieteni. Numai duşmani, Ana. Sunt singur ca şi tine. N-am dreptul să fiu trist. Trebuie să fiu tare. Altfel toţi năvălesc asupra mea. Fără tine-s slab. Da, slab. Tu eşti puterea mea. Eşti singura mea certitudine. Cred şi eu în cineva, în ceva. Altă religie n-am. Fără de tine mă destram. Cred că aş deveni beţiv ca Pierrot. Nu te-aş putea uita. Te-am neglijat : e drept. Dar inima mea te-a păstrat, poate fără să ştiu, intactă, ca lîngă biserica noastră. Te iubesc.

Plîngea, c-o respiraţie grea de om care suie un munte.

— Altă femeie n-am iubit.

Vru să adauge ceva. Se opri. Veghea în el, involuntar, avocatul, ca un instinct.

— ...Tu eşti de altă calitate decît mine. Eşti generoasă, bună şi devotată, aşa cum eşti frumoasă : natural. E un har. Eu sunt aspru. Şi nu uita. Ana, ţi-o spun întîia oară, vin dintr-o mahala. În casa mea, în casa părinţilor mei, am auzit injurii şi am văzut bătăi. Tu vii din altă parte. Sunt ignorant. O recunosc numai în faţa ta. Dar o ştiu, şi o ascund altora. Îţi dau secretul

slăbiciunii mele. Poate că-l știi. La început disprețuiam cultura. Nu mă interesa. Numai după ce te-am cunoscut, mi-am dat seama că sunt un limitat. Literatură. filosofie, sociologie, religie, muzică : nimic. Bun pentru drept, creierul meu refuză ceea ce nu poate primi. Dar și dreptul ! Crezi tu că sunt un mare avocat ? Nu. Sunt un bun avocat mic. Avocat mare este numai acela care avînd energia, iscusința și simțul meu practic, mai are și ceea ce ai cercat tu să-mi dai, ceea ce ai tu : suflet mare. Al meu este mic. Dar știu să ascund atît de bine ce nu am, încît toți se tem de mine, crezîndu-mă mult mai tare și mai mare decît sunt. Dar îmi sună și mie ceasul. Îl simt. Lîngă tine pot să-l aștept. Te știu alături. Te am, Fără de tine, trebuie să mă retrag, să fug. Vine și în avocatură o altă generație, mai cultă, mai lucidă și mai aspră decît a bătrînilor. Între aceștia va trebui să îmbătrînesc. Mă vor descoperi. Ei mă cred mare. Îmi știu reputația. Mă vor asculta pledînd și-și vor da seama că nu sunt nici înțelept, nici cărturar, nici generos. Din ce în ce, Ana, trebuie să fiu mai mare, să corespund reputației mele ; și din ce în ce mă simt mai mic. Să renunț la avocatură ? Ce-mi rămîne ? Să mă compromit în alte direcții, arătîndu-mi lipsurile ? Nu. Sunt mîndru. Sunt prudent. Șunt vanitos. Să devin moșier ? Nu mă interesează pămîntul. Sunt orășan. Să citesc ? Dreptul nu mă interesază decît practic, ca armă de luptă. Restul nu mă interesează deloc. Sunt surd și orb pentru ceea ce vezi și auzi tu și alții. Ce-mi rămîne ? Beția, cărțile de joc, viciile. Vrei să mă vezi ca pe Pierrot ? Nu uita, Ana, suntem frați. Este adevărat că nu-l iubesc. În el văd nu numai ereditatea și trecutul, dar mai cu seamă amenințarea decăderilor care mă pîndesc și pe mine. Mă tem de Pierrot ca de-o profeție. Și tata era bețiv... Și mama. Vezi, Ana.

— Văd.

Își trecu mîna peste frunte. Era tare ostenită.

— Văd, Horia, văd...

— Pînă la tine n-am iubit pe nimeni. Am trăit în egoismul meu, zgîrcit, fără să dau nici o fărîmă altora: Nici femei — multe, dar nici una — nici prieteni, nici idealuri. În loc de toate acestea, un scop : să mă ridic

deasupra celorlalţi prin avocatură. Tu eşti cel dintîi act generos al vieţii mele. Singurul. Normal ar fi fost să mă căsătoresc cu o femeie bogată, care să-mi uşureze greutăţile începutului. Să fac o afacere. E singurul avantaj pe care-l vedeam în căsătorie. O concepeam rece, lucrativ, ca pe un contract învăţat în codul civil. Tu ai venit în inima mea, nu în buzunarele mele. Mi-ai umplut inima, dîndu-mi samă cît de sărac fusesem pînă la tine. Şi totuşi, de şaptesprezece ani îmi umplu buzunarele, uitînd că sunt fericit din cauza ta. Eram atît de sigur de tine, avînd conştiinţa că-mi aparţii definitiv, încît te-am neglijat, te-am uitat, aşa cum mi-am uitat şi inima. Eram convins că dîndu-ţi tot ce-ţi trebuie, te fac fericită, aşa cum eram convins că banii şi succesele profesionale mă fac fericit. Abia acum, cînd am simţit că te pot pierde, mi-am văzut bogăţia, alta decît averea, şi sărăcia, alta decît lipsa banilor. Sunt vinovat, Ana. Dar nu sunt tare cum mă credeai tu, cum mă credeam şi eu. Spuneai că sunt ieşan, cu toată energia mea, că sunt robul deprinderilor şi că şi tu nu eşti pentru mine decît o deprindere. Poate : deprinderea de a fi fericit fără să ştiu. Abia acum, după şaptesprezece ani, am descoperit sensul acestei deprinderi. Tu eşti liniştea mea, condiţia energiei mele. Fără de tine, începe neliniştea şi dezechilibrul...

Tăcu, lăsînd în locul vorbelor, fruntea aplecată, faţa umezită, ochii plînşi şi nedormiţi, spinarea încovoiată.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

În avocatură, Horia Orghidan pleda uscat. Desemn fără culoare. Net, viguros şi scurt. Ceasornicul lui nu uita minutarele. Nu căuta să distreze pe magistraţi ; în realitate, nici nu putea. Tot ce nu era structural legat de speţă, lăsă la o parte, instinctiv, fără efortul de a alege. Nu urmărea decît titlul imediat. Convingea, făcînd judecătorilor o ofertă de considerare şi o propunere — motivată — de dispozitiv. Dădea tuturora impresia că se rezumă, că e simetric, în contrast cu ceilalţi, predispuşi la amplificări diluate, la consideraţii marginale. Nu se rezuma. Aşa era : o telegramă concisă, drumul cel mai scurt între două puncte.

Acum izbucnise spaima lui că o pierde pe Ana, tocmai după ce inima o regăsise. Nu poruncise ochilor să plîngă. Plînseseră. Se umilise, ca în faţa unui duhovnic, spunînd adevăruri dureroase pentru orgoliul lui. Îşi arătase slăbiciunea trupului subt străşnicia armurei. Dar vorbele lui nu serviseră decît scopuri practice, încă de cînd era copil. Iremediabil terestre : asta era tăria lor, şi slăbiciunea lui. Vorbele lui nu cunoşteau nici zborul, nici plutirea. Păşeau pe pămînt, deprinse cu distanţe obiective, cu itinerarii logice. De optsprezece ani, Horia Orghidan era necontenit avocat. Vorbele lui erau osatura unei profesii, dinamismul ei specific, exprimîndu-l fără efort ca avocat, cum minutarele numerotează infinitul, limitîndu-l pe cadranul lor.

Şi iată că treptat, vorbind în faţa Anei, se ascultase — ca la Tribunal — temîndu-se să nu vorbească pentru ea.

Tăcuse avocatul ?

Sau tăcuse ca să nu apară avocatul ?

Dar tăcerea lui era atît de omenească, încît mai bine decît vorbele, îl apăra.

Simţea că n-a pierdut, fără să ştie dacă a cîştigat. Se temea ostenit.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Faţa Anei era chinuită, oprită la răspîntii, între nehotărîri şi impulsiuni contradictorii. Toate amintirile celor şaptesprezece ani de viaţă comună, îi poruncea să plece de lîngă Horia. Aşa ar fi trebuit să facă. Se hotărîse cu încetul, dar se hotărîse. Apariţia Ivonei în viaţa ei, îi dăduse dorinţa curajului de a trăi, de a-şi elibera singurătatea, făcînd din ea nu o renunţare la viaţă, o resemnare de a îmbătrîni sterp, ci o căutare a vieţii, o speranţă în necunoscutul viitorului. Dragostea Ivonei, tinereţea ei, îi înviorase melancoliile, dîndu-i un început de putere : a deznădejdii.

Îi era milă de Horia ? Sau tot nu încetase de a-l iubi ?

— Vrei tu să mai rămîn, Horia ? Crezi că-ţi mai pot fi de folos ?

O luă cu braţe de furtună, aşezînd-o pe genunchi, strîngînd-o atît de tare, încît Ana gemu.

— Horia, facem o greşeală.
— Te iubesc.
— Mă iubeşti ? Crezi tu că mă iubeşti ?
— Te iubesc.
— Ne facem rău, Horia, unul altuia.
— Te iubesc.
— Gîndeşte-te, Horia, nu mai e mult şi sunt bătrînă.
— Te iubesc.
— E posibil să se mai schimbe viaţa noastră.
— Te iubesc.

Cădeau, ploaie, pe părul ei, sărutările.

Palorile dimineţii începeau la ferestre, prin somn de fum albastru.

Cu ea în braţe, Horia porni spre fereastră.

— Uite, Ana, începe primăvara. Acuşi or să înflorească teii noştri. Te iubesc.

Veneau de afară zîmbete în părul umezit de sărutări al Anei şi pe obrajii ei fără de lacrimi.

Pe cînd stăteau lîngă biserica Buna-Vestire, multe primăveri începuseră astfel, cu trupul Anei în braţele lui Horia, ca o mîndrie a lor de a fi înflorit înaintea crengilor de-afară.

Pe-atunci patul era tînăr, curat şi proaspăt ca un pămînt de primăvară.

— Şi-acum.

Adormiră îmbrăţişaţi.

Treptat, prin somn, trupul lui Horia se dezlipi, reluîndu-şi locul obiceiului.

Ana tresări, deschise ochii o clipă, şi-i închise iar.

...Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

PARTEA A DOUA

La fereastra hotelului, dimineața Mării Negre era de culoarea Mediteranei.

Geamandura încerca aceeași notă de violoncel.

Impregnat de aburi salini, aerul plutea jilav ca evaporarea florilor stropite în arșiță de iulie.

Odaia, albă, cu ferestrele spre mare, ca o soră de caritate cu ochi albaștri. Totul era umed : cearșaful patului, prosoapele, rufele. O umezeală de batistă, după ce-ai plîns, cînd vine zîmbetul.

Ana nu vroia să-și revadă marea de la fereastra hotelului. Se îmbrăcă subțire și ieși fără umbrelă.

Constanța era albă de soare, ca ceva nou de-atunci, ou proaspăt.

Piața Ovidiu, statuia lui „O", așa-i spuneau la școală, verzuie ca redingota bronzului lui Alecsandri de la Iași ; cofetăria Pariziana ; Moscheia, nazalizîndu-și minaretul în cer ; și marea, marea, după o casă, ca o grădină de stînjenei, lîngă o stradă ca o călimară de cerneală vărsată, la capătul unei faleze — cînd sus, cînd jos, cînd ca un deal al cerului, cînd în lunca ei albastră cu cerul în poală.

După douăzeci de ani, să regăsești prezența mării într-un oraș în care-ai fost copil ! O ai alături, cum stă lampa cu glob albastru lîngă pozele lui Robinson Crusoe, subt icoana cu mîni de argint. Numai întinzi mîna : marea ! Numele ei e chiar ea.

Birjarii aveau clopote de tramvai ieșan — noutate ! — dar trapul cailor proiectat pe marea bărcilor cu pînze și a

catargelor subțiri, dădea orașului aceiași intimitate de construcție cu cuburi colorate, pe un covoraș, lîngă oamenii mari care stau sus, nu la un alt etaj, ci la masa lor înaltă, dar ca într-o altă altitudine a vieții. Ești mic, te joci pe covor printre pisici și taburete ; dincolo se întîmplă ceva albastru. Asta-i marea : culoarea unei mirări în ochi dilatați ai copilăriei.

„Menta-mastic, menta-mastic..." Strigătul turcului cu fes, care vindea, încolăciți pe un băț, doi șerpi ca ai caduceului lui Mercur ; unul alb, de mentă, altul verzui, de mastic. Turcul cu fes, ochi negri, barbă de pilaf. Parcă venea de-acolo unde cerul se apleacă pe mare, cu toiagul lui solemn de început de poveste orientală. Moș Crăciun din Turcia...

Mirosul covrigilor și frișcelor cu susan. Poama turcească, blondă, cu boabe atît de mari în mînile copilăriei că strugurul devenea o creangă cu fructe de lumină adusă de îngeri.

Toate mirările se adunau în ochii Anei, adîncindu-le transparența albastră. Un straniu amestec de bucurie și de moarte. Totul parcă-i venea — găsit — pe cărți poștale ilustrate, strălucitor de naive, — cu albastrul lor de cer și mare —, pe care ruginesc cerneluri de altădată, cum sunt ilustratele acele aruncate într-un dulap, cu rînduri din vilegiaturile unor oameni morți demult.

Constanța strălucea de soare și de mare, de copilărie și de tinerețe, și totuși, nicăieri ca în Constanța nu apăreau morții războiului, decolorați în amintirea, aceiași, alții.

Ieri. Marea.

Douăzeci de ani.

Azi. Marea.

Ieri. Constanța copilăriei. Școala. Războiul. Spitalul. Cimitirele. Pacea. Iașul...

Azi. Tot Constanța. Tot marea. Ana Orghidan. „Azi" lîngă „ieri". „Orghidan" lîngă „Ana".

Cazinoul, colosala prăjitură de piatră bătută cu frișcă, și împodobită cu caramelizări multicolore. Fetele prea tinere nu se duceau la Cazino decît sîmbătă seara, cu

mama şi cu tata, să mănînce îngheţată şi să asculte viorile orchestrei pe terasa cu umbrele colorate.

Cheiul cu marea subţioară.

Portul — salonul cu podele bine lustruite, în care vapoarele sunt musafiri importanţi.

Digul — jonglerul cu salturi înspumate şi pescăruşi, pe stînga — şi tava cu vapoare, ţinută în echilibru, pe dreapta.

Farul !

Nopţile la far te bate vîntul din toate părţile, ca şi cum s-ar fi deschis deodată toate ferestrele văzduhului, lăsîndu-te în curent. Fularul flutură. Rochia flutură. Sufletul flutură.

— Ana, încheie-te bine la palton.

Glas : fluturare.

Farul în nopţile cu lună, cînd se apropie corabia fantomă, abur în abur, cu braţe care se întind spre inima ta.

Farul, de la care începe marea ca un cimitir, alt vast Eyub : aşa cum parcă spune geamandura. Lespedea rece pe care te aşezi, după ce tinerii ţi-au oferit o pelerină sentimentală. S-aud versuri.

„La mer est plus belle
Que les cathédrales.
Nourice fidèle,
Berceuse de râles,
La mer sur qui prie
La vierge Marie.“

Farul pelerinei şi al lui Verlaine.

Acum, la capătul digului, farul singur, după mormintele războiului, ca un nuc uscat în livada ultimei iubiri.

Ana se opri la poştă, dînd trei telegrame.

Lui Horia :

„Ajuns bine. Îţi mulţumesc din nou pentru Bucureşti şi Constanţa. Cald cu tine. Amîndoi. Ana“.

Lui Pierrot :

„Plecat subit Constanţa aniversară 20 ani absolvire liceu. Stau cîteva zile. Plicul tău e la prietena Ivona. Afectuos. Ana“.

Ivonei :

„Aştept să te regăsesc şi pe tine pe băncile anilor şcolari. Te am cu mine. Ana".

Horia. Pierrot. Ivona.

Constanţa.

Răsăreau din toate părţile fantome, cu transparenţa lor sură de ferestre de pod şi aţe de paianjeni, prin ele, regăsindu-şi locurile copilăriei şi ale tinereţii. Inima, minge veche.

Un automobil lung, cu caroserie mahonie şi bot de metal cenuşiu, se opri lîngă trotuar, frînînd brusc, gata parcă s-o răpească pe Ana ca într-un film cu gangsteri şi miliardari.

— Ana ! Ana ! Vai, Anicel ! !

O săruta o necunoscută, punîndu-i peceţi purpurii pe obraji, umplîndu-i nările de parfum. În picioarele cu tocuri înalte vibra un fel de dans al regăsirii. „Vai, Anicel !" Umerii deodată zglobii. Bătaia din palme. Numai pelerina mai lipsea. Fostă colegă. Dar cine ?

— Anicel, nu mă mai cunoşti ?

O frumuseţă trecută prin slăbiri şi îngrăşări succesive, cuprinsă într-o eleganţă proclamativă de vedetă. Şi ceva încordat în fard, în siluetă, în parfum, care parcă afirma dorinţa „de-a trece rampa" în public.

Glasul venea de departe. Altul însă, nu acelaşi. Numai ochii care rîdeau şi se-nlăcrimau tot atît de uşor, nu muriseră. Prin ei, amintirea Anei descoji trupul din faţă de opacităţi şi zguri, restituindu-i tinereţea.

— Corina Cerceluş.

— Eu, Anicel, Corina !

De pe ochii Anei căzu ostenit basmaua Babei Oarba regăsind un nume şi doi ochi, în locul unei fete adorabile. Obrajii de odinioară ai Corinei veneau de unde cad cireşele pietroase. Cu păr de mure, spontană şi proaspătă ca făcută numai din bătăi de inimă, rîdea atît de frumos, încît Ana-i spunea : „Rîzi Corina". Numai atît. Şi rîdea cu dinţi albi, ochi negri şi gene de luceafăr.

Părul de mure de atunci, devenise de mahon ca şi caroseria automobilului.

— Cînd ai venit, Anicel ? Uite cum îmi bate inima ! Unde ţi-s bagajele ?

— La hotel !

— Vai, Anicel ! Stai la mine. Cîte-am să-ţi spun M-am zăpăcit ! S-o văd pe Anicel ! Pe Anicel !

Ana o bătu peste obraji. Alţi obraji. Fardul luase locul cireşelor pietroase. Dar Corina primi gestul de odinioară al „adoratei ei", pe aceeaşi obraji.

— Rîzi, Corina !

Ea îşi vorbise singură, ca şi geamandura farului, cu capul răsturnat pe spate, privind în gol.

Deşi fusese hotărîtă să rămîie la hotel, Ana acceptă ospitalitatea ochilor Corinei.

*

În buzele Corinei, Ana devenea o necontenită exclamaţie — „Anicel !" — aşa cum era marea în ochii Anei.

Casa Corinei Foscalo era replica exactă a automobilului şi a părului ei de mahon. Cristal, metal, faianţă, covoare, oglinzi geometrice, plafoane de lumină. O aripă de transatlantic oprit la malul Mării Negre, ca pe-o Coastă de Azur.

Totuşi, cu Anicel alături, doamna Foscalo redevenea din ce în ce Corina Cerceluş, decorul vieţii ei actuale fiind numai transparenţa prin care timpul uniformelor şcolare izbucnea.

— Anicel, să-ţi arăt ceva.

Nu casa.

O conduse în odaia ei, unde avea la cap o fotografie : promoţia 1916. După absolvire. Toate elevele de-atunci grupate în jurul profesoarelor care şedeau pe scaune, cu mînile catalogului pe genunchi, sau încrucişate pe piept. Turma verticală a şcolăriţelor, baletul lor timid, surprins de lumină, încremenise în faţa numărătorii fotografului cu mîni de scamator.

Anicel. Corina Cerceluş alături, uitîndu-se la Anicel.

Privirea de-atunci, din fotografie, revenea intactă în ochii de acum, după douăzeci de ani de despărţire. Şi braţul care o cuprinse cald pe Ana aplecată asupra moaştelor.

— Anicel, tu tot aşa ai rămas. Eu...

Se opri deodată, preocupată, îndepărtîndu-se puţin de Ana, vrînd să-i spuie ceva, neîndrăznind, muşcîndu-şi buzele cu o mişcare regăsită o dată cu intimidările pe care i le aducea întotdeauna prezenţa Anei.

— Spune, spune, Corina, repede. Una, două, trei... Repede că intră Îngheţul.

Profesoara de matematică, doamna Gheţu, poreclită de fete Îngheţu, fiindcă ele îngheţau şi doamna Gheţu sughiţa. Poreclă complexă.

Corina zîmbi, jenat. Alt îngheţ decît cel de matematică îi oprea vorbele.

Dar şi această neputinţă de-a vorbi, muşcîndu-şi buzele, gata să-şi frîngă degetele, o ducea în timpul uniformei şi-al cireşelor pietroase, făcînd-o să apară altfel : Cerceluş.

Totuşi vorbi :

— Ana...

— Ana ?

— Anicel, nu ştiu dacă poţi sta la mine...

Se roşea, subt fard, readucîndu-şi în aceşti obraji alt sînge.

— Ştii, Ana, am o reputaţie !...

Ochii ei cu gene de luceafăr zburlit, implorau.

— Am fost o femeie... uşoară...

— Tu, Corinel ?

— Eu, Ana. În Franţa mi-am făcut de cap...

Se uită involuntar la fotografia rămasă în mîna Anei.

— Am venit în ţară acum un an. Lumea ştie ce-am făcut. M-am căsătorit cu un grec bogat : Foscalo. Dar la Constanţa nu sunt „primită". Nici la serbare nu m-au invitat. Nici nu mă duc — adăugă ea cu o spontaneitate mîndroasă, redevenind şi mai tare Corina Cerceluş.

Ana părea că o ascultă cu ochii.

— Să mergem...

Genele Corinei pîlpîiră sperios.

— Unde ? şopti ea.

— La mine în odaie, Corinel. Mai întrebi ?

Dăduse Anei o odaie cu toate ferestrele spre mare. Toate, adică două, dar cît de multe laolaltă. Două vitralii înălbăstrite de Bethleemul apelor.

După un timp, Corina bătu la uşa Anei, intrînd cu flori. Îşi schimbase rochia, îmbrăcînd una simplă de fular albastru cu buline albe şi c-un guleraş în jurul gîtului. Fără brăţări, fără inele, fără cercei. Cu flori. Nu-i arătase Anei nici casa, nici bijuteriile, nici dulapurile din părete cu rochii şi blănuri în care se pulverizau averi. Îşi încuiase trecutul parizian în prezentul constănţean, ducînd-o şi ducîndu-se cu Ana cît mai înspre mare, la ferestrele deschise.

— Fumezi, Anicel !... Atunci fumez şi eu.

Se aşezară una lîngă alta, rezemîndu-şi coatele de marginea ferestrei aplecate peste mare, cu soarele deasupra.

— Ştii, Anicel, sunt singură...

Ana tresări auzind vorba ieşană.

— ...Grecul meu el a Constantinopol, cu afaceri. Ştiam că vii. Dar nu speram să te am eu...

O luă de gît.

— ...Sunt fericită.

O sărută.

— Şi eu trebuia să plec. Am rămas pentru tine. Vroiam numai să te zăresc. Te-am visat de cîteva ori, ca atunci, pe vremea şcolii.

Era o noapte în apele albastre. O noapte la ceasul zorilor. Şi era o duioşie naivă pe tot cuprinsul apelor vaste, ca şi cum ar fi început un „Naninani" pe la cîntatul cocoşilor.

— Ştii cum îmi spun, Anicel ? „Cocota de la Paris". Au dreptate, dar nu se spune unei colege de şcoală.

Îi venise în ochi mînia umedă a tinereţii.

— La început mi-a părut aşa de rău că nu sunt invitată ! Am plîns ca o proastă. Vroiam să fiu alături de tine. Acuma sunt fericită. Nu-mi trebuie nici una. Toate-s bătrîne, urîte şi înăcrite. Nici atunci nu le puteam suferi ; tu ştii, Anicel.

— Rîzi, Corina ! !

— Dar să nu mă lase să fiu cu tine ! prietena ta N-am stat cu tine în bancă tot timpul ? Eu nu-s în catalog ?

Se supăra ipotetic, fiindcă era mîndră şi fericită cu Ana alături ; dar era atît de deprinsă — de odinioară — să-i spuie Anei, botoasă, toate necazurile ei, încît i le spunea şi acum, continuînd să aparţie şcoalei care n-o mai primea.

— Şi parcă nu le-aş şti ? Toate au prieteni, dar nu pe faţă, cum i-am avut eu... Vai Anicel, ce-ţi spun ?

— Rîzi, Corina !

— Da, ce spuneam ! A, da ! Da, toate-şi fac de cap. Cu cine-ai să stai în bancă la serbare ?

— Cu nimeni, Corina.

— Cum ? Trebuie să stai cu cineva. Am aflat programu. Dintîi ne... vă aşezaţi în bănci şi doamna directoare strigă catalogul...

Vorbea ca despre un bal interzis, după ce ţi-ai făcut rochia.

— Eu stau cu tine, Corina.

— Cu mine ? Cum ? adică nu te duci ?

— Nu mă duc, Corinel. E mai bine numai cu tine.

— Anicel !

Bătu din palme, străluci, rămase ca o explozie oprită, şi deodată, luînd-o pe Ana de gît, plînse „ca o proastă" în braţele ei. Şi izbucni, laolaltă cu lacrimile într-un rîs de sanie cu zurgălăi.

— Vai, Anicel, or să crape de necaz.

Dezolidarizarea Corinei, alături de Ana, de tot fastul vieţii ei actuale, deşi instinctivă, căpăta sensul biblic al al lepădării de Satana.

Îi pregătise Anei un dejun simplu dar îngrijit în toate amănuntele ; avea bucătar. Şi iarăşi, se jenase de sufragerie. Simţise deodată gîndindu-se că Ana va mînca în sufragerie, luxul ei declamator. Şi impulsiv improvizase o sufragerie pentru Ana, la fereastra odăii ei, pe o măsuţă, ca pentru convalescenţi. Dar servitorii, deprinşi se vede cu ordine şi capricii altfel extravagante, nu se miraseră deloc.

Așa că masa lor cu două scaune față în față, la o măsuță cu două tacîmuri, devenise intimă ca a copiilor lăsați singuri, liberi să mănînce și să facă ce vor — și să fumeze.

După-masă, Ana se întinse pe divan. Corina se așeză pe marginea divanului, după ce acoperi lumina și marea ferestrelor, lăsîndu-i numai struna care cîntă, tot albastru, cînd nu-s valuri și nici spume.

Pînă cînd Ana, obosită de călătorie, adormi pe nesimțite.

Corina se ridică fără zgomot, așezîndu-se pe covor ca țigăncile, la căpătîiul Anei. Niciodată n-o văzuse dormind. Fără de ochii ei albaștri — duși de somn subt gene — obrazul Anei purta gîndul pe subt candele aprinse, lîngă tot ce-i de argint cu aur și lumină în biserici.

Clipa cea lungă, și mai scurtă decît somnul, a fericirii lîngă cineva regăsit.

Ana o visă pe Ivona, în livadă, privind fotografiile din cofretul cocostîrcului alb.

Se deșteaptă cu ochii Corinei adunați într-o zîmbitoare melancolie, îndreptați spre ea.

— Ai dormit, Anicel ?

— Am visat.

— Și eu.

O briză ușoară înflorea perdele și, dincolo de ele, luciul apelor albastre...

— Anicel, de cîte ori m-am gîndit la tine ! Am plecat din țară ca o nebună, cu un englez. Închipuiește-ți că ne-am iubit un an, fără să ne putem vorbi ca lumea. El englez prost, eu romîncă proastă. Poate că-i mai bine așa. Numai pe el l-am iubit. Și era urît foc ! El m-a învățat să fumez. Spunea că-mi șade bine cu țigara în gură. A murit în război.

Își șterse ochii, tulburîndu-și genele de luceafăr.

Zîmbi. Oftă.

— Doamne, Anicel, mulți bărbați am mai cunoscut ! Ei m-au făcut așa...

Vorbea cu ciudă. Era un „lua-i-ar dracu" plin de temperament și rouă în pornirea buzelor și-n strălucirea ochilor.

— ...Eu eram altfel. Tu mă știi...

— Da, Corinel.

— ...Cu inima pe buze. Proastă, dar cu inima pe buze. Îmi plăcea să rîd, să plîng, să mănînc fructe și dulciuri — menta-mastic ; ți-aduci aminte ?

— Da, Corinel, erai proaspătă și curată.

Corina oftă.

— Spun ele, că-s „cocota de la Paris", dar ce vină am ? Așa mi-a fost dat mie : să fiu cum m-au vrut dumnealor bărbații. Parcă toți bărbații colegelor noastre de la Constanța... Nu mă salută, dar să vezi ce ochi îmi aruncă ! Și să mă vezi, Anicel, ce ochi de tigru le arunc !

Ana zîmbi, bătînd-o peste mînă.

— ...Și cum îți spuneam... Iar m-am zăpăcit. A ! de bărbați. Da. Spuneau că am ochi așa și pe dincolo, știi, numai complimente. Teatre, șampanie, icre, blănuri, inele, rochii, apartament, automobil, Nisa, Deauville, Biaritz... Știi, mie-mi era ciudă din România pe cei care o dau numai pe franțuzește. Le-am arătat eu franțuzoaicelor ! Le poceam limba și domnii franțuji îmi cădeau în genunchi și numai cadouri îmi aduceau. Și americani, și spanioli... Vai, Anicel, proști și răi mai sunt bărbații ! Ce știam eu la început ? O fată de la Constanța ! M-au scos din minți ! Dar și eu pe ei ! Pe englez l-am iubit. Da. Și el mă iubea, săracul. Dar ceilalți ? Ei m-au învățat să fiu interesată, să beau, să mă-mbrac. Mi-am stricat tinerețea pentru banii lor, ca o proastă ce sunt ! În liceu nu eram mare lucru, dar eram curată. Nu-mi era silă de mine. Nici nu mă gîndeam la mine.

Corina oftă.

— Și după aceea a început lupta...

— Ce luptă, Corina ?

— Să rămîn frumoasă, să mă „păstrez". Mă îngrășasem prea tare. Unora le plăcea... Dar femeile grase nu mai erau la modă. M-am pus să slăbesc. Vai, ce chin, Anicel ! Să-ți fie poftă de toate, și să te îndopi cu rețetele afurisiților de doctori. Singura mea plăcere : să mănînc bine. Și pe asta o pierdeam, tot din cauza „dumnealor". Să fiu slabă : eu ! Am fost slabă în sanatorii.

— Bolnavă ?

— De nervi, Anicel ! Eu ! Erau la modă femeile fatale. Am eşit din sanatoriu femeie fatală !

— Corinel !

Corina rîdea cu toţi dinţii.

— Am fost şi asta ! Anicel, bărbaţilor le place să fii ce nu eşti. Slabă, cînd eşti grasă. Grasă, cînd eşti bolnavă. Să înjuri, cînd eşti curată. Să faci pe mironosiţa cînd îţi joacă ochii în cap de drăcii ! Am fost de toate. Uf ! Am fost tot ce-au vrut. Şi ce-a rămas din mine ?

— Corina.

— Corina ? Buzele astea cu tarif sunt buzele Corinei ? Părul ăsta e părul Corinei ? Sufletul ăsta scîrbit e sufletul Corinei ? Nu, Anicel, cu tine îmi aduc aminte de mine. N-am fost cine ştie ce, dar nu mai sunt ce-am fost. Ştiu să mint aşa de natural că parcă de cînd m-am născut n-am făcut altceva. Eu ! Mi-aş fi scos ochii dacă ţi-aş fi spus o minciună. Ştiu să fac pe „Dama cu camelii", ştiu să vorbesc cu ifos — am purtat şi monoclu — ştiu să zăpăcesc bărbaţii cu nările şi picioarele, ştiu să-i refuz — ca la Comedia franceză —, ştiu să-i iau de sus, să-i exasperez, să tac cînd vreau, lăsîndu-i să mă roage să deschid gura, ştiu tot repertoriul, Anicel, fiindcă-s proşti, Anicel, nici nu-ţi închipui ce uşor e să-i duci de nas ! *Noi* cunoaştem bărbaţii. Asta-i profesia noastră. La Paris aveam un „prieten" care tuna şi fulgera în Parlament de pe banca ministerială. Catolic ! Toate ziarele îl fotografiau şi-i reproduceau discursurile. Nevastă, copii la Universitate, nume mare, avere şi reputaţie !... Să faci biserici cu reputaţia lui, nu altă ! Sfînt !... Să-l fi văzut cu mine ! După ce pleca îmi venea să-mi spăl sufletul cu leşie. Toţi sunt nişte scîrboşi. Şi să-i auzi vorbind despre femeile lor ! Ce amănunte ! Ce lipsă de obraz ! Parcă se răzbună pe tot ce nu fac în public. Asta le place la „femei" ; să-i facă porci, cum sunt. Şi dacă le dai asta, faci ce vrei cu ei, îi ai în buzunar. Vroiam să adun bani la Paris, să viu în ţărişoara mea şi să-mi găsesc un bărbat cu care să mă liniştesc. Să am casă, copii, grădină, să fiu gospodină la casa mea... Am renunţat.

— Şi asta ? arătă Ana în jurul ei, spre casa Corinei.

— Asta sau aia e tot una. Grecul e o afacere, un aranjament pentru bătrîneţă. E bogat, mă adoră, face tot ce vreau. M-a cumpărat, Anicel, aşa cum sunt. Mă ştie cîte parale fac. Aşa mă vrea ; femeie de lux. Dar la bărbat şi gospodăie, cum visam la Paris cînd eram mai tînără, am renunţat. Nu sunt bărbaţi care să merite să le fii soţie. Nu le trebue soţii decît de ochii lumii. Pentru ei, asta le trebuie : ce sunt eu, cocotă de lux. Le plîngeam de milă bietelor soţii, cînd le vedeam bărbaţii cîte parale fac : toţi, Anicel, toţi, toţi. Numai să te vadă că eşti nostimă, şi să te miroase „fată bună", şi nu mai scapi de ei. N-ai nevoie să-i cauţi. Vin ei singuri, unul după altul, ca oile.

— Corinel drăguţă, de ce te-ai căsătorit, atunci ?

— Îmbătrînesc. Am simţit asta la Paris. Veneau altele mai tinere. Nu mai puteam să lupt : concurenţă ! Masagii, dietă, atîtea ore de somn cu mînuşi şi mască, atîtea grame de mîncare... Merită bărbaţii să-ţi ucizi şi ziua şi noaptea pentru ei ? Nu, nu, nu, de-o mie de ori nu. Am măcar dreptul să îmbătrînesc liniştită. L-am luat pe grec. Îl cunoşteam mai de mult. Mi-a propus să mă întreţie. Am refuzat net. „Am să-l las eu pe Ministrul meu pentru unu ca tine ? Căsătorită şi la mine acasă, în ţară. Altfel nu." A primit. Îl impresiona, Ministrul meu. Parcă eram fata Ministrului, nu metresa lui. Ne-am căsătorit la Paris, după ce mi-a făcut zestre cu acte în regulă. Casa e a mea. Mai am o moşie, o vilă la Balcic şi bani depuşi la o bancă la Paris, unde mi-a cumpărat şi un apartament pe numele meu. Afacere curată. Nu-l înşel. Dar nu ştie. Pare fericit cu mine. Treaba lui... Asta sunt, am ajuns. Cînd am venit la Constanţa, după o lipsă de nouăsprezece ani, mă numeam doamna Foscalo. Am crezut că m-au uitat toţi. Numai gura lor nu mă uitase, Anicel. Îmi întorceau capul pe stradă. Mi-e indiferent. Adică mi-i ciudă numai fiindcă nu m-au invitat să stau cu tine în bancă la serbare. Am fost elevă, de ce să nu stau şi eu în bancă ?... Acuma mi-a trecut... Despre tine, Anicel, am aflat de curînd unde eşti şi cine eşti. În Iaşi, Anicel, cu un bărbat care te adoră... Ce fericit e că te are pe tine ! Am vrut să viu la Iaşi să te văd. Nu ştiam încă de serbare. Dar mi-a

fost frică. Eu nu puteam să intru în casa ta. M-ai fi primit, Anicel, eram singură, dar locul meu nu era acolo. Mă gîndesc la casa ta : tu cetind, bărbatul tău lucrînd — am auzit că-i mare avocat —, plimbîndu-te cu el, stînd cu el în grădină... Vai, Anicel, e așa de frumos, că-mi pare bine, dar știi, bine de tot, că mai există oameni ca voi. Altfel ar trebui să fie toți ca mine, și ce-ar mai face Dumnezeu ? De-acum înainte, să știi, Anicel, n-am să mă rog numai pentru păcatele mel, am să mă rog și pentru fericirea voastră. Atîta pot să fac și eu pentru tine...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Ana se ridică de pe divan, zîmbind cam ostenit.

— Aș vrea să ne plimbăm puțin... la far...

Corina se ridică, dînd la o parte perdelele.

În locul dealurilor ieșene, apăru marea.

Bătea un vînt ușor, umflînd pînzele bărcilor abia legănate.

— Cu mine să te plimbi ? întrebă timid Corina.

— Cu tine, Corinel, cum ne plimbam și cînd eram la școală.

*

* *

Trecuseră teii înfloriți prin Iași, ca arcușul lung al ariei de Bach. Aurul florilor scuturate mai stăruiau în lumina soarelui, îndulcitor, jilav.

Pe frestrele deschise ale Palatului de Justiție, venea un vînt călduț, vestind flori stropite, gunoaie și colb ; armonie ieșană.

— Maestrul nu e în toane bune. Se cunoaște că a plecat doamna — comentă unul dintre secretarii lui Horia, pașii lui agitați pe sala Curții de Apel.

În seara plecării Anei, agitația lui Horia avusese acest sens. Dar Ana plecase de două zile, oprindu-se în drum spre Constanța la niște cunoștințe din București, pe care nu le mai văzuse de la război. Întorcîndu-se de la gară, Horia fusese convins că-i trist. Era neliniștit. Absența Anei din casa de la Copou îi descomplecta conștiința împăcată a deprinderilor. O însoțise la gară cu ochi, mîini și buze de logodnic. El stăruise să plece. Ana îi arătase c-un

zîmbet sceptic scrisoarea primită de la o colegă din Constanța.

— Horia, nu-i bine să te întorci în urmă. Eu, alta, ele, altele. Astfel de confruntări sunt penibile. Strică amintirile. Tonul acestei scrisori „cordiale" m-a întristat. Elena Tincu era o fată deșteaptă, vioaie, cu talent la scris — semăna puțin cu Ivona. Pe-atunci, ar fi rîs cu hohote citind scrisoarea care îmi aduce o dată cu noul ei stil epistolar și invenția de-a ne revedea la școală. Prefer să particip la serbare, de departe.

Horia însă îi schimbase gîndul, dînd acestei călătorii semnificația unei plimbări recreative la mare, cu o corvoadă trecătoare, serbarea. Ana plecase, dar numai pentru Constanța, resemnîndu-se să participe și la serbare. Poate că mai hotărîtor decît argumentele lui Horia fusese entuziasmul Ivonei. Și ea citise scrisoarea, dar o uitase imediat, văzînd marea. N-o privise decît de la Burnaz, în Basarabia, dar aplaudase Constanța cu toate valurile Mării Negre, comunicînd și Anei curajul de-a o dori. Iar serbarea școlară, în versiunea ei, își pierduse caracterul de parastas cu caricaturi, devenind un fel de „după douăzeci de ani" al „Claudine"-lor.

Ajuns acasă, cu amintirea mînilor Anei într-ale lui, Horia se desbrăcase, așezîndu-și hainele pe scaunul de lîngă pat, își îmbrăcase pijamaua, și în loc să se culce, începuse să se plimbe fără papuci, desculț : plăcere din tinerețe, regăsită subit, o dată cu absența Anei. Și nu numai atît. Plimbîndu-se, se surprinsese deodată șuierînd un refren la modă pe vremea operetei Grigoriu : „Suzana mea, de te-aș putea avea..." Și-i venise poftă să iasă în oraș, să ia puțin aer, dar nu cu automobilul. Pe jos. Deocamdată nu se mai gîndea la Ana. O știa bine instalată în cabina vagonului de dormit călătorind spre locuri balneare. Ana se distra. El era cel rămas acasă, singur, cu munca și grijile de toate zilele. Așa că se gîndise numai la el, consolîndu-se parcă, acordîndu-și dreptul la o distracție compensativă. Dorința acestei distracții la o oră deprinsă cu munca în biurou, sau cel mult cu lectura ziarului în pat, prealabilă somnului, îi dădea o bună dispoziție fără de justificare obiectivă. Căci nici nu s-ar

fi îmbrăcat din nou, nici nu s-ar fi dus la plimbare. Îi părea ridicol să fie văzut plimbîndu-se pe străzile Iaşului, noaptea, — el, Horia Orghidan. Nu acorda din punct de vedere social, unei astfel de nocturne decît un sens vrednic de ricanare : „Na ! a devenit lunatec !" Simţea că s-ar fi discreditat.

Totuşi. buna dispoziţie exista în el, stimulîndu-l, independent de realizarea practică a dorinţei de-a se plimba. Era liber să se plimbe, şi avea chef de plimbare. Asta îl făcea să nu se culce, dîndu-i pe buze şuierul refrenului „Suzana mea, de te-aşi putea avea". Vorbele le uitase. Melodia o şuiera falş, cu alt ritm. Dar regăsea în ea direct, cu buzele, ceva agreabil din tinereţă. Şi, curios, nu se gîndea deloc la procesele de-a doua zi, cu toate că mai avea de studiat un dosar incomplect soluţionat — recapătînd şi faţă de procese atitudinea lui din liceu faţă de lecţii : optimismul robust că se va descurca.

Se liberase dar, dintr-odată, nu numai de ceremonialul nopţilor conjugale, dar şi de grija avocaturii, intrînd într-o zonă demult părăsită, a psihologiei liceale.

În sfîrşit, singur ! Nici nu se gîndise, nici nu exclamase astfel. Dar starea lui sufletească era oftatul exprimat de această exclamaţie clasică.

Totuşi, se culcase, căci şi contactul prelungit cu el însuşi, mai ales cînd era în dispoziţie recreativă, îl plictisea. Fără de preocupări sau activitate juridică, nu putea sta de vorbă cu el însuşi, decît în treacăt, ca pe marginea unui trotuar între două strîngeri de mînă.

Se suise în pat, căscînd, mai mult de plictiseală, decît de somn. Muncit de-ajuns, trupul adormise, acceptînd ca de obicei, deprinderea poruncitoare a patului. Şi refrenul început de buze cu un şuier, „Suzana mea..." devenise vis, aducîndu-i, ca un chelner de hotel dubios, pe Aniuta.

Dimineaţa, capul era tulbure ca după o noapte de orgie. Dar trupul nu era satisfăcut. Stîrnit şi neîndestulat. Cu naivitatea caracteristică multor oameni practici care soluţionează higienic orice dezechilibru, făcuse un duş prelungit, convins că apa rece stinge orice foc.

Pledase mai puţin concentrat, şi cu efort de-a gîndi cursiv şi de-a articula exact. Apoi amînase mai multe

procese, pe care într-o zi normală desigur că le-ar fi pledat. În schimb, întîrziase iarăşi, ca şi-n timpul iernii, pe scara ferestrelor dinspre Strand, urmărind ce se întîmpla pe terenurile sportive. Începuse tenisul. Siluete albe, în dreptunghiuri albe, gesticulau energic şi declamator. Era sau nu era Aniuta printre jucători ?

Acest semn de întrebare puse între Ana şi el distanţa dintre calul lui Făt-Frumos cu Ileana Cosînzeana, şi pădurea răsărită din perla fermecată, care opreşte zborul zgripturoaicei. O distanţă ermetică dincoace de care Horia renunţase s-o mai urmărească pe Ana.

N-o urmărea pe Ana, dar simţise deodată, chiar în sala Palatului de Justiţie, că deşi tulburat de visul cu Aniuta, nu era iritat, ci, dimpotrivă, mulţumit. Pentru întîia oară în cariera lui, o piedică psihică, resimţită practic, îl lăsă indiferent ca atare, dîndu-i şi suplimentul unei euforii.

Satisfăcut, uşurat, fiindcă scăpase de o constrîngere mult mai apăsătoare decît obsesia Aniutei. Din noaptea discuţiei cu Ana, elanul fierbinte se potolise mai repede decît se aşteptase înainte de-a dormi satisfăcut trupeşte şi foarte ostenit : de plîns şi primăvară. Cîteva zile o iubise într-adevăr pe Ana, redîndu-i fără efort zilele de la începutul căsătoriei. Poate prea multe daruri : în fiecare zi, cînd se întorcea acasă, după o scurtă ezitare. Se ambalase totuşi, antrenat de măgulirea de-a fi generos cu Ana lui. Cîteva zile de nebunie, în timpul liber, evident, căci profesia îşi urma cursul, ca un destin acceptat, cu toate exigenţele ei, dar timpul liber, adică la dejun, la masă şi după-masă, aparţinea Anei. Ajunseseră pînă la discuţii literare. Ana cercase să-l antreneze, istorisindu-i lecturi de-ale ei. Din ce în ce o ascultase mai cu efort. Isprăvise prin a simula o atenţie de şcolar aşezat în banca întîia, în timpul explicaţiei profesorului cu ochi vigilenţi.

Ana renunţase. Îi dezmierda fruntea.

— Munceşti prea mult. Hai să ne culcăm.

În schimb, se silea să-i acorde în ietac reciprocitatea anevoioasă în discuţiile literare. Nu-şi mai citea ziarul

la masă. Renunţase la scobitoare. În sfîrşit, pe măsură ce alarma de-a pierde pe Ana şi frăgezimea Anei din noaptea acelei spaime se îndepărtau, pierzîndu-şi actualitatea, Horia trebuia să improvizeze spontaneităţi şi solicitudini faţă de Ana, care îl preocupau, obligîndu-l să se supravegheze şi controleze necontenit. Aproape ca în timpul stagiului militar, cînd soldatul neofit e mereu cu grija civilului din el. Ana devenise constrîngerea disciplinei de-a o iubi obligator, deşi era soţia lui. Parcă juca rolul obositor al amantului sau al logodnicului.

Fusese cald şi natural cu ea, oferindu-i Constanţa. O însoţise la gară cu emoţie reală. Dar timpul pînă la plecarea trenului îi apăruse lung. Ş-abea în clipa şuierului redevenise alarmat logodnic. Verbul „plecare" — asociat cu noaptea nesomnului — dădea chiar trenului de plăcere un sens neliniştitor : o clipă numai. Căci Ana nu mintea. Şi chiar de la fereastra trenului pornit îl anunţase :

— Să ştii, Horia, mult nu stau fără tine.

Ca un plic închis, pecetluit şi expediat, cu recipisa în buzunar.

Aşa că prima zi de singurătate a lui Horia intrase aparent în rîndul celorlalte, petrecîndu-şi-o tot la Palatul de Justiţie, prin grele, săli de şedinţe, printre clienţi, dosare, secretari şi magistraţi. Cu o deosebire : că în loc să fie preocupat, ca pînă atunci, de obligaţia serală de-a fi cît mai cald cu Ana, de-a distra, desăvîrşind prima victorie din noaptea discuţiei — era liberat de această preocupare, deci satisfăcut de absenţa cauzei ei, Ana, fără ca plecarea Anei să-i fi dat vreo alarmă. O stare de vacuitate psihică, echivalentă cu a trăsurilor cu hăţurile moi, care după o zi de du-te vino, se întorc domol spre casă, în timp ce birjarul răsuceşte o ţigară groasă.

Primăvara nu e o clientă a Palatului de Justiţie. Încăperile codurilor şi dosarelor, n-au anotimp. Uzina dreptăţii legiferate e tot atît de posomorîtă ca şi celelalte. Chiar dacă ferestrele n-au perdele, transparenţa lor invită numai lumina de afară, nu şi ochiul dinlăuntru.

Dar uneori, o fereastră deschisă pe care intră vîntul nou, o fată tînără cu tocuri sprintene, o izbucnire de soare şi cer de după o perdea — dau sticlire ochilor celor cu

robă neagră sau cu geanta subțioară, ducîndu-le un val de sînge înspre inimă. Ş-atunci doresc să evadeze, simțind că viața începe dincolo de zidurile Justiției. Această dorință de primăvară, aduce în Palatul Justiției o grabă aproape unanimă, consimțită reciproc de magistrați și avocați, deveniți complici întru primăvară. Dezbaterile se precipită, amînările se obțin fără efort. Toți vor să plece undeva : la club, la berărie, la grădină, la cinematograf, căci primăvara n-are aceeași adresă pentru toți. Fiecare o găsește acolo unde îl așteaptă ceva sau cineva recreativ. În fond pentru multe categorii umane, primăvara nu-i decît stimularea și consacrarea pretextelor de-a nu munci.

Inaccesibil îndeobște la această grabă de primăvară și chiar indispus de apariția ei frivolizată, Horia, de data aceasta, o resimțise laolaltă cu tinerii și bătrînii Palatului de Justiție. Toți plecau mai devreme, evaluînd constrîngerea orei legale. Ar fi plecat și el dar unde ? Întrebare nouă ca un rînd de haine de vilegiatură.

Ieșind de la Palat, făcuse semn șoferului deprins cu plecările automat urgente, să mai stea, scoborînd spre Strand. E drept, că drumul spre Strand pare o prelungire de primăvară a treptelor laterale ale Palatului de Justiție ; pentru alții însă, de pildă pentru avocații sportivi, nu pentru cuvioșii Codului civil.

Văzîndu-l pe Horia Orghidan, casierul strandului tresărise ca la apariția falimentului. Căci avocatul Orghidan era atît de indisociabil unit cu legea în mintea concetățenilor săi, încît apariția lui într-o casă nu însemna o vizită, ci o vînzare, iar intrarea lui la Strand, justifica orice alarmă pentru întreprinderea de o prosperitate gingașă.

Totuși, nimic juridic nu îndruma pașii lui Horia spre Strand. Dimpotrivă, acolo gusta un fel de aperitiv de vilegiatură.

Ana la Constanța.

Horia la Strand. Puțin aer curat. Cîteva clipe de destindere.

Se scoborîse pînă la bufet, producînd aceeași alarmă, urmată de un servilism demonstrativ.

— Ce dorește Maestrul ?

— Cu ce vă putem servi ?

Șervetele aveau palpitații cardiace.

Comandase o limonadă.

De la terenurile de tenis s-auzeau pocnete mate, comenzi; rîsete. La o masă de alături, țăcănit de table. Cer albastru — ca de Paști — muște, mese rotunde fără clienți, basenul de înot, vid cu fundul de piatră mîlită, cel de canotaj, verzui, cojit de bărci alineate, cîteva broaște care vorbeau în vînt ca acele receptoare de telefon, puse jos, în care limbuția devine gargară, — verdeață de plopi și sălcii, flori... Și nimeni nu făcea nimic. Acolo parcă toate minutarele se opreau ca plopii cu frunză nouă. Horia găsise o scobitoare, întregindu-se, creindu-și o intimitate, ancorîndu-se în inedit. Ar fi luat o țuică, dar sosea limonada. O acceptă. Dorința de țuică poate că nu era decît un subterfugiu inconștient de-a se apropia de Aniuta. Era sau nu era la tenis ? Horia pîlpîia înspre tenis, bîndu-și limonada.

Apariția Aniutei îi răsturnă sîngele ca o cofă de zmeură.

Venea înconjurată de un grup de tineri sportivi, „Short" de pînză alburie, bluză roșie, buze roșii, ochi verzi, sîni, genunchi goi, pulpe, și iar sîni și șolduri arcuind pantalonași. Îngrozitor de femeie. Fascina sexualitatea, dînd impulsiuni înfricoșat tactile ca tăișul lamelor ucigașe.

O salută corect. Îi răspunse în treacăt, așezîndu-se la o masă depărtată, picior peste picior ; nu mai aeva ce să-și descopere, dar nevoia de-a se dezbrăca o stăpînea și cînd era goală. În jurul ei, numai atleți bronzați. Parcă plutea un miros de sudoare mixtă la masa goliciunilor atletice și femeinine, cu aperitive, țoiuri de țuică, sticle de bere și ardei cruzi presărați cu papricași. Ronțăitul acestor ardei avea ceva animalic, evocînd iarba crudă.

Horia era umilit de paharul cu limonadă care dădea o atmosferă de convalescență mesei lui solitare. Îi detesta din ce în ce pe tinerii sportivi, numai mușchi și dinți, agresiv de tineri, trîmbițători de sănătoși. Parcă stăteau

în jurul bluzei roşii ca la un foc, aţiţîndu-l cu suflarea buzelor flăcările iuţi.

Aniuta nu-l băga în seamă.

Şi-n cîteva secunde — altfel intense decît cele care apar pe cadranul ceasornicelor ! — reapăru în sufletul lui Horia exact distanţa de odinioară dintre scaunul de la balcon al reprezentaţiei de după război, şi loja feeriei de jos.

Aniuta între atleţii tineri îi devenea tot atît de inaccesibilă ca şi fata cu ochi albaştri din loja generalului.

Simplu, dar solemn. Căci conştiinţa acestei distanţe dintre el şi ceva dorit de el, dădea pentru întîia oară, altei femei, prestigiul apariţiei Anei în viaţa lui. Pe-aceeaşi scenă, decorul şi costumele se schimbaseră, pentru altă piesă. În locul ochilor albaştri — sînii din bluza roşie. În locul uniformei de ofiţer venit de pe front, ostil luxului sedentarilor privilegiaţi — uniforma roasă a muncii şi a vrîstei, refractară tinereţii atletice.

Aşa că în cîteva clipe numai, Aniuta din visul erotic, Aniuta pragului de noapte de la Chişinău. Aniuta săptămînalelor mese de poker. — căpătase un sens nou şi o durată uzurpată în sufletul lui Horia care, pînă atunci, nu văzuse în Aniuta decît un afrodisiac discret şi o aventură posibilă.

Destinul, acest Împărat al viitorului, nu se anunţă omului cu majestate şi amploare, ca în a cincea simfonie a lui Beethoven. El vine uneori şi cu tramvaiul. Iar alteori, cu pulpe goale şi cu sîni în bluză roşie, bea bere la bufetul unui strand.

Grupul sportivilor plecase cu Aniuta. Acelaşi salut de o parte şi de alta.

Dar Aniuta îşi uitase ceva ; pretextul unei batiste. Se întoarse, căută, poate găsi, şi la plecare trecu pe lîngă Horia :

— A plecat doamna Orghidan ?

Ştia că plecase, de la Ivona care o însoţise pe Ana la gară. Dar...

— Da. A plecat aseară.

— Singurel ?

Mîna ei întîrzia într-a lui Horia şi zîmbetul în ochii lui.

— Singur. Poate că primesc vreo vizită.

Nările Aniutei vibraseră.

— Bine că mi-ai adus aminte. Şi eu am de făcut o vizită.

— Departe ?

— Pe la Copou.

— Să aştept ?

— Cum vrei...

O aşteptase în casă, cu ochii la fereastră dinspre poartă, lăsîndu-şi clienţi pe seama secretarilor, subt pretextul unei indispoziţii, interzicînd Mariei să mai vie pe „sus". Să nu-l deranjeze nimeni. Vroia să se odihnească.

Dar Aniuta, aşteptată cu o lăcomie liceală, nu venise, nu venise, nu venise...

Nu mai venise.

Iată de ce Horia se plimba preocupat pe sala Curţii de Apel ; nu din cauza „plecării doamnei", cum socoteau secretarii, ci din cauza apropierii orei Strandului. Să se ducă ? Şau să renunţe ? Avusese o noapte agitată. Aşteptarea prelungită a Aniutei şi nevenirea ei, îl intoxicase.

Stătea mai mult pe ferestrele Palatului de Justiţie, ca cei veniţi întîia oară la Iaşi. Îndoiala care-l frămînta nu-şi putea găsi soluţia în sala dosarelor, ci numai la ferestre.

Ca de obicei, în zilele de primăvară, şedinţele se isprăviră mai devreme. Începeau plecările grăbite.

Horia porni nehotărît, ieşi, făcu semn şofeurului să aştepte şi fără nici-o ezitare intră la Strand.

— O limonadă.

Ş-abia atunci, picior peste picior, îşi aminti că-şi pusese ciorapi de mătase asortaţi cu cravata roşie. Vra să zică de dimineaţă era hotărît să vie la Strand, căci o astfel de cochetărie nu era destinată Palatului de Justiţie.

De data aceasta, Aniuta apăru singură. Tot short. Veni cu racheta sub braţ şi mîna întinsă.

— Cum te-ai distrat ieri sară ?

Zîmbea, aprinzîndu-şi ţigara.

— Am lucrat.

— Singurel ?

Zîmbiră.

Fum lung.

— Ştii că plec ? îl anunţă subit Aniuta.

— Cum ? Unde ?

— La Chişinău.

— Singură ?

— Singurică, vai !

— Cînd ?

— Diseară. Are să-mi fie urît pe drum. Ajung noaptea...

— Te conduce cineva la gară ?

— „Papa"... La Nicolina nu stă trenul ? întrebă ea repede şi fără zîmbet.

— Stă.

— Atunci la Nicolina.

— Poate...

Se despărţiră.

„Atunci la Nicolina"...

De la Strand pînă acasă, drumul în automobil deveni un refren imperativ : la Nicolina. Numele acestei halte periferice a Iaşului, ştiut din copilărie, era atît de familiar urechii, încît nu-i acorda nici un sens. Îl înregistra automat, nediferenţiindu-l. De data aceasta însă, silabele Nicolinei ardeau pe un jar drăcesc, sfîrîind, aruncînd scîntei în sînge, iluminîndu-l roşu, ca un foc ţigănesc.

Orbul de la poartea casei salută intrarea automobilului.

Îşi făcu în grabă geamandanul.

— Maestrul pleacă !

— Conaşu pleacă !

Nu la Constanţa, cum crezuseră toţi în primul moment, ci la Chişinău, chemat de o afacere urgentă.

Zăpăceala acestei plecări subite, cu bagajele şi în ritm de tumult, o făcu pe Maria să nu-i aducă telegrama venită în lipsă, decît pe pragul cerdacului. O desfăcu enervat :

„Ajuns bine. Îţi mulţumesc din nou pentru Bucureşti şi Constanţa. Cald cu tine. Amîndoi. Ana".

Nicolina...

Automobilul vibra la scară subt cerul nopții de vară. Orăcăitul broaștelor dădea un plus sonor zărilor întunecate.

— La Nicolina.

Șoferul întoarse capul, interogativ.

— N-ai auzit ? La Nicolina.

Maria încuie ușa, trăgînd obloanele, ferecînd casa pustie.

Dar telefonul din antret izbucni deodată ca un cîne turbat.

Maria îl lăsă să sune. Pentru ea, cutia cu sonerie și vorbe era o nelegiurire boierească. O pedepsea, făcînd-o să aștepte.

— Ei ? se răsti la ea în receptorul ținut cu fereală. Niciodată nu spunea „Alo".

— Maria, tu ești ?

— Doamne, Maica mea, nu-i fi mata, Coniță ?

— Eu, Maria.

— Sărut mîna. Bine-ai venit, coniță.

— N-am venit, Maria. Vorbesc de la Constanța. Chiamă-l pe conașu.

— Conașu ?

Se zăpăciși de tot.

— Nu-i, sărut mîna, s-o dus.

— N-a venit acasă ?

— Nu, s-o dus la ista... Cum îi spune ? Ceea, Doamne iartă-mă, Chișinău.

— Cînd se întoarce ?

— Nu știu.

— Bine. Noapte bună, Maria.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

*

— Nu era acasă ? o întrebă Corina.

— A plecat la Chișinău. Muncește foarte mult bietul Horia...

Se rezemară iarăși, alături, de marginea ferestrei. Glasul Mariei în locul lui Horia, adusese în sufletul Anei,

deodată, tăcerea casei de la Copou, albă între tei și parcă o surdă apariție, ca fumul unei evaporări, a vorbelor :

„Mi-e urît".

Luna, pe cer, strălucea ca piatra orbului în nopțile albe.

Sufletul redevenea ieșan, ducîndu-se ca un oftat pe tot argintul Mării Negre. Apăreau albe mănăstiri și cetățui pe zările apelor vinete. Dealurile răsăreau ca valurile, pe mare și în amintire. Sufletul își oglindea trecutul în valea plîngerii apelor.

— Anicel...

Ana tresări. Își scutură capul. Aprinse o țigară. Dezmierdă obrajii Corinei, cruțînd-o, parcă de efortul de-a mai vorbi.

Nici Corina nu era veselă, deși fericită alături de Anicel și de gîndul că o va avea numai ea cîteva zile.

Plimbarea la far începuse cu stîngul. Plecaseră pe jos. Ana privea locurile și marea, neluînd în seamă oamenii întîlniți — pentru ea tot atît de străini ca și cei de la Iași. Dar Corina avea pentru trecători un ochi profesional atent.

— Anicel, știi cine-i asta ?

Nici n-o văzuse. Întoarse capul, zărind o cucoană grasă și gătită, cu bărbia înmănușată de gușă, care le privea din urmă.

— O cunosc ?

— Ai cunoscut-o, Anicel ! Euterp...

— Cum ? Euterp !

Grecoaică, Euterp Costopol avusese viteza de frumuseță a meridioanelor, — fiind la șaptesprezece ani o „femeie splendidă" —, dar păstrase viteza inițială și în dispariția frumuseții. Era compromițătoare alături de amintirea ei, ca acele mame hidoase care discreditează frumusețea fiicei lor, anticipîndu-i plastic viitorul, actualizîndu-i declinul.

Euterp o recunoscuse pe Ana, dar n-o salutase nici după ce ochii lor se întîlniseră, — aducîndu-și amintirile reciproce —, din cauza Corinei.

Scena se repetase și cu alte colege. Toate o recunoșteau pe Ana, dar n-o salutau, înțepîndu-se ostentativ, unele

falnic grase ca niște huluboaice altele gălbui și uscătive, altele bine conservate. Corina fierbea. O respirație de fugă și o muțenie îndîrjită stricase atmosfera plimbării la far.

După ce se înapoiaseră, feciorul prezentase Anei o scrisoare abia venită „personal confidențial". În plic, alături de scrisoare, o carte de vizită.

„Iubită colegă și stimată Doamnă !

Cred că ați fost indusă în eroare, de o manieră incalificabilă, acceptînd ospitalitatea doamnei Foscalo ! Foasta noastră colegă, după absolvirea liceului, a dus la Paris o viață imorală, de notorietate „publică". Cuvîntul din vamă, pe care mi-am permis să-l subliniez, dă acestei epoci pariziene nuanța exactă. Cred că ați sesizat ! ! Actualmente, deși căsătorită, doamna Foscalo nu mai poate sta alături de noi în Templul tinereții ! ! De aceia, în numele colegelor noastre, care toate vă păstrăm o amintire distinsă, vă rugăm să plecați din casa acestei doamne; fiecare dintre noi, cele din Constanța, simțindu-ne onorate dacă veți binevoi să primiți ospitalitatea căminului nostru : mai modest, dar cinstit ! !

Cu cele mai distinse salutări, în numele colegelor din Constanța.

Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu)"

O carte de vizită repeta cu litere distinse : „Violeta Maior Ionescu".

Corina plînsese : criză de nervi.

La ora mesei, venise ordonanța, după răspuns. Ana restituise plicul gol, scriind peste adresă : *„Primit scrisoarea. Ana"* — oferind astfel o batistă definitivă lacrimilor Corinei.

Dar corul foastelor colege tulburase în amîndouă amintirile și fantomele Constanței, înlocuindu-le cu o Constanță Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu). Între ele apăruseră tăceri, goluri, pauze. Armonia după-amiezii dispărea, lăsînd scrum. Ana repudia școala nu numai din cauza Corinei dar, și din cauza acestei Constanțe. Pentru

nimic în lume n-ar mai fi participat la parastasul absolvirii liceului. Văzuse, în timpul plimbării la far, cîteva caricaturi ale colegelor de odinioară. Dar printe colegele de atunci avusese şi prietene adevărate.

Masă tristă ; tot numai ele două, ca şi dimineaţa, tot la fereastra mării — dar expuse exact în vrîstele lor. Apăruse şi profesia Corinei, într-un gest. Vrînd să aducă veselia, nu găsise decît butelia de şampanie a veseliei comandate. Ciocniseră cîte o cupă. Sunetul plîngător al cristalelor ciocnite exprimase mai exact atmosfera, decît lichidul cupelor.

Chemarea lui Horia la telefon fusese un apel, nu o alintare.

Răspunsese Iaşul.

Valurile Mării Negre i-l aduceau cu luna, aşa cum îl ştia de şaptesprezece ani.

Era ostenită cum numai cei din Iaşi pot fi, cu sălciii deprimate pe malurile albiilor lung secate. Din ce în ce simţea că-şi pierde elanul de odinioară pentru oameni şi pentru viaţă. Orice bucurie o plătea cu o nouă deprimare. În aşa măsură încît începea să se teamă şi de bucurii, prelungindu-le în deprimarea care le epiloga, decolorîndu-şi anticipativ pofta de-a le căuta. Nu mai avea optimismul involuntar al spontaneităţii. În toate cele vedea albind scheletul, nu aprinzîndu-se sîngele ; citea în viaţă greşelile de tipar, nu frazele distractive. Îi revenea în minte o vorbă spusă de Pierrot : „Ana, se oţetesc trandafirii...“ Da', şi-i era lene să mai trăiască. O nevoie de somn lung, fără să te mai desbraci.

...Parcă venea cu fiecare val o altă piatră a orbului, din nenumărate Iaşuri ale vieţii. Creştea, aprinzîndu-şi strălucirea, şi se răsturna pulverizat, c-un tunet moale, devenind un sul de spumă pe o groapă de întuneric fără cruce.

Dar pe mare începea, etern şi înduioşător, romantismul nopţilor cu lună plină. Duse de un vînt uşor, apăreau bărcile cu pînză, tinereţă, cîntec, floare şi ghitară. S-acoperea de bărci grădina de argint a mării, plutirea

mînă-n mînă a îndrăgostiților găsindu-și barca plutitoare.

Văzuți și ascultați de aproape, desigur că cei din bărci erau la fel cu toți cei de pe băncile grădinilor publice.

Dar cuprinși în marea carte a mării, deschisă la pagina iluminată a lunii pline, toți laolaltă, toți aparțineau lui Shakespeare, ca Romeo și Julieta.

— Corina...

— ...hai să ne plimbăm cu barca : am ghicit ?

— Și încă ce ?

Corina căută lung în amintire : și încă ce mai putea dori Ana ?

— Să facem o bae în larg ? Tu înoți bine, așa... Cum de-am uitat ?

Simplul gînd că vor face ceva oprit pe vremea cînd erau mici, le redădu pornirea tinerească spre ceva, apropiindu-se din nou. Se grăbeau, ca și cum ar fi putut să le oprească cineva, sau să nu ajungă la timp ceva care trece repede. Costum, bonetă, halat, simplificarea îmbrăcămintii, țigări, chibrituri, un pachet de șocolată.

Corina dădu un ordin care se rostogoli pînă la mare înaintea lor, căci la debarcaderul bărcilor de lîngă Cazino, le aștepta, tot cu motor, sora de mare a automobilului Corinei. Săriră în ea, fără să mai accepte brațul omului cu șapcă.

Marea valsa pe lîngă chei, în rochie de bal, venind și iar ducîndu-se, cu brațele în lături, singură, ca fetele-n oglindă.

Barca porni, zburlind un val, lăsînd o spumă, mîndră de viteza ei cu trenă.

C-o reverență, Cazinoul le privi plecînd.

Trecură dincolo de brațul lung-prelung al digului, un alt Lungilă din povestea cu Harap-Alb, care a prins de mînă cuibul de luceferi pui ai farului.

Trapul întins al bărcii cu motor lăsa în urmă bărcile cu pînză ca pe niște simple coviltire țigănești.

Mai densă, din viteza bărcii, plină, lucie, nervoasă, apa devenea subt palma întinsă înspre ea, o crupă de cal tînăr care fuge în stepă.

Totul era mîndru, viguros, sălbatec, cînd de culoarea nopții, cînd de-a spumii cînd de-a lunii.

Constanța devenise un abur constelat, ca scuturată atunci de Calea Laptelui.

Struna motorului vibra mereu, cîntată de același lung arcuș sălbatec.

Se opriră undeva departe, lîngă pădurea de argint halucinant a lunii largului marin. Frunzișuri ca de plopi tremurători acopereau apele mării, gerui lînă de fuioare, zale, solzi și umbre.

Din fiecare clătinare putea, ca dintr-un Rhin, s-apară sabia lui Siegfried, lebăda lui Lohengrin, tot ce-i wagherian în noaptea stelelor de aur — trîmbiți ridicate-n ceruri — și-n armiile apelor de argint.

Fierbea în ape, subt piciorul gol întins spre ele, marele cazan al magiei nopților de vară.

În apă adîncă, trupul intra ca într-un alt somn, regăsindu-și vechiul zbor de pe vremea cerului.

— Anicel...

Dar glasul rămînea uitat în urmă. Lumea își pierduse vorbele. Începeau stelele, tăcerile și glasurile. Uneori tăcerea e religioasă ca orgele catedralelor. Ești în ea fără de glas : vibrație de cor liturgic.

Răceala apei e un frig care înfierbîntă. N-o simțea. Trupul o uitase lîngă barcă, departe în urmă.

Luminile lunii mergeau pe mare, cu icoane, lărgindu-și procesiunile. Dar mai era drum lung de umbră pînă la ele. Le ajungeau doar ochii. Zborul din trup era mereu în marea umbră. În fiecare val, un căpătîi pentru somn lung.

Și deodată, în mînăstirea clarului de lună, tăcerea ca un singur glas începu simplu și straniu : „Tatăl nostru, carele ești în ceruri..."

— Ana...

Își regăsi numele vechi al trupului, lîngă „Tatăl nostru" și lîngă lacrima amară a mării prelinsă de pe obrazul de Madonă al lunii.

— Anicel...

Motorul pornise o dată cu țipătul.

Pe toate zările mării se iviră colinele, bisericile și casele Iașului blînd, ducînd-o din nou pe Ana spre cel care mai avea nevoie de ea : „Tu, băiatul meu..."

Luna plină învechise Iaşul pînă la Ştefan cel Mare. În faţa palatului medieval, calul statuii lui Ştefan cel Mare, pornit în trap de bronz, îşi avîntase pieptul, deschizîndu-şi nările mai larg. De-asupra lui, ochii voevodului călare îşi regăseau bisericile. Noaptea-ncepea cu el, călare, trimiţîndu-i umbra Lui şi-a calului, din Iaşi spre Moldova.

Ivona se gîndea la Ana. Luminile din casă erau stinse, ferestrele deschise, odăile tăcute. Aniuta plecase la Chişinău. Miluţă Romanescu o însoţise la gară, rămînînd în oraş. O dată cu plecarea lor şi cu întunericul, casa dispăruse din jurul Ivonei, devenind umbră şi tăcere.

Primise la şase telegrama Anei : *„Aştept să te regăsesc şi pe tine pe băncile anilor şcolari. Te am cu mine. Ana"*.

Luase telegrama din mîna magică a factorului poştal, cu o bătaie de inimă înmulţită de citirea şi recitirea ei. Cuvintele veneau din soare ca albinele, aducînd fericirea unui vid luminos. Vroise să facă ceva, să transmită şi lumii bucuria ei, să şi-o răscumpere. Cum ? Cui să dea o fărîmă din strălucirea ei ? Să scrie o scrisoare ? Să facă versuri ? Să cînte ? Să danseze ?

Ieşise în oraş. Cumpărase din piaţă un coşuleţ cu fructe, se dusese pînă la poarta casei de la Copou, şi-l pusese pe genunchii orbului de pe piatră.

Mîncaseră în grabă. Aniuta venise tîrziu de la tenis, făcîndu-şi bagajele în ultimul moment, cu trăsura la scară. Ochii Ivonei înregistrau tot, automat, dar amînase mereu orice preocupare susceptibilă de-a-i tulbura dansul de transparenţe înspre Ana.

După plecarea lor stinsese luminile şi deschisese ferestrele, lăsîndu-se cuprinsă de noaptea ieşană. O stare sufletească foarte înrudită cu aceea pe care o aducea muzica. Vorbele devin sunete şi acorduri, amplificîndu-se pînă la misterul orgelor. Mintea nu mai gîndeşte cu vorbele, ci dincolo de vorbe, uitîndu-le, dilatîndu-se într-o vibraţie lunară care o imensifică. Parcă începe împărăţia apelor, amintindu-şi aburit, cu legendele, de plecarea omului din Dumnezeu.

Ana plecase de două zile. Contribuise la plecarea ei, deşi, încă de atunci, ştia ce va însemna pentru ea lipsa Anei. Nu din cauza nevoii de-a fi mereu cu Ana, ci din cauza absurdei impresii că dacă nu-i ea cu Ana, Ana e în pericol. Tren, automobil, trăsură, barcă : de toate se temea pentru Ana şi din cauza ei. „Nervi de fată stupidă". Dar Ana plecase bucuroasă. Ivona participase la facerea bagajelor, propunînd rochii. O însoţise la gară. Şi iarăşi, — ca şi în noaptea vacanţei Crăciunului —, renunţase temporar la antipatia ei pentru Horia Orghidan, văzîndu-l prevenitor cu Ana, ştiind pe de altă parte, că şi el o îndemnase să plece.

Gîndul Ivonei o urmărise pe Ana, în tren, la Bucureşti — pe-o zi călduroasă — deşi nu cunoştea Bucureştiul. Aşa că Bucureştiul devenise un oraş obiectiv al Ivonei, un popas de soare al Anei în drumul spre Constanţa. Apoi, podul de la Cerna-Vodă, ştiut din cărţi poştale, cu sentinelele Dunării, apoi un drum ascuţit şi albastru ca zborul rîndunelelor, spre Constanţa, Marea... Ivona o văzuse la Burnaz. Cu amintirea ei, albastră, o întîmpinase pe Ana la Constanţa, primind-o cu o rochie de culoarea ochilor ei.

Constanţa era numele unei bucurii a Anei, la malul mării, — strălucirea ochilor ei albaştri deveniţi Marea Neagră.

Trecutul Anei era închis în cofretul cocostîrcului alb. Ana la Constanţa era cu amintirile ei, între amintirile ei.

Vorbind cu Ana despre serbarea şcolară, Ivona o construise imaginativ, proiectînd peste douăzeci de ani, în anul 1956, fetele de la şcoala ei. Ana acceptase rîzînd acest dar care-i întinerea glumeţ colegele de la Constanţa. Dar o dată cu plecarea Anei, Ivona îndepărtase din jurul ei şcoala actuală trimisă în viitor. Aşa că deşi ştia că Ana la Constanţa nu e singură, nu descifra nimic în jurul ei, decît emoţia de-a o şti în vacanţă printre amintiri şi printre primejdii, căci pînă la primirea telegramei, „nervii de fată stupidă" vibraseră ca un ţăcănit telegrafic.

Acum ştia că Ana a ajuns cu bine la Constanţa.

Şi totuşi, la fereastra casei, pe măsură ce se impregna de noapte, alte nelinişti începeau, fără contur precis.

„...Că la nunta mea
A căzut o stea ;
Soarele şi luna
Mi-au ţinut cununa...

Aceeaşi apropiere a Mioriţei adusă de transparenţa sufletească a luminii de lună.

„Ana e la Constanţa".

Cu efort, căuta să gîndească normal, diurn, cu vorbe, situîndu-o pe Ana într-un oraş cert de la malul Mării Negre. Oraş ca Iaşul, cu străzi, monumente, berării, şcoli, oameni stupizi, măreţi bărbaţi politici şi accidentul extraurban al Mării Negre.

Totuşi, nu izbutea să se convingă. Mereu, marile umbre o luau pe Ana, îndepărtînd-o ca şi în seara pokerului, dincolo de evidenţele vieţii, într-o zonă înfiorată de destin.

Mereu, concertul vieţii dispărea din mintea Ivonei. Îl regăsea cu o sforţare, cum ţi se întîmplă într-un somn straniu, cînd vrei să-ţi aminteşti o frază anodină.

Între ea şi Ana erau alte distanţe decît cele pe care civilizaţia le-a lineat cu şine de tren şi sîrme de telefon, telegrafiindu-le cu avionul şi suprimîndu-le cu undele.

Ca pe vremurile străvechi, cînd bietul trap al calului silabisea lungimile de basm ale pămîntului, pornind de undeva, fără să ştie cînd şi unde va ajunge. Ivona nu se putea apropia de Ana cu mijloacele civilizaţiei, ci numai cu gîndul.

„...Preoţi, munţii mari...",

O pierdea.

— Ana !

Numele Anei porni de pe buzele ei în ţipăt.

Adormise cu capul pe marginea ferestrei. Se deşteptase ochi în ochi cu strălucirea lunii.

Aprinse lumina. Se uită la ceas. Era devreme. Se vede că aţipise cîteva secunde.

Slavă Domnului ! Visase. Ana era la Constanţa.

Şi o dată cu apariţia casei în lumina electrică, şi cu nevoia sufletului de-a ieşi din presimţiri şi visuri, gîndul luă altă direcţie, comentînd tot ce amînase pînă atunci.

Se întîmpla ceva suspect în drumul Aniutei la Chişinău. Plecarea Aniutei era dubioasă în sine, cu toate absenţele ei de acasă subt diferite pretexte. Dar asta n-o interesa pe Ivona. Renunţase de mult de a avea preocupări din cauza Aniutei ; cel mult enervări de care tocmai o cruţa absenţa ei.

Aniuta devenea de o prudenţă excesivă în raporturile cu Ivona, în clipa cînd avea de ascuns ceva actual : un rendez-vous cu cineva abia cunoscut, sau o călătorie insuficient justificată, după aprecierea Ivonei. În astfel de situaţii, Aniuta, care nu renunţa niciodată la atacul perfid împotriva Ivonei, parcă vroia să-şi răscumpere toate agresiunile, devenind de o gentileţă penitentă. Tăcea, renunţînd la romanţe, prevenea toate nevoile Ivonei, servind-o, îi aducea cărţi şi reviste, prăjituri ; în sfîrşit, oferea jertfe balaurului ca să n-o înghită.

Şi tocmai la masă, pe pragul călătoriei suspecte la Chişinău, Ivona o surprinsese de cîteva ori zîmbind ciudat, ca la poker, cînd se pregătea să facă cacialma. Dar de ce apărea acest zîmbet numai cînd se uita la Ivona ? Ce legătură avea ea, Ivona, cu drumul Aniutei la Chişinău ? Că-i va face de cap acolo ? Poveste veche. Şi Ivona ştia că Aniuta ştie că ea bănuieşte şi tace. Atunci ?... Care era semnificaţia acestui zîmbet temerar, pe care Aniuta, nu vroia sau nu putea să-l ascundă. Altfel, Aniuta se comportase ca de obicei în astfel de situaţii, pînă la masă. Adică îi implorase tăcerea, căutînd s-o înduplece, s-o cumpere oarecum, aducîndu-i nu numai tarte cu fragi, dar şi Fontaine, cartea lui Charles Morgan, de curînd apărută în traducerea franceză, începută de Ivona cu Ana în englezeşte. Aniuta prinsese un fragment de conversaţie dintre Ana şi Ivona, şi se grăbise să aducă Ivonei tocmai ceea ce dorea. Vra să zică, din acest punct de vedere, comportare normală. Atunci de ce zîmbise la masă ? Ce se întîmplase între timp, în legătură cu plecarea la Chişinău, susceptibil de-a motiva zîmbetul însolit şi insolent

al Aniutei ? Față de ea, Ivona nu era vulnerabilă decît prin Ana. Aniuta știa acest punct vulerabil al Ivonei, dar cunoștea și riscurile. Apoi Ana era la Constanța...

Atunci ?

Glonț, Ivona plecă la Copou.

Intră. Noapte. Luminile stinse. Nici un semn de viață.

Se opri la fereastra Mariei. Cu toate că și acolo lumina era stinsă, Ivona bătu în geam pînă cînd Maria apăru în capot, legată cu tulpan. Recunoscînd-o pe Ivona, deschise fereastra.

— Te rog, iartă-mă, Maria. Am uitat pe masă la conița o carte care-mi trebuie la școală.

— Uf ! Slavă Ție Doamne.

— Conașu doarme ?

— O fi dormind la ista, cum îi zice ? Chișinău...

— A plecat ! Cînd ?

— Ia mai acu. Da' nu-ți cauți ceea ?

— Cee ? tresări Ivona, oprindu-se din drum.

— Cartea.

— A, da, cartea.

Intră în casă după Maria, pe la servitori, cu ochii înăspriți și obrajii arși de sînge, întrecînd-o pe Maria, lăsînd-o în urmă.

Lumina lunii în odaia Anei era un pian deschis.

*

Trenul se oprise la Nicolina cu multe capete la ferestre, dar fără de al Aniutei.

Horia călătorea întotdeauna cu clasa doua. De data aceasta, însă, luase bilet de clasa întîia, disociind astfel spontan acest tren erotic, de cele care nu însemnau decît itinerarii profesional utile, plătite de clienți.

Aniuta nu era în clasa întîi. Horia își instalase bagajul, pornind s-o caute, ulcerat că nu-l așteptase la fereastra trenului, făcîndu-l pe deasupra să arunce inutil banii pentru biletul de clasa întîia. Pe coridoare întîlnise cunoscuți. Salutări, opriri, vorbe. Notorietate dezagreabilă mai cu seamă în situații pe care le-ai dori clandestine. Apoi exclamații :

— Ce ţi-a venit să te sui la Nicolina ?

— Am avut treabă la un client din cartierul Nicolina... Etc...

Impresia că eşti bănuit de toţi, că-n fiecare vorbă te pîndeşte un judecător de instrucţie şi o mahala.

Învăţat să pledeze aproape exclusiv în civil, Horia nu era deprins cu atmosfera penală. Îl incomodau şi reprezentanţii ei : curioşii de prin tren. Pierduse mult timp, stînd de vorbă. Se refugiase la vagonul restaurant punte prudentă spre compartimentele Aniutei. Alţi cunoscuţi. Alte discuţii. Alt timp pierdut la restaurant, cu bilet de clasa întîia. Plecase şi de-acolo, înghiţind acru o limonadă.

În clasa doua începea o atmosferă de tramvai. Înghesuială pestriţă. Toţi se cunoşteau, se interpelau, îşi vorbeau, împrumutîndu-şi ziarele şi intimităţile.

O descoperise pe Aniuta prin picioarele ei. În loc de obraz, avea o *Realitate ilustrată.* La stînga un ofiţer cu cizme de lac ; la dreapta, un colonel cu monoclu. Un preot cu sutană de soie-écrue barbă albă şi cruce de argint ocupa trei locuri. Şi pe deasupra, un avocat de la Chişinău — porumbel călător — mic alături de preot ca o agendă alături de un Larousse. Îşi citea *Adevărul.* Horia îl cunoscuse la Chişinău chiar în casa lui Miluţă Romanescu. Asta mai lipsea !

Se oprise deci pe coridor, cum ai rămînea pe trotuar în faţa casei cu adulterul dar şi cu soţul, cu faţa întoarsă spre fereastră, pîndind-o pe Aniuta prin oglindirea sticlei.

...Un copac, un stîlp, o haltă, *Realitatea ilustrată,* picioarele Aniutei ; o pădure, un deal, o gară, *Realitatea ilustrată,* un tîrg, un pod, o lună, *Realitatea ilustrată.* Îl înţepa o mînie gazoasă de sticlă cu sifon.

Canalia ! Se făcea că nu-l vede, oferindu-i picioarele descoperite pînă peste genunchi şi *Realitatea ilustrată* care prin mînile Aniutei răzbuna toate bibliotecile de literatură disprețuite de Horia.

Îi venea să se întoarcă în compartimentul de clasa întîia. Biletul plătit, plus bagajul şi pardesiul, rămase fără de stăpîn. Dar amîna mereu, sperînd că se va isprăvi o dată cu *Realitatea ilustrată* care înghiţea kilometri dintre Iaşi şi Chişinău. Culmea ? Să călătoreşti în picioare, la

fereastra unui vagon de clasa două, avînd bilet — întreg — de clasa întîia. Şi „doamna" să-ţi întoarcă spatele ! Canalia !

În sfîrşit, Aniuta binevoise să-i acorde o privire. Nu-l salutase, nici nu-i zîmbise, subt pretextul că nu-i vede decît spinarea. Îşi făcuse în oglinda poşetei, toaleta buzelor şi a obrazului, îşi parfumase vîrful degetelor cu dopul unei sticluţe, şi neglijînd monoclul şi cizmele de lac, îşi reluase *Realitatea ilustrată,* aprinzînd o ţigară.

— Canalie !

Aceasta fusese voiajul de nuntă al adulterului lui Horia.

*

Nu-i furase nimeni bagajul.

Se scoborî repede din tren, ducîndu-şi singur geamandanul, căutînd s-o descopere pe Aniuta. Se pupa, gesticulînd, cu două doamne tinere îmbrăcate în alb.

Le urmări de la oarecare distanţă, dar mergînd cu ochii ţintă după ele, ca o anexă a tregherului Aniutei.

Se opriră lîngă automobil. Intră una. Încă una. Şi Aniuta, cu bagaje cu tot, descoperindu-şi lung piciorul.

— Canalie !

Dar odată cu pornirea automobilului, capul Aniutei răsări pe fereastră, cu degetul pe buze. Ce vroia să spuie ? Tăcere ? Sau sărutare ?

Se sui într-un automobil care deveni ordonanţa cu motor a celuilalt, înghiţindu-i tot fumul de benzină. Rabla hodorogită zgîlţîia ca un sughiţ în serie. Drum lung pe străzi drepte, lungi şi pustii, cu lumini mici, gropi şi case ostile.

Deodată, braţul gol al Aniutei răsări prin fereastra deschisă. Horia făcu semn şoferului să oprească.

Doamnele cu rochii albe gîgîiau ca nişte gîşte în jurul Aniutei. Intrară într-o casă mătăhălos turtită şi dărăpănată. Horia se scoborî aşteptînd peste drum, în dreptul porţii, înfăşurat ca într-o pelerină de umbra unui castan.

Contorul taxiului mergea, taxînd aşteptarea care se deprinsese, decînd cu *Realitatea ilustrată*, să stea în picioare de-a lungul kilometrilor plătiţi cu bilet de-a întîia : fără reducere.

În sfîrşit, după foarte mulţi kilometri, Aniuta apăru singură. Văzu automobilul, adică îl revăzu, căci nu-l scăpase din ochi de la fereastra cu lumina stinsă. Desluşi silueta de subt castan. Veni spre Horia umbritul, privind în dreapta şi în stînga.

Un motor violent arunca sînge duduitor în tîmplele lui Horia.

Cum o văzu alături, întinse braţele. O cuprinse. Trupul ei consimţea, întipărindu-şi formele experte pe toată simetria bărbătească, dar capul fugea — tot atît de expert — de sărutarea gîfîitoare pornită spre buzele ei. Horia îi nimeri gîtul, umerii, sînii cărnoşi, dar buzele. nu.

O luptă mocnită, un început de dans pe loc şi, brusc, Aniuta se dezlipi de el, fugind spre casă fără nici un cuvînt.

— Hotel Londra, izbuti să articuleze Horia.

Rămase cu spinarea rezemată de castan, frînt din mijloc, cu picioarele cosite, c-un zgomot de muzică în timpan, ca eşit din crîşmă.

Automobilul acestei tentative nupţiale îl costă mai scump decît o cameră la un hotel din Bucureşti cu două paturi.

Îşi notă adresa.

A. doua zi o aşteptă la hotel, de dimineaţă pînă seară, închis în odaie cu ziarele şi obsesia, lăsînd răspuns portarului să-l anunţe imediat dacă-l caută cineva. Nu îndrăzni nici să telefoneze la Iaşi, nici să mănînce la restaurant. Se temea să nu-l vadă vreun cunoscut. Aniuta nu veni. Nu veni de la şapte dimineaţa, pînă la zece noaptea, din minut în minut, din ceas în ceas.

Abia după zece, îşi reluă locul de planton erotic sub umbra castanului. Văzu luminile. Văzu şi trecerea unui sergent de noapte. Văzu şi stingerea luminelor. Timpul, deşi gratis de data aceasta, trecea tot atît de înţepător ca şi cel taxat. Secundele pulsau ca furunculele.

— Canalie !

Totuşi Aniuta apăru din nou. Albă ca îngerii ; fusese la tenis.

— N-ai plecat ? îl întrebă ea inocent.

— Te joci cu mine ?

— Eu ? Îmi pare rău ! Ce fel de vorbe ?

— Atunci hai cu mine.

— Unde ?

— La hotel.

— Eşti nebun ? Mă cunoaşte toată lumea.

— Atunci ?

— Atunci nimic.

— Pentru asta m-ai adus la Chişinău ?

Trupul Aniutei se lipi de al lui, ca un aluat tentacular.

Ea îl sărută : cu dinţii, cu buzele, cu tot ce avea în gura ei de şarpe fierbinte.

O clipă numai şi noaptea fu veştedă ca un tei mort.

— Cît mai stai ?

— Tu cît mai stai ?

— Trei zile. Poate patru.

— Unde să ne întîlnim ?

Aniuta se dezlipi cu un aer ofensat.

— Nu ţi-am spus ? Nicăieri.

— Şi asta ce-a fost ?

Aniuta oftă adînc.

— Gîndeşte-te la Iaşi.

— Să plec ?

— Cum vrei !

— Plec.

— Pleacă.

Şi mirosea a femeie ca o iarbă cosită de ţărani.

— Aniuta, vreau să te am.

— Încîntată. Dar nu se poate.

— De ce ?

— Sunt femeie măritată.

Tăcerea în jurul ei era beată de rachiu : se clătina pînă-n cozorocul strîmb al lunii.

— Aniuta...

Glasul ruga.

— Vrei s-o laşi pe soţia ta ?

— Lasă glumele.

— Pleacă, mojicule.

C-o smucitură şi c-un salt, fu departe de el. Intră în casă fără să-l privească, încuind uşa.

Aşteaptă. Aşteaptă. Aşteaptă. Nici-o lumină. Băteau în el zeci de pulsuri ca într-o ceasornicărie.

Îşi pierduse memoria continuităţii lui. Nu se mai recunoştea. Alt om. Redevenit licean, pe pragul bătrîneţii, dus de nas de o canalie ca Aniuta.

Ana. Aniuta.

Alt om. Accepta alăturarea numelor.

De mult nu se mai întîlnise cu mirările. Trăise în şi prin certitudini o viaţă omogenă, automatizată. Ca un călăreţ răsturnat de pe cal se mira că stă jos.

Nu mai ştia ce se va întîmpla. Se simţea incapabil de-a-şi mai anticipa viitorul. Se detracase ceva în organismul lui.

Se culcă în zori. Adormi în pîcle, cu durere de cap. Se trezi ca după un accident, într-un pat ca de spital. Foarte încet îi reveni memoria nopţii, inflamîndu-i migrena. Făcu baie, bău o cafea neagră, luă un antinevralgic. Abia se recunoştea în oglindă. Niciodată munca nu-i dezvăluise o astfel de faţă. Paloare cenuşie, ochi tulburi şi un fel de pete de eczemă, urmele sărutărilor. Buzele spuzite ca după friguri. Surtucul, plin de pete albe şi roşii, şi-l şterse singur cu o scrupulozitate înfricoşată de criminal.

Ceru Iaşul la telefon, anunţîndu-şi secretarii să amîne tot. Altăceva nimic. Se simţea incapabil să ia o hotărîre. Gîndul că iar îşi va petrece ziua închis în camera hotelului îl exaspera în aşa măsură, încît, renunţînd la prudenţa lui obişnuită ieşi cît mai discret, cercetînd circumspect pe trecători. Din fericire, Palatul de Justiţie de la Chişinău lucra dimineaţa. Aşa că riscul de-a întîlni avocaţi şi magistraţi era foate redus.

Îşi reluă plantonul, de data aceasta în lumina soarelui, alergînd tot un copac cu umbră, dar mult mai îndepărtat de casa Aniutei decît cel de noapte.

Obloanele şi frestrele erau deschise, dar de la dintanţă nu se vedea nimic. După lungă aşteptare, văzu intrînd în casă doi tineri cu pantofi albi, rachete, păr lustruit,

fără surtuce. Tot atleți. Tot tineri. Ca și cei de la Iași. Aceiași parcă. Ieșiră cu Aniuta, la drepata și la stînga ei, aprinzîndu-și țigările de la a ei, cioc în cioc, ochi în ochi.

Îl văzuse cu Aniuta ?

Își aruncă țigara incomplect fumată în urmă, cum ai arunca un bilet. Dar nu era decît o țigară pătată de roș de buze, care fumega ironic pe trotuar.

Îi urmări de departe. Se opriră la o cofetărie. Comandară ceaiuri. Glumeau. Rîdeau. Își aprindeau țigara unul de la altul, ca și cum s-ar fi săturat cu paiul.

Turba.

Era gelos.

Plecară și de-acolo cu rachetele și cu Aniuta. Unul îi dezmierdă umărul, prefăcîndu-se că-i dă la o parte o pată de scrum. Aniuta intră la o tutungerie, lîndu-și țigări. O văzu scriind ceva pe cartonul cutiei. După ce plecară, Aniuta își puse țigările în tabacheră, lăsînd cartonul pe trotuar, cu o ușoară întoarcere a capului.

Horia ridică de jos cartonul : *„Numai pe tine te iubesc. Te-am visat“.*

Nu intra la tenis după ei. Așteptă cîtva timp și se hotărî s-o pîndească dintr-o cofetărie din apropiere.

— Chelner, adă-mi două țigări.

— De care ?

— Care-s mai bune.

Îi aduse două „Ferdinand“.

— Chibrit.

Aprinse țigara ca fetele — temîndu-se să ție în gură ceva care arde —, înecîndu-se cu fumul, înghițindu-l cu ochii. Fața i se strîmbă ca după rachiu. Tuși încet, congestionîndu-se. Începu să fumeze cu precauțiune, fără să mai tragă în piept. Distracția nouă îl absorbi. Se iniția singur, mai mult ferindu-se de fum, decît inhalîndu-l.

— Încă o cafea. Și un chibrit.

A doua țigară îl familiariză cu ritualul aspirației tabagice, dar îl ameți, cu senzații de scrînciob în stomah și sudori reci pe tîmple. Peisajul pendula. Renunță la tutun. Zvîrli țigara. Ceru o limonadă. Plăti, cam palid la față, pornind cu pași de convalescent spre terenul de tenis. Se întîlni cu Aniuta la poartă singură.

— Tot n-ai plecat ?
— Unde te duci ?
— Spune-mi întîi bună ziua.
— Bună ziua.
— Așa. Te căutam.
— Serios ?
— Am aerul că glumesc ?
— Tu ! ?
Ridică din umeri exasperat și nedumerit.
— Să intrăm undeva. Nu vrei să iei o înghețată ?
Intrară în aceeași cofetărie plictisită, cu toate borcanele și toate mesele. Aniuta aprinse o țigară. Ceru și el.
— De cînd fumezi ?
— De azi dimineață.
— Din cauza mea ?
— Probabil.
— Ești foarte drăguț. Știi, asta-mi face plăcere. Dar nu știi să tragi în piept. Uite la mine. Așa.
Zîmbi cu fum pe nări.
Se aplecă peste masă. Înspre ea.
— Te iubesc.
— Spui ! Vorbe ! Ai să te-neci cu fumul !
Horia oftă.
— Cine erau tinerii care te-au luat la tenis ?
— Fără importanță. Căței.
— Și eu ?
— Tu ?... Nu știu. Eu nu glumesc cu dragostea, să știi.
— Ne vedem la noapte ?
— Nu se poate. Sunt invitat la o serată... cu dans. Nu m-ai văzut dansînd ? Nici înotînd, nici patinînd, nici dansînd, nici jucînd tenis, nici călărind...
— Și asta știi ?
— Nu schimba vorba. Dacă mă iubești, vină după mine, ține-te de mine.
— Asta nu se poate. Tu nu știi viața mea ?
— Viața ta ? N-ai bani de-ajuns ? Ce-ți mai trebuie ? Am să-ți spun ceva. Dar să nu te superi. Vorbesc foarte serios. Dacă n-ai intenții serioase, să-mi dai pace.
— Ce numești „intenții serioase ?"
— Nu face pe prostul ! Vrei să mă iei de nevastă ?

— Nu.

Vorba ţîşni involuntar, „de profundis".

— Atunci eşti un măgar.

Se ridică brusc, pornind spre uşă.

Dar reveni.

— Asta rămîne între noi. Continuăm relaţiile oficiale, ca şi pînă acum. Poate că te mai gîndeşti. În tot cazul, pleacă la Iaşi. La revedere.

Îl concediase.

Plecă la Iaşi cu primul tren, înfricoşat şi umilit cum nu fusese niciodată.

Îl aşteptau clienţi îngrijoraţi, secretari copleşiţi de răspundere şi o telegramă de la Ana : „Sosesc mîne dimineaţă. Numai cu tine. Ana".

Oftă uşurat, ca după un coşmar. Lucră ahotnic, cercînd din răsputeri să redevie el. Dar noaptea, în pat, adormi greu, trezindu-se necontenit.

Se temea deopotrivă şi de sosirea Anei şi de întoarcerea Aniutei.

*

Cînd trupul unui bărbat nu mai acceptă trupul femeii lui, oricît de tare ar fi îmbrăţişarea braţelor, e rece ca a unui automat. De pe scara trenului oprit, Ana intră în braţele lui Horia venit s-o întîmpine la gară. Se sărutară şi în acelaşi timp, Ana simţi o schimbare imponderabelă, ca într-o casă în care după grijitură, slugile au schimbat locul unui portret, descumpănind un echilibru subtil.

— Ce-i, Horia ?

— Nimic. Mă bucur c-ai venit.

Era ceva jenat în glasul lui. Şi parcă se apăra, dînd îndărăt, ferindu-se.

Ana îl observă, îmbrăcîndu-l în privirea ei albastră.

Şi deodată îşi aminti încă ceva, tot atunci observat, dar lăsat la o parte.

— Fumezi, Horia ?

— Hm ! aşa, cîte-o ţigară, în lipsa ta...

Ana îl privi cu mirare.

— Ce-i, Ana ? Te supără ceva ?

— Nu, nu, nimic... Ai fost bolnav ?

Asta pe peron, lîngă tren, printre călători care treceau cu bagajele.

Se suiră în automobil, rămînînd doi chiar din clipa revederii. Iaşul reapăru în ochii Anei, de la gară, pe Rîpa Galbenă şi pînă acasă, prin primirea lui Horia, indiferent, plictisit, rece.

Intră acasă cu o strîngere de inimă. Maria o întîmpină cu efuziune şi demonstraţii de cîne bătrîn şi credincios, ca şi cum s-ar fi înapoiat după o absenţă foarte lungă peste hotare, ceea ce în loc să puie o căldură în inima ei, dimpotrivă o distanţă şi mai tare de Horia. Parcă-i evita privirea. Rămînea mereu în urma ei. Era un dezacord în mişcările lor reciproce. Impresia unui violonist care ar cînta aceeaşi melodie cu un alt pianist decît cel cu care se obişnuise.

În odaia ei însă, o aşteptau flori şi fructe, amestecîndu-şi veselia culorilor şi a aromelor. Singura odaie care trăia.

— Horia, mulţumesc, e foarte drăguţ din partea ta...

Horia zîmbi jenat.

— Ivona ţi-a adus astea...

— A ! Ivona... Da, uitasem.

O tăcere penibilă, agravată de veselia culorilor care deveneau inutile ca jucăriile aduse după moartea copilului.

— Eu ţi-am adus o cutie de icre negre, continuă Horia.

Trist ca şi cum numai ultimul cuvînt „negre" ar fi dat o culoare vorbelor lui.

Nici o întrebare de la Horia „Ce-ai făcut ? Cum ai petrecut ? Cu cine ai fost ?"

O tăcere găunoasă, umplută cu zgomotul paşilor Mariei.

Horia se scuză, plecînd în birou ; îl aşteptau nişte clienţi.

Ana se aşeză pe un scaun, ca într-o cameră de aşteptare. Nu-i venea să mai facă nimic : nici să deschidă bagajele, nici să se dezbrace, nici să se spele. Era într-o casă străină.

Şi totuşi venise cu soare de la Constanţa. Plimbări cu barca în larg. O excursie de o zi pe Coasta de Argint, cu popas la Caliacra, Balcic şi Ecrene. Toate se decolorară brusc. Îşi reluă căscatul şi ţigara, într-un Iaşi veşted ca osul moaştelor Sfintei Paraschiva, în racla de la Mitropolie.

*

* *

Aniuta sosi pe neaşteptate, fără să-şi anunţe venirea, scurtînd timpul pelerinajului la Chişinău. O primi „papa" sărutînd-o de la uşă pînă-n ietac.

Venind de la şcoală, cu geanta subţioară, Ivona descoperi de la uşă mirosul Aniutei. Miluţă Romanescu mîncase mai devreme, cu Aniuta, plecînd la tribunal înainte de apariţia Ivonei.

Ivona n-o salută. Se apropie de ea, rece :

— Ascultă, Aniuta, s-a întîmplat ceva dezagreabil în lipsa ta. Dezagreabil pentru tine. A venit o scrisoare de la Chişinău.

— Unde-i ?

— Aşteaptă. O scrisoare pe adresa tatălui meu. Tu ştii că am intuiţii. Am deschis-o, presimţind ceva. Cred că bănuieşti conţinutul scrisorii anonime ?

Aniuta era prea fardată, ca palorile să fie evidente. În schimb figura i se lungi molatec, cum cad pantalonii cînd se desprind bretelele.

— Eşti inocentă ? te priveşte. Scrisoarea deschisă de mine era un denunţ împotriva ta, şi în genere, şi în particular. Între alţii era pomenit şi domnul Orghidan care ar fi făcut cu tine o călătorie la Chişinău, etc... Înţelegi ?

— Prostii.

— Ascultă, Aniuta, după ce-am citit scrisoarea, am ars-o.

— Mulţumesc.

— Ai şi de ce... Dar să ştii : e prima şi ultima oară cînd dau pe foc astfel de corespondenţă. Şi încă ceva : ţin foarte mult la doamna Orghidan. E preferabil pentru viaţa ta privată să nu-ţi fiu duşmancă.

— Nici să nu-i mai frecventez ?

— Ba da. Dar numai la poker. Fără cacialma, Aniuta. Am să vin și eu la poker, și toate vor merge înainte ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, ca și cum scrisoarea n-ar fi existat.

Într-adevăr, era inventată, de Ivona, și „în genere" și „în particular".

*

* *

Horia începuse să fumeze efectiv, fără să se mai poată opri. Atribuția fumatului semnificația unui agrement inofensiv în timpul muncii, deși fuma și cînd nu muncea. Mirare pe fețele tuturor cunoscuților lui. De cînd ? Cum ? Cu ce ocazie ? Fără persiflare, dar cu un fel de satisfacție. Fumatul îl umaniza în ochii celorlalți, în sensul slăbiciunilor, scoborîndu-l de pe piedestalul perfecțiunii reci, apropiindu-l și pe el de oamenii de toate zilele. Dar un chef colegial nu era dispus să facă ? Dar la Jockey Club n-ar fi vrut să intre ? Acea ciudata impresie că de cînd fuma, era înconjurat cu mai multă simpatie decît înainte.

Timpul lui Horia la Palatul de Justiție n-avea nici o vacuitate ; era respectat ca și al hirurgilor în spitalul pe care-l conduc. Țigara însă, crease pauze umane în densitatea acestui timp imprermeabil omenescului, determinînd apropieri și schimb de vorbe extraprofesionale. Conversații scurte, dar intime, la lumina chibritului aprins, sau după primul fum, despre tutunuri, prețurile Regiei, anecdote cu fumători.

Și țigara apărută după patruzeci de ani, în degetele pure de păcat tabagic sau alcoolic, dăduse lui Horia între colegi, ceea ce perfecțiunea și renumele lui profesional nu izbutise să-i aducă : un dezgheț al antipatiei admirative de pînă atunci.

Dar țigara era un drum cu surprize. Pe-acest drum, ceilalți veniră spre Horia, apoi Horia se duse pînă la ceilalți. Pînă la tutun, Horia nu circula decît prin grefe, studiindu-și dosarele ; în sălile de ședință sau camerele de consiliu, pledînd și pe sălile palatului, așteptîndu-și rîndul, însoțit deferent de alaiul clienților și secretarilor.

Tutunul însă, care apăruse la Chișinău cu cafeaua neagră, dorise și la Iași aceeași însoțire. Așa că într-o zi Horia cunoscu și sălița flecară a restaurantului de la Palatul de Justiție, unde se adună nu numai cei care mănîncă pe apucate, dar și cei care își odihnesc acolo servieta inutilă, creindu-și o atmosferă de cafenea, fără table, cărți sau biliard. Cafele, sprițuri, siropuri, anecdote, taifas, taclale.

Horia comandă o cafea neagră. Masa la care se așeză deveni a lui. Sălița mică, mese puține ; așa că ceea ce n-ar fi îndrăznit nici un avocat în altă parte, îndrăzni acolo. Pe rînd, avocații cafegii și fumători, se invitau la masa Maestrului, încîntați de onoare, recunoscători pentru clipele de familiaritate cu Zeul aterizat între oameni. Îl înconjurau tot deferenți, dar mai intim, mai cu zîmbet, fără înghețul pe care-l provoca în genere contactul cu el, dispuși să-l admire altfel, rîzînd generos la orice aluzie glumeață a lui, cercînd să-i distreze, să-l convertească la această atmosferă care prin prezența lui căpăta un fel de titlu de noblețe.

Și Horia începu treptat să simtă nevoia acestui itinerar recreativ, apărut chiar la Palatul de Justiție, descoperindu-și o sociabilitate nebănuită pînă atunci.

„Băieții" văzuți mai de aproape, erau agreabili. Știau tot repertoriul anecdotelor, toate cancanurile hazlii și rămîneau mereu respectuoși, păstrîndu-și rangul subaltern : generalul „bon enfant" și sublocotenenții simpatici.

— Mă băieți, maestrul Orghidan e o grădină. Degeaba îl critică ramoliții. E om de viață, mă...

Țigara, cafeaua și bufetul Palatului de Justiție, consacrau tocmai prin tineret, o nouă reputație a lui Horia Orghidan, care îl integra afectuos în categoria „om de viață", atenuînd conturul repulsiv pe care i-l dăduse reputația făcută de bătrîni. „Bătrînii" recunoșteau meritele prin care Horia își însușise clientela lor, învingîndu-i pe rînd, care-i făcea lucizi și pentru deficitul lui omenesc. pentru egoismul lui de om rece și calculat.

Și iată că tinerii nu acceptau nici măcar luciditatea bătrînilor premergători, contrazicînd impertinent reputația pe care ei o făcuseră Maestrului Orghidan.

Astfel, fără nici un efort deliberat, Horia deveni Maestrul tinerilor, Decanul murmurului nou. Era înconjurat, consultat, admirat, adulat, — mişcîndu-se la Palatul de Justiţie, nu ca pînă atunci, ca un tanc îndîrjit al victoriei masive, ci printre zîmbete şi aplauze, cot la cot cu viitorimea, uman, familiar, sprinten —, împrimăvărat.

Asociată la început cu Aniuta, cu coşmarul morbid şi tentacular al nopţilor de la Chşinău, ţigara devenea steagul unei victorii de altă natură decît cele de pînă atunci, tăgăduindu-i parcă altele.

Această stare de logodnă cu noul suflet, îl înviora — la Palatul de Justiţie — făcîndu-l mai puţin posac acasă, deşi Ana îi evoca mereu nu numai vechile constrîngeri acceptate, dar şi un fel de mizantropie de care pe ea o făcea răspunzătoare. Nu ştiuse să-l antreneze spre oameni, nu-l iniţiase la plăcerile vieţii, la agrementele ei. Şi doar acesta e rostul femeii. Să aducă bărbatului plăcerea, deprinzîndu-l cu distracţia, aşa cum el s-a învăţat cu munca. Ana nu era comunicativă. Nu ştia să creeze o ambianţă de veselie în jurul omului trudit. În fond — gîndea Horia — era mult mai egoistă decît el. Desigur că-l iubea. Dar îl iubea numai pentru ea, sechestrîndu-l, împiedicîndu-l să fie şi al altora. Probabil că era geloasă. Prefera să se plictisească în doi acasă, decît să fie cu el în lume printre alte femei.

Şi nu numai atît. Dar lipsa de poftă bărbătească pentru trupul Anei — după al Aniutei părea fad, stins, fără de temperament, ca un ceai de tei după o ţuică — îi redeştepta vindicativ şi generalizat împotriva tuturor femeilor personificate de Ana, refuzul fidel al Aniutei, rezistenţa ei batjocoritoare, mistificarea lui. Devenise cast, alături de Ana. Aniuta îi lăsase o arsură, şi panica acestei arsuri. Se odihnea, se reculegea. Îşi împrospăta puterile şi echilibrul, ducînd acasă o viaţă de convalescenţă într-un sanatoriu.

De cîtva timp apărea în vocabular un nou cuvînt: „băieţii".

— Cine-s „băieţii" ? îl întrebă Ana.

— Tinerii avocaţi.

— De ce le spui „băieţii" ?

Se uită nedumerit la Ana ca la toţi care cer să explici evidenţa.

— Cum ai vrea să le spun ? o întrebă el cu un accent de sfidare.

— Cum vrei tu, Horia. Nu te supăra. O simplă curiozitate. Pînă acum nu le spuneai „băieţii".

— Nu le spuneam „băieţii" ? Dar cum le spuneam ?

— Nici nu-i numeai. Nu existau pentru tine. Au apărut acum.

— Te supără ?

— Dimpotrivă, Horia. Mă bucură să te ştiu sociabil. Ai nevoie de distracţie. Eşti obosit. Sunt încîntată să-ţi găseşti prieteni.

— Vai, Ana, eşti obsedată de literatura ta. Firul de păr tăiat în patru. Analiză şi analiză pentru toate fleacurile lipsite de semnificaţie. De unde ai scos că „băieţii" sunt prietenii mei ?

— Horia, dar prietenia nu e o ruşine. E o nevoie. Tu te resimţi de lipsa ei. Soţia nu poate ţine niciodată locul prieteniei în sufletul bărbatului ei.

— Ana, iar subtilităţi literare. N-am nevoie de prietenie. N-am nevoie de distracţie. Sunt mulţumit aşa cum sunt. Parcă vrei să mă schimb.

— Horia, nu-mi atribui mie, ceea ce doreşti tu. Te schimbi singur, fără să consulţi. Ţigara...

— Tu nu fumezi ?

— Dar nu-ţi fac un reproş ! Constat. Ai nevoie de distracţii : ţigara. Ţi-ai găsit, fără să consulţi, o distracţie inofensivă.

— Ca şi tine.

— Ca şi mine. „Băieţii".

— Lasă „băieţii".

Glumise, prin asociaţie verbală, dar ca şi cum ar fi vorbit cu Aniuta. Ana îl privi cu mirare, dar continuă trecînd peste tentativa lui de glumă.

— „Băieţii" sunt o altă formă a nevoii de a te distra. Sunt încîntată. Să-i poftim la noi...

— Nici nu gîndesc. Refuz categoric. Asta-mi mai lipseşte, să aduc la mine Palatul de Justiţie. Te plictiseşti cu mine ?

— Nu mă gîndeam la mine. Exclusiv la tine. Eu nu te distrez. Ştiu, îl opri ea, ai fost foarte bun cu mine. Te-ai silit să mă convingi că ai nevoie de mine.

— Iar...

Ana renunţă.

Aprinse o ţigară.

Horia, ţigara lui. Fumul acestei ţigări îşi regăsi sinceritatea de la Chişinău, pornind spre Aniuta, gonit de Ana, ca de un vînt, spre cealaltă Ană.

În fond, de ce nu acceptase propunerea Anei de a-i invita pe „băieţi" la el acasă ? Căci într-adevăr. „băieţii", ca şi ţigara, deveniseră o necesitate zilnică. Poate că acasă, nu se simţea la el, ci la Ana, găsindu-şi libertatea de a fi el numai la masa de lucru, în timpul muncii profesionale. Salonul primirilor era şi el al Anei, legat de constrîngeri, căci pokerul fusese poate o distracţie săptămînală — cu o contrabandă platonică de erotism —, dar de cînd se înapoiase de la Chişinău, masa de poker devenise penibilă. Se temea de Ana, din cauza Aniutei, şi de Aniuta, din cauza Anei. Căuta să se concentreze şi nu izbutea decît să cîştige nimic în schimb. Fiecare poker îi aducea o recrudescenţă de mortificare. Aniuta îl neglija vizibil. Pe deasupra, ca o sentinelă a virtuţii, apărea şi Ivona, prietena Anei şi fiica lui Miluţă. În afară de asta, de cînd o strînsese în braţe pe Aniuta, toate familiarităţile altor bărbaţi cu ea, îi dădeau zilnic o zvîcnire de furuncul care coace. Şi Miluţă nu se jena. O dezmierda pe gît, chiar la masa de poker, o apuca de lobul urechii, pipăindu-l, simulînd o urecheală paternă, o ajuta să-şi îmbrace pardesiul, c-un gest posesiv... comportări care deveneau clocot în cazanul sîngelui lui Horia. Şi-n altă parte n-o mai vedea pe Aniuta. Canalia.

Cuvîntul lăsat la Chişinău reapăru pe buzele fumătorului, dînd şi ţigării, şi cafelii, şi băieţilor, un caracter provizor, aşa cum ar avea Ana, faţă de rest.

Într-o zi, după ce-şi isprăvi activitatea juridică mai devreme ca de obicei, amînînd cu scopuri extrajudiciare cîteva procese, Horia propuse băieţilor să-l însoţească la Strand.

Încîntaţi ! Ura ! trăiască Maestrul tinerilor ! Ura !

Trimise automobilul acasă. Apoi se scoborî oficial, cu alai, către locul spre care, înainte de Chișinău, se îndreptase oficios oarecum.

Gustări sprițuri, bere, țuici, cafele... Plătea Maestrul. Anecdote. Căldură. Băieții începură să-și scoată surtucele. Glume caracteristice atmosferii adusă între bărbați de scoaterea surtucului, care are sensul intim al unei apropieri de cămașă, ultimul obstacol între pielea goală și dorința de a fi numai în ea. Basinul de înot nu se deschisese încă, deși iunie era numele pe care numai calendarul îl dădea unui iulie autentic. Dar ieșenii nu cred decît în calendar, neavînd prejudecata realității, așa că „băieții" neputînd să se scalde, în apă, se scăldau în băuturi răcoritoare, antrenîndu-l și pe Horia la acest înot. Cunoscu abia atunci acea întîlnire față în față cu primăvara, pe care-o dau neinițiatului cîteva pahare de băutură. Ochii strălucesc, fața zîmbește, sîngele curge mai sprinten, vorbele capătă mișcări de dans — ca antrenate de o muzică și deodată îți vine parcă să dai bacșișuri.

— Încă un rînd.

— Să ne trăiască Maestrul, ura !

— Ura !

Ciocnet de pahare. Pe cer, un soare bine dispus, un soare de comandă pentru așa ceva, fălcos, sanguin, c-o hlizitură luminoasă de baragladină cu scripca. Simțeai că luna-i după el, la ușă.

— Niște fripturi.

— Pui !

— Pui !

— Fleici.

— Să mai aducă o masă.

— Niște țîri. Și mărar.

— Ceapă, mă.

— Și niște ridichi, păcătosule. Ce stai ? Galop ! Mișcă !

Se ivi un secretar.

— Maestre...

— Afară, afară, afară.

Îl alungară cu sifoane țîșnitoare, pe tulburătorul atmosferii. Căci nevoia de-a sparge, de-a toate, de-a răcni, de-a gesticula, e un atribut fiziologic al înfierbîntării al-

coolice, care accelerează minutarele vitalității, dezordonîndu-le automatismul.

Chelnerii, unul autentic, altul improvizat chelner din barcagiu improvizat — sunt singurele improvizări ieşene —, se îmbătaseră de comenzi, ca de un alt vin. Fugeau la crîşma de peste drum, bufetul Strandului, victimă şi el a pesimismului ieşan, nefiind înzestrat cu cele necesare chefului.

Un avocat porni după murături.

Altul după lăutari.

Altul după vin bun.

Ar fi pornit şi după „dame" vreunul dintre ei, dar nu îndrăznea nici unul, în prezenţa soarelui, a ferestrelor Palatului de Justiţie, sever ridicat pe culmea dealului şi a Maestrului.

Dar apăru Aniuta, de la tenis, chemată parcă de nevăzute şi neauzite...

Tot short, tot pulpe, tot sîni. Şi tot înconjurată de atleţi abia puberi.

O dori nu numai Maestru tinerior, dar şi „băieţii" lui.

Sunt femei care apar în ochii bărbaţilor, dîndu-le parcă nevoia de a-i închide o clipă, pentru a le păstra în amintire ca pe o înălţare topită în cer.

Şi sunt femei a căror apariţie dă ochilor un fel de apucături dinţate, de cîni care au înhăţat o halcă de carne, după care ochii bărbaţilor se întîlnesc într-o înfrăţire complice, uneori clipindu-şi reciproc aluzia la apetitul trezit.

Aniuta făcea parte din a doua categorie.

Îi văzu, şi se aşeză la masa ei, picior peste picior, dînd şi mai multă pulpă pulpei ei. Ştia de mult valoarea acestui gest — mai ales cînd era îmbrăcată — cu mult înainte de a-l vedea consacrat ca atare, de Marlene Dietrich în primul ei film care o lansase spre sexualitatea lumii : *Ich bin von Kopf bis Fuss für Liebe eingestellt...*

Toţi avocaţii însă ştiau şi respectau — în public — firma socială a Aniutei : Doamna consilier Romanescu. Aşa că apariţia ei nu produse explozii verbale, ci numai un jar pe care s-ar fi putut frige mult mai repede fripturile care întîrziau.

După popasul mixt — răcoritor pentru ea, arzător pentru cei care se ardeiaseră privind-o — Aniuta se întoarse la tenis, oferind poporului ei din urmă, ondulația șoldurilor în pantaloni băiețești.

Vinul deveni necesar fără sifon.

Sosise între timp o damigeană adusă de un expert al licorilor ieșene.

Soarele apunea congestionat, de culoarea beției, colorînd din cer cu vinul, obrajii chefului.

Coruri spontane, țîșnite din națională nevoie a muzicii :

„Ionel, Ionelule,
De ce bei, băiatule ?..."

Unde era glasul Aniutei ?

Canalia ?

— Toarnă, băiete.

„Fiindcă te rîd fe-te-le..."

Cînta și Horia, fără să dea cu punmul în masă, dar simțind muzica intens, cu o frenezie de a repeta cuvintele după ce corul le isprăvea.

— Mai cîntați, băieți.

Tenorul chefului se ridică în picioare, gușîndu-se prealabil, într-o tusă muzicală de trombon gîjîit, cerînd grupului reculegere și seriozitate, din ochi.

Se ridicase, parcă tot în picioare, întîia stea de aur mic, cea care arde deasupra apusului, făcînd semn cu batista stelelor din urmă : veniți, începe.

Ferestrele Palatului de Justiție ardeau venețian în fața zării de amurg.

Parcă se ridicau luminile în picioare, ca în biserică, după cetirea *Evangheliei*.

Sufletul simțea nevoia să facă semnul crucii în fața nopții care venea în odăjdii, înconjurată de stele.

— Ana !

— Ce-i, Ivona ?

Veneau de la plimbare.

— Nimic. Cînd îi prea frumos, îmi vine să-ţi spun numele.

Intrară în oraş, luînd tramvaiul de la Copou.

Glasul tenorului porni gîtuit într-o romanţă pe care şi Aniuta o cînta ; corul îndrăzni să-l îngîne pe solistul marelui glas.

Cînta înainte, lungind notele, filîndu-le, dîndu-le o ontucozitate de tenii.

— Mai drege-ţi vocea c-un pahar, îl îndemnă unul.

Se făcu tăcere. Stelele cerului încă de argint, se opriră mirate, privind în jos. Gîgîind şi broaştele, fleşcăite ca nişte zbîrciogi [1] muraţi, printre bănci, la marginea lacului, cu gura blazată şi ochi de „Basedow".

În sfîrşit tenorul căzu cloşcă pe scaun după ce-şi ouă glasul, lăsîndu-i pe ceilalţi. Glasurile se regrupară, ciocnind refrenului vesele de dans şi chiot.

Începea neastîmpărul cel mare, zăpăceala, care dau unei mese de cheflii înfierbîntaţi îndemnuri ambulatorii.

— Bărcile, să vie bărcile ! Chelner, adă bărcile. Ai venit ?

— Duceţi-vă, băieţi. Plătesc eu, hotărî Horia, cu glas tîrîtor, înfierbîntat ca şi ei, dar suficient de vigilent, din cauza dorinţei de a se apropia de Aniuta, idee fixă care aprindea o lumină în haosul care începea să-l clatine.

Bărcile deveniră mijlocul cel mai natural de-a scăpa de ei.

Porniră, gesticulînd, ca la asalt, cu mînile ca săbiile şi glasul ca nechezatul. Copii : ai vinului.

Horia plăti şi se strecură, rămînînd după o barcă : soluţie românească pentru toţi cei care eventual vor să justifice, mai ales după chef, popasul tainic lîngă ceva de lemn.

Nu numai Ivona avea intuiţii, dar şi Aniuta, căci fără de nici o prealabilă cercetare, ştiu că trebuie să rămîie singură. Îşi pregăti din vreme o migrenă, încetinindu-şi jocul, deprimînd sistematic elanul celorlalţi, ducînd mîna la frunte, în răstimpuri, retrăgîndu-şi racheta din joc, cerînd linişte.

— Vă rog, lăsaţi-mă singură, nu mă simt bine.

[1] Zbîrciog — specie de ciuperci comestibile cu pălăria zbîrată *(n. ed.)*

Se întinse pe o bancă, cu mînile subt cap, aşteptînd să-i plece partenerii.

Abia după plecarea lor şi după ce umbrele nopţii dădu după strandului, ca şi Chişinăului, intimităţi propice, se îmbrăcă, se fardă şi porni încet, oprindu-se o clipă la bufet.

Horia o prinse haiduceşte, ca la potecă de codru, încleştînd-o în braţele lui. De pe lac veneau refrenuri vesele. Plutea în noapte un parfum de verdeaţă udă şi un miros de lemne tăiate şi de cojoc ţărănesc. Aniuta mirosea ca după tenis : a trup gol, vară.

Fără emoţie, Aniuta dădu drumul rachetei, făcînd din braţele aduse peste gură barieră între capul ei şi buzele lui Horia.

— Aniuta, lasă-mă să te sărut. Sunt nebun după tine.

Mirosea a vin şi a tutun. Toate vorbele gemeau răguşit, ca tînguirea broaştelor din mîl. Ochii injectaţi aveau vinişoare roşii ca viermii apelor moarte. Nu mai vedea. Pete roşii ca buzele Aniutei, îi jucau pe ochi. Parcă-şi vedea sîngele dansînd. Clipea. Gemea. O strîngea. Îi muşca braţul.

— Ai !

Îi muşcă gura. Şi Aniuta i-o muşcă.

Cîni, trăgînd din aceeaşi carne, bot în bot.

Din ce în ce, inima Aniutei bătea mai tare. Ritmul drăcesc al dansului o cuprinsese. Broaştele. Corurile. Inimile.

Parcă băteau în jurul lor tam-tam-uri africane cu cadenţe surde.

Şi deodată, Aniuta se temu atît de tare că-i sfîşie bluza, rochia, încît, lăsîndu-se încleştată ca pînă atunci, bîjbîi prin întuneric, deschise uşa gheretei de lemn şi trăgîndu-l după ea, se prăbuşi cu el — dezbrăcîndu-şi singura frunză care o acoperea.

*

* *

— Nu dăm la masă, Coniţă ?

— Aşteptăm.

Horia nu era nici în birou, nici în casă. Deprinşi să nu-şi aroge dreptul la iniţiative, secretarii n-o anunţaseră

pe Ana că Maestrul „s-a încurcat" la Strand. Se descurcaseră singuri cu clienții, plecînd apoi la masă.

Ana fuma la fereastră. N-avea poftă de mîncare. Dacă ar fi fost singură, s-ar fi mulțumit cu fructe, cafea și țigări. De-o vreme accepta foarte distrat — ca și participarea la poker — obligația deprinderii de-a fi soția lui Horia. Gîndul plutea pe un vag de culoarea Mării Negre, noaptea, cînd te apropii de somnul pe care nu-l găsești decît o dată cu zborul în mare.

Nu era propriu-zis tristă. Distrată. Trăia înainte alături de Horia, așa cum ai cînta cu un deget, pe-o claviatură de pian, fără să asculți sunetele, uitîndu-te pe fereastră, absent. Îi era lene și de Ivona, deși se plimba uneori cu ea, știindu-și-o devotat aproape, sensibilă ca frunzele din vîrful plopilor, curată, proaspătă, fermecător tînără. Dar și Ivona devenea ca tot ce era formă și culoare a bucuriei de-a trăi, veste pentru alții. Lîngă Ivona, aveai impresia că fură, că acceptă o scrisoare destinată altcuiva. O iubea prea mult ca s-o îndepărteze. Și nici nu știa cum, dar dorea din ce în ce mai tare, o dragoste pentru Ivona. S-o vadă îndrăgostită de un băiat. Să ducă aceluia ceea ce elanul pasionat al prieteniei îi sacrificase ei. Și totuși, și dragostea Ivonei o aștepta cu o strîngere de inimă. Nu mai vedea în dragoste un drum spre fericire, ci unul spre resemnare.

Zi cu zi, sufletul Anei își pierdea viitorul. Nu se putea gîndi mai departe. Trăia zile, ca în file rupte, fără să-și mai răsfoiască, nici să-și simtă cartea.

Nici nu se mai irita. Parcă aștepta ceva exterior — ca și cum s-ar fi putut întîmpla — care să-i dea curajul și energia unei hotărîri. Avea mereu senzația, cu resemnarea lui de tren uitat pe o linie moartă, de tren al neputinții, de-a mai pleca a lui Pierrot.

Se gîndea la ea ca și la Pierrot, c-un oftat care pecetluia un destin închis.

Nici plimbarea cu Ivona n-o înviorase.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia întîrzia în oraș. O noutate care n-o mira decît superficial, situată în mecanismul deprinderilor zilnice, căci altminteri era natural ca Horia să fie cît mai puțin cu ea.

O sonerie răsună tare, stricînd tăcerea. Crezu că a venit Horia. Porni să-i deschidă.

Se înşelase. Suna telefonul.

— Alo, cine-i vă rog.

— Iaşul, Iaşul...

Parcă vîjîia o furtună cosmică în receptorul de ebonit. O dezordine vastă, care aducea timpanului frămîntări de haos.

Şi dintr-o mare depărtare, ca de dincolo de lume, din altă planetă, un glas stins articula convulziv „Iaşul, Iaşul, Iaşul"...

— Aici Iaşul.

— Tu eşti ? glasul tău ? Dragostea mea, copilul meu, fetiţa mea ! !

Cădeau vorbele, ca dintr-un cer deschis pentru îngeri, deasupra unei furtuni de iad spart. Pîcîituri, cutremure, vîjîiri, uuituri, gemete. Stridenţe de sîrme în văzduh, — acele demenţe ale tăcerii, care-s vîrcolacii undelor radiofonice —, dînd în răstimpuri şi mai fragilă subţiime unui concert de vioară.

— Iaşul, Iaşul. De ce nu răspunzi ? Iaşul...

Inima Anei devenise atît de dureroasă, încît şi-o acoperi cu mîna liberă. Glasul acela tînăr, pasionat şi deznădăjduit, care o iubea, era mai patetic decît toate glasurile artei.

Pur, brut, direct, era ţipătul de cocor al dragostii, bătaia ei de aripi, braţele ei întinse peste lume după biata feerică pîlpîire de aur a unei steluţe.

— Eu sunt, da. Eu.

— Tu ?

Era straniu ce făcea Ana, răspunzînd în locul altuia, ea care niciodată nu glumea cu viaţa. Dar îi bătea inima, aplecată cu sfîşiere asupra întregului pămînt, ca peste un leagăn de copil bolnav.

— Te iubesc, te iubesc, te iubesc. Auzi ?

— Aud.

— Plîng, gîndindu-mă la tine, rîd, plîng, sunt fericit. M-auzi ?

— Te-aud.

— Cerul meu, fetița mea...

Haosul înghiți glasul acestui delir, întunecîndu-l.

Inima Anei pîlpîia ca o flacără adusă în pumni de la Înviere, să n-o stingă vîntul.

*

* *

Omul de lemn care venind pe subt tei, sui țapăn scările cerdacului și se opri — și mai rigid — în fața ușii, gîndindu-se încruntat, — nu-și aminti cine-i decît în clipa cînd mîna pornită spre buzunar găsi cheia, ridicînd-o spre broasca Yale.

„Horia Orghidan vine acasă".

Cuvintele parcă defilară prin fața lui, dîndu-i onorul.

Sughiță și intră fără să aprindă lumina, hipnotizat de un singur gînd : să doarmă.

O lună galbenă dădea și mai mult sinistru acestui om de ceară, cu buzele ca o rană falsă și obrazul pătat parcă de amprentele cu sînge ale unui asasin.

Galbenul lunii de ceară îi împrejmui prin întuneric mersul automat.

Aprinse un chibrit, făcîndu-și potecă prin întunericul de moarte al casei străine. Intră în ietac, lăsînd lumina stinsă, cum o găsise. Își dezbrăcă surtucul și jiletca, punîndu-le automat pe scaunul de la căpătîi, își scoase pantofii, fără să le mai desfacă șireturile, își desfăcu nodul cravatei, și rupse gulerul cu nasture cu tot, și se trînti pe pat, cu fața în sus și mîinile răstignite.

— Fuuu...

Se dezumflă, într-un fel de leșin al întregii ființe, lăsînd pe patul somnului, strîmbă și rînjită, păpușa de ceară a lui Horia Orghidan.

Ana uitase că așteaptă pe cineva. Nu mai aștepta nimic. Găsise miracolul unei emoții în inima ei. Sufletul era evlavia unei îngenunchieri, ca-n Bethleemul cel naiv adus de stelele cu poze și cîntece de Stea.

— Nu dăm la masă, Coniță ?

— Așteptăm.

Maria apărea și dispărea cu același refren, fără să intre în odaie, stînd la ușă. Dar intervențiile Mariei în

răstimpuri, își pierduseră sensul, devenind o mișcare uniformă a timpului — tic-tac, tic-tac —, c-un altfel de cuc decît cel răsărit la ore din ușița pendulului.

— Nu dăm la masă, Coniță ?

De data aceasta Maria intră în odaie, apropiindu-se de fereastra la care veghea Ana. Îi vorbi în șoaptă stăruitoare, ca și cum ar fi vrut s-o deștepte din somn.

— O sunat miezul nopții.

Poate din cauza tăcerii adunate în toate odăile, „miezul nopții" se ivi în urechea Anei, negru ca umbra lui Satan în superstițiile populare.

Și numai după acest popas lîngă „miezul nopții", mintea Anei înregistra normal sensul casnic al vorbelor Mariei.

— Duceți-vă la culcare. Conașu se vede că nu vine la masă.

— Și mata ?

— Eu... du-te, lasă, am să văd.

Maria plecă. Ana mușcă dintr-o pară, aprinse o țigară. Apoi le aruncă pe fereastră. Vroia să închidă ochii în patul ei. Atît. Fără să știe dacă va dormi sau nu. Stinse lumina. În dreptul geamului, micșorată, luna era galbenă ca obrazul morților în raclă de sticlă. Stranie, fiindcă ochii o vedeau astfel după trecerea „Miezului Nopții", într-o casă mare, mută, cu luminile stinse.

Totuși Ana porni spre ietac ca de obicei. Dar absurda senzație că cineva e la spatele ei, o făcu deodată să fugă spre ietac. Intră, trîntind ușa, cutremurată de fiorul copiilor care-au visat strigoi ; văzu umbra din pat, țipă, aprinse lumina, își acoperi gura ca să nu țipe iar.

Nu-l recunoscuse.

— Horia !

Părea mort.

Se repezi spre el cu brațele întinse. Îi căzură.

Beat ! Duhnea a vin și a rachiu și a sudoare acră. Galben, cu pleoapele vinete, c-o mînă care atîrna pe podele.

Beat !

Ana scînci ca un copil, mușcîndu-și pumnii. Vru să stingă lumina, să nu-l mai vadă.

Nu mai putea. Închise ochii.

Nu era rănit ?

Alt pas spre el, cu ochii mari deschişi. Se aplecă îi pipăi gura şi faţa, luă batista lui din buzunarul surtucului, o văzu roşie, îi şterse obrazul cu un colţ curat — ea îi brodase iniţialele — şi descoperi grăsimea trivială a roşului de buze.

Scăpă batista din mînă, c-un răsunet spart al inimii.

Nu pricepea nimic. Creerul devenise un fel de sticlă, ca şi ochii, prin care toate intrau şi rămîneau nejudecate.

Îl pipăi cu degetul pe obraz, stupid şi incredul, ca şi cum s-ar mai fi putut aştepta la o farsă macabră, la o păpuşă de ceară pusă de Horia pe patul lui, ca s-o sperie la miezul nopţii, el fiind ascuns subt pat.

— Horia !

Beţivul tresări, scuturat de un sughiţ, gîlgîi înfundat, şi iar se dezumflă.

Fără putere, Ana căzu pe scaunul de la căpătîi, cel cu jiletca şi surtucul. O cuprinse un fel de leşin halucinat, ca adormirea celor degeneraţi. Vedea tot, dar amorţit deşi intens, printr-o transparenţă stranie. Uneori i se părea că doarme în pat şi se visează pe scaun, lîngă păpuşa de ceară, Alteori auzea deodată, ca o apropiere, pulsul ceasornicului din jiletca de pe scaun şi tresărea, absurd convinsă că Horia a venit şi s-a oprit la spatele ei, rîzînd glumeţ. Iar adormea cu ochii deschişi ca în fundul mării, printre alte vietăţi.

Ostenea ca cei care-şi pierd sîngele.

Capul i se înclină. Umerii se muiară. Parcă devenea scrum, într-o ardere înceată.

Cîteva clipe aţipi. Visă că Horia e beat şi o strigă, întinzînd spre ea mîni pline de sînge. Îi tresări inima, se deşteptă c-un vaiet, întinzînd mîna după Horia, s-o apere de coşmar.

Păpuşa de ceară deschisese buzele, parcă topindu-se de căldură : un fir de salivă se prelingea în colţul gurii.

Ana se deşteptă într-o luciditate stranie. Văzu tot. Ştiu tot. Acceptă tot. Beţia lui Horia avea în braţe, buzele, sudoarea şi parfumul unei femei de stradă.

Nici mînie. Nici dezgust. Mai mult, dar altceva.

Spinarea i se îndreptase. Ochii îşi aprindeau lumina. Fruntea se limpezise, descreţindu-se. Faţa se deştepta, adunîndu-şi expresia într-o concentrare de rugăciune.

Căci Horia murise vegheat de văduva lui. Murea de şaptesprezece ani, zi cu zi, noapte cu noapte.

Îl ducea astfel pretutindeni, peste întreaga lor viaţă, cădelniţînd a moarte. În jurul Iaşului celor dintîi plimbări : lîngă biserica Buna-Vestire a logodnei lor ; în casa anilor ei de portocale venite pe fereastră ; în casa anilor de-apoi, cu două biblioteci pentru doi oameni singuri, pînă cînd Iaşul tot, din zare în zare, mirosi a moarte printre biserici.

Şi-apoi, întregul convoi veni la deal, solemn, coti pe lîngă orbul de la poartă şi trecu pe subt tei, încet, legănîndu-se, aducîndu-l pe Horia pe patul morţii lui.

Fără să-l mai privească, lăsînd lumina aprinsă ca în odăile în care lumînări veghează somnul morţilor, Ana se ridică de pe scaun, deschise uşa şi o închise la loc, începîndu-şi noaptea ei.

Nu se gîndea la Horia. Mai vechi decît moartea rochiei de mireasă şi doliul după el se veştejise.

Se gîndea la un străin, numit de alţii Horia, care trezise în ea solemn ca un cor antic, ura.

Plutea cu două aripi, ca de coasă, întunericul, asupra vieţii omului străin. Mintea Anei îl gîndi, noapte cu noapte, zi cu zi, din tinereţă pînă în maturitate. Ochiul n-avea lacrime, nici asprime. Privire de ger nordic care ucide zborul fără glonţ, arzîndu-l fără flacără.

Gîndi, gîndi, gîndi, pînă cînd iarăşi se opri — cu altă inimă — lîngă bătaia inimii adusă de un glas venit parcă din cer, printre furtuni : „Plîng gîndindu-mă la tine, plîng, rîd, sunt fericit. M-auzi ?"

Îl auzea din miezul nopţii ei.

Privea şi dragostea cu aceeaşi ochi şi acelaşi gînd, ca şi pe omul străin.

Aceeaşi lună galbenă îşi pregătea apusul, desfrunzindu-se în nouri, ca o toamnă a strigoilor.

Ana se duse la masa ei. Îşi pregăti cu gesturi potolite, două plicuri de dimensiuni inegale şi două scrisori. Apoi luă o foaie albă, scriind : „Ana, Ana, Ana, Doamnei Ana

Orghidan, Iași, Iași, Iași, Constanța, marea, farul, digul, Ana, Ana Florentin, domnișoara Ana Florentin, tu, eu, noi, amîndoi, Ana, Ana mare, dig, far, Iași, Iași, Iași, pînă cînd cuvintele începură să apară cu forme străine scrisului Anei. Alt scris ieșea din cel vechi, ca un schelet dintr-un coșciug. Literile își pierdeau rotunzimea de mărgele înșirate, crescînd rigid, la început împleticite ca mersul beților, un fel de litere de tipar împinse cu mîna, apoi însufleținu-se, transfigurîndu-se, pierzîndu-și stîngăcia sacadată, devenind a desenul unui scris adus de amintire — scris de bărbat.

Aceeași mînă, dar alt scris.

Scrisoarea începu atît de straniu că parcă un nebun își vedea chipul în oglindă : chipul ? gîndul ?

„Nu, Ana, nu-ți voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin așa cum n-a rămas decît în dragostea noastră...“

Nici o emoție. Un calcul rece. În fiecare literă era o cifră, în fiecare rînd, o adunare. Mîna avocatului Orghidan cînd își făcea socoteala veniturilor s-ar fi putut învecina cu mîna acestei scrisori de dragoste : întîia și ultima.

„...Îți mulțumesc că ai venit. De douăzeci de ani te așteptam, deși căsătorit ca și tine, știind că într-o zi vom fi iar două aripi ale aceluiași trup. Plîng, gîndindu-mă la tine, rîd, plîng, sunt fericit, M-auzi, Ana ?“...

Fura inima glasului venit din cer, atît de calm, că parcă transcria un rezumat de concluzii pentru avocatul Orghidan, pe vremea cînd îi era secretară.

„...Aleea noastră, digul, grădina noastră, marea. Tu și eu. Farul. Valurile. Pelerina. Ana...“

Nota, cum însemna rufele avocatului Orghidan, trimise la spălat.

„...Rîdea marea în jurul nostru, revăzîndu-ne îmbrățișați pe aceea pelerină...“,

Murdăria în fața celei mai albastre nopți cu lună, pelerina versurilor lui Verlaine : *„La mer sur qui prie la vièrge Marie“.*

„...La far, tu și eu noi doi, amîndoi, vorbele tinereții și ale regăsirii noastre. Ana, plîng, Ana mea Florentin“.

Lipi plicul, scrise adresa : *Doamnei Ana Orghidan.*

Alt plic. De data aceasta, mîna Aneî își reluă scrisul. Adresa : „Doamnei Corina Foscalo..."

Textul :*„Dragă Corina, recurg la un subterfugiu cam școlăresc pentru a-l convinge pe Horia să se despartă de mine, acordîndu-mi călătoria pe care mi-o propuneai. El e prea ocupat ca să accepte invitația ta. Expediază-mi imediat la Iași — nerecomandat — alăturata scrisoare. Rizi, Corina !*

Ana".

Închise plicul. Puse timbre.

Aprinse o țigară cu acea satisfacție pe care ți-o dă ducerea pînă la capăt a lucrului hotărît.

Începeau zorii, înflorind grădinile luminii.

Scrumul țigării căzu pe scrisoare. Ana îl suflă cu meticulozitate, acordînd mai multă importanță scrumului decît zorilor. Încuie scrisoarea în sertarul unde era și plicul călătoriei lui Pierrot. „Cucurigu, boieri mari, dați punguța cu doi bani".

Dimineața noului timp își pierduse și acest cucurigu.

Luă cheia, stinse lumina, trecu fără grabă și cu indiferență prin odăile în care noaptea se decolora ca stînjeneii trecuți, deschise din nou ușa ietacului stinse lumina, se dezbrăcă și se culcă, închizînd numai ochii, lîngă duhoarea de vin, sudoare acră și lîngă horăitul celuilalt.

*

* *

Horia Orghidan se deșteptă la șase, ca întotdeauna dar fără memorie. Migrena îl rostogoli c-un picior la Chișinău și de-acolo îndărăt la Iași, din Aniuta în Aniuta. Avea în gură sărutările acrite în vin și tutun. În nări, mirosul și parfumul ei. Întinse mîna alături, căutînd-o.

Abea atunci se trezi, retrăgîndu-și mîna, ars. Ana..

— Fuuu...

Începea alt „fuuu", al deșteptărilor din beție.

Vinul. Noaptea. Migrena. Aniuta. Ana.

„Ionel, Ionelule
Nu mai bea, băiatule..."

Migrena repeta refrenul chefului, actualizîndu-i toate zgomotele în timpan.

Ce dracu făcuse ?

Se îmbătase.

— Fuuu...

Cine-l aduse acasă ?

Apărea acea viespuire de întrebări a deşteptărilor din beţie, cînd mînile îşi pipăie capul — capul trupului normal, capul creierului lucid, — implorînd răspunsuri, asigurări, îmbărbătări.

O luă din nou — băbeşte — de la Palatul de Justiţie, recapitulînd prin zvîcnirile migrenei începutul şi sfîrşitul chefului. În ghereta sălbatecă, sfîşiindu-i creerii. De acolo începea întunerecul, ca un tunel.

Se întîlnise cu Pierrot beat ? Sau numai visase ? Băuse cu beţivul într-o mahala ? L-ar fi mortificat aşa ceva. Cine-l adusese acasă ? Cum intrase ? Făcuse scandal ?

Niciodată nu se gîndise la el ca la altcineva.

Şi iată că... Ana dormea ? Îl văzuse ?

„Ionel, Ionelule
Nu mai bea, băiatule..."

Îl cuprinse deodată, în faţa avalanşei întrebărilor fără răspuns, panica oamenilor care au făcut o crimă, înainte de-a şti dacă sunt urmăriţi sau nu.

Dormise îmbrăcat ! Îşi văzu picioarele rămase cu ciorapi, la capătul pantalonilor mototoliţi şi pătaţi... Dădu să sară din pat. Dar paroxismul spaimei de-a fi descoperit astfel de Ana — care dormea — în loc să-i dea impulsiuni, îi refăcu prudenţa. Se uită încă o dată spre Ana, cu coada ochiului. Dormea cu spatele spre el, pe o coastă. Respiră. Se dădu jos din pat, circumspect, evitînd zgomotul ca acei clienţi ingraţi ai hotelurilor de noapte, care se strecoară dis-de-dimineaţă din aşternut, fără să plătească. Cu surtucul şi jiletca într-o mînă, şi pantofii în cealaltă, devenit din cap pînă-n picioare un corp delict ieşi în ciorapi, deschizînd şi închizînd uşa cu respiraţia oprită.

De-a dreptul la baie. Încuie uşa. Se inspectă în oglindă, mirat, ca pe-un dosar penal. Ochii, gura, — era feştelită ca a copiilor după ce-au mîncat agude — obrajii : frecaţi cu mîna, lăsau urme de buze. Se dezbracă, făcînd instinctiv ceea ce fac şi criminalii. Îşi adună rufele nopţii în cămaşă făcînd o bocea abjectă, pe care o înveli într-un ziar. ascunzînd-o deasupra dulapului. Apoi se săpuni cu pămătuful de ras, cercînd parcă, răzîndu-se meticulos, să-şi schimbe faţa. Apoi trecu subt duşul rece, — focul nu era încă aprins, fiindcă Ana se scula mult mai tîrziu şi el nu admitea irosirea lemnelor —, fricţionîndu-se cu mănuşa aspră. Îşi freca trupul cu săpun şi cu mănuşa aşa cum spală spălătoresele, rufele pe care vor să le scoată din boală.

Şi abia după ce se despărţi într-o măsură de urmele nopţii, punîndu-şi halatul, încercă să mediteze. Era aproape sigur că nu vorbise cu Ana şi nici nu văzuse lumina aprinsă în ietac. Probabil că Ana îl aşteptase tîrziu la masă, şi văzînd că nu mai vine, se culcase şi adormise.

O trezise sau n-o trezise ?

Un om deprins de peste patruzeci de ani să aibă încredere în el, cu greu poate să şi-o refuze chiar cînd s-a îmbătat. Nici beat, Horia Orghidan nu-l socotea capabil pe Horia Orghidan să facă imprudenţa de-a o trezi pe Ana cînd nu trebuie.

Apoi se amestecă avocatul lui Horia Orghidan. Dacă ar fi trezit-o, desigur că Ana l-ar fi dezbrăcat, culcat, i-ar fi pus o compresă pe frunte, amînînd explicaţiile pe a doua zi. Exclus ca Ana să fi procedat altfel. Aceasta era logica ei.

Devreme ce se trezise îmbrăcat, însemna că Ana nu-l auzise intrînd în ietac. Evident. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ana nu ştia nimic.

Şi din clipa în care îşi consolidă această certitudine, liberat de grijă, se întoarse cu iritare împotriva Anei, făcînd-o răspunzătoare de tot ce-i părea — acum — exagerat şi absurd în panica lui.

În definitiv ce se întîmplase ? Făcuse ce fac toţi bărbaţii : se încurcase şi el o dată la un chef. Se îmbătase

Ei şi ? Logica acestei mînii o eşcamota pe Aniuta, lăsînd să apară numai cheful.

Pierrot era un beţiv înveterat. Îi făcuse Ana vreodată un reproş ? Atunci ? Ridică din umeri. O sună pe Maria, poruncind să-i facă o cafea neagră „la pahar". Maria îl privi nedumerită.

— Ce aştepţi ? Pleacă.

Redevenise stăpînul său, prin mînia împotriva altora, chiar şi împotriva uşilor pe care începea să le trîntească, uitînd că Ana doarme.

Se îmbrăcă, ducîndu-se în birou. Acolo îşi bău cafeaua, aprinzînd ţigara.

Tot el se sculase înaintea secretarilor. Ei veneau la opt, somnoroşi. El şi după chef, cu toate că migrena încă nu cedase, tot treaz era la datorie.

În genere, trezirile la oră fixă, cu un ritual invariabil, îi dăduse o satisfacţie fără relief special. Se deprinsese cu ea ca şi cu dosarele de pe biurou, ca şi cu scaunul, creionul, ochelarii şi cu restul : Ana.

De data aceasta însă, după ce învinsese pe rînd somnul, panica, mahmureala şi migrena — biuroul cu dosarele, cafeaua neagră şi ţigara, îi dădeau o satisfacţie atît de neaşteptată încît nu făcea nimic, simţind din cap pînă-n picioare, bucuria de-a trăi. Aer curat, soare, verdeaţă şi flori. Bani avea, procese avea, casă avea.

Zîmbi indulgent.

*

* *

Horia descoperise „viaţa". Se simţea întinerind. Îi venea să-şi puie o floare la butonieră. Se uita în oglinzi cu satisfacţie, apreciindu-se ca bărbat. Nici burtă, nici zbîrcituri. Glezne subţiri, spinare dreaptă, trăsături energice şi regulate, păr des — nu-i cădea — dinţi toţi şi albi pe deasupra.

De la patruzeci de ani în sus, „ a descoperi viaţa" înseamnă a vedea altfel viitorul decît pînă atunci. Viaţa e ceea ce apare bărbatului copt în locul bătrîneţei presimţite. Cîtă vreme se limitase la Ana, se pregătise de bătrîneţe, resemnîndu-se să caute o înţelepciune. Cafeaua neagră, ţigara, bufetul, băieţii, cheful şi Aniuta, îl izbă-

viseră la timp de înţelepciune, făcîndu-l să îndepărteze ceasul ei, care măsoară moartea vieţii.

După, chef, se întîlnise la Palatul de Justiţie cu „băieţii", pe rînd cu cîte unul. Care de care mai prăpădit : „vîjîit" spuneau ei, definind mahmureala chefului, — cu sîngele devenit refren metalic de chinină în timpan şi creierul ceţos şi buhăit de aburi ca munţii —, printr-o vorbă consacrată de argoul chefliilor, derivată din verbul onomatopeic : a vîjîi.

Horia rezistase cel mai bine.

— Maestre, nici nu se cunoaşte. Sunţeţi extraordinar pe onoarea mea.

Ana nu-i făcuse nici o scenă.

— Te-ai întors tîrziu ?

Atît.

— Am stat la Strand cu băieţii. Trebuie să-mi încep propaganda pentru Decanat. Alegerile or să fie tocmai la iarnă. Dar mă pregătesc din timp. Nu vreau să am aerul că procedez că politicianii, în ultimul moment.

Dar Aniuta...

Era suficient să se gîndească o secundă la Aniuta, — se gîndea la ea cu sîngele, Aniuta fiind pentru el un anotimp fiziologic —, şi-ndată devenea gentil cu Ana, gata de complimente : de ordin spiritual, moral. Contrastul dintre ele satisfăcea în el şi vanitatea şi fiziologia, Ana consacrîndu-i înţelepciunea, Aniuta tinereţei. Curios ! Nu bănuise niciodată că o aventură poate să-l facă mai acomodant cu soţia înşelată. Certitudinea Aniutei, îl făcea s-o respecte mai uşor şi numai obiectiv pe Ana, retractîndu-i chiar iritările pe care i le provoca înainte. Natural, cu condiţia să nu-i facă scene.

Nu-i făcuse. Vorbiseră fără efort, ascultîndu-se unul pe altul, replicîndu-şi fără pauze şi fără nervi, în aşa măsură încît Horia uitase să-şi mai citească ziarul, sărutînd-o pe Ana c-un fel de recunoştinţă. Parcă era pe punctul de-a deveni mama lui Horia — noroc că murise la timp — încă din liceu devenise compromiţătoare pentru ambiţiile fiului.

Își frecase palmele și plecase la palat într-o dispoziție excelentă : aceea care în cupă de cristal se numește șampanie.

Așteptîndu-și rîndul la procese se gîndea la excursii, la vacanța de vară, la haine, cămeși de mătasă, cravate. Se întîlnise deodată, în plină maturitate, cu un alt optimism, gata să-i atribuie sensul unei filosofii revelate, prin care-și depășea nivelul intelectual de pînă atunci. Crezuse — intim — că limita superiorității lui e avocatura în care se ilustra. Se ferea de oameni — ca om — acoperindu-și prin superioaritatea profesională, lipsurile știute numai de el. Se înșelase ? Probabil. De vreme ce contactul cu oamenii îl stimula, dîndu-i presimțirea altor victorii, mai puțin aride decît cele de pînă atunci, dar recreative, mai zîmbitoare, mai vii.

Veselia nu-i mai inteligentă decît tristețea. Dar oamenii cari au trăit departe de veselia grupurilor, confundă foarte ușor rîsul provocat de ei sau împărtășit de ei, cu un atribuit al inteligenței stimulate. Cheful și chiar acel aperitiv cotidian de chef, gustat în treacăt la bodega sau berăria obișnuită, dă adepților ,certitudinea inteligenței. Veselia găsită în vin și-n ambianța lui, glumele ei, anecdotele ei, aforismele ei, clevetirile ei, certifica adepților grupați acolo, conștiința că alcătuiesc un tribunal al judecății neconformiste, al judecății deștepte.

Desigur că e o iluzie, foarte răspîndită, dar neofitul Horia o descoperi cu entuziasm. Prin chef, intra printre oameni, descoperindu-și aptitudini sociale pe care nu și le bănuise, de-a se distra, distrînd, de a fi în „vervă", nu în slujba dreptului, ci în numele vitalității.

Candoarea neofitului care descoperea mereu, „oul lui Columb", convins că l-a inventat, dădea acestui om calculat pînă atunci în toate actele vieții lui, farmecul spontaneității.

Dar Horia nu cunoștea încă ritualul post festiv al celor rutinați. Pe la șase, o delegație de băieți se prezintă la el :

— Maestre, avem o propunere : n-ați vrea să facem o baie de abur ?

— Eu fac baie acasă, băieți, nu se putu împiedica Horia, încă epatat că are acasă ceea ce alții doresc.

— Ce-are aface, Maestre ?

Cedă, sacrificînd un proces.

Esența de brad turnată cu pîlnia în gîtul samovarului caloric, dădea respirației profunde și conștient răspicate, vara pădurilor de munte. Băieții ședeau pe băncile suprapuse, goi în jurul Maestrului gol, ca pentru o fotografie. Toți asudau cu deliciu, laolaltă, devenind frați, ca fîntînile surori. Numai strugurii de sudoare, goi ai naturii. E tare greu să nu te trezești subit tenor, bariton sau bas, la baia de abur, unul lîngă altul. Ca și culesul viilor, sudația băii de abur aduce cîntece celor deveniți copii. Hruba ei boltită cu sonoritate de biserică, dă aparență glasului chiar și afonilor. Soliștii cîntă arii de operă, cu mugete profunde în care vaca și boul și-au pierdut numai coarnele. Dar camarazii de beție și sudație găsesc acolo, în aburii inspirați, portativul corului.

Începu. Baia fu un cor cu sudoare, cu dușuri, cu masaj săpunat, cu apă rece din basin care înviorează deodată moleșirile acumulate pînă la fiorul ei de argint sonor. Cearșafurile-n care dinții își exagerează dîrdîirea provocată de basinul rece, popasul orizontal, cu cearșaful, cu burnuzul și șervetul ca turbanul, pe canapeluțe alineate cu într-un dormitor juvenil, țigările fumate indolent, impresia că ești sultanul bine dispus care-și fumează narghileaua așteptînd cadînele.

— Bine, bine, băieți, dar parcă mai trebuie ceva...

— Cîte sticle, Maestre ?

— Cîte jumătate de sticlă, de om.

— Maestre, doar suntem oameni întregi ! !

— Și jumătate.

Rîsete.

— Cotnar de la Canter.

— Și ceva pîrjoale.

Baia de abur e o punte între două chefuri.

— Alo, alo, casa Orghidan ? Tu ești Ana ?

— Eu.

— Să nu m-aștepți la masă. Sunt invitat la o agapă colegială. Nu te superi ?

— Nu.

— Te sărut. Îţi trimit maşina să te plimbi. Ştii ce ? Invit-o la masă pe Ivona. După-masă vă plimbaţi cu maşina. Nu-i bună idee ?

— Eşti foarte gentil, mulţumesc.

Horia îşi frecă mîinile.

Ana trimise automobilul cu un bilet, invitînd-o pe Ivona la masă :

„Sunt singură la masă. Vrei să-mi ţii tovărăşie ?“

După-masă, respectînd programul lui Horia, se plimbară cu automobilul spre Repedea, lăsînd în urmă zgomotele oraşului, pînă cînd întîlniră stelele şi tăcerea cu greieri în vacanţă de vară. Mirosea a pădure. Opriră automobilul. Pînă atunci tăcuseră alături. Spinarea şoferului lui Horia punea o prezenţă străină în intimitatea lor. Lăsînd automobilul cu farurile stinse şi cu ţigara şoferului, porniră pe jos. Ana luă braţul Ivonei, strîngîndu-l subt braţul ei.

— Sunt tare mulţumită că isprăveşti şcoala.

— Şi eu, Ana.

— Aş vrea să te văd în viaţă.

Ivona tresări, privind-o pe Ana lung, cercetător.

— Nu sunt ?

— Lecturile şi cu mine nu-s de-ajuns. Eşti prea singură. Prietenia ta pentru mine dovedeşte şi o mare izolare, Ivona. Tu eşti mult prea tînără ca să dai unui om mai mare decît tine afecţiunea exclusivă pe care unii bătrîni o dau copilului preferat. Afecţiunea pentru copilul tău te duce tot spre viaţă ; iubeşti din nou viaţa prin copilul în care te revezi. E un drum spre viitor, singurul posibil pentru oamenii care nu mai au dreptul decît la trecut. Dar afecţiunea ta exclusivă — aşa mi se pare — pentru mine, te deprinde să trăieşti la pas, cum trăiesc eu. Renunţi la vrîsta ta. Eu sunt, şi trebuie să fiu, o simplă etapă în viaţa ta sufletească. Mi-ai spus odată, după o plimbare : „Cînd e prea frumos, îmi vine să-ţi spun numele“. „Cînd e prea frumos, îmi vine să o chem şi pe Ana“ : şi asta poate că e prea mult. Dar asta n-ar

fi decît admirabila ta nevoie de prietenie. Vorbele tale însă, îmi dau conştiinţa că am uzurpat în sufletul tău — fără să vreau —, locul vieţii, locul oamenilor. E o stranie sfîntă. Ivona, acest loc, în care numai dragostea poate să stea. Dragostea şi viaţa. Aşa e mai bine, mai înţelept. Nu numai dragostea. E mai primejdios chiar pentru dragoste, să te uiţi fix numai la ea. Devine o stare hipnotică, din care te deştepţi sleit, cu poftă de somn, tocmai atunci cînd încep insomniile. E bine, Ivona, să iubeşti pe cineva, frumos, curat, devotat, generos, dar fără să renunţi la tine. O libertate mereu mîndră de ea şi de vecinătatea celorlalte. Să te păstrezi vie pentru cel pe care-l iubeşti, nu numai prin dragoste, dar şi prin viaţă.

Ivona se muiase deodată subt braţul Anei, lunecînd jos. Ghemuită acolo, plîngea, cu faţa ascunsă în palme, izgonită de Arhanghel dincolo de porţile de aur. Strălucirea cerului de vară era departe.

Ana veni lîngă Ivona, pe iarba greierilor.

Îi cuprinse capul în mîini, o sărută pe frunte, îi spuse cu vorbe apropiate ca şi murmurul ierburilor, tot ce e cîntec de leagăn pe buzele femeilor fără copii, pînă cînd, uzi, ochii Ivonei zîmbiră, frăgeziţi de lacrimi. Sufletul ei fusese pînă-n fundul pămîntului negru, prăbuşit, izgonit, pierzîndu-şi zborul şi cerul, dar chipul tinereţii ei în mînile Anei era ca un ulcior atunci umplut cu apă proaspătă din fîntînă adîncă.

— Te rog să mă ierţi...

Izbucni cu lacrimi şi cu rîs, vorbind proaspăt şi răguşit.

— ...N-am să mai fac !

Se înapoiară, ţinîndu-se de mînă. Reveniră în oraş, tăcînd ca şi la dus, dar mînă în mînă. Ana o lăsă acasă, sărutînd-o lung pe frunte.

Casa de la Copou era goală. Celălalt nu venise. Ana respiră uşurată.

Era sfăşiată de tristeţă. Îşi tîra sufletul peste toate, cu un foşnet de copac tăiat cu tot frunzişul de crengi. Şi, totuşi, niciodată nu se simţise mai dezlegată de orice, mai tare, mai hotărîtă. Căci disperarea Ivonei — sărăcuţa — îi dovedea că devenise o primejdie pentru singura

ființă care o mai lega de viață. Era în ochii Anei, solemnitatea creștină a unui „Amin".

*
* *

— Ai petrecut bine ?

— 'M... ! Discuții, politică, mîncare cam proastă. Mă tem că mi-am stricat stomahul.

— Nu te simți bine ?

— Ba da ! Puțin cam indispus. O ușoară indigestie.

Dejunau, înainte de tribunal, Horia nu venise beat. Dar se trezise cu ochii cam roșii și cu icneli de năduf. Ceruse să i se aducă vin alb de la pivniță și un sifon. Golise fără să-și dea seamă, tot cu sifon, mai bine de jumătatea sticlei cu vin. Acum aștepta cafeaua. Ana era cu ibricul în mînă deasupra flăcărilor violete. Linguriță care mesteca fierberea cafelei, dădea un sunet gros, catifelat, amintindu-i lui Horia unele sunete din gușă ale Aniutei. N-o mai întîlnise. Dar o dorea din nou cu o violență indispusă de fermentațiile stomahului, cu un fel de greață care lupta să se învingă. Ana turnă cafeaua. Maria veni cu corespondența. Factorul o aducea în timpul dejunului. Horia o lua în primire, uneori deschizînd cîte un plic, alteori, după o sumară verificare, trimițîndu-le în biurou, împreună cu ziarele și revistele de drept.

— Eu n-am nimic ? întrebă Ana.

— Nu. Aștepți o scrisoare ?

— Nu numai decît...

— De la cine ?

— De la Constanța. Am uitat să te pun la curent. Colega mea, Corina, m-a invitat insistent la Balcic...

— Cînd ?

Nu știa nimic. Afla.

— Cînd am fost la Constanța pentru aniversare.

— Aha !

— Și trebuie să mă anunțe cînd vrea să plece. Te-ai supăra să mă duc cu ea ?

— Principial nu. Dar n-ai fost la Constanța ?

Ridică din umeri, indispus, nu pe Ana, ci pe el.

Auzind întrebarea Anei, se gîndise reflex dintîi la cheltuială, adică la banii lui, şi prea tîrziu la interesul lui. Dar imediat apăru avocatul care desluşi în vorbele zgîrceniei o strategie. Într-adevăr, acceptarea directă, entuziastă, necondiţionată, ar fi părut Anei cam suspectă. Aşa că în fond, răspunsul care-i apăru ca o gafă, deveni o înţelepciune acceptată c-un supliment de stimă pentru reacţiile lui.

— Ştii, Horia, am văzut Balcicul numai în treacăt... Te rog, Horia, fii drăguţ...

Horia deveni atent. Niciodată Ana nu-l rugase în felul acesta. Ciudat ! Dar îi convenea pe de altă parte să fie rugat să accepte ceva oportun pentru el mai cu seamă. Căci absenţa Anei însemna prezenţa Aniutei rezolvată uşor.

— Dacă-ţi face plăcere...

— Horia, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc.

O privi zîmbind, dar şi mai mirat.

— Atunci îmi dai voie ?

— Sigur.

„Îmi dai voie" ! Ana !

Foarte ciudat !

Plecă încîntat şi nedumerit. Plenitudinea satisfacţiilor îi dădea o foarte surdă neliniştе. Prea ploua cu bine ! Era suficient să se gîndească la Aniuta, pentru ca Ana să-i înlesnească apropierea de cealaltă.

Cu altă soţie. Horia ar fi fost demult bănuitor. Dar într-adevăr, Ana era singura lui certitudine absolută. De optsprezece ani, de cînd o cunoştea, se deprinsese să o stimeze pînă la exasperare. Aşa că reacţia insolită a Anei îi lăsă numai o mirare, fără alte consecinţe conştiente, în legătură cu Ana. În schimb, concesia făcută Anei, consimţind la călătoria ei de agrement, îi dădu o nouă vervă de iniţiative în privinţa Aniutei, pe care o dorise cu mereu sporită poftă.

Aşa că la Curte, în timpul unei suspendări, îl chemă pe Miluţă din camera de consiliu.

— Bună, Miluţă. N-ai vrea să mergem diseară la cinema ?

— Numai s-o consult pe Aniuta. Nevastă-ta vine ?

— Nu cred. Sara nu prea iesă din casă.

După tribunal, alt telefon acasă.

— Eu, Ana. Ai vrea să mergi la cinema diseară ?

— Singuri ?

— Poate vin şi Romaneştii...

— Horia, drept să-ţi spun, prefer să stau acasă. E şi prea cald.

— Cum vrei tu ? Atunci cheam-o pe Ivona la masă, mîncaţi împreună.

— Tu nu vii la masă ?

— Nu pot. Tocmai de asta-ţi propuneam să ne întîlnim la cinema. Am o masă de afaceri, la un coleg. Masă ! Cîteva gustări. Masă de lichidare a unui contract. În sfîrşit, afaceri, ştii.

Mîncă la o berărie, întîrziind pînă după nouă. Ţinuse automobilul. Romaneştii îl aşteptau la fereastră. Se instală la cinematograf mai în fund, cu Aniuta la mijloc. Picioarele Aniutei deveniră filmul clandestin care rula exclusiv pentru Horia. Avea tot geniul şarpelui în picioarele ei. Şi îl ţinea de mînă pe Miluţă, dezmierdîndu-l uneori cu atîta impudoare, încît Horia la plecare deveni taciturn ca tăcerile Maurului shakespeareian. Era gelos pe Miluţă ! Pe Miluţă ? Asta era culmea ! Propuse o plimbare cu automobilul lui, dorind nu numai să prelungească intimitatea inventivă de la cinematograf, dar mai su samă să întîrzie ciudos intimitatea Aniutei cu Miluţă în patul conjugal.

Dar Aniuta refuză, pretextînd că-i obosită.

Canalia.

Era atît de stîrnit, încît după ce-i lăsă acasă, îi veni să dea drumul şoferului, şi s-o pornească pe jos, în căutarea unei femei, într-atît o uitase pe cea care dormea în patul conjugal.

Dar renunţă, păstrînd-o tot pentru Aniuta, căci era econom cu tot ce avea.

După-masă, Ana şi Ivona se plimbară prin livadă. Toate ferestrele casei erau deschise, cerînd aer. Nici o adiere de vînt. Fumegarea înceată a nourilor, căldura

şi întunericul fără viaţă, dădeau nopţii de vară dezolarea carbonizată a unei catedrale medievale de curînd arse, încă înfierbîntată de focul abia stins.

— Cînd începe bacalaureatul ?

— Peste patru zile.

— Emoţii ?

Ivona se silise să fie emoţionată din cauza bacalaureatului, dar supremul examen liceal o interesa atît de puţin, fiind atît de exterior vieţii ei adevărate, încît absenţa tracului în loc să-i dea o satisfacţie, o făcea dimpotrivă şi mai anxios obsedată de nevăzutul din jurul Anei. De cîtva timp simţea că se întîmplă ceva. Şi vara, şi sufletul, acumulau mari nervozităţi.

Era într-adevăr o exagerare în afecţiunea ei pentru Ana ? sau numai o presimţire, o panică, fără motiv aparent, care transformau admiraţia, prietenia şi devotamentul ei pentru Ana, într-o ardere paroxistă. De cînd o cunoscuse pe Ana, avusese strania impresie nu numai că oricînd o poate pierde, dar că o visează parcă într-un veşnic somn incredul, din care se va trezi fără Ana, cu sufletul gol. Cu încetul devenise prietena Anei, văzînd-o aproape în fiecare zi, plimbîndu-se cu ea, vorbind cu eă, ţinîndu-i locul nu numai la pokerul de atunci, dar şi oriunde s-ar fi întîmplat ceva în legătură cu Ana. Şi totuşi, chiar în clipa cînd erau mînă în mînă, Ivona parcă ţinea în mînă o carte cu Ana, nu mîna Anei. Involuntar, sensibilitatea ei o izola pe Ana de viaţă, într-o zonă unde n-ajungea decît visul şi muzica, ceea ce vezi şi asculţi cu ochii închişi. Îi venea să-i strîngă mai tare mîna, s-o vadă mai de-aproape, să se convingă că Ana e prietena ei în viaţa reală, supusă aceloraşi legi, că e tînără, sănătoasă, că va mai trăi mulţi ani, şi că în viitor o va putea oricînd chema sau găsi în viaţă. Mintea se convingea uneori, dar sufletul Ivonei rămînea mereu incredul şi nesigur. Alături de Ana se temea că un simplu bună seara poate însemna adio. În noaptea cînd Ana îi dăduse sfaturi, plînsese ca o proastă, ştiind că Ana are dreptate. Îi vorbise ca o mamă care-şi iubeşte copilul, amestecîndu-se parcă în destinul Ivonei, învecinîndu-se cu ea pe acelaşi plan al vieţii. Îi simţise mînile în sufletul ei, nu umbra lor. Mînile Anei abia atunci îşi părăsiseră plu-

tirea printre umbre, consimțind să se așeze pe ceva în viață. De atunci însă iară Ivona se temea ca Ana să se supere pe ea, s-o certe, să fie nemulțumită din cauza ei, numai ca să-i alunge incertitudinea.

— La ce te gîndești, Ivona ?

Ivona tresări, strîngînd brațul Anei.

— Nu știu. Sunt absurdă. Aș vrea să mă cert cu sufletul meu. Nu ascult de vorbele înțelepte. Și nu mă pot certa nici cu tine, nici cu sufletul meu.

Ana îndreptă discuția în altă direcție.

— Ivona, unde ai să-ți faci universitatea ?

— La Iași.

— Ar fi mai bine la Cluj, la București...

Un tumult de întrebări izbucni din inima Ivonei, dar și-l stăpîni.

— Tatăl tău te-ar lăsa ?

— Ar consimți, fiindcă Aniuta preferă să nu mă aibă lîngă ea.

— Atunci ar trebui să pleci.

— Ar trebui ?

— Da. Mi-aș pierde liniștea dacă te-aș lăsa la Iași. Nu e un oraș bun pentru tine. Cel mult să-ți petreci vacanțele la Iași. Dar să trăiești în altă parte : București, Cluj, ori unde crezi că te-ai simți mai bine. Atmosfera Iașului e primejdioasă chiar pentru un om tînăr. Te moaie, te adoarme, te îmbătrînește. Toți oamenii parcă-și așteaptă moartea, vorbind în șoaptă ca într-o piesă de Maeterlink. Pierrot era tot atît de viu ca și tine : uite ce-a ajuns !

— Pleci, Ana ?

Cîtva timp n-o s-auzi decît tăcerea grea a nopții hipnotizate de furtună, și trilul de spaimă al greerilor.

— Am să-ți spun din vreme.

Auziră automobilul.

Ana tresări strîngînd mai tare brațul Ivonei.

— Ana, Ana, Ivona, Ana...

Horia veni după ele în livadă. Întunericul de catifele negre ale nopții, îi amintea atmosfera de la cinematograf, celălalt întuneric cu picioarele Aniutei. Într-aceasta găsi brațul Anei, apoi mijlocul ei.

— Nu mergem la culcare ? E tîrziu.

Ivona ar fi răspuns : Du-te. Dar tăcu. Braţul Anei o strîngea atît de tare, încît ştia că nu trebuia să plece, oricît de mojic ar fi invitat-o Orghidan.

— Horia, la noapte stau cu Ivona. Învăţăm împreună pentru bacalaureat.

Asta era culmea ! Se coalizează toate femeile împotriva lui.

— Noapte bună.

Plecă fără să trîntească vreo uşă. Dar ca şi cum ar fi trîntit mai multe. Numai după ce nu-l mai auziră, porniră şi ele. Intrară în odaia Anei, aprinzînd lampa mică.

— Ivona, poţi să rămîi cu mine la noapte ?

— Si subt pat, şi-n dulap, şi-n cui, şi-n horn, şi pe acoperiş. Ştiu, Doamnă, versuri pe de rost şi chiar pagini de proză din cei mai reputaţi autori, pot să vă recit pasagii din Metamorfozele lui Ovid, odele lui Horaţiu, satirele lui Juvenal, clasicii şi decadenţii români, latini şi francezi, pot să şi pieptăn ; sunt, Doamnă, într-un cuvînt, o perlă pe care o pun cu respect la picioarele dumneavoastră...

Veghea de noapte începu glumeţ.

Ivona era neastîmpărată ca o bătaie cu bulgări de omăt. Ochii îi străluceau. Inima ei, sărind peste timp, lega noaptea vacanţei de Crăciun cu surpriza acesteia.

Şi Ana îşi aminti noaptea de Crăciun, tulpanul de gospodină improvizată al Ivonei, obrajii ei, aluatul de cozonaci, cafelele negre, sticla de vin, dansul, căldura aromată ca un cozonac fierbinte.

Dar veselia osteni repede. Apăru tăcerea.

— Vine furtuna.

— Vine ?

Nu s-auzea nimic. Nervii aşteptau crispaţi sunetul spart al cerului. Se duseră la fereastră.

Venea de undeva, mortuar, parfumul crinilor, dînd întunericului o solemnitate de catafalc astral. Era un enorm efort şi o enormă neputinţă în aşteptarea furtunii. Ca atunci cînd te visezi mort, vrînd să te mişti, fără să poţi, şi să articulezi o vorbă pe care buzele n-o lasă. O apăsare pe piept care dădea respiraţiei adîncimi de oftat. Nici un tunet. Nici un foşnet. Un munte de catifea încinsă. Fruntea năduşea. Mînile erau jilave. Şi mereu, cu fiecare respiraţie, dulceag şi veşted, parfumul crinilor,

Nu mai puteau suporta oroarea acestei tăceri. Plecară de la fereastră. Ana deschise un sertar, scoțînd din el cofretul cocostîrcului alb.

— Uite, Ivona.

— Mi-l dai mie ? mie ?

— Ție. Cui vrei să-l dau ? Vezi să nu-l scapi.

Ivona îl deschise, așezîndu-se cu el în brațe, pe marginea divanului. Iar se înviorase. Obrajii îi ardeau. Flăcările comorilor dezgropate dansau în sufletul ei. Dar cofretul era aproape gol. Ana nu lăsase decît fotografiile copilăriei, cele pe care le văzuse și astă-toamnă în livadă. Nici cozile, Anei, nici fotografiile tinereții ei. Ana alături de „Haiduc". Ana cu păpușile. Ana cu puii de pisică.

Ana venise alături de Ivona, aplecîndu-și fața spre fotografii. lîngă tîmpla Ivonei.

Și iarăși, ca și în livada lui septembrie, toate se încetiniră ca în acele trăsuri de vacanță mare, cînd pe deal apare casa în vale, pentru ultima oară, cînd birjarul lasă caii la pas și hățurile moi și cînd copilul care pleacă se suie în genunchi pe perna trăsurii, își reazimă coatele și bărbia de poclit și privește în urmă ceea ce rămîne-n fum albastru. Și-apoi fotografia altei Ane, într-o mirare a tăcerilor descoperite. Obrajii aveau o îndulcire gravă. Părul adunat la ceafă cu un pieptene, îi descoperea linia gîtului înclinat. Începuse tinerețea, ca o salcie pe malul unei ape care devine adîncă.

— Și celelalte ?

— Le-am ars.

Ivona nu mai întrebă nimic. Același gol de atunci, și acum. Ana îi dezmierdă fruntea. Ivona zîmbi.

— Ana, mai dă-mi ceva...

Șovăia.

— ...Sunt stupidă. Vreau iscălitura ta pe ultima fotografie, dar...

Iar se codi.

— ...numai „Ana".

Ana luă fotografia ei de fată, singura, scrise ceva zîmbind și o restitui Ivonei.

— Ana Florentin.

— Numele meu de fată.

— Florentin, Ana ?

— Da. E curios.

— Nu, nu-i curios. E așa. Numele tău e Ana Florentin.

Ana se făcu palidă. Era straniu să audă, spuse de buzele Ivonei, vorbele din scrisoarea pe care o aștepta de la Constanța.

— Hai, Ivona, la culcare. E tîrziu. Strînge-ți fotografiile.

O grăbea blînd, bătînd-o cu palma peste umeri. Dorea întunericul. Nu mai putea vorbi cu Ivona. Se temea. Fetița aceasta se apropiase atît de intim de inima ei, de trecutul ei, ghicindu-i și gîndurile secrete, încît n-o mai putea privi în față. Îi pregăti Ivonei perna, culcînd-o pe divan. Ivona își păstrase cofretul lîngă ea, acoperindu-l cu mîna. Ana stinse lumina. Se așeză la căpătîiul Ivonei, pe un fotoliu scund.

Furtuna tot nu venea. Se oprise la marginea nopții, ca un asasin cu cuțitul sub pelerina neagră. Pîndea.

Ochii Ivonei vedeau în răstimpuri lumina țigării de candelă trandafirie icoana Anei Florentin. Apoi Părea foarte aproape, cînd apărea în nimbul ei era o stea în noapte...

„Și la moartea mea,
A căzut o stea".

— Te-a, speriat ? Am aruncat țigara pe fereastră. Dormi, Ivona.

Un fulger învineți întunericul. Inima furtunii bubui surd. Noaptea flutură.

— Dormi Ivona.

„Iar cel ungurean,
Și cu cel vrîncean"...

— Dormi, Ivona.

„Stăpîne, stăpîne,
Îți cheamă ș-un cîne..."

Și iar, adus de o mișcare a aerului, veșted, dulceag, fad, cu cloroform și lumînări de ceară, parfumul crinilor.

Mîna Anei venise pe fruntea Ivonei. Era trează ? Dormea ? Ochii închişi plîngeau. Ai cui ? Ai Anei ? Ai Ivonei ?

Mîna de pe fruntea Ivonei devenea uşoară ca frunza, rece ca argintul.

Un fulger imens deschise ochii nopţii.

Ploaia începu, oblică.

— Ana !

— Dormi, Ivona, sunt cu tine.

Adormi cu mîna Anei pe fruntea ei, dar simţind-o tot atît de departe ca şi cocostîrcul alb de sub mîna ei.

*

* * *

Horia Orghidan dormise agitat. Se deşteptase dezvelit, de-a curmezişul patului, ca şi cum în timpul somnului trupul ar fi dorit să plece, începîndu-şi paşii chiar în poziţia orizontală.

Nu-şi aminti dacă şi ce visase, dar îndată ce ochii întîlniră la fereastră lumina dimineţii, se gîndi la Aniuta. Mintea o reţinea ca pe un refren de chef devenit obsesie. Cu ea se culca şi tot cu ea se trezea, prezenţa Aniutei în sîngele lui fiind o continuitate.

Bău o cafea neagră, aprinzînd o ţigară după prima sorbitură. Nu mai putea fără cafea neagră : dimineaţa, uneori repetată, la dejun, de cîteva ori la bufetul Palatului şi seara la masă. Înainte de Aniuta, Horia disprețuia acest tabiet oriental, considerîndu-l ca un atribut al lenii. Însă în noua fază, cafeaua îi devenise atît de necesară, încît de la început abuzase. Cafeaua, ţigara, vinul : trei drumuri care-l duceau spre Aniuta sau pe care Aniuta venea la el. Exagerarea era firească. Altfel mergi pe o stradă oarecare, a tuturor oamenilor, şi altfel pe strada iubitei. Dar nu-şi dădea seamă că abuzează. Dimpotrivă, i se părea că trăieşte, plătindu-şi cam tîrziu, totuşi încă la timp, datoria faţă de viaţă.

Odaia de baie cu oglinzi îl reţinu mai mult decît biroul cu dosare.

Ivona şi Ana îşi luau ceaiul în livadă. Ploaia din timpul nopţii, violentă dar scurtă, biciuise sevele şi plecase. Plu-

teau toate aromele şi parfumurile verii în dimineaţa aurie care dădea o haină de april sfîrşitului de iunie.

— Bună dimineaţa. Cum merge cu învăţătura ?

— Bine, mulţumesc.

— Eu mă duc la judecătorie, — începu Horia, adresîndu-se Anei. Ivona sper că rămîne la noi...

Ivona se uită la Ana, zîmbind.

— E mai bine să înveţi la noi, în aer curat, decît acasă —, continuă Horia, adresîndu-se Ivonei, c-un ton de solicitudine amicală. Dacă-ţi trebuie ceva de-acasă, mă pun la dispoziţie să-ţi aduc. Trimit maşina.

— Rămîi, Ivona ! hotărî Ana. Ce-ţi trebuie de acasă ?

— Cărţile. Cîteva.

Horia îi oferi creionul agendei şi o carte de vizită pe care Ivona scrise cărţile de care avea nevoie. Plecă la Judecătorie, luînd peste rînd cîteva procese pe care le amînă, pledînd numai unul, expeditiv, cu ochii la fereastră, ca şcolarii care au o întîlnire pe o stradă dosnică.

De la judecătorie plecă la Romaneşti, pentru comisionul Ivonei. Sună.

— Conaşul e acasă ?

— Nu e, sărut mîna.

Respiră.

— Numai coniţa. Da' nu ştiu, se codi servitoarea cu ochii spre ietac.

— Poftim, poftim ! îl invită de după uşă glasul Aniutei cu accentul acela special pe care-l au dimineaţa, vorbele de după uşă ale femeilor dezbrăcate.

— Sărut mîna, stimată doamnă.

Uşa era numai crăpată. Mîna Aniutei răsări aducînd presimţirea unui braţ gol : poate şi a unui trup gol. Dar nu-i vedea decît obrazul, incomplet.

— Bună dimineaţa, stimate domn. Cum ai dormit ?

Servitoarea plecase.

— Bine.

— Se cunoaşte.

Zîmbea.

Era goală ? Sau numai în pantalonaşi şi papuci ?

Zîmbetul ei avea o mie de înţelesuri. Mîna sărutată de Horia dispăruse după uşă. Nu-i vedea decît ochi, nasul şi buzele.

— Cu ce ocazie pe la noi ? În vizită ?
— În treacăt. Am un comision de la Ivona.
— Îţi place ?
— Cine ?
— Ivona !
— Lasă fleacurile. Unde-i Miluţă ?
— S-a dus la baia de abur.
— De mult ?
— Ai treabă cu el ?
— Am treabă cu tine.
— Te rog lasă uşa !

Genunchiul lui Horia o împingea, întîmpinînd o rezistenţă potrivită. Prin crăpătura uşei venea, stîrnit ca după ploaie, mirosul Aniutei. Horia îşi pierdea stăpînirea şi prudenţa. Numai o scîndură îl despărţea de trupul gol al beţiei din baraca de la Strand. Împinse, deodată, violent, cu toată puterea, intrînd în odaie.

Aniuta era îmbrăcată ! Rîdea cu hohote.

Horia era atît de surprins, încît se opri jenat ca în faţa unei persoane străine. Ietacul Aniutei era numai dezordine. O cămaşă de noapte cu panglici roşii, dezbrăca şi mai tare intimitatea patului lîngă care papucii lui Miluţă aminteau trupul bărbatului.

— Cine te-a învăţat să te porţi aşa cu femeile ? Nevastă-ta ?

— Las-o în pace, Aniuta — ripostă Horia, dar nu cu revoltă, ci cu accentul debitorului care-şi uită necazurile la un pahar cu vin, cînd un inoportun îi aminteşte poliţele scadente.

Aniuta îl împinse din urmă.

— Sper că n-ai să te instalezi aici ? Trebuie să mă duc la tenis.

— Nu mai face mofturi !

Ochii Aniutei se micşorară. De trei zile lupta cu nevoia de-a vorbi. Numai teama pe care i-o inspira Ivona îi închisese gura. Dar secretul aflat de la Leolea fierbea în ea cu clocote din ce în ce mai opărite. Iar pe de altă parte, informaţiile aduse de Miluţă, cu o zi înainte şi discuţia avută cu el, o liberase de orice răspundere faţă de Ivona. Nu putea fi făcută răspunzătoare de ceea ce se ştia în oraş.

Aprinse o ţigară de la bricheta ei, refuzînd chibritul oferit de Horia.

— Cu ce te-am supărat, Aniuta ?

— Mojicule ! Pentru ce s-o las în pace pe nevastă-ta ? Fiindcă o face pe sfînta ?

— E vorba de tine şi de mine.

— Vrei tu, dar nu vreau eu.

— Ce-ai păţit ? La cinematograf erai mai gentilă.

— Eu îs sinceră. De asta te porţi ca un măgar.

— Cu ce te-am supărat, frate dragă ?

— Nu ştii să te porţi cu femeile. Eşti un mojic. Şi te rog să mă slăbiţi cu toţii cu soţia dumitale ! Ana ! Ana ! Ana ! Sfînta Ana ! Ştiu eu ce bucăţică pe Sfînta dumitale ! !

— Ana ? Aniuta, te poftesc !

— Da, Ana, doamna Ana Orghidan, soţia domnului care-i mojic cu femeile. Dumneata ştii c-a fost la Constanţa ? Sau erai ocupat cu afaceri la Chişinău ?

Horia ridică din umeri.

Ochii Aniutei parcă răguşiră.

— Ştii unde a stat la Constanţa ?

— La doamna Foscalo.

— Exact. La doamna Foscalo. Şi ştii cine-i doamna Foscalo ?

— O colegă de-a Anei.

— Colegă ! Nu ştiam că Ana a fost cocotă.

— Aniuta !

O apucă brutal de braţ, scuturînd-o. Aniuta îi dădu fumul în ochi, luîndu-i vederea, gata să-l zgîrie.

— Da, stimate domnule Orghidan — mojicule, se întrerupse ea, dezmierdîndu-şi braţul, — doamna colegă a soţiei dumitale a fost cocotă. Ştie toată Constanţa şi tot Bucureştiul. N-o primeşte nimeni în casă.

— Cine ţi-a spus bazaconiile astea ?

— Sora Leolei.

— Leolea ?

— Croitoreasa mea : Leolea. Are o soră la Constanţa, tot croitoreasă.

— Vorbeşti serios, Aniuta ?

— Întreab-o pe soţia dumitale : cine-i doamna Foscalo ? Te-a făcut de rîs ! Să le porţi sănătos, îl felicită

ea ducîndu-şi mîinile la frunte. Şi să nu mai împungi pe mine. Eu îs sinceră, dar nu suport mojicia.

Trăsnit.

Dar imediat zîmbi. Nu putea fi decît o eroare.

Furios : nu numai pe canalia de Aniuta, dar şi pe Ana. Nu că ar fi acordat cel mai mic credit unei astfel de stupidităţi — Leolea, o croitoreasă ; Aniuta, canalia de Aniuta ! — ci, fiindcă Ana provocase astfel de comentarii —, dîndu-i iritanta senzaţie că — pe nedrept — lumea poate să rîdă de el, socotindu-l încornorat.

El încornorat ?

Ana !

Stupid.

Zîmbi. Aprinse o ţigară. Şi mînia îi stîrni sîngele din nou spre Aniuta, mai aprins.

— Aniuta, îţi cer scuze.

Aniuta bufni.

— Eşti delicios ! Altceva nu-mi ceri ?

— Îmi dai ?

— Uite ce-ţi dau, răspunse ea, arătîndu-i palma.

— Să te văd !

— Na.

O apucă de talie.

— Eşti nebun ? Aici ?

— Unde ?

— Iar începi ?

— Nu ne-am putea aranja cu Le... cu Le... cum îi zice ?

— Leolea ?

— Leolea.

— Iar eşti mojic ! Leolea e croitoreasă nu casă de rendez-vous.

— Te iubesc, Aniuta. Te vreau. Fac orice pentru tine.

— Ai uitat comisionul ?

Tresări : uitase.

— Ce vrea ?

— Am o listă.

Aniuta intră cu lista în odaia Ivonei, întorcîndu-se cu un pachet.

Horia o aştepta pe scaun, cu capul în palme.

Parcă-i bătea vîntul în creieri.

— Hai, pleacă.

Îl ridică de pe scaun, împingîndu-l cu braţele, dîndu-i pachetul, măturîndu-l cu uşa. Dar imediat o redeschise, scoţînd capul.

— Să nu crezi c-am glumit.

— Cu ce ?

— Cu nevastă-ta. E adevărat. Poftim, n-ai decît să-l întrebi pe prietenul tău Miluţă !

Şi-i trînti uşa în nas, încuind-o.

La dejun, Horia nu vorbi nici cu Ana, nici cu Ivona. Nu se putea concentra. Mîna nu nimerea furculiţa, cuţitul, pîinea, şervetul. Începute reflex, gesturile trebuiau conduse, ca să ajungă exact la destinaţie. Capul părea aşezat la altă înălţime faţă de picioare şi de masă. Trunchiul parcă se înălţase subit, între cap şi picioare intercalîndu-se un etaj suplimentar. Ca după o lungă boală trebuia să se supravegheze ca să poată face normal obişnuitul zilnic.

Maria aduse corespondenţa, în timp ce Ana făcea cafeaua.

Abia atunci îşi aminti tot : Aniuta, doamna Foscalo, Constanţa, Ana, vorbele Aniutei.

— N-ai nimic. Numai corespondenţă de afaceri.

Îşi consultă ceasul. Parcă mîncase cu încetinitorul. Îşi bău repede cafeaua şi plecă. În automobil căută să-şi grupeze metodic ce auzise în legătură cu Ana, schiţînd un fel de dosar mintal : Ana. Dacă acest dosar ar fi fost concret, creionul roş-albastru al lui Horia l-ar fi intitulat c-un scris grăbit şi nervos : „Ana !“ Căci nu apăruse în dreptul Anei decît un semn de exclamare care poate că nu era decît limba de şarpe a unui semn de întrebare cu coada încă încolăcită în gura Aniutei.

Avea o divergenţă la Curte, pusă chiar la începutul şedinţei. Miluţa Romanescu era în complet. Problema fusese dezbătută amănunţit la termenul precedent. Horia nu urmărea pledoaria adversarului decît vag, automat. Nici un inedit. Aceleaşi argumente, cu un adaos laudativ pentru opinia favorabilă. Horia se uita la Miluţă. Roba lui neagră era ca un dulap al goliciunii Aniutei. Idiotul !

Un astfel de ramolit să aibă la dispoziție cînd vrea, un astfel de trup. Ietacul, patul în dezordine, cămașa de noapte a Aniutei, cu panglici roșii, și papucii lui Miluță. Vedea tot, ca pe un ecran cinematografic, cînd lentila holbează o scenă, crescînd anormal imaginile.

Era gelos ? Da, era gelos. Recunoscu furios, dar recunoscu. Și brusc, fără tranziție, paroxismul neputincios al furiei împotriva lui Miluță, îi aduse vorbele de la ușă ale Aniutei :

„Întreabă-l și pe prietenul tău Miluță". Ce dracu ! Era posibil ca și Miluță să știe ceva ? Să vorbească pe socoteala lui ? Să-l creadă Miluță — tocmai Miluță ! — încornorat : pe el ?

Pledă nervos ca niciodată, irascibil la întreruperi, ridicînd tonul în loc să-și ascuțească argumentul, disprețuindu-și adversarul cu gestul și expresia, nu cu ironie logică ; în sfîrșit, pledă autoritar dar prost în divergență, un proces pledat impecabil întîia oară, cînd tocmai calitata temei lui provocase divergența.

Miluță îl privea tot timpul ? Nu-l asculta, îl privea cu un fel de condescență compătimitoare.

După ridicarea ședinței, Horia se răcori la bufet, și imediat se sui la Curte, chemîndu-l pe Miluță. Intrară în biuroul președintelui. Acolo erau singuri. Miluță îl invită pe canapeaua de lîngă fereastră. Se așezară alături. S-ar fi zis, din toate acestea, că Miluță se aștepta la o astfel de vizită.

— Ce vrai să-mi spui ?

— Ascultă, Miluță, am venit la tine prietenește...

— La dispoziție.

— E o chestiune delicată.

Miluță aprinse o țigară și își concentră expresia oarecum surprins aparent, dar oferindu-și atenția, așa cum fac magistrații care se așteaptă la un incident procedural, părînd totuși intrigați cînd li se cere cuvîntul pentru formularea și dezvoltarea lui.

Horia procedă direct, cum făcea adeseori — strategic — în profesie.

— Î-adevărat că se vorbește în oraș despre soția mea ?

— În ce sens ?

— În legătură cu voiajul ei la Constanța.

Miluță ridică din umeri, evaziv și împăciuitor.

— Dragă Horia...

De ce „dragă".

— ...cîte nu vorbește lumea !

— Aha ! Vorbește ! ! Și ce anume ?

— Acorzi vreo importanță „vorbelor" ?

— E numele *meu* în joc, Miluță !

— Dragă Horia, soția ta a făcut o greșeală, probabil...

„Greșeală", „Ana", „probabil"... „Probabil" în gura lui Miluță, căpăta un perfid sens de certitudine a greșelii, oarecum scuzată binevoitor.

— Ce greșeală ?

— A ! nu ce crezi !

Dar nu credea nimic. Se vede că Miluță credea.

— Ce cred ?

— Nu... spuneam așa.

— Spune, Miluță, nu te mai codi. Doar suntem bărbați, prieteni...

— Uite, dragă Horia, e simplu : soția ta a stat la Constanța la o anumită doamnă Foscalo...

— Știu.

— A ! Știai ?

— Sigur.

— Atunci ce să-ți mai spun ?

— Ce se „spune".

— Păi dacă știi !... Adică tu știi cine-i doamna Foscalo ?

— O colegă de școală, de-a Anei.

— Probabil... dar se zice că a avut o tinerețe cam... agitată... Femeie frumoasă, la Paris, știi...

— Miluță, se „spune" sau se „știe" ?

— Cum să nu se știe, dragă Horia ? A profesat...

— Ei ? mai departe ?

— Și nevasta ta n-o fi știut de tinerețea fostei ei colege. În tot cazul a fost avertizată.

— Avertizată ?

— Da, se pare că celelalte colege de la Constanța i-au trimis o scrisoare, atrăgîndu-i atenția că a fost indusă în eroare cînd a acceptat ospitalitatea acelei doamne.

— Și ?

— Și soția ta — știi cum sunt femeile cînd le intră

ceva în cap — n-a răspuns la scrisoarea colegelor, continuînd să stea mai departe la acea doamnă ?

— Şi ce-au făcut ?

— N-au făcut nimic, dragă Horia. Doar o ştii mai bine decît mine pe soţia ta. Dar Constanţa e tîrg mic, şi chestia a făcut zgomot. Fostele colege s-au simţit insultate de atitudinea soţiei tale care nu numai că n-a luat în seamă intervenţia lor, dar nici n-a fost la serbare. Ştii, doamna Foscalo nu fusese invitată la serbare. Sesizezi ! Aşa că gestul de solidaritate al soţiei tale, — poate explicabil prin spiritul de contradicţie al femeilor —, a fost interpretat ca un blam la adresa şcolii, profesoarelor, elevelor. Ştii, s-a făcut mare caz la Constanţa. Mahala, măi Horia !

— Dar doamna Foscalo e căsătorită, mi-se pare.

— Sigur, o ţine un grec. Dar erau singure. Grecul plecase după afaceri.

— Mai ştii ceva ?

— Ce să ştiu ?

— Şi cine e binevoitorul care te-a informat ?

— Nu mai ştiu, la Jockey, un militar, mi se pare, un aviator care a făcut manevre la Constanţa... Exact nu mai ţin minte... Ştiu că s-a vorbit.

— Va să zică ştiu şi alţii ?

— Tu nu ştii ce-i gura lumii ?

Horia fumă una după alta, cîteva ţigări.

— Sper că n-ai să faci vreo prostie ?

— Ce „prostie" ?

— S-o certi pe Ana.

— S-o cert pe Ana ? pentru gura lumii ? Îţi mulţumesc !

— Ei, n-o lua aşa.

— Dar cum s-o iau ?

— Dă, dragă Horia, vezi şi tu... Sper că ne vedem diseară la poker ?

— Cred bine ! Sper că nu te compromiţi în casa mea ?

Astfel, printr-un aviator — real sau inventat —, printr-o croitoreasă, sora Leolei, printr-un magistrat drept şi o soţie strîmbă, Constanţa Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu) sosi la Iaşi înaintea scrisorii pe care Ana o

aştepta din zi în zi, cu umeri tot mai osteniţi şi obraji tot mai palizi.

O vastă ulcerare a vanităţii care de şaptesprezece ani îl lega de Ana, dîndu-i orgoliul unei exclusivităţi excepţionale şi oribile senzaţie — necunoscută pînă atunci — că e descoperit în faţa lumii, că a devenit vulnerabil, că numele Horia Orghidan poate justifica acel zîmbet cu clipiri de ochi acordat de lume — în lipsă — tuturor bărbaţilor căsătoriţi, care nu jură decît numele soţiei. Toate iritările pe care singur şi le cultivă de cîţiva ani împotriva Anei, se însumau într-o mînie vindicativă. N-avea nici-o bănuială, nici o îndoială. Ana, ca certitudinea, rămînea intangibilă. Toată viaţa ei, tot sufletul ei, reprezentau personificarea cinstei. Era anormal de curată şi stimabilă, umilitor de perfectă. Prin „gura lumii" n-o descoperea pe Ana, retrăgîndu-i încrederea de pînă atunci. El se simţea lovit în plin, printr-o imprudenţă a Anei. Deşi Ana nu-i spusese nimic despre trecutul doamnei Foscalo, era convins că Ana nu-l cunoscuse şi nici n-avea de unde. Căci astfel de lucruri nu se spun unei colege de şcoală revăzute după douăzeci de ani, iar avertismentul fostelor ei colege îl dispreţuise pur şi simplu, fie socotindu-l calomnios, fie nevoind să-l urmeze ca să nu-şi jignească prietena din copilărie. Aşa era Ana. Bună, delicată, indiferentă faţă de opinia altora, trăind după legile ei proprii, în lumea ei.

Din acest punct de vedere era sigur.

Premiza mîniei lui era el în faţa lumii, nu Ana. Dar concluzia acestei mînii era Ana, nu lumea.

De la Palat se duse la Strand. Comandă o cafea neagră. Broaşte care cîntau în lacul de canotaj, verdeaţă, cer albastru, bănci ; un decor de vilegiatură, şi dincolo, la tenis, pocnetul mat al mingilor.

— Un şpriţ... Adică, adă-mi o ţuică.

O bău. Mai ceru încă una.

Apăru o mică lucire în ochii lui concentraţi. Simţea ceva nou în el fără să ştie ce.

— Bună seara, stimate domn.

În short, Aniuta îl privea prin gratiile rachetei.

— Aniuta, stai puţin cu mine. Ce vrei să-ţi ofer.

— Coarnele tale.

— Ţi le ofer.
— Mai ştii ?
— Ce, ai de gînd să le tai ?
Aniuta deveni atentă. Se aşează la masă, picior peste picior, aprinzînd o ţigară, rezemîndu-se într-un cot.
— Ai vorbit cu „papa" ?
— Nu-i cam bătrîn pentru tine „papa" ?
— Depinde...
— Aniuta, îţi place Bucureştiul ?
— Depinde.
— Iar depinde ?
— Sigur, stimate domn, eu nu-s doamna Foscalo.
— Adică ?
— Foarte simplu. Dacă vrei să ne mutăm la Bucureşti...
Se opri cu buzele pline de fum.
— ...Ce faci cu casa ?
— ...Aş vinde-o.
— Cumpărăm una la Bucureşti ?
— Un apartament nu-ţi ajunge ?
— Doamna Orghidan trebuie să aibă casa ei.
— Aha !
— Aha ! îl îngînă ea. Doamna consilier Romanescu vă salută.
— Veniţi diseară ?
— La poker ? Sigur, ca de obicei.
Îl lăsă, întorcîndu-se la tenis.
Curios ! Continuă să fie mortificat, dar numai ştiind că e, fără să sufere. O durere anesteziată devine principiul unei plăceri. Fuma ţigară după ţigară. Comandă o cafea la pahar. Avea din ce în ce senzaţia aceea premergătoare marelor soluţii juridice în procesele care la început nu justifică decît pesimismul. Bătaia de inimă pe care o ai în creier, după ce ţi l-ai deprimat în toate cărţile de drept, negăsind nici o soluţie, cînd deodată simţi c-o aveai în tine, nu în bibliotecă.
Într-adevăr, într-adevăr !
Ana ! Iaşul !
Aniuta ! Bucureştiul !
Asta nu însemna că ar fi dorit să facă din Aniuta doamna Orghidan, mutîndu-se cu ea la Bucureşti ! Nu !

Aniuta și Bucureștiul nu erau decît două piese de șah pe care le punea deodată în viitor în locul Anei și al Iașului.

Zîmbea singur.

Era în el ca dezghețul munților, primăvara. Tumultul unei revărsări bogate. Căci se simțea într-adevăr stăpînul vieții lui. Abia acum își dădea seama ce poate fi pentru el Bucureștiul din punct de vedere profesional. Capital de rezistență pentru primii ani, avea. Și nu numai atîta, dar nevoia de a se valorifica, într-un mediu nou, de a-și creia o reputație, îl întinerea, stimulînd în el ceea ce activitatea ieșană nu-i mai solicita.

Acest simplu gest mintal de a-și construi viitorul fără Ana și fără Iași îl întinerea ca pe cei care nu se recunosc în oglindă după ce și-au ras barba argintie și musteața sură. Căci și Ana și Iașul reprezentau două vechimi ale lui.

Tînăr.

Această exclamație fu ultima concluzie de la Strand. La masă nu se întîmplă nimic. Ana, Horia, Ivona. O sîmbătă ca toate sîmbetele ieșene, cu deosebirea că prezența Ivonei îl eliberase de obligația de a se ocupa de Ana.

După-masă, Horia se retrase în buirou, acordîndu-și sieși consultația pe care o acorda clienților, de pe același fotoliu profesional. Un divorț trebuie motivat, ca să-l poți cîștiga. Revăzu, cu ochelarii pe nas, materia divorțului. Trecură peste Ana toate paragrafele codului civil.

Problema era interesantă, din punct de vedere juridic. Ana fusese avertizată despre trecutul doamnei Foscalo : cocotă. Nesocotind avertismentul, Ana continuase să locuiască la doamna Foscalo. Dar nici la serbarea școlară nu se dusese, solidarizîndu-se cu doamna Foscalo. Opinia publică din Constanța o blama ; pe cine ? pe doamna Ana Orghidan, soția avocatului ieșan Horia Orghidan. Ajunsese pînă la Iași, în orașul domiciliului legal și al profesiunii soțului, răsunetul acestei întîmplări.

Era sau nu lezat ? Evident. Constituia această comportare a soției o insultă gravă la adresa soțului ? Problemă...

Dar era interesantă și oarecum nouă, din categoria celor creatoare de jurisprudență.

Dar Ana nu-i spusese nimic soțului. Și Ana, după cele întîmplate, inducîndu-i în eroare buna credință, îl determina să-i dea iarăși consimțămîntul pentru o călătorie la Balcic cu doamna Foscalo. Era sau nu era o gravă ofensă adusă soțului ? Nu-l compromitea ? Nu-i știrbea prestigiul social ?...

Dosarul Anei se năștea nu numai cu scoarțe dar și cu file. Și Ana era pe punctul de a deveni în casa de la Copou, pretextul unui simplu dosar, pregătit cu și mai multă grijă decît celelalte, căci clientul avocatului era însuși avocatul.

Romaneștii veniră ceva mai devreme ca de obicei, găsindu-l pe Horia cordial și bine dispus. Miluță Romanescu abia își stăpîni mirarea. Slabi îs bărbații !

Ghinea Tacu sosi și el în veston de soie-écrue, cu pantofi galbeni și mănuși ou-de-rață, aducînd pentru „mînușițele coniței" flori de sezon.

Caruselul sîmbetelor ieșene începu. Ghinea în dosul Aniutei, Ivona în dosul Anei. Pokerul era atît de halucinant același, cu bomboanele — de violetă — oferite de galantul și reumaticul Ghinea, cu gesturile de măicuță ale lui Miluță încă roz după baia de abur, cu fumegarea cacialmalelor Aniutei, cu mînile ei de tractir, care se întîlneau pe aceeași masă verde cu mîinile de vitraliu ale Anei și cu mîinile de vechil parvenit ale Orghidanului — „iar cel ungurean și cu cel vrîncean" —, încît și în sufletul Ivonei aceeași Miorită apăru în transparențele de taină, amestecîndu-și tristele lumini de glasuri și de turme, cu vorbele pokerului.

După ce plecară musafirii, Horia făcu obișnuita inspecție a scrumelnițelor.

Cu Ana se întîlni în pat.

— Noapte bună, Ana.

— Noapte bună.

Stinse lumina. Și ciudat, întinse mîna spre locul dealături, ca spre ceva străin.

O dorise o clipă pe Ana, nu pe locțiitoarea Aniutei, numai fiindcă-i devenise atît de străină, încît parcă vroia să mai profite o ultimă dată — cum ți-ai șterge ghetele cu o cămașă de mătase, înainte de-a o lepăda.

Poate că nici o zi, mai mult decît duminica, n-aducea atît vid la fereastra stăpînilor ieşeni. Duminica e numele de sărbătoare al unei zile mai ieşene decît cele de lucru ; e căscatul unei săptămîni de urît, după care vine alta.

Stăteau la dejun. Îi servea Maria îmbrăcată de duminică. Ea adusese corespondenţă.

— N-am nimic ?

— Ba da, uite-o scrisoare de la Constanţa.

Ana se făcu albă. Mînile, de ghiaţă, fără tremur, dar şi fără sînge. Îi veni deodată să rupă scrisoarea, s-o dea pe foc, să plece pur şi simplu din casa pustie, spunînd că pleacă. Era ostenită. Şi răzbunarea e o luptă. Nu mai avea nici puterea ei.

— E de la doamna Foscalo ?

Ana îl privi trist, fără să-i răspundă. Desfăcu plicul : *„Nu, Ana, nu-ţi voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin..."*

Abia citea rîndurile scrise de Miezul Nopţii ei. Ochii revedeau ca în oglinda descîntecelor cu lumînări aprinse, o faţă de ceară care se topea c-un fir de salivă în colţul buzelor deschise şi obrajii mînjiţi de roşu.

— Ce-ţi spune ?

Ochii Anei se ridicară grav, c-un fel de mirare.

Cu mîna, făcu semn Mariei să iasă din odaie. Aşteptă pînă se închise uşa. Era aşa de mare tăcere că parcă începuse să ardă ceva.

Ana-i întinse scrisoarea.

Horia o luă, punîndu-şi ochelarii.

Deprins să înceapă lectura scrisorilor cu iscălitura, negăsind-o, simţi deodată că e ceva anormal.

Citi repede şi nu pricepu nimic. Dar se întîmplă ceva în el. Un frig în inimă, care se întindea.

Acea mirare pe care o ai privind un obiect — un ceas de pildă, tic-tac, tic-tac, tic-tac — după ce ai aflat că ţi-a murit tovarăşul vieţii. Obiectul e acelaşi, nimic nu s-a schimbat, dar între el şi privirea aceloraşi ochi, e moartea : o transparenţă nouă.

Horia o privi pe Ana.

Ana !

Era aceeași Ana.

Atunci ?

Citi din nou, cuvînt cu cuvînt : *„Nu Ana, nu-ți voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin...“*

O tăcere mult mai înaltă decît zidurile și decît cerul. Într-o astfel de tăcere, orice zgomot e solemn : bătaia inimii, bîzîitul unei muște, o caterincă. Solemn și straniu.

Horia parcă slăbea văzînd cu ochii, cum se topesc lumînările subțiri.

Ana era o lumină de argint cu ochi albaștrî..

Toate erau ca-n miez de noapte, și totuși, în odaie, la ferestre, lumină, duminică, vară. Păreții, bufetul, masa, scaunele, paharele, șervetele. Toate erau aceleași, la locul lor. Sufrageria casei Orghidan.

Acolo, Ana : aici el. Ceștile de cafea.

Din inimă plecă un ger în tot trupul, pînă în creier, ucizînd căldura. Închise ochii, își cuprinse capul cu palmele și rămase așa, parcă la poalele unor ghețari din lună, el, singurul om, ajuns acolo. Era în frig, în întuneric și singurătate, dincolo de lumea oamenilor.

Cînd deschise ochii, toate erau la fel. Odaia cu duminica la fereastră, masa, scrisoarea și Ana. Ana și scrisoarea. Scrisoarea și Ana. Gîndul silabisea ca în abecedarele celui dintîi învăț — Ana-scrisoarea.

— Ana...

Același nume !

— Așa e ?

Genele Anei se plecară. Și capul.

— Nu, Ana.

Iarăși da : cu genele.

Și era sfîșietor de frumoasă. Să plîngi cu fruntea la pămînt în fața ei. Nu știa dacă vrea să doarmă sau să se deștepte. Își cuprinse capul în mîini, frămîntîndu-și ochii, fruntea, părul, tîmplele. Îl cuprindea un fel de legănare. Fără deprinderea durerii — nouă pentru el ca fata cu ochii albaștri, odinioară — sufletul căuta o ușurare, și negăsind-o în el, se ducea cu amintirea tocmai în mahalua copilăriei, de acolo revenind c-o tînguire aiurită și-o clătinare ritmică a capului.

Cîteva lacrimi grele se prelinseră de-a lungul nasului, spre buze, pe bărbie. Mişcarea lor pe faţă începu din nou să-i ducă gîndul spre Ana.

Dar Ana nu murise !

Trăia !

Ana !

Veni spre ea, cu mîinile întinse, apucîndu-i mîna.

— Ana, mă iubeşti. Nu, Ana, pe mine mă iubeşti, Ana, Ana mea...

Căzu în genunchi, punîndu-şi lacrimile pe genunchii ei. O cuprindea cu braţele, încercuind-o. Plîngea, se tînguia, simţind-o vie, sperînd, chemînd-o, alungînd coşmarul, uitînd tot, rămînînd lîngă Ana, cu Ana.

— Ana, nu se poate. Ce vrei să faci cu mine ? Ai milă, Ana. Nu eşti tu Ana mea ? Ana, noi doi, amîndoi, adu-ţi aminte, noi, viaţa noastră, dragostea noastră, Ana, cui mă laşi, ce mă fac fără tine, Ana mea. Ana, fie-ţi milă, tu eşti bună, Ana, dragostea mea, spune-mi o vorbă, Ana...

Dar Ana tăcea ca o lumină prin care se zbate furtuna cu ploile ei. Îi era milă, dar nu de Horia, ci de un om străin care suferea. Mîna ei însă, nu mai găsea drumul frunţii lui, atît era de departe de el.

Nu se uita la el. Îl lăsa să plîngă pe genunchii ei. Ochii ei se uitau mereu la scrisoarea de pe masă, în care ardeau şaptesprezece ani de viaţă, toată tinereţea.

Faţa lui Horia se ridică spre ea. Îi încolăci picioarele cu braţele, ca şi cum s-ar fi temut c-o scapă.

— Ana, spune-mi o vorbă. Fie-ţi milă de mine, uite cum sunt. Uite ce-am ajuns. Unde-i mîndria mea ? Demnitatea mea ? Unde ? Ca un cerşetor. Ana, fii bună, spune ceva. Nu se poate. Nu-l iubeşti. Pe mine mă iubeşti. Eşti dreaptă, cinstită, curată. Nu-i femeie ca tine pe lume. Nu se poate. E o prostie de tinereţă. Tu nu poţi greşi. Spune, Ana. Ana. Uite, Ana, eu îţi spun tot. Îţi dau tot. Am fost un ticălos. Iartă-mă. Prea eram sigur de tine. Te-am înşelat cu o femeie ordinară...

Nu-i spuse numele.

— ...la beţie, Ana. Vezi, îţi spun tot : Sunt şi eu un biet om de rînd, păcătos, slab, netrebnic. Mi-e scîrbă de mine. Am băut, m-am îmbătat. Instincte Ana, dar tu ? Tu eşti altfel. Tu eşti curată, icoana mea, Ana mea. Nu

se poate. Iartă-mă. Nu-ţi ascund nimic. Uite, mi-au spus oamenii c-ai stat la Constanţa la o cocotă. Nici nu ţi-am spus nimic. Tu eşti Ana. Cred în tine. Eşti curată, Ana, spune ceva...

Ana tăcea, sfîşietor de frumoasă, toată numai ochi albaştri.

— Rămîi cu mine, Ana ? Rămîi cu mine, Ana, rămîi...

Nici o vorbă. Un „nu", spus cu toată lumina capului ei de argint.

În mintea lui Horia era un dezmăţ. Nu mai putea gîndi. Vorbele erau panica unei mulţimi cuprinse de flăcări. Gesticulau, apăreau, dispăreau, săreau, se îmbulzeau.

Lăsîndu-i picioarele, îşi cuprinse capul în mîni la picioarele Anei.

— Ana !

— Ce mă fac ? Spune ? Sunt singur pe lume. N-am nici un prieten. N-am pe nimeni. Numai pe tine. Spune-mi tu, fie-ţi milă de mine, spune-mi, Ana, ce să fac. Ana, fii prietenul meu, Ana, numai tu, numai tu...

O implora cu aceleaşi vorbe, c-o respiraţie gîfîită, cu faţa udă, cu ochii rătăciţi, lacrmile şi sudoarea curgînd laolaltă din aceaşi rană a întregei fiinţe.

Milă : frunză.

Ana îi puse mîna pe umăr, ostenit.

Îi luă mîna sărutîndu-i-o c-un fel de evlavie, c-un elan de mătanie, apoi lipindu-şi fruntea de mîna rece :

— Ana, gîndeşte-te. Fără tine mă prăpădesc. Nu mai rămîne nimic din mine, din viaţa noastră, nimic. Simt că-i negru şi bate vîntul în toate. Înnebunesc. Vine beţia, viciul, patima. Praf s-alege de mine. Nu se poate Trebuie să rămîi. E datoria ta. Fie-ţi milă. Iau revolverul şi sfîrşesc cu viaţa. Vrei tu, poţi tu, Ana, să fii mormîntul meu ? Ana, tu ? Nu se poate. Eşti bună. Toată viaţa m-ai îngrijit. Ai fost cu mine, numai pentru mine. Ana, nu mă lăsa...

Fruntea căzu din nou pe genunchii ei.

Cu blîndeţă, Ana îi luă capul cu mînile, îl ridică, se sculă de pe scaun, şi ieşi afară, închizînd uşa, lăsîndu-l singur.

În genunchi, cu faţa devastată, ochii rătăciţi, Horia se uită la uşă, ca un credincios care în timpul rugăciunii

deznădăjduite ar vedea-o pe Maica Domnului scoborîndu-se de pe icoană şi plecînd din biserică, lăsînd în faţa mîinilor împreunate o scîndură goală.

*

Fiinţa lui îşi pierduse continuitatea. Ca după un cutremur care a aruncat apele peste pămînturile sparte, mintea nu-şi mai regăsea nici trecutul nici viitorul, înconjurată vast de un pustiu nebănuit.

C-o zi înainte o alungase pe Ana din suflet, organizîndu-i dosarul.

Acum o cerşea.

Nu mai putea pricepe nimic. Trăia în clipe ca în zdrenţe, ca în vînturi, orb, cu braţele întinse şi gura numai tînguire.

Singur.

Dumnezeu e cea mai mare creaţie de care e capabil omul situat între viaţa lui şi moarte.

Aşa cum era în genunchi, regăsi ceea ce nu făcuse din copilărie : rugăciunea. Se rugă lui Dumnezeu să i-o redea pe Ana. Apoi, uitînd de servitori şi de halul în care era, porni s-o caute. Uşa odăii ei era închisă. Bătu, se rugă, imploră.

— Deschide, Ana, fie-ţi milă de mine.

Ana nu plîngea.

Aşezată pe marginea divanului, cu mîinile încrucişate pe genunchi, surîdea trist privind spre uşa plîngerii. Ştia că-i e milă, dar o milă stearpă. Inima ei s-aplecă asupra omului străin, ca o creangă uscată. Îi mai fusese milă şi altă dată tic-tac, tic-tac, tic-tac. Nu mai putea. Trebuia să plece. Şi totuşi nu se gîndea la ea. Tot la el se gîndea. O iubise, în tinereţă. Crezuse în ea. Suferea. Trebuiau să se despartă. Era oare drept să mînjească în el, cu mîinile ei, amintirea ei, iubirea lui din tinereţă ? Nu era oare de-ajuns să plece ?

Îşi trecu mîinile peste fruntea chinuită, rămînînd cu fruntea în mîini.

N-avea nici un prieten. Era singur. Îl pîndea beţia ca şi pe Pierrot. N-avea încredere în nimeni. Numai

lîngă ea se odihnea. Numai alături de ea sufletul lui își găsea somnul.

Dar nu-l mai iubea. Murise. Șaptesprezece ani de moarte. Dezgust, milă și dispreț pentru cel care nu știa nici să fie prieten, nici să iubească, nici să sufere. Nu-l mai stima de mult. Prin el pierduse încrederea în viață. Crezuse în bunătate, în milă, în devotament. Cei șaptesprezece ani petrecuți alături de el, făcuse din ea o femeie de rînd, un simplu instinc de răzbunare. Iubise oamenii și viața. Se temea de oameni, viața o înspăimînta. Crezuse în adevăr, crezuse în dragoste. Cu mînile ei le batjocorise în singura scrisoare de dragoste scrisă de mînile ei. Și sufletul și trupul o dezgustau deopotrivă — veneau din patul acestui om.

Nu.

Atît mai putea să facă pentru el : să-i spuie adevărul. Să-i spuie să nu-l iubește, că nu-i pătase numele, că pleca din casa lui așa cum venise la el : curată. Dar ar fi crezut-o ? Putea un astfel de om avînd în mîni dovada scrisă — de cîte ori nu-l auzise vorbindu-i despre femei — să creadă că adevărul e în vorbele unei femei ?

O ușă care nu se mai deschidea : scîndură de sicriu închis. Horia rătăci prin odăi. Prin toate. Pașii băteau toaca pustiului. Pașii pe care Ana nu-i primise. Se umilise. Plînsese. Îngenunchnd în fața ei. Îi spusese tot. Și Ana, mută, mîndră, neînduplecată.

Ana ?

Dar cine era Ana ?

Și deodată ca un zmintit, se năpusti spre sufragerie. Uitase scrisoarea pe masă. O regăsi. O recîti cu respirația. Veneau alte suflări în pieptul lui. Lovi cu pumnul în masă. Răsunară paharele. Începu să se plimbe de-a lungul și de-a latul odăii, cu scrisoarea în mînă. Fața i se congestionase. Vinele de pe tîmple i se umflau. Bău un pahar de vin : duşcă. Încă unul. O căldură nouă înlocuia frigul de pînă atunci, dezgheţîndu-i sîngele. Aprinse o țigară. Vorbea singur, gesticulînd. Dacă ar fi intrat Maria, ar fi lovit-o cu palma peste față. Simțeă nevoia să dea durere altora. Strîngea pumnii. Picioarele mergeau

lovind podelele, dînd paşilor răsunet îndîrjit. Totul gesticula în el : inima, gîndurile, buzele. Se înfuria ca o mulţime dezordonat, c-o frenezie dementă. Îi venea să bată, să spargă, să rupă, să urle, să răstoarne. Se opri în mijlocul odăii cu scrisoarea în mînă, şi singur, urlă spre scaunul Anei cel mai abject cuvînt.

Parcă lătrase cînele pămîntului la miezul nopţii.

— Ana Florentin... Na...

Şi iarăşi cuvîntul mîrşav lătră spre scaunul gol al Anei.

Ana ?

El ?

Un astfel de cuvînt ?

Şi iar se prăbuşi cu fruntea în mîini, pe locul de sară al Anei, pe marginea ferestrei goale, plîngînd cu hohote.

*

Ivona se sculase la cinci dimineaţa. De atunci învăţă, închisă în odaia ei, cu o singură întrerupere : la dejun. Recapitula materiile celor opt ani de liceu. Muncise din clasa întîia, la început din curiozitatea de-a şti. Imediat îşi dominase colegele prin agerime şi claritate. Inteligenţa ei de şcoliăriţă avea altă viteză decît a colegelor din băncile succesive ale claselor. Curînd însă începuse să nu-şi mai stimeze profesoarele. Cu ele nu putea discuta. Omagiul pe care li-l aducea eleva Romanescu, solicitîndu-le dialogul cultural, le apărea ca o impertinenţă. Întrebare şi răspuns. Atît. Catedra care ştie. Banca subalternă catedrei, în care eleva aşteaptă cu emoţie nota din catalog. Încă din clasa cincea, eleva Romanescu făcuse o distincţiune : a învăţa pentru şcoală şi a învăţa pentru ea. Învăţătura pentru şcoală devenise o disciplină acceptată, o resemnare. Învăţătura pentru ea devenise voluptatea unei nevoi de-a şti. Acest paralelism îi apărea şi mai clar, acuma cînd îşi recapitula cei opt ani de şcoală. Uitase unele amănunte, dar perspectivele mari erau clare şi viguros întipărite Acest ultim efort şcolar nu-i dădea nici o emoţie. Revizuind materiile, n-avea ambiţia de a ieşi

în frunte, deşi toate profesoarele ei îi atrăseseră mereu atenţia că în ea şi-au pus speranţele, că ea reprezintă dorinţa de întîietate a şcoalei. În acest concurs de vanitate interşcolară. Învăţînd, nu se gîndea nici la ambiţia profesoarelor, nici la recompensa elevei Romanescu.

Bilanţul celor opt ani de şcoală era de-ajuns de melancolic.

Acasă, acelaşi lucru. Îl iubise, îl admirase şi-l stimase pe tatăl ei. Se resemna să-l iubească.

Avea optsprezece ani. Şi dacă n-ar fi întîlnit-o pe Ana, inima ei n-ar fi bătut decît în cărţi, pentru fantome. O întîlnise pe Ana. Şi de la început, strania senzaţie că Ana e într-o carte, neliniştise certitudinea bucuriei de-a întîlni un om vrednic de iubit, situînd dragostea pentru Ana într-o zonă învecinată cu versul, muzica şi visul, dîndu-i necontenita panică de a nu o pierde.

Pe pragul viitorului, tocmai în clipa cînd anii studenţiei sunt numele de sărbătoare al tinereţii, Ivona se gîndea cu frică şi melancolie la viitor. De şaptesprezece ani, Ana trăia alături de Orghidan, acceptînd ca sonoritatea florentină a numelui ei de fată, să stea ca o aripă acoperită de bocancul Orghidanului.

Unde erau ceilalţi ? De cînd o cunoştea pe Ana, întrebarea aceasta apăruse în sufletul Ivonei, ca un ecou mirat al absenţei din jurul Anei, devenind apoi o chemare tristă, o chemare imperioasă, un strigăt de revoltă.

Dar unde erau ceilalţi ?

Pînă la capătul vieţii, numai Orghidan să fie singura prezenţă de lîngă Ana ? Nu era nedrept ? Nu era oare asta o pedeapsă ?

De ce toţi aveau noroc, Orghidan — casă, bani, nume, succes, o soţie ca Ana ; Aniuta, succes, nume, situaţie socială, un bărbat cu ochii închişi : Miluţă Romanescu, o Aniuta care-l făcea fericit ; şi Ana ?

Unde era norocul ? Unde era dreptatea ? Unde era Dumnezeu ? Unde era dragostea ?

Toate stăteau dincolo de cel care le merita.

Învăţată în cărţile de şcoală, istoria era o apoteoză a vitejiei neamului. Gîndită dincolo de şcoală, istoria oamenilor măsura durata absenţei lui Dumnezeu.

Şi Ana cu mîinile ei blînde o împingea spre viaţă !

Dar ce putea să-i dea viața ? Ce-i dăduse Anei făcînd din Ana Florentin un covor pentru picioarele lui Horia Orghidan.

..Ivona învăța închisă în odaia ei, cu inimă grea, pentru un bacalaureat în care nu vedea evadarea din școală spre libertatea vieții tinere, ci dimpotrivă, o troiță de hotar de la care încep înfrîngerile.

Avea întîlnire cu Ana spre sară. Muncea încordat, aplecată asupra cărților didactice și caietelor cu rezumate și tablouri sinoptice, dar aplecată concomitent și asupra tinereții ei școlare, revăzută de pe o înălțime.

Un automobil se opri jos, la poartă. Ivona se repezi la fereastră, sperînd că-i Ana. Era Orghidan. Un Orghidan de nerecunoscut. Bolnav ? sau beat ?

Îi bătu inima mai tare și mai repede.

Ce se întîmplase ? De ce venea la ei c-o astfel de înfățișare ?

Ivona făcu ceva cu totul nou în viața ei. O imită pe Aniuta, ascultînd la ușă.

— Ce-i, Horia ?

Glasul lui Miluță era alarmat.

— Miluță, Miluță !

Mînile Anei se răciră.

— Liniștește-te, Horia dragă. Aniuta, fă niște cafele. Lasă-ne singuri, puțin, fetițo.

— Miluță...

Glasul se opri pîlpîind ca o torță în vînt.

— ...Miluță dragă, mă înșeală Ana ! Da, Miluță, Ana, am aici scrisoarea. Să mai crezi în ceva ? Să nu-ți iei lumea-n cap ? O viață întreagă de muncă cinstită, o femeie la care mă închinam, și ea, și ea...

— Liniștește-te, Horia, ce Dumnezeu. Ești om tînăr, sănătos, cu avere, cu nume, cu viitor. Găsești o mie de femei. Ce dracu, Horia, doară nu s-a isprăvit lumea cu Ana. O femeie ca toate femeile. Tu munceai, ea liberă, vrîsta, ispita, a căzut și ea. Bărbat, Horia. Desparte-te și gata. Începi o nouă viață. Măi băiatule, dă-mi voie să-ți spun așa, că-s mai bătrîn decît tine, am văzut eu multe drame. Bietul Ștefanovici, pe care l-a lăsat nevastă-sa, se dădea cu capul de părete, își smulgea părul, am stat cu el o săptămînă, să nu-și facă seamă. Și după o lună,

ascultă băiatule, şi-a ras mustaţa, s-a făcut fercheşi şi numai de crailîcuri se ţine. Nici o grijă, Horia, toate trec. Îţi moare mama, şi trăieşti mai departe. Pentru o femeie, măi băiatule, cînd sunt atîtea... Pune şi rom, fetiţo, mai multişor, aşa. Ia să fumăm o ţigară şi să bem o cafea. Aşa, Horia. Fetiţo, adu-ne şi o sticlă de Cotnar.

Tăcere. Sorbituri. Chibrituri aprinse.

*

— Şi cum s-a întîmplat, dragă Horia ? Tot cu Constanţa ?

— Probabil. De-acolo-i scrisoarea.

— Şi cine-i ?

— Nu ştiu încă. E un om căsătorit. Se iubeau de cînd era fată.

— A ! dragoste din tinereţă !

— Nu mi-a spus nimic... Care fată n-are o dragoste de tinereţă ? Înţeleg. Nu-s absurd. Dar putea să-mi spuie. Slavă Domnului, n-am luat-o pentru bani. Era săracă, măi Miluţă, înţelegi. O iubeam. Şi ea iubea pe altul.

— Şi ce gînd ai ?

— Ştiu eu ? Nu mai ştiu nimic ! Îmi vine să-mi trag un glonţ în cap şi să se isprăvească.

— Eşti nebun ! Trage-i lui, nu ţie.

Se opri, muşcîndu-şi buzele, căci uitase că e magistrat.

— Lasă, măi Horia, că asta nu rezolvă nimic. Ai scrisoarea la tine ?

— Da.

— Simplu. Desparte-te şi gata. Adulter. Dovada scrisă. Ce mai vrei ?

— Mă fac de rîs, Miluţă !

— Cum te faci de rîs ? Tu ! Pe ea o faci de rîs. Tu ce vină ai ? Cum ai aflat ai reacţionat legal, bărbăteşte, fără compromis. Taci, măi băiatule, tu eşti cineva, te stimează o Moldovă întreagă ; te pui în cumpănă cu o femeie ?

Venise Aniuta cu Cotnarul. Nu i s-auzea glasul. Dar Ivona şi prin uşă îi simţea ochii micşoraţi.

— Milu, ce-ar fi dacă am trece în salonaş. E mai intim...

Asta era pentru Ivona. O simţise, cu instinctul ei, îndărătul uşii.

Se mutară.

Ivona lăsă tot, ieşi din odaia ei în vîrful picioarelor, nefăcînd nici un zgomot, şi plecă la Copou.

* * *

Ana era aplecată asupra unei valize aşezate pe divan.

Pleca !

— Ana !

Veni la ea cu ochi strălucitori şi braţele întinse. Şi fără să se poată stăpîni, o luă în braţe, sărutîndu-i obrajii. Obrajii Ivonei ardeau. Ai Anei erau albi.

Nu înţelegea jubilarea Ivonei.

— Ana, sunt fericită.

— De ce Ivona !

— Am aflat !

— Ce ?

Ivona respira repede. Parcă se rostogoleau în ea fructe strălucitoare de pe crengi încărcate.

— Orghidan e la noi. Am auzit...

— A spus ?

— Da, Ana. Ana, iartă-mă te rog, dar sunt atît de fericită, că iubeşti, că eşti iubită...

Îi curgeau lacrimi peste rîsul convulsiv.

— Tu meriţi, meritai altceva decît...

Nu putea vorbi.

Ivona credea.

Şi Ivona era fericită.

Şi Ana care se hotărîse să-i spuie măcar Ivonei tot adevărul.

Dar Ivona o credea fericită !

Vra să zică... vra să zică trebuia să mintă ! Şi fiindcă nu merita adevărul. Cu Ivona, ca să nu-i ucidă bucuria, ca să-i dea încredere în viaţă, în dragoste, în fericire.

Dumnezeule ! Ce tristă e viaţa !

Plîngeau una în braţele celeilalte, obraz lîngă obraz, al Ivonei, fericit fiindcă era lipit de al fericirii, al Anei izgonit de lîngă toate cele.

Își continuă, ajutată de Ivona, pregătirea valizei.

— Ana, lasă-mă să-ți aleg eu rochiile.

— De ce ?

— Trebuie să fii și mai frumoasă.

Toată valiza se umplu de minciuni.

— Cărțile ?

— Are să mi le trimită. Ivona, ia tu volumul lui Verlaine, pe care-l am de la Pierrot.

— Dar cu Pierrot ce facem ?

— Știu eu ! las ție plicul... Nu vreau să-l văd, Ivona, nu pot, de el mi-e milă. Nici să-i scriu. Ai tu grijă de el...

Plîngea cu capul aplecat asupra gătelilor din valiză. „Cucurigu, boieri mari, dați punguța cu doi bani". Nu. Nu mai putea. Din toate părțile viața o sfîșia. Ca o mătasă veche, sufletul se tăia cu foșnete uscate.

Spre sară sosi și Horia. O trimise pe Maria s-o cheme pe Ana.

— Nu te duce, Ana — o rugă Ivona, cu ochii aprinși de mînie.

Totuși, Ana se duse.

Era în biuroul profesional. Acolo o primi, cu ochelari pe nas, încruntat, hotărît.

— Îți faci bagajele ?

— Mi le-am făcut. Numai o valiză.

— Și restul ?

— Fă ce vrei. Nu-mi mai trebue nimic.

— Ești hotărîtă ?

Ana îl privi grav, fără să-i răspundă. Ședea în picioare.

— Ana, pentru ultima oară, călcîndu-mi în picioare demnitatea mea de bărbat, îți întind mîna. Iert tot, uit tot. Rămîi.

— Nu se poate.

Horia se ridică de pe scaun, lovind cu pumnul în biurou.

— Ana, ia seama. Să nu-ți devin dușman. Am scrisoarea ta. I-aici — se bătu el cu palma peste piept. Sunt avocat. Avocat mare. Mă știi. Dau divorțul în așa fel, încît ți se vor închide toate ușile. Scrisoarea și cu ceea ce s-a întîmplat la Constanța în casa acelei doamne Foscalo, fostă cocotă : după cum vezi, sunt bine informat... După divorț, te vor pune oamenii în rînd cu doamna Foscalo.

Vreau să văd bărbatul care ţi-ar da numele ? Iar omul acela, ticălosul acela căsătorit, care mi-a batjocorit căminul şi numele, nu-l voi lăsa, Ana. Ia seama ! Dacă-l iubeşti să ştii că vei suferi. Îl voi urmări toată viaţa, îl voi descoperi, îl voi distruge, Ana. Să ştii. Nu se va alege nimic din viaţa ta. Vei plăti scump... Ana, întinde-mi mîna.

Ana zîmbi trist.

Mîna întinsă deveni pumn.

— Îl iubeşti. Pleacă.

Zbiera.

Ana închise uşa, lăsînd în urmă singurul zgomot de la capătul tăcerilor celor saptesprezece ani.

Maria aduse o trăsură, plîngînd. Sărută mîna Anei, plîngînd. Plîngînd îi sui valiza în trăsură. Birja ieşană ieşi pe poartă cu Ana şi Ivona, pornind spre gara călătoriilor lui Pierrot.

Orbul de la poartă salută cu tot întunericul lui o lumină care pornea spre întuneric.

*

* *

Evenimentul ieşan adus de începutul lui iulie ar fi fost bacalaureatul. Însă acţiunea de divorţ introdusă de Horia Orghidan, lăsă în umbră examenul odraslelor oraşului, devenind cu exclusivitate subiectul tuturor conversaţiilor.

Anonimatul social al Anei, după şaptesprezece ani, de viaţă ieşană, devenise ca o haină de călugăriţă, subt care s-ar ascunde desfrîul. Cu unanimitate, opinia publică o condamna. Mult nu se ştia. Tocmai de asta se vorbeau multe.

Horia Orghidan slăbise. Devenise taciturn ca şi în timpul Anei, muncind necontenit. Şi această înfrîngere îl umaniza, solicitînd afecţiunea compătimitoare a tuturor celor indispuşi pînă atunci de impertinenţa succeselor lui. Era salutat cu acelaşi respect, dar mai cald, ca şi cum haina lui ar fi fost de mare doliu.

Ivona intrase în examen fericită şi nerăbdătoare. Acum vroia să iasă în fruntea tuturora. Să poată scrie la Constanţa : „Ana, sunt întîia. Mi-am înălţat prin acest examen

capul deasupra tuturora, numai ca să ajung pînă la tine, să mă săruţi pe frunte".

În timpul examenului primise trei scrisori laconice de la Ana care aştepta cu nerăbdare s-o vadă studentă. Se întîlnise şi cu Pierrot. Se plimbaseră împreună pe străzile Iaşului vorbind despre Ana. Pierrot suferea. Toţi cunoscuţii îi cereau lămuriri despre divorţul lui Horia, sperîndu-le picante. Fugea de oameni, în vin. Ivona îl înviorase, comunicîndu-i şi lui o fracţiune din jubilarea ei.

Într-adevăr era fericită. Mîndră de viaţă. Îşi recăpătase încrederea în viitor. În sfîrşit, prin dragoste, Ana intrase în viaţă. Toată neliniştea de pînă atunci, dispăruse. Destinul Mioriţei nu mai era al Anei.

Ivona expediase recomandat expres, pe adresa Corinei Foscalo, scrisoarea cu victoria bacalaureatului.

Scrisoarea îi fu înapoiată cu menţiunea : „adresanta dispărută".

Ivona nu citea ziarele. Ceilalţi nu îndrăzniseră să-i spuie nimic, lăsînd-o să afle singură.

Sinucidere ? sau accident ? Accident, desigur. O femeie ca Ana Orghidan, nu se sinucide.

Trupul nu fusese găsit. Îl luase furtuna.

O mare şi un cer după furtună, continuau să poarte culoarea ochilor închişi.

Horia Orghidan nu îmbrăcă haina de doliu. Murise Ana Florentin.

*

Nu se opri nici un convoi funebru la biserica Buna-Vestire. Nici dric, nici sicriu, nici oameni îmbrăcaţi în doliu.

Cu o cheie medievală, dascălul descuie uşa de fier. Ivona, Pierrot, Maria şi orbul intrară după preot. O fetiţă care se juca în curte, veni după ei.

Cu glas de argint, un greier, îi întîmpină în biserica pustie. Cînta singuratec în noaptea cu candeli a icoanelor şi sfinţilor.

Slujba de moarte începu :

„Cu duhurile dreptilor, celor ce s-au săvîrşit, odihneşte, Mîntuitorule, sufletul roabei tale Ana, păzind-o

pre dînsa întru viaţa fericită, care este la tine, iubitorule de oameni..."

Maria şi orbul îngenuncheară.

Ivona şi Pierrot şedeau în picioare.

Era prezentă şi moartea, era prezentă şi Ana : surori.

Pentru Pierrot, Ana era în rochie de mireasă, aşa cum fusese cu şaptesprezece ani în urmă, tot în biserica Buna-Vestire.

„Iar la nunta mea
A căzut o stea..."

Nevăzut ca şi greierul — glas — fluierul Mioriţei cînta pentru Ana în sufletul Ivonei.

Maria plîngea pe stăpîna ei dusă dintre vii, tînără şi dulce ca floarea teilor.

Orbul de la poarta casei de la Copou, n-o văzuse niciodată. Ştia că-i tînără, după glas, şi frumoasă, după bunătate. Şi iată că el, bătrînul şi nevolnicul, se închina pentru odihna sufletului ei.

Preotul seamănă cu biserica lui. Acelaşi var dărăpănat şi pe zidul şi în anii lui. Cuvînta blînd şi potolit, aducînd cu evlavie vorbele sfinte în care foşnea nevăzutul.

„Vai ce luptă are sufletul despărţindu-se de trup ! Vai, cît lăcrămează atuncea şi nu este cine să-l miluiască pre dînsul !

Către îngeri ridicîndu-şi ochii, în deşert se roagă ; către oameni mînile întinzîndu-şi, nu are cine să-i ajute.

Pentru aceasta, iubiţii mei fraţi, cunoscînd scurtimea vieţii voastre, strămutatei să-i cerem repaos de la Christos, şi sufletelor noastre mare milă."

După slujbă, Maria împărţi pomenile cerşetorilor adunaţi între timp.

Ivona şi Pierrot se aşezară pe banca din pridvorul bisericii, subt toaca de fier.

Cerul dimineţii de vară era albastru ca deasupra portocalilor înfloriţi. Pierrot se uita la ferestrele celor două odăiţi în care Ana îşi începuse viaţa ieşană. Străluceau de soare ca ochii Anei, cînd îl aştepta pe Horia.

Pierrot zimbi umil, cu ochii uzi.

— Ce-a rămas după Ana ? Noi doi, un orb și o servitoare...

Cu o mișcare involuntară, în care mîna Anei trăi din nou în dimineața de vară, Ivona dezmierdă fruntea lui Pierrot :

— A mai rămas cineva...

— Cine ! Horia ?

— Nu. Pierrot, nu. Cel care-a iubit-o, cel pe care l-a iubit.

— Cine-i ?

— Nu știu. Dar durerea noastră, Pierrot, e tare mică alături de-a lui.

— Săracul !

Și chiar înaintea vacanței judiciare, alt scandal umplu gura lumii. Nevasta consilierului Romanescu fugise... cu ?...

Și altă noutate senzațională : Horia Orghidan își vindea casa, mutîndu-se la București.

EPILOG

Liniștea înoptată a apelor vaste îndulcise într-atîta tînguirea cadențată a geamandurii de la far, încît îți venea să-i spui : hulubul Mării Negre.

Digul se ducea spre luna plină, blînd, ca acele drumuri de țară, pe care vine cîte-o vacă întîrziată la păscut, trecînd cu ochi de taină pe lîngă umbrele a doi îndrăgostiți porniți în noapte pe aleea plopilor.

— E răcoare, pune-ți paltonul.

Miluță Romanescu se supuse ca un copil ascultător, întinzînd brațele. Ivona îl înveli cu paltonul, înfășurîndu-i gîtul cu fularul, regăsind în gestul ei o amintire. Pluti în noaptea mării cocostîrcul alb.

Mergeau spre far, foarte încet. Miluță Romanescu era bătrîn și tare slăbit. Brațul Ivonei, chiar prin mîneca paltonului, simțea oasele șubrede. O bătrîneață fragilă ca un îngheț timpuriu într-o dimineață de toamnă.

Luminile Constanței erau un bal lăsat în urmă. De pretutindeni s-auzeau rîsete, chemări, viori, coruri, ar-

monice. Pluteau bărci cu vîsle, pe drumuri fără val, prin roua lunii. Cîte două vîsle, cîte două umbre. Pe bănci, în bărci, pe maluri şi spre far, umbre perechi.

Ivona şi Miluţă Romanescu se opriră dincolo de far, la marginea mării.

— Vrei să stăm ?

— Cum spui tu.

Se aşezară pe o stîncă, tot alături. Pe marea întunericului luna era o nostalgie, ca amintirea luminii în sufletul orbilor. Amărăciunea apelor avea în ea frunza de nuc a toamnelor.

— Suntem alături, papa. Vreau să privim amîndoi înainte. La Cernăuţi începem o viaţă nouă.

— Tu, fetiţo...

— Tu ai să mă înveţi dreptul.

Miluţă Romanescu zîmbi ostenit.

— Şi eu sufăr, papa, dar trăiesc alături de tine. Viaţa învinge tot. Trebuie să învingă. Am cetit o carte... de la Ana. Viaţa unei femei care iubeşte, munceşte, e mamă, îşi creşte cu greu copiii, unii sunt buni, alţii răi, şi pe rînd îi pierde pe toţi. Rămîne singură. E bătrînă. Nu mai are decît amintirile şi bătrîneţea. Şi totuşi cîntă. La sfîrşitul cărţii spune : şi am avut parte de luptă şi de suferinţă şi tot avîndu-le m-am îmbogăţit de viaţă...

Miluţă Romanescu dezmierdă c-o mîndrie umilă fruntea fetiţei lui. Îi spusese poveşti, apoi o uitase, lăsînd-o să crească în voie alături de el, şi iată, fetiţa lui îl învăţa bărbăţia.

Privirile Ivonei plecară pe mare, pînă departe, unde lumina lunii, oprită pe apele vinete, albea ca cimitirul unui sat de munte, dar fără cruci.

Acolo-i Ana Florentin.

SFÎRŞIT

ISBN 973-9127-41-X

Lei 170